

รายงานการวิจัย

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต
เพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

ฉัศศุภางค์ สารมาศ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รายงานการวิจัย

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต

เพื่อลดปัญหาร้ายจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

Model Application of Yoniso Manasikara to Use in the Internet to

Minimize the Threat of the Internet for Students in Upper

Secondary Schools in Bangkok Metropolis

ฉัศศุภางค์ สารมาศ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยญาณสังวร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประจำปีงบประมาณ 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการท่องโลกอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร 4) เพื่อสร้างและพัฒนาแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร และ 5) เพื่อจัดทำคู่มือการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 350 คน พร้อมทั้งได้สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบทางไปรษณีย์ ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ t - test และ One-Way ANOVA ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง 2) นักเรียนที่มีเพศ อายุและชั้นปีการศึกษาต่างกันมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ 3) นักเรียนได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ตัดทอนไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชั่งใจพฤติกรรม มองความจริงของสิ่งนั้น ให้ครบทุกแง่ทุกด้าน ควรมีสติกำกับ ให้คิดถึงสิ่งที่อยู่เฉพาะหน้า เน้นการศึกษาและยอมรับความจริง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าต้องคิดถึงข้อดี ข้อเสีย และการแก้ไขปัญหาในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต โดยส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิ 4) รูปแบบ WRS Model ได้แก่ W = Wholesome Action กุศลกรรม R = Right Understanding สัมมาทิฐิ S = Safety ความปลอดภัย 5) คู่มือ มี 5 บท คือ บทนำ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ภัยจากอินเทอร์เน็ต รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร และบทสรุป

คำสำคัญ 1. ภัยจากอินเทอร์เน็ต 2. การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ 3. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows: 1) to study Internet for Students in Upper Secondary Schools in Bangkok Metropolis; 2) to compare the Application of Yoniso Manasikara to Use in the Internet to Minimize the Threat of the Internet for Students in Upper Secondary Schools in Bangkok Metropolis. Classified by personal factors; 3) to study the problems and solutions to the problem of Application of Yoniso Manasikara to Use in the Internet to Minimize the Threat of the Internet for Students in Upper Secondary Schools in Bangkok Metropolis; 4) to create and develop a Model Application of Yoniso Manasikara to Use in the Internet to Minimize the Threat of the Internet for Students in Upper Secondary Schools in Bangkok Metropolis; and 5) to provide instruction in the main navigation Yoniso Manasikara to Use in the Internet. This research was mixed research. Samples were 350 secondary high schools students and had in-depth interviews 5 person. The instruments used were questionnaires and interview, which were reviewed by a panel of experts. Send questionnaires to the respondents by postal. The statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation. Statistical inference or references, including t-test and One-Way ANOVA if the difference was statistically significant at the .05 level. To test the difference of the average income is coupled by means of Scheffé.

The research found that: 1) students application of Yoniso Manasikara to use in the internet at almost every level; 2) Students with different sex, age, and academic year were significantly different at the .05 level, which was in line with the research hypothesis; 3) Students have suggested and solutions to the problem by preventing and forbidding passions and inducing behavior. They should see the truth of all things, and should be mindful of what lies ahead. Focus on education and accept the truth. The results of the in-depth interviews revealed that the students were of the opinion that they needed to think about the advantages and disadvantages. Solving problems in surfing the internet by promoting the prosperity of wholesome and enhancing the Right understanding; 4) WRS Model: W = Wholesome Action, R = Right Understanding, S = Safety; and 5) The guidebook has 5 chapters. Introduction, Thinking Yoniso manasikara, Internet threat, WRS model and Peroration.

Key words 1. Internet problems 2. Application of Yoniso Manasikara 3. Secondary high schools students.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องเที่ยวโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” นี้เป็นงานวิจัยซึ่งได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2559

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย และสถาบันวิจัยญาณสังวรที่คอยอำนวยความสะดวกและติดต่อประสานงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัยในครั้งนี้

กราบขอบพระคุณ พระมหาทองเชิด กตปุญโญ, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยญาณสังวร ตลอดจนผู้บริหารและคณาจารย์ทุกท่าน อาทิ พระปริยัติธรรมเมธี รองอธิการบดีและผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย พระครูสิริธรรมนิเทศ, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ราชวิทยาลัย พระครูศรีปริยัติวิธาน, ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ที่เป็นกำลังใจในการทำ การวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ รศ.ดร. ศรีศักดิ์ สุนทรไชย ที่ได้มีส่วนช่วยตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยคาดหวังว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาของสังคม ไม่สามารถทำได้อย่างเป็นเอกเทศ จำเป็นต้องมีการร่วมมือประสานงานกันในเชิงบูรณาการ และสิ่งที่สำคัญนั้นตนเองจะต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีด้วย จึงจะเป็นการแก้ไขปัญหานั้น ๆ อย่างแท้จริง

คุณความดีและประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แด่บุพการีและผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน อนึ่งหากความผิดพลาด บกพร่องถ้าจะมี ผู้วิจัยขอน้อมรับเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ฉัตรภาสค์ สารมาศ
หัวหน้าโครงการวิจัย

สารบัญคำย่อ

ตำราที่ใช้ในการค้นคว้าหลักฐานในพระพุทธศาสนา สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 ในการอ้างอิงได้ใช้ชื่อย่อของคัมภีร์พระไตรปิฎกไว้ในเชิงอรรถของงานวิจัย ซึ่งชื่อย่อนี้มีค่าเต็ม ดังนี้

คำย่อ	คำเต็ม		
พระสุตตันตปิฎก			
ส.ข.	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	ขณฺธวรรค
ส.นิ.	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	นิทานวรรค
อง.จตุกก.	สุตตันตปิฎก	องคฺตตรนิกาย	จตุกกนิปาต
อง.ทสก.	สุตตันตปิฎก	องคฺตตรนิกาย	ทสกนิปาต
ม.ม.	สุตตันตปิฎก	มชฌมฺนิกาย	มชฌมปณฺนาสก
ม.มู.	สุตตันตปิฎก	มชฌมฺนิกาย	มูลปณฺนาสก
อง.ทุก.	สุตตันตปิฎก	องคฺตตรนิกาย	ทุกนิปาต
ม.อุ.	สุตตันตปิฎก	มชฌมฺนิกาย	อุปรปณฺนาสก
วิ.ม.	วินยปิฎก	มหาวคค	
ที.ม.	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวคค
ที.ปา.อ.	ทีฆนิกาย	สุมฺงคฺลวิลาสิณี	ปาฏิกวคคฺกุฏกถา
ที.ปา.ฐีกา	ทีฆนิกาย	สินฺตถปฺปกาสินี	ปาฏิกวคคฺฐีกา
ที.ปา.	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวคค	
ที.ม.อ.	ทีฆนิกาย	สุมฺงคฺลวิลาสิณี	มหาวคคฺกุฏกถา
ที.สี.ฐีกา (อภินว)	ทีฆนิกาย	สาธฺวิลาสิณี	สีลกขณฺธคคฺอภินวฐีกา
ม.มู.อ.	มชฌมฺนิกาย	ปฺปญฺจสุทฺธิ	มูลปณฺนาสกฺกุฏกถา
อภิ.วิ.อ.	อภิธมฺมปิฎก	วิภงฺค สมฺโมหวิโนทนี	อฏฺฐกถา

สำหรับการอ้างตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อคัมภีร์ ผู้วิจัยใช้แบบ 3 ตอน คือ

เลขเล่ม, เลขข้อ, เลขหน้า ตัวอย่างเช่น ที.ปา.,11/247-253/197-200. หมายถึง พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค เล่ม 11 ข้อ 247-253 หน้า 197-200.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญคำย่อ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1-6
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
1.2 ปัญหาวิจัย	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.4 สมมติฐานของการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์	4
1.6 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
1.8 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7-48
2.1 รูปแบบ	7
2.1.1 ความหมายและความสำคัญของรูปแบบ	7
2.1.2 องค์ประกอบของรูปแบบ	11
2.1.3 การพัฒนารูปแบบ	11
2.2 หลักโยนิโสมนสิการ	13
2.2.1 นิยาม	13
2.2.2 ความหมาย	14
2.3 วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ	18

2.3.1	รูปแบบวิธีคิด	19
2.4	โยนิโสมนสิการกับวิธีการคิด	29
2.5	ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการขยายชั้นเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 การขยายชั้นเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ	31
2.6	ภัยจากอินเทอร์เน็ต	32
2.7	สภาพพื้นที่ทำวิจัย	43
2.8	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
2.9	กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	48
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	49-55
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
3.2	เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง	50
3.3	กรอบแนวคิดและการกำหนดตัวแปร	50
3.4	ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	51
3.5	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
3.6	การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย	52
3.7	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	53
3.8	การวัดค่าตัวแปร	54
3.9	การวิเคราะห์ข้อมูล	54
3.10	การนำเสนอผลงานวิจัย	55
บทที่ 4	ผลการวิจัย	56-79
4.1	ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	56
4.2	การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร	60
4.3	การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	64
4.4	ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร	72

4.5	วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	74
4.6	รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อ ลดปัญหายัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอน ปลายในเขตกรุงเทพมหานคร	76
4.7	คู่มือการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต	79
บทที่ 5	วิธีดำเนินการวิจัย	80-88
5.1	สรุปผลการวิจัย	80
5.2	อภิปรายผลการวิจัย	82
5.3	ข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม		90-92
ภาคผนวก		93-129
ภาคผนวก ก	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	94
ภาคผนวก ข	แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	99
ภาคผนวก ค	คู่มือการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต	101
ภาคผนวก ง	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	128
ประวัติผู้วิจัย		130

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกแต่ละโรงเรียน	50
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ	57
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ	58
ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามชั้นปีการศึกษา	59
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายาจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง 2 ด้าน	60
ตารางที่ 4.5 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายาจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม	61
ตารางที่ 4.6 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายาจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม	62
ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายาจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามเพศ	64
ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบความแตกต่างการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายาจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนก	

ตามเพศ	65
ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายาจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามอายุ	66
ตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายาจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามอายุ	67
ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายาจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน ที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)	68
ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายาจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามชั้นปีการศึกษา	69
ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายาจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามชั้นปีการศึกษา	70
ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายาจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามชั้นปีการศึกษา ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)	71

ตารางที่ 4.15 จำนวนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนโสมนสิการไปใช้ในการ
การท่องเที่ยวอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนโสมนสิการ
ระดับศีลธรรม

72

ตารางที่ 4.16 จำนวนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนโสมนสิการไปใช้ในการ
การท่องเที่ยวอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนโสมนสิการ
ระดับจริยธรรม

73

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 2.1 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	48
แผนภูมิที่ 4.1 จำนวนร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ	57
แผนภูมิที่ 4.2 จำนวนร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ	58
แผนภูมิที่ 4.3 จำนวนร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามชั้นปีการศึกษา	59
แผนภูมิที่ 4.4 รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลด ปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายใน เขตกรุงเทพมหานคร	77
แผนภูมิที่ 4.5 WRS Model	78

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

นักเรียนไทยส่วนใหญ่หันมาใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบทางด้านจิตใจ คือ สุขภาพจิตลดลง ทำให้ผลที่ตามมาคือ ผลการเรียนรู้ลดลงจากเดิม โดยที่สิ่งที่จะโยงมาเกี่ยวนั้นก็คือ อาชญากรรม การติดสารเสพติด เนื่องจากในอินเทอร์เน็ตมักมีวิดีโอ ข้อมูลต่าง ๆ ที่โน้มน้าวจิตใจของผู้อ่านได้ นักเรียนไทย ต้องการศึกษาค้นคว้า ความรู้ ความบันเทิง ติดต่อสื่อสารกับเพื่อน ๆ ทางโลกออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น Facebook Twitter ฯลฯ ซึ่งผลที่ตามมาคือ มีความต้องการที่จะใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น ทำให้การก่ออาชญากรรม การล่อลวงเด็ก เด็กนักเรียนและเยาวชนยังมีวิจารณญาณน้อยกว่าผู้ใหญ่ ผู้ที่เล่นอินเทอร์เน็ตมาก ๆ มักจะมีปัญหาทางด้านสังคม ถูกหลอก เกิดอาชญากรรมเจอบนที่พูดไม่รู้สึกละอาย ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อยากไปเจอเพื่อน ๆ น้อยลง รู้จักแต่คนที่เล่นเกมที่รุนแรงอยู่ในโลกความฝัน ทำให้ไม่ค่อยรู้เรื่องภายนอก ไม่ค่อยได้คุยกับพ่อแม่ ไม่คุยกับคนรอบข้าง บางทีทำให้ทะเลาะกันเพราะมีความคิดเห็นต่างกัน

วิธีคิดเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ผักผ่นได้ด้วยวิธีการที่เรียกว่า การศึกษาและแก่นแท้ของการศึกษา คือ การพัฒนาตนเองให้มีสัมมาทิฐิ คือ การมีความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ค่านิยมที่ถูกต้อง ดีงาม เกื้อกูลแก่สังคม ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหามี 2 ประการคือ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ในส่วนของปัจจัยภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ แม่พ่อ ครูอาจารย์ ญาติพี่น้องที่เป็นกัลยาณมิตร เป็นต้น ในส่วนของปัจจัยภายใน ได้แก่ โยนิโสมนสิการเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา¹ การคิดเป็น เป็นความสามารถที่บุคคลรู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะโดยคิดหาเหตุปัจจัย สืบค้นจากต้นเหตุตลอดทาง จนถึงผลสุดท้ายที่เกิดแยกแยะอย่างให้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง คิดตามความสัมพันธ์ที่สืบทอดจากเหตุโดยไม่เอาความรู้สึกอุปาทานของตนเองเข้าไปจับ หรือครอบคลุมนั้นก็จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมด้วยวิธีการแห่งปัญญา หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับวิธีคิด ได้แก่ โยนิโสมนสิการ พระพุทธเจ้าทรงแนะนำไว้² เพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างปัญญา เป็นวิธีคิดพิจารณา กำหนดให้มองสิ่งทั้งหลายให้ได้คุณค่า ให้เข้าถึงความจริงซึ่งทำให้สามารถแก้ปัญหาได้และรู้จักเริ่มทำการต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ได้ด้วยตนเอง เมื่อย้อนไปสู่ครั้งพุทธกาลพระ

¹ทศนา แหม่มณี และคณะ, การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียสแควร์, 2541), หน้า 51.

²พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต), ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534), หน้า 2.

พุทธองค์ทรงปฏิรูปและปฏิวัติวิธีคิดใหม่เพื่อลบล้างวิธีคิดแบบเดิม ๆ ของเจ้าลัทธิต่าง ๆ วิธีการคิดที่พระพุทธองค์ทรงนำเสนอในยุคนี้ก็คือ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีคิดที่อยู่ในการพัฒนาปัญญาของมนุษย์ เป็นวิธีคิดที่อยู่เหนือระดับความเชื่อ เนื่องจากเป็นวิธีคิดที่มีระบบมีการวิเคราะห์อันเป็นวิธีการสำคัญสำหรับการสร้างปัญญาอันบริสุทธิ์³

หลักธรรมหนึ่งที่มีความสำคัญซึ่งเห็นว่าจะจะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาในหลาย ๆ ด้านของสังคมไทยได้ปัจจุบันนี้ คือ **หลักโยนิโสมนสิการ** หรือ **การพิจารณาโดยอุบายแยบคาย** มี 10 ประการ ดังนี้ 1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือ วิธีคิดแบบอิตถีปัจจุตตา 2) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ หรือ วิธีคิดแบบขันธ 5 3) วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา หรือ วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ 4) วิธีคิดแบบแก้ปัญหา หรือ วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 5) วิธีคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย หรือวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ 6) วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก หรือวิธีคิดแบบอัสสาทะ-อาทีนวะ-นิสสรณะ 7) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม-หรือวิธีคิดแบบปฏิสังขยา โยนิโส 8) วิธีคิดแบบเร้ากุศล หรือวิธีคิดแบบกุศลภาวนา 9) วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน หรือวิธีคิดแบบสติปัฏฐาน 10) วิธีคิดแบบวิเคราะห์ หรือวิธีคิดแบบวิภาษวาท ซึ่งเป็นหลักคำสอนที่เน้นให้มีสติพิจารณาหาเหตุผลของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วนำไปสู่ปัญหาแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและสิ้นเชิง โยนิโสมนสิการสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต ในการแก้ปัญหาและนำไปใช้เพื่อมุ่งสู่ความหลุดพ้น เป็นวิธีคิดที่มีเฉพาะในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นวิธีที่มีหลักพุทธธรรมประกอบ เป็นแบบแผน เป็นแผนที่เป็นทางเดินให้กระแสความคิด⁴ ทำให้บุคคลเข้าใจโลก เข้าใจชีวิต ตามสภาพความเป็นจริงและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง แก่สังคมและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การใช้คอมพิวเตอร์ในการติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เป็นอีกหนึ่งอันตรายที่จะทำให้เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครเกิดอันตราย การพูดคุยกับบุคคลที่ไม่รู้จักผ่านทางสังคมออนไลน์ ทำให้ถูกล่อลวงไปทำสิ่งไม่ดี การใช้สื่อสังคมออนไลน์ไปในทางที่ผิด ทำให้ตัวเอง พ่อแม่ หรือผู้เกี่ยวข้องเกิดความเดือดร้อน การเล่นเกมและใช้คอมพิวเตอร์ในเวลานาน ทำให้ตัวเองเกิดผลเสียต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น สายตาสั้น สุขภาพเสีย เพื่อนในโลกความจริงน้อยลง

³พริษาพรณ ใจจิตร, การใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการกับประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม, **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2552). บทคัดย่อ.

⁴กานต์สินี จันทร์วิภาติลก, การศึกษาวิเคราะห์ระบบวิธีคิดเพื่อการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550), หน้า 2.

เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครการใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างเป็นระบบจึงไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการจะมีบทบาทและความสำคัญต่อระบบการพัฒนาปัญญาในฐานะที่เป็นบุพภาคของการศึกษาในทางพระพุทธศาสนา เป็นปัจจัยนำไปสู่การค้นพบสัจจะของพระพุทธองค์และการบรรลุธรรมของพระอริยบุคคลทั้งหลาย มีบทบาทสำคัญในการนำไปประกาศศาสนาของพระพุทธองค์ และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในการแก้ปัญหาในภาวะปัจจุบัน⁵

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า “รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งเพื่อการพัฒนาทางสังคม ส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคมต่อไป

1.2 ปัญหาวิจัย

1.2.1 ปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครได้ คืออะไร

1.2.2 การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน การนำไปใช้ย่อมแตกต่างกัน

1.2.3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร

1.2.4 รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

1.2.5 คู่มือการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ได้อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาการท่องโลกอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

⁵(สืบค้นได้จาก <http://news.mthai.com>, วันที่เข้าสืบค้น 29 พฤษภาคม 2557)

1.3.2 เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.3.3 เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

1.3.4 เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

1.3.5 เพื่อจัดทำคู่มือการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

1.4.1 การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีผลแตกต่างกัน

1.5 นิยามศัพท์

รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ศึกษามาของผู้สร้างเองเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายและกระชับถูกต้อง และสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้เพื่อช่วยให้เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครและคนอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น และนำมาสร้างรูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

การนำไปใช้ หมายถึง การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

หลักโยนิโสมนสิการ หมายถึง หลักธรรมภาคปฏิบัติที่ได้นำรวบรวมจากคัมภีร์ แล้วนำมาประมวลเป็นวิธีคิดประเภทต่าง ๆ พร้อมทั้งจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา พึงใช้แทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร เริ่มตั้งแต่ “การวางใจ วางท่าที การตั้งแนวความคิดหรือ ทางเดินกระแสน้ำความคิด การทำใจ การคิด การพิจารณา” โดยอาศัยหลักธรรมที่ได้ประมวลเป็นหลักธรรม หรือ วิธีคิดแนวพุทธ จำแนกออกเป็น 2 ประเภท

โยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม หมายถึง โยนิโสมนสิการ ประเภทพัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การจัดทอวิชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตรสัมมาทิฐิสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม หมายถึง โยนิโสมนสิการประเภทสร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุตธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตัณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกียะสัมมาทิฐิสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ โรงเรียนวิสุทธิศ โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ และโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส

ปัญหา หมายถึง ปัญหาที่จะทำให้เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครเกิดอันตรายได้ เช่น หากได้พูดคุยกับบุคคลที่ไม่รู้จักผ่านทางสังคมออนไลน์ อาจถูกล่อลวงไปทำสิ่งไม่ดีได้ หรือถ้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ไปในทางที่ผิด อาจทำให้ตัวเอง พ่อแม่ หรือผู้เกี่ยวข้องเกิดความเดือดร้อนได้ และสิ่งที่เห็นได้ชัดที่สุด หากเล่นเกมและใช้คอมพิวเตอร์ในเวลานาน อาจทำให้เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครเกิดผลเสียต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น สายตาสั้น สุขภาพเสีย เพื่อนในโลกความจริงน้อยลง

ภัยจากอินเทอร์เน็ต หมายถึง ภัยจากการแชท ภัยจากการเล่นเกมออนไลน์ และภัยจากการท่องเว็บที่อาจเกิดกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1.6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาหรือตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1) **ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)** คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในด้านเพศ อายุ และชั้นปีการศึกษา

2) **ตัวแปรตาม (Dependent Variables)** คือ รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต ได้แก่ 1. โยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม และ 2. โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม

1.6.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา ศึกษา นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,028 คน กลุ่มตัวอย่าง 350 คน ศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับการศึกษาทางธรรมในระดับธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 5 คน

1.6.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา ศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัด กรุงเทพมหานครจำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ โรงเรียนวิชูทิศ โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ และโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส

1.6.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา คือ ใช้ระยะเวลาในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ การแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูล ภาคการศึกษาที่ 1/2560

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.7.1 ทำให้ทราบการท่องโลกอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

1.7.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.7.3 ทำให้ทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

1.7.4 จะได้รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

1.7.5 จะได้คู่มือการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

1.7.6 จะได้นำผลการวิจัยไปแก้ไขปัญหเกี่ยวกับภัยจากอินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานครได้

1.8 หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้

1.8.1 กระทรวงศึกษาธิการ

1.8.2 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

1.8.3 กรุงเทพมหานคร

1.8.4 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” นี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาสาระที่สำคัญทั้งแนวคิดทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 รูปแบบ

2.2 หลักโยนิโสมนสิการ

2.3 วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

2.4 โยนิโสมนสิการกับวิธีการคิด

2.5 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการขยายชั้นเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.

2553 การขยายชั้นเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

2.6 ปัญหาภัยทางอินเทอร์เน็ต

2.7 สภาพพื้นที่ทำวิจัย

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.9 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 รูปแบบ

2.1.1 ความหมาย และความสำคัญของรูปแบบ

ราชบัณฑิตยสถาน นิยามว่า รูปแบบ คือ รูปที่กำหนดขึ้นเป็นหลักหรือเป็นแนวทางซึ่งเป็นที่ยอมรับ เช่น รูปแบบร้อยกรอง เป็นต้น⁶

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ระบุว่า รูปแบบ หมายถึง แบบแผนในการดำเนินงานของฝ่ายบริหารเพื่อให้การดำเนินการขององค์การดำเนินไปในทิศทางที่พึงประสงค์และนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ⁷

⁶ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546), หน้า 965.

⁷สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการติดตามและประเมินความก้าวหน้าการปฏิรูปการศึกษาด้านการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : เซ็นจูรี, 2549), หน้า 45.

พจนานุกรม Contemporary English ของ Longman ให้ความหมายไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. Model หมายถึง สิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนของของจริง ซึ่งเท่ากับ แบบจำลอง
2. Model ที่หมายถึง สิ่งของหรือคนที่นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่างเช่น ครูต้นแบบ เป็นต้น
3. Model หมายถึง รุ่นของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ⁸

พจนานุกรมการศึกษา Good ได้ให้ความหมายรูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำเป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม ตามความหมายดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบ คือแบบจำลองของสิ่งที่เป็⁹

เยาวดี วิบูลย์ศรี ได้ให้ความหมายรูปแบบ หมายถึง วิธีที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการของคนที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏในลักษณะของการสื่อสารในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง รูปแบบจึงเป็นแบบจำลองในลักษณะเลียนแบบ หรือเป็นตัวแทนที่ใช้เป็นแบบอย่าง เป็นแผนผังหรือแบบแผนของการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อเนื่องด้วยความสัมพันธ์เชิงระบบ¹⁰

สวัสดี้ สุคนธรังสี และทศนา แคมมณี ให้ความหมายรูปแบบหมายถึง ตัวแทนที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายพฤติกรรมของลักษณะบางประการของสิ่งที่เป็จริงอย่างหนึ่ง หรือ เป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการหาความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์¹¹

สุบรรณ พันธุ์วิทวาส และชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ ใช้คำว่า แบบจำลอง (Model) เท่ากับการย่อหรือเลียนแบบความสัมพันธ์ที่ปรากฏอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงของปรากฏการณ์ใด

⁸Longman, *Dictionary of Contemporary English*, (England : Clays Ltd. Luthans. F, 1985), p 668.

⁹Good, *Dictionary of Education*, (3rd ed), (New York : McGraw-Hill. Harris, Ben M. 1963).

¹⁰เยาวดี วิบูลย์ศรี, “การประเมินโครงการการจัดการศึกษา สำหรับเด็กกลุ่มด้อยโอกาส”, *รายงานการวิจัย*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2536, หน้า 25.

¹¹สวัสดี้ สุคนธรังสี และทศนา แคมมณี, *การวัดในการจัดงานบุคคลกรุงเทพมหานคร*, (หน่วยพัฒนาคณาจารย์ ฝ่ายวิชาการ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 206.

ปรากฏการณ์หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยในการจัดระบบความคิดในเรื่องนั้นให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และเป็นระเบียบ¹²

บุญชม ศรีสะอาด ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบดังกล่าวได้ศึกษา และพัฒนาขึ้นมาเพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น หรือในบางกรณีอาจจะใช้ประโยชน์ในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นตลอดจนอาจใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป¹³

พิสนุ พงศ์ศรี กล่าวว่า รูปแบบ มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Model แปลว่า แบบจำลอง หรือนักวิชาการบางท่านใช้ทับศัพท์ว่า โมเดล รูปแบบควรมีลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นการถ่ายทอดความคิด หรือจินตนาการของบุคคลที่มีต่อปรากฏการณ์ใด ๆ ในการถ่ายทอดดังกล่าว จะถ่ายทอดออกมาเป็นโครงสร้างที่มีระบบระเบียบ สำหรับการนำเสนอเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจตามแนวคิดของเจ้าของรูปแบบได้โดยง่าย
2. โครงสร้างของรูปแบบจะเน้นเฉพาะตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระที่สำคัญ ๆ เท่านั้นเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ
3. ต้องมีการเชื่อมโยงต่อเนื่องระหว่างตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระที่สำคัญ ต้องมีการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบให้ง่ายต่อการเข้าใจ โดยอาจจะใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อให้รูปแบบมีความกระชับเท่าที่จะทำได้
4. รูปแบบไม่ใช่การบรรยายหรือพรรณนาอย่างยืดยาว รูปแบบควรจะเป็นภาพ แผนภูมิ สัญลักษณ์ หรือแผนผังที่เข้าใจได้ด้วยการนำเสนอเพียงครั้งเดียวหรือน้อยครั้งที่สุด¹⁴

กุต คาร์เตอร์ ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2. ตัวอย่างเพื่อเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียง ตัวอย่างในการเป็นครูที่ดี
3. แผนภูมิหรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็นตัวแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลักการ หรือแนวคิด

¹²สุบรรณ พันธ์วิทวัส และชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์, ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2522), หน้า 22-23.

¹³บุญชม ศรีสะอาด, การวัดผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์, 2533), หน้า 19.

¹⁴พิสนุ พงศ์ศรี, วิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพอเพอร์ ตั้ จำกัด, 2550), หน้า 68-70.

4. ชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งรวมถึงตัวแปรประกอบ หรือ สัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจจะเป็นแบบสูตรคณิตศาสตร์ หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้¹⁵

แนดเลอร์ ให้ความหมายว่า รูปแบบ หมายถึง การนำทฤษฎีแนว ทาง และกรอบ แนวคิดมาพัฒนา เพื่อให้ง่ายต่อการแปลความหมายของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้¹⁶

รอบบินส์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่เป็นนามธรรม ที่ช่วยให้เข้าใจปรากฏการณ์หรือความจริงได้ง่ายขึ้น ซึ่งรูปแบบโดยทั่วไปต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ วัตถุประสงค์ ตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระเนื้อหาและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระเนื้อหาดังกล่าว¹⁷

Oxford Advanced Learner's Dictionary ให้ความหมายของรูปแบบไว้ 7 ลักษณะ ดังนี้

1. สำเนาของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ปกติจะมีขนาดเล็กกว่าสิ่งของต้นแบบ
2. แบบแผนเฉพาะ หรือแบบพิมพ์ของผลิตภัณฑ์
3. คำพรรณนอย่างง่ายเกี่ยวกับระบบ หรือคำอธิบายวิธีการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการคาดคะเนเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง
4. สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ระบบใดระบบหนึ่งซึ่งบุคคลอื่นสามารถลอกเลียนแบบได้
5. บุคคล หรือสิ่งของที่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นตัวอย่างที่เป็นเลิศ
6. บุคคลที่มีอาชีพเกี่ยวกับการสวมใส่ หรือการนำเสนอรูปแบบเสื้อผ้าใหม่ ๆ
7. บุคคลที่รับว่าจ้างให้ระบายสี หรือวาด หรือถ่ายภาพ¹⁸

จากความหมายทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้น จากแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ศึกษามาของผู้สร้างเองเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยใช้สื่อ ที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายและกระชับถูกต้อง และสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้เพื่อ ช่วยให้ตนเองและคนอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

¹⁵Good, **Dictionary of Education**, (3rd ed), (New York : McGraw-Hill Harris Ben M. 1963).

¹⁶Nadler, **Corporate Human Resource Development**, (NewYork : Van. Nostrand Reinhold, 1980), p 72 – 90.

¹⁷S. P. Robbins, **Organizational Behavior, Concepts, Controversies, and Application**. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, (New Jersey, 1983), p 44.

¹⁸Oxford Advanced Learner's Dictionary, Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English, (6th ed), (Oxford : Oxford University Press 2000, 2010), p 952.

2.1.2 องค์ประกอบของรูปแบบ

روبينส์ ระบุว่า รูปแบบ โดยทั่วไปต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ วัตถุประสงค์ ตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระเนื้อหาและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระเนื้อหาดังกล่าว¹⁹

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ระบุว่า รูปแบบประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญสองส่วน คือวัตถุประสงค์ของรูปแบบ และกลไกของรูปแบบซึ่งเป็นตัวจักรในการทำหน้าที่ของรูปแบบ เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบ โดยมีบริบทเป็นเงื่อนไขของการเกิดขึ้นการคงอยู่ และการล่มสลายของรูปแบบที่สร้างขึ้น กลไกของรูปแบบจะประกอบไปด้วย 1) กลไกการตัดสินใจในการบริหาร 2) กลไกการบริหารงานภายใน 3) กลไกการบริหารความสัมพันธ์ภายนอก 4) กลไกการตรวจสอบผลการดำเนินงานและการปรับตัว และ 5) กลไกการบำรุงและพัฒนาทรัพยากรองค์การ จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า รูปแบบมีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ และกลไกของรูปแบบ ในส่วนของกลไกของรูปแบบนี้จะประกอบด้วย ปัจจัยตัวแปรหรือสาระสำคัญ และความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตัวแปรอย่างเป็นระบบ ดังนั้น รูปแบบในการศึกษานี้มีองค์ประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบ และขั้นตอนวิธีการของรูปแบบ²⁰

2.1.3 การพัฒนารูปแบบ

คีเวส ได้กำหนดการพัฒนารูปแบบไว้สองขั้นตอนคือ

1. การสร้างรูปแบบ
2. การพัฒนารูปแบบ²¹

สมาน อัครภูมิ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารการประถมศึกษา ระดับจังหวัด โดยมีการพัฒนารูปแบบ ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักการ และข้อมูลพื้นฐานประกอบการสร้างรูปแบบ ด้วยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

¹⁹S. P. Robbins, *Organizational Behavior, Concepts, Controversies, and Application*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, (New Jersey, 1983), p 44.

²⁰สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, *รายงานการติดตามและประเมินความก้าวหน้าการปฏิรูปการศึกษาด้านการเรียนรู้*, (กรุงเทพมหานคร : เซ็นจูรี, 2549), หน้า 13.

²¹Keeves P.J., *Educational research*, (New York : Koontz H. and Weihrich H. 1988 Management), 1988, p 52.

2. การสร้างรูปแบบขั้นต้น ด้วยการจัดทำร่างรูปแบบจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัย และข้อสรุปที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การประมวลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับรูปแบบ ด้วยการพัฒนาความสอดคล้อง ความเหมาะสมของรูปแบบและความเป็นไปได้เชิงปฏิบัติ

4. การปรับปรุงแก้ไขและการพัฒนารูปแบบที่สมบูรณ์²²

สมาน อัครภูมิ ได้นำเสนอแนวทางการศึกษารูปแบบไว้ 3 แนวทาง ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบ หมายถึง การศึกษาสภาพปัจจุบันของรูปแบบนั้น ๆ ตามกรอบรูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ว่ามีสภาพอย่างไร ซึ่งอาจดำเนินการได้ทั้งโดยวิธีการสำรวจความคิดเห็นและการศึกษาสภาพจริงในภาคสนาม

2. การนำเสนอรูปแบบ หมายถึง การจัดโอกาสในการนำเสนอรูปแบบเพื่อการพิจารณาของผู้เกี่ยวข้องในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น การนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการพิจารณาและประเมินในรูปของแบบสอบถาม หรือ ในรูปของการประชุมสัมมนาให้ผู้ปฏิบัติประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ตลอดจนการให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ

3. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การวิจัยที่ผู้วิจัยต้องดำเนินการทั้งสามส่วน คือ การศึกษารูปแบบ การออกแบบรูปแบบใหม่ และการนำรูปแบบใหม่ไปทดลองในสภาพจริง ซึ่งจะเป็นการทดลองใช้ตามสภาพจริง โดยไม่ต้องควบคุมตัวแปรอย่างเข้มงวดมากนัก หรือทดลองตามแบบการวิจัยเชิงทดลองก็ได้ และรายงานผลการทดลองใช้ ส่วนจะมีการทดลองใช้รูปแบบจะมีการดำเนินการที่รอบในลักษณะการวิจัยและพัฒนา นั้น ก็แล้วแต่โครงการวิจัยนั้น

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบ มีกิจกรรม หรือขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์หลักการ ทฤษฎี งานวิจัย และข้อมูลพื้นฐาน ประกอบการสร้างรูปแบบด้วยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างรูปแบบขั้นต้น จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ หรือสังเคราะห์

3. ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

4. พัฒนารูปแบบตามผู้ทรงคุณวุฒิเสนอ

5. ดำเนินการตามรูปแบบ

6. ประเมินรูปแบบ

7. พัฒนารูปแบบโดยการปรับปรุงรูปแบบตามข้อมูลที่ได้รับจากการนำเสนอ

²²สมาน อัครภูมิ. การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาในระดับจังหวัด, **ดุชนิพนธ์** **ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 85.

8. นำเสนอรูปแบบ²³

จากความหมายทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ศึกษามาของผู้สร้างเองเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายและกระชับถูกต้อง และสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้เพื่อช่วยให้ตนเองและคนอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

2.2 หลักโยนิโสมนสิการ

2.2.1 นิยาม

ว่าโดยรูปศัพท์ โยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย โยนิโส กับ มนสิการ โยนิโส มาจาก โยนิ ซึ่งแปลว่า เหตุ ต้นเค้า แหล่งเกิด ปัญญา อุบาย วิธี ทาง ส่วนมนสิการ แปลว่า การทำในใจ การคิดคำนึง นึกถึง ใส่ใจ พิจารณา เมื่อรวมเข้าเป็นโยนิโสมนสิการ ท่าน แปลสืบ ๆ กันมาว่า การทำในใจโดยแยบคาย หรือการคิดถูกต้องตามความเป็นจริง มีไวพจน์อีก 4 คำที่โยงเข้ากับโยนิโสมนสิการ คือ อุบายมนสิการ ปถมนสิการ การณ มนสิการ อุปาทกมนสิการ โดยอาศัยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและคิดเชื่อมโยงตีความข้อมูลเพื่อนำไปใช้ต่อไป²⁴

คำว่า “โยนิโสมนสิการ” นั้นประกอบด้วยคำสองคำ คือ “โยนิโส” มาจาก “โยนิ” แปลว่า เหตุ ต้นเค้า แหล่งเกิด ปัญญา อุบาย วิธี ทาง และ “มนสิการ” หมายถึง การทำในใจ การคิดคำนึง นึกถึง ใส่ใจ พิจารณา ดังนั้น “โยนิโสมนสิการ” จึงหมายถึง การทำในใจให้แยบคาย หรือ การพิจารณาโดยแยบคาย กล่าวคือ ความเป็นผู้ฉลาดในการคิด คิดอย่างถูกวิธีถูกระบบ พิจารณาไตร่ตรองสาวไปจนถึงสาเหตุหรือต้นตอของเรื่องที่กำลังคิด คือคิดถึงรากถึงโคนนั่นเอง แล้วประมวลความคิดรอบด้านจนกระทั่งสรุปออกมาได้ว่าสิ่งนั้นควรหรือไม่ควร ดีหรือไม่ดี เป็นวิธิต่างแห่งปัญญาเป็นธรรมสำหรับกลั่นกรองแยกแยะข้อมูลหรือแหล่งข่าวหรือที่เรียก “ปรโตฆัสสะ” อีกชั้นหนึ่ง กับทั้งเป็นบ่อเกิดแห่งความคิดชอบหรือ “สัมมาทิฐิ” ทำให้มีเหตุผล และไม่มุงาย วิธีการแห่งโยนิโสมนสิการ มี 4 ประการคือ

อุบายมนสิการ แปลว่า คิดหรือพิจารณาโดยอุบาย คือคิดอย่างมีวิธี หมายถึงคิดถูกวิธีที่จะให้เข้าถึงความจริงที่ทำให้หยั่งรู้สภาวะลักษณะ และสามัญลักษณะของสิ่งทั้งหลาย

ปถมนสิการ แปลว่า คิดเป็นทาง หรือคิดถูกทาง คือคิดได้ต่อเนื่องเป็นลำดับ หรือมีลำดับ มีขั้นตอน หมายถึง ความคิดเป็นระเบียบตามแนวเหตุผลเป็นต้น

²³เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

²⁴พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 669.

การณมนสิการ แปลว่า คิดตามเหตุ คิดค้นเหตุ คิดตามเหตุผล หรือคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึง การคิดสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบต่อกันแห่งเหตุปัจจัย

อุปาทกมนสิการ แปลว่า คิดให้เกิดผล คือใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์ หมายถึง การคิดการพิจารณาที่ทำให้เกิดกุศลธรรม เช่น ปลุกเร้าให้เกิดความเพียรการรู้จักคิดในทางที่ทำให้หายหาวดกลัว ให้หายโกรธ การพิจารณาที่ทำให้มีสติ เป็นต้น ไขความทั้ง 4 ข้อนี้ เป็นเพียงการ แสดงลักษณะด้านต่าง ๆ ของความคิดแบบโยนิโสมนสิการ ซึ่งการเกิดในแต่ละครั้ง อาจมีลักษณะครบ ทั้ง 4 ข้อ หรือเกิดครบทั้งหมด หรือเขียนลักษณะทั้ง 4 ข้อนี้สั้น ๆ ได้ว่า คิดถูกวิธี คิดมีระเบียบ คิดมี เหตุผล คิดเร้ากุศล²⁵

2.2.2 ความหมาย

2.2.2.1 คัมภีร์พระไตรปิฎก

ในพระไตรปิฎกได้ระบุความหมายไว้หลายนัยด้วยกัน หรือที่เรียกว่า “โวพจน์” ของ “โยนิโสมนสิการ” เช่น คำว่า อุปปริกษา²⁶ ปฏิสังขา²⁷ ปฏิสัจจิกขณา²⁸ โยนิโสมนสิการ²⁹ เป็นต้น ล้วนมีนัยความหมายของศัพท์ว่า โยนิโสมนสิการ ทั้งสิ้น แต่มีน้อยไม่นิยมนำมาใช้ นักในคัมภีร์พระไตรปิฎก มีคำที่ให้ความหมายเดียวกับโยนิโสมนสิการปรากฏอยู่มากมาย เช่น พิจารณาโดยแยบคาย มนสิการโดยแยบคาย มนสิการ อุบายวิธีใส่ใจใคร่ครวญ ไตรตรอง คำนึงถึง เป็นต้น และจากกลุ่มคำที่มีความหมายเดียวกับโยนิโสมนสิการเหล่านี้ จะเห็นถึงระดับของการนำ โยนิโสมนสิการไปใช้ในความหมายต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์และสถานการณ์ได้ดังต่อไปนี้

1. หมายถึง การพิจารณาอย่างถูกต้อง เหมาะสม ก่อนบริโภคอาหารเช่น พระพุทธองค์ได้เทศนาแก่พระอริยสาวก ให้พิจารณาโดยแยบคายในการฉันอาหารไม่ใช่เพื่อเล่น ไม่ใช่เพื่อมัวเมา ไม่ใช่เพื่อตกแต่ง แต่เพียงเพื่อความดำรงอยู่ของร่างกายเท่านั้น³⁰

²⁵(สืบค้นได้จาก <http://www.buddhabucha.net/analytical-thinking/> วันที่เข้าสืบค้น 17 มีนาคม 2559)

²⁶ส.ข. 17/87/53.

²⁷อง.จตุกก. 21/37/51.

²⁸อง.ทสก. 24/92/197.

²⁹ส.นิ. 16/154/84.

³⁰ม.ม. 13/24/27.

2. หมายถึง การมนสิการ การไตร่ตรอง การคิด ให้รอบคอบ ก่อนกล่าววาจา เช่น ที่พระพุทธองค์ทรงย้ำให้มนสิการก่อนที่จะตอบ³¹ หรือ ให้ไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนกล่าวติเตียน หรือกล่าวสรรเสริญผู้อื่น³²

3. หมายถึง การไตร่ตรอง การคำนึงถึงในการเล่าเรียน เนื้อความแห่งธรรม อย่างถูกวิธี ถูกทาง ดังเช่นพุทธพจน์แสดงว่า “ภิกษุทั้งหลาย กุลบุตรบางพวกในธรรมวินัยนี้ย่อมเล่าเรียนธรรม คือ สุตตะ เคยยะ เวຍยากรณะ คาถา อุทาน อิติวุตตะกชาตกะอัฏฐธรรมและเวทัลลสะ พวกเขาล่าเรียนธรรมนั้นแล้ว ย่อมไตร่ตรองเนื้อความแห่งธรรมเหล่านั้นด้วยปัญญา”³³

4. หมายถึง การคำนึงถึงอย่างเข้าใจ ถูกทาง เพื่อการดำเนินชีวิตที่เป็นสุข เช่น ไม่ควรคำนึงถึงสิ่งที่ล่วงไปแล้ว ไม่ควรหวังในสิ่งที่ยังมาไม่ถึง สิ่งทีล่วงไปแล้วให้ละ สิ่งที่ยังมาไม่ถึง ก็เป็นสิ่งที่มาไม่ถึงไม่ต้องนำมาคิดคำนึง³⁴ หรือในขณะที่ใกล้จะตายให้คิดคำนึงแต่ในแง่มุมที่ดี ในกุศล ที่ได้ทำสำเร็จแล้ว ดังพุทธพจน์ที่ว่า “โภครัตถ์ทั้งหลายเราได้บริโภครแล้ว คนที่ควรเลี้ยงเราได้เลี้ยง แล้ว อันตรายทั้งหลายเราได้ข้ามพ้นแล้วทักษิณามีผลสูงขึ้นไปได้ให้แล้ว และพลีกรรม 5 อย่าง เราได้ทำแล้ว”³⁵ ดังนั้นจึงถือว่าเป็นผู้มีโยนิโสมนสิการ

5. หมายถึง การพิจารณาอย่างสำรวม โดยการสำรวมในอินทรีย์ทั้ง 5³⁶

6. หมายถึง ความตั้งใจ มุ่งมั่น เพียรปฏิบัติเพื่อการบรรลุธรรม

7. หมายถึง การพิจารณาสาเหตุตามเหตุปัจจัย เป็นเหตุให้เกิดปัญญา³⁷

8. หมายถึง การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี การใส่ใจ ใคร่ครวญ การพิจารณา โดยอุบายวิธีที่แยบคาย เช่น พิจารณาว่าไม่เที่ยงในสิ่งที่ไม่เที่ยง พิจารณาว่าเป็นทุกข์ในสิ่งที่เป็นทุกข์³⁸

9. หมายถึง พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาทั้งหลายหรือใส่ใจลมหายใจเข้า ออกด้วยความเพียร สัมปชัญญะและสติ³⁹ เป็นต้น

³¹ม.ม. 12/357/394 และ ม.ม.อ. 2/358/186.

³²อง.ทุก. 20/135/117.

³³ม.ม. 12/238/254.

³⁴ม.อ. 14/272319.

³⁵อง.จตุกก. 21/61/104.

³⁶ม.ม. 12/23/22.

³⁷วิ.ม. 4/35/44.

³⁸ที.ม. 10/57/31.

³⁹ที.ปา.อ. 149/75, ที.ปา.ฎีกา 149/75, และที.ปา. 11/149/109.

ดังนั้น การศึกษาความหมายของคำ ว่า “โยนิโสมนสิการ” ในคัมภีร์ พระไตรปิฎก ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการเทศนาที่แสดงให้เห็นถึงการใช้วิธีพิจารณาโดยแยบคาย ทั้งในการ กิน การพูด การศึกษาหาความรู้ ตลอดจนการพิจารณาเมื่ออยู่ในภาวะวิกฤตหรือเมื่อใกล้ตาย เป็นต้น ลักษณะการคิดเช่นนี้เป็นการสร้างปัญญาระดับพื้นฐาน เพื่อบรรลุความสุขในทางโลกถือเป็นความสุข เบื้องต้น และการใช้วิธีพิจารณาโดยแยบคายอันเป็นเหตุให้เกิดปัญญารู้ตามความเป็นจริง ซึ่งเป็น ปัญญาระดับสูง เพื่อการสิ้นกิเลสเข้าสู่ภาวะหมดการปรุงแต่งอันเป็นหนทางสู่พระนิพพาน

2.2.2.2 คัมภีร์อรรถกถา

ในชั้นอรรถกถา พอสรุปความหมายของโยนิโสมนสิการ ได้ดังนี้คือ

1. การพิจารณาใส่ใจโดยหลักการหรือแนวทางที่ถูกต้อง กล่าวคือการกำหนด ในใจโดยความเป็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อสุภะ⁴⁰
2. การพิจารณาใส่ใจ โดยหลักการที่สอดคล้องกับการตรัสรู้อยิสัย 4 ได้แก่ มโนทวาริกขณจิตหรืออวักขณจิตที่เป็นตัวเปลี่ยนจากภวังค์มาเป็นวิถิ⁴¹ หมายถึง การพิจารณาใส่ใจ ตั้งแต่เมื่อ ตากระทบกับรูป หูกระทบกับเสียง โดยใส่ใจหรือกำหนดรู้⁴²นี้คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค 3. ความใส่ใจโดยแยบคายในการฟังโดยองค์ธรรม คือ ปัญจทวาราวักขณจิตมีลักษณะใคร่ครวญอารมณ์ ทางทวาร 5⁴²

2.2.2.3 นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา

คำว่า “โยนิโสมนสิการ” ที่ท่านผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการได้ให้ความหมายไว้ นั้น ท่านได้นำข้อความจากคัมภีร์มาอธิบาย โดยท่านอธิบายตามที่คัมภีร์ชั้นอรรถกถาและฎีกาซึ่งได้ไข ความไว้ โดยวิธีแสดงโวพจน์ให้เห็นความหมายแยกดังต่อไปนี้

1. อุบายมนสิการ แปลว่า คิดหรือพิจารณาโดยอุบาย คือ คิดอย่างมีวิธี หรือ คิดถูกวิธี หมายถึงคิดถูกวิธีที่จะให้เข้าถึงความจริง สอดคล้องเข้าแนวสัจจะ ทำให้หยั่งรู้สภาวะ ลักษณะและสามัญลักษณะของสิ่งทั้งหลายได้⁴³
2. ปถมนสิการ แปลว่า คิดเป็นทาง หรือคิดถูกทาง คือ คิดได้ต่อเนื่องเป็น ลำดับ จัดลำดับได้ หรือมีลำดับ มีขั้นตอน เล่นไปเป็นแถวเป็นแนว หมายถึงความคิดเป็นระเบียบตาม แนวเหตุผล เป็นต้น ไม่ยุ่งเหยิงสับสน ไม่วกไปวนมาทำให้งงคือ คิดกระโดดไปกระโดดมา⁴⁴

⁴⁰ที.ม.อ. 2/50, ที.ม.อ. 2/1/135.

⁴¹ที.ม.อ. 2/240, ที.ม.อ. 2/1/335.

⁴²พระคันธสาราภังค์, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : ไทยรายวันการพิมพ์), 2550, หน้า 49.

⁴³ที.ม.อ. 55/254/392, ที.ม.อ. 2/1/135, 556, ที.ม.อ. 2/2/318.

⁴⁴ที.ม.อ. 55/254, 392, ที.ม.อ. 2/1/135, 556, ที.ม.อ. 2/2/318.

3. การณมนสิการ แปลว่า คิดตามเหตุ คิดค้นเหตุ คิดตามเหตุผลหรือคิดอย่างมีเหตุผล หมายถึง การคิดสืบค้นตามแนวความสัมพันธ์สืบทอดกันแห่งเหตุปัจจัย พิจารณาสืบสาวหาสาเหตุให้เข้าใจถึงต้นเค้า หรือแหล่งที่มาซึ่งส่งผลต่อเนื่องมาตามลำดับ⁴⁵

4. อุปาทกมนสิการ แปลว่า คิดให้เกิดผล คือ ใช้ความคิดให้เกิดผลที่พึงประสงค์ เล็งถึงการคิดอย่างมีเป้าหมาย หมายถึง การคิดพิจารณาที่ทำให้เกิดกุศลธรรม เช่น ปลุกเร้าให้เกิดความเพียร การรู้จักคิดในทางที่ทำให้หายหวาดกลัว ให้หายโกรธ การพิจารณาที่ทำให้มีสติหรือทำให้จิตใจเข้มแข็งมั่นคง เป็นต้น⁴⁶ นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการอื่น ๆ ได้ให้ความหมายไว้ในเอกสารทางวิชาการ ดังนี้

1. คิดเป็น คิดเป็นระบบ คิดเป็นเรื่องเป็นราว เป็น Systematic Thought ความคิดที่เป็นระบบหรือว่า thoughtful พวกที่คิดเป็นระบบ คิดเป็น เข้าใจในความคิด มีวิธีคิด เป็นเรื่องที่ไม่ค่อยได้สอนกับในโรงเรียน คือ วิธีคิดว่าเรื่องนี้ควรจะคิดอย่างไร แล้วมันก็จะได้ผลออกมาดีมาก ถ้ามีวิธีคิด หรือคิดเป็น⁴⁷

2. การทำไว้ในใจโดยแยบคาย, การพิจารณาโดยแยบคาย นั่นคือ ความเป็นผู้ฉลาดในการคิด คิดอย่างถูกวิธีถูกระบบ พิจารณา ไตร่ตรองสาวไปจนถึงสาเหตุหรือต้นตอของเรื่องที่กำลังคิด คือคิดถึงรากถึงโคนนั่นเอง แล้วประมวลความคิดรอบด้านจนกระทั่งสรุปออกมาได้ว่าสิ่งนั้นควรหรือไม่ควร ดีหรือไม่ดี เป็นวิถีทางแห่งปัญญา เป็นธรรมสำหรับกลั่นกรองแยกแยะข้อมูลหรือแหล่งข่าว (ปรโตโฆสะ) อีกชั้นหนึ่ง เป็นบ่อเกิดแห่งสัมมาทิฐิทำให้มีเหตุผลไม่มุงาย⁴⁸

3. การใช้ความคิดถูกวิธี คือ การกระทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิด พิจารณาสืบถึงต้นเค้าสาวหาเหตุผลจนตลอดสายแยกแยะออกพิเคราะห์ด้วยปัญญาที่คิดเป็นระเบียบและอธิบายวิธีให้เห็นสิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งปัจจัยและเป็นฝ่ายปัญญา ธรรมข้ออื่น ที่ได้รับยกย่องคล้ายโยนิโสมนสิการในบางแง่ ได้แก่ อัปมาท ความไม่ประมาท วิริยารัมภะ การปรารภความเพียร สันตุลฐี ความสันโดษ สัมปชัญญะ ความรู้ตัวสำนึกตระหนักด้วยปัญญา กุศลธัมมานุโยค การหมั่นประกอบกุศลธรรม สิลสัมปทา ความถึงพร้อม

⁴⁵ที.สี.อภินวฎีกา หน้า 481.

⁴⁶ที.ม.อ. หน้า 407, ที.ม.อ. 2/2/342, ม.ม.อ. 1/312, ม.ม.อ. 1/1/771, อภ.วิ.อ. หน้า 303, อภ.วิ.อ. 2/2/143, ส.นิ.อ. 3/252.

⁴⁷วคิน อินทสระ, โยนิโสมนสิการ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ เรือนธรรม, 2545), หน้า 10.

⁴⁸พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด, (กรุงเทพมหานคร : วัดราชโอรสาราม, 2548), หน้า 123.

แห่งศีล ฉันทสัมปทา ความพร้อมแห่งฉันทะ อตตสัมปทา ความถึงพร้อมแห่งตน คือมีจิตใจซึ่งพัฒนาเต็มที่แล้ว ทิฏฐิสัมปทา ความถึงพร้อมแห่งทิฏฐิ และอัปปมาทสัมปทา ความถึงพร้อมแห่งอัปปมาทธรรม⁴⁹

2.3 วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการ เป็นหลักธรรมภาคปฏิบัติที่ได้รวบรวมจากคัมภีร์ แล้วนำมาประมวลเป็นวิธีคิดประเภทต่าง ๆ พร้อมที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา พึงใช้แทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เริ่มตั้งแต่ “การวางใจ วางท่าที การตั้งแนวความคิดหรือ ทางเดินกระแสความคิด การทำใจ การคิด การพิจารณา” โดยอาศัยหลักธรรม หรือ วิธีคิดแนวพุทธ 10 ประการ⁵⁰ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ วิธีคิดแบบอริยสัจวิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติอยู่กับอารมณ์ปัจจุบัน และวิธีคิดแบบวิภาษวาทเมื่อเกิดการรับรู้ประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาไม่ให้มีโทษแต่ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ทั้งตนเองและผู้อื่น เพื่อความเจริญงอกงามแห่งปัญญาและกุศลธรรม เพื่อเสริมสร้างนิสัยและคุณลักษณะที่ดี เพื่อความรู้ตามความเป็นจริง เพื่อฝึกอบรมตนในแนวทาง ที่นำไปสู่ความสุขขั้นสูงสุด คือ หลุดพ้นเป็นอิสระเป็นธรรมที่เป็นบุพภาคแห่งมัชฌิมาปฏิปทา ควบคู่กับปรโตโฆสะอัน เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างบุคคลกับโลกหรือสภาพแวดล้อมภายนอกในทางจิตใจ อันได้แก่ ท่าทีแห่งการรับรู้ และความคิดซึ่งเป็นท่าทีแห่งปัญญาหรือการคิดตามความเป็นจริงนั่นเองเมื่อเกิดการรับรู้ आयตนะภายนอก กระพบกับ आयตนะภายใน เกิดวิญญาน 6 ขึ้น ความรู้สึกสุขทุกข์ย่อมเกิดตามมา หากไม่มีวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ อโยนิโสมนสิการ ย่อมก่อให้เกิดตณหา และนำไปสู่การเกิดปัญหาหรือเกิดทุกข์ต่อไป ในทางตรงกันข้าม หากมีโยนิโสมนสิการ ภายหลังจากเกิดการรับรู้ เกิดความรู้สึกรักก็จะนำไปสู่การเกิดปัญญา และสามารถแก้ปัญหาช่วยดับทุกข์หรือบรรเทาทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ โยนิโสมนสิการถึงจะมีมากอย่างก็สรุปลงได้เป็น 2 ประเภทเท่านั้น คือ

1. โยนิโสมนสิการ ประเภทพัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การจัดอวิชชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตระสัมมาทิฏฐิ เรียกว่า โยนิโสมนสิการระดับสังฆธรรม

⁴⁹น.อ. (พิเศษ) ปรีชา นันทาภิวัฒน์ ร.น., พจนานุกรมหลักธรรมพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, 2544), หน้า 110-111.

⁵⁰พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพฯ มหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 654.

2. โยนิโสมนสิการ ประเภทสร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตัณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกียะสัมมาทิฐิ เรียกว่า โยนิโสมนสิการ ระดับจริยธรรม วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ บางอย่างใช้ประโยชน์ประเภทเดียวบางอย่างใช้ประโยชน์ได้ทั้งสองประเภท ในที่นี้จะยังไม่แยกกลุ่มไว้ จะยกมาแสดงทีละอย่างตามลำดับที่เห็นสมควร และชี้แจงประโยชน์เป็นข้อ ๆ ไป

2.3.1 รูปแบบวิธีคิด

วิธีคิดเพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านปัญญานี้ทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า โยนิโสมนสิการ คือ การคิดครบถ้วนกระบวนการความ มี 10 ประการ ได้แก่

วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

วิธีคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย เป็นวิธีพิจารณาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้รู้จักสภาวะตามที่มันเป็นจริงหรือพิจารณาปัญหาค้นหาหนทางแก้ไขด้วยการสืบสาวหาสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา เรียกว่า วิธีคิดแบบอิตทัปปัจจยตาหรือ วิธีคิดแบบปัจจยตาการ ในทางปฏิบัติแยกวิธีคิดนี้ได้ 2 ประเภท คือ

1. คิดแบบปัจจัยสัมพันธ์ คือ เมื่อพบเหตุการณ์หรือเรื่องที่พิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใด ก็มองห้อยย้อนและสืบสาวชักโยงออกไปถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหลายที่เข้ามาสัมพันธ์นั้น ก่อให้เกิดผลหรือปรากฏการณ์นั้น ๆ ขึ้น เช่น พระพุทธเจ้าตรัสสอนบ่อย ๆ ให้พระสาวกพิจารณาว่า “เมื่อสิ่งนั้นมี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนั้นเกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น ฯลฯ”⁵¹

2. คิดแบบสอบสวน คือ เมื่อประสบพบเห็นสิ่งใด ๆ ที่ควรพิจารณา ก็คอยตั้งคำถามแก่ตนว่า ทำไม เพราะอะไร เช่น พระพุทธเจ้าทรงตั้งปัญหาถามพระองค์เองก่อนตรัสรู้ ว่า “ตัณหาเกิดขึ้น เพราะอะไรเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา เป็นต้น หรือคิดสืบสาวหาสาเหตุจิตใจต่อไป

วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ

วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ เป็นวิธีคิดที่กระจายเนื้อหาที่มุ่งเพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะของมัน ตามธรรมดา สิ่งทั้งหลายก็ดี ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ก็ดีเรื่องราวต่าง ๆ ที่อุบัติขึ้นก็ดี เกิดจากส่วนประกอบย่อย ๆ มารวมกันเข้า เมื่อแยกแยะกระจายออกไปให้เห็นองค์ประกอบย่อย ๆ ต่าง ๆ ได้แล้ว จึงจะรู้จักสิ่งนั้น เรื่องราวนั้น ๆ ได้ถูกต้องแท้จริง จึงจับจุดที่เป็นปัญหาได้ และจึงจะแก้ปัญหาได้ เช่น พระพุทธศาสนาแยกแยะชีวิตออกเป็นส่วนประกอบย่อยต่าง ๆ เช่น เป็นขั้น 5 เป็นต้น การแยกแยะส่วนประกอบของสิ่งนั้น ๆ ออกเป็นส่วนย่อยจนละเอียดสุดไม่สามารถแยกแยะออกไปได้ เพื่อให้เห็นภาพความจริงได้ชัดเจน ไม่ผิดพลาด เน้นการมองลึกโดยนัยปรมัตถ์ จากสิ่งที่สมมติบัญญัติ เช่น คนทั่วไปมองเห็นว่า มนุษย์เป็นหญิงสาวงาม ชายรูปหล่อ เป็นต้น แต่เมื่อนำวิธีการ

⁵¹ ส.นิ. 16/144/77, 154.

เข้าไปจับวิเคราะห์แล้ว ตามนัยแห่งปรมาตม์ แยกเป็นเพียง ชั้น 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ และธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ประกอบกันอยู่อย่างนี้ จึงไม่ใช่บุคคล ตัวตน เรา เขา ชาย หญิง เป็นต้น

วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือรู้เท่าทันธรรมดา

วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา เป็นวิธีมองเหตุการณ์ สถานการณ์ ความเป็นไปของสิ่งทั้งหลายอย่างรู้เข้าใจธรรมชาติของมัน ซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างนั้นในฐานะที่มันเป็นสิ่งซึ่งเกิดจากเหตุปัจจัยต่าง ๆ ประชุมกันขึ้น จึงจะต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยเหล่านั้น กล่าวคือ การที่มันเกิดขึ้นแล้วจะต้องดับไป ไม่เที่ยง ไม่คงที่ ไม่คงอยู่ตลอดไป มีภาวะที่ถูกปัจจัยต่าง ๆ ที่ขัดแย้ง บีบคั้นได้ ไม่มีอยู่และไม่สามารถดำรงอยู่โดยไตรลักษณ์ หรือสามัญลักษณ์ จึงเรียกว่า วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ วิธีคิดแบบนี้ที่ถูกต้องต้องดำเนินไปให้ครบ 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นที่หนึ่ง รู้เท่าทันและยอมรับความจริง เป็นขั้นวางใจวางท่าต่อสิ่งทั้งหลายโดยสอดคล้องกับความเป็นจริงของธรรมชาติ เป็นท่าที่แห่งปัญญา เช่น เมื่อประสบสถานการณ์ที่ไม่ปรารถนาขึ้น ตั้งขึ้น สำนึกขึ้นในเวลานั้นว่า เราจะมองตามความเป็นจริง ไม่มองด้วยตามความอยากของเราที่อยากให้เป็นหรืออยากไม่ให้ เป็น รู้ว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างนั้นตามเหตุปัจจัยของมันเปลื้องตัวอิสระได้ ไม่เอาตัวไปให้ถูกกดถูกบีบ

2. ขั้นที่สอง แก่ใจและทำการไปตามเหตุปัจจัย เป็นขั้นปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายโดยสอดคล้องกับความเป็นจริงของธรรมชาติ เป็นท่าที่แห่งปัญญา คือ รู้ว่าสิ่งทั้งหลายจะเป็นอย่างไรก็ยอมเป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่ใช่ขึ้นต่อความอยากความปรารถนาของเราหรือใคร ๆ เมื่อเราต้องการให้มันเป็นอย่างนั้น ก็ต้องทำให้เหตุปัจจัยให้ได้เป็นอย่างนั้น แล้วแก้ไขหรือจัดการที่ตัวเหตุปัจจัยนั้น ๆ เมื่อทำเหตุปัจจัยได้พร้อมบริบูรณ์ที่จะให้เป็นอย่างนั้น มันก็ต้องเป็นอย่างนั้น ถ้าเหตุปัจจัยไม่พร้อมที่จะให้เป็น มันก็ไม่เป็น แล้วก็รู้และแก้ไขกันที่เหตุปัจจัยนั้นแหละ ไม่ใช่แก้ด้วยความอยาก เมื่อปฏิบัติได้อย่างนี้ ก็ดำรงตนอยู่เป็นอิสระ อยู่อย่างอิสระ ทำการได้ดีที่สุด พร้อมทั้งไม่มีความทุกข์

วิธีคิดแบบอริยสัจ

วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 เป็นวิธีคิดที่ต่อเนื่องจากวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์หรือรู้เท่าทันธรรมดา คือ เมื่อเข้าใจคติธรรมของสิ่งทั้งหลายวางใจได้และตกลงใจว่าจะแก้ปัญหาที่ตัวเหตุตัวปัจจัย จากนั้นก็ดำเนินความคิดต่อไปตามวิธีคิดแบบอริยสัจสี่นี้มีหลักการสำคัญ คือ การเริ่มต้นจากปัญหาหรือทุกข์โดยกำหนดรู้ ทำความเข้าใจปัญหาหรือความทุกข์ให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุเพื่อเตรียมแก้ปัญหา พร้อมกันนั้นก็กำหนดเป้าหมายของตนให้แน่ชัดว่าคืออะไร จะเป็นไปได้หรือไม่ จะเป็นไปได้อย่างไร แล้วคิดวางวิธีปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหาโดยสอดคล้องกับการที่จะบรรลุจุดหมายที่ได้กำหนดไว้นั้น ทั้งนี้อาจจัดวางเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดรู้ แจกแจงแกลงปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา สภาพและขอบเขตของปัญหาให้เข้าใจชัดเจนว่าเป็นอะไร คืออะไร เป็นที่ตรงไหนเหมือนแพทย์ตรวจดูอาการของโรค ดูความผิดปกติของร่างกาย วินิจฉัยให้รู้ว่าเป็นอะไร ที่ตรงไหน รู้เข้าใจโรคและร่างกายเฉพาะอย่างยิ่งส่วนซึ่งเป็นที่ตั้งของโรคให้ชัดเจน (ทุกซ์)

ขั้นที่ 2 สืบสวนเหตุแห่งทุกซ์ที่จะพึงละ วิเคราะห์ค้นหามูลเหตุหรือต้นตอของปัญหาซึ่งจะต้องแก้ไขกำจัดหรือทำให้หมดสิ้นไป ตามปกติขั้นนี้ตรงกับวิธีคิดแบบที่ 1 คือ วิธีคิดแบบปัจจัยการนั่นเอง เหมือนแพทย์ค้นหาสมมุติฐานของโรคหาสาเหตุของโรคซึ่งจะนำไปสู่การรักษาที่ถูกต้องตรงจุดมิใช่รักษาแต่เพียงอาการ (สมุทัย)

ขั้นที่ 3 เล็งหมายขัดซึ่งการดับทุกซ์ที่จะทำให้สำเร็จ เล็งเห็นชัดเจนถึงภาวะปราศจากปัญหาซึ่งมุ่งหมายว่าคืออะไร เป็นไปได้จริงหรือไม่อย่างไร มีความชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายและหลักการทั่วไป หรือตัวกระบวนการของการแก้ปัญหาก่อนที่จะวางรายละเอียดและกลวิธีปลีกย่อยในขั้นดำเนินการ เหมือนแพทย์รู้ว่าโรคนั้น ๆ รักษาได้มองเห็นกระบวนการของโรคชัดเจนว่าจะหายไปได้หรือไม่ (นิโรธ)

ขั้นที่ 4 จัดวางวิธีการดับทุกซ์ที่ต้องปฏิบัติ เมื่อมีความชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายและหลักการทั่วไปแล้ว ก็กำหนดวางวิธีการ แผนการและรายการที่จะต้องทำในการที่จะแก้ไขกำจัดสาเหตุของปัญหาให้สำเร็จ โดยสอดคล้องกับเป้าหมายและหลักการทั่วไปนั้นเพื่อเตรียมแก้ไขปัญหาคต่อไป (มรรค)

วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

วิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย เป็นวิธีคิดในระดับปฏิบัติการหรือลงมือทำ คือ การที่จะกระทำการต่าง ๆ โดยรู้และเข้าใจถึงหลักการและความมุ่งหมายของเรื่องนั้น ๆ จะดำเนินไปเพื่อจุดหมายอะไร เพื่อให้เป็นการปฏิบัติที่ได้ผลตามความมุ่งหมายนั้น ไม่กลายเป็นการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนเลื่อนลอยมกมาย เช่น เมื่อจะลงมือทำงานอะไรนั้น ก็ตรวจสอบตนเองให้ชัดเจนว่าเข้าใจหลักการและความมุ่งหมายของงานนั้นดีแล้วหรือไม่ โดยอาจคอยตั้งคำถามว่า อันนี้เพื่ออะไร ๆ เป็นต้น วิธีคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย เป็นการพิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง ธรรม กับ อรรถ หรือหลักการ กับ ความมุ่งหมาย นำไปสู่การปฏิบัติถูกต้องที่เรียกว่า ธรรมานุธรรมปฏิบัติ ทำให้ข้อปฏิบัติย่อยเข้ากันได้ สอดคล้องกันและส่งผลแก่หลักการใหญ่เป็นไปเพื่อจุดหมายที่ต้องการ

วิธีคิดแบบเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก

วิธีคิดแบบเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก เป็นวิธีคิดในการมองให้ครบทั้งข้อดีข้อเสีย และทางแก้ไข หาทางออกให้หลุดรอดปลอดพ้นจากข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นวิธีมองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงอีกแบบหนึ่ง เน้นการศึกษาและยอมรับความจริงตามที่สิ่งนั้น ๆ เป็นอยู่ทุกแง่ทุกมุม

เพื่อให้รู้และเข้าใจถูกต้องตามความเป็นจริงทั้งด้านดี ด้านเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง ศัพท์ทางธรรมดา เรียกว่า วิธีคิดโดยรู้ อัสสาหะ คิดหาคุณค่า คิดหาข้อดี อาทิภาวะ คิดหาโทษ คิดหาข้อเสีย และ นิสสรณะ คิดหาทางออกการยอมรับทั้งด้านดี ทั้งด้านเสีย และเป็นวิธีคิดที่ต่อเนื่องกับการปฏิบัติมาก มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ ต้องมองเห็นทั้งด้านดี และด้านเสีย หรือทั้งคุณทั้งโทษ ต้องมองเห็น ทางออก เห็นจุดหมาย และรู้จุดหมายที่จะไป วิธีคิดแบบนี้ พระพุทธเจ้าทรงเน้นมาก เพราะคน ทั้งหลายมักจะตื่นตามกัน และเอนเอียงง่ายพอจับได้อะไรดี ก็มองเห็นแต่ดีไปหมด พอจับได้ว่าอะไรไม่ดีก็เห็นแต่เสียไปหมด ทำให้พลาดทั้งความรู้จริงและการปฏิบัติที่ถูกต้อง อันที่จริงนั้นปกติของสิ่ง ทั้งหลายย่อมมีทั้งส่วนดี ส่วนเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง เป็นต้น อาจตีความหากอยู่ในกรณีแวดล้อมอย่าง หนึ่ง หรืออาจจะดীন้อย หากได้อยู่ในกรณีแวดล้อมหรือเงื่อนไขอีกอย่างหนึ่งเมื่อได้ตระหนักและ ยอมรับถึงข้อดี ข้อเสีย จุดอ่อน จุดแข็งแล้ว เราก็จะได้ระมัดระวังปิดกั้นทางเสียหรือหาสิ่งชดเชย ทดแทนให้ประโยชน์ที่ได้สมบูรณ์ต่อไป

วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม

วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับปฏิเสวนา เช่น การใช้ สอย หรือบริโภค เป็นวิธีคิดแบบสกัถหรือบรรเทาตัณหา ตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชัก จูงพฤติกรรมต่อไปวิธีคิดแบบนี้ ใช่มากในชีวิตประจำวัน เพราะเกี่ยวข้องกับการบริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางเทคโนโลยี มีหลักการโดยย่อว่า คนเราเข้าไป เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เพราะเรามีความต้องการ สิ่งใดที่สามารถสนองความต้องการของเราได้ สิ่งนั้นก็ มีประโยชน์มีคุณค่าแก่เรา จำแนกได้เป็น 2 ประเภทตามชนิดของความต้องการ คือ

1. คุณค่าแท้ หมายถึง ความหมาย คุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งที่สนองความต้องการ ของชีวิตโดยตรง มนุษย์นำมาใช้ในการแก้ปัญหาของตน เพื่อประโยชน์สุขทั้งของตนเองและผู้อื่น คุณค่านี้อาศัยปัญญาเป็นเครื่องตีค่า จะเรียกว่าคุณค่าที่สนองปัญญาก็ได้ เช่น อาหาร มีคุณค่าเป็น ประโยชน์สำหรับหล่อเลี้ยงร่างกายให้ดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้ มีสุขภาพดี มีกำลังเกื้อกูลแก่การปฏิบัติ หน้าที่ เป็นต้น (คุณค่าแท้เกี่ยวข้องกับธรรมฉันทะ)

2. คุณค่าเทียม หมายถึง ความหมาย คุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งที่มนุษย์พบ ให้แก่ สิ่งนั้นเพื่อปรนเปรอการเสพสรวเลวหนา เพื่อเสริมความมั่งคั่งยิ่งใหญ่ของตัวตนที่ยึดถือไว้ คุณค่านี้ อาศัยตัณหาเป็นเครื่องตีค่า จะเรียกว่าคุณค่าที่สนองตัณหาก็คือได้เช่น อาหาร มีคุณค่าอยู่ที่ความ เอร็ดอร่อย เสริมความสนุกสนาน หรือความโก้หรูหรารของรถยนต์ มีราคา ความสวยงามเป็นเครื่อง แสดงหรือเครื่องวัดฐานะ เป็นต้น วิธีคิดแบบนี้ มุ่งให้เข้าใจและเลือกเสพคุณค่าแท้ที่เป็นประโยชน์ต่อ ชีวิตอย่างแท้จริงเพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น คุณค่าแท้นั้นนอกจากจะเป็นประโยชน์แก่ชีวิต อย่างแท้จริงแล้ว ยังเกื้อกูลต่อความเจริญงอกงามของกุศลธรรม เช่น ความมีสติทำให้พ้นจากความ เป็นทาสของวัตถุ เป็นต้น

วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม

วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรมเป็นวิธีคิดแบบเร้ากุศล หรือคิดแบบกุศลภาวานา เป็นวิธีคิดในแนวสัตกัณหรือบรรเทาและขัดเกลادتันทา ส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะหลักการมีอยู่ว่า ประสบการณ์ คือ สิ่งที่ได้ประสบหรือได้รับรู้อย่างเดียวกับบุคคลที่ประสบหรือรับรู้ต่างกัน อาจมองเห็นและคิดนึกปรุงแต่งไปคนละอย่างสุดแต่โครงสร้าง แนวทางความเคยชินที่เป็นเครื่องปรุงของจิต คือ สังขาร ที่ผู้นั้นได้สัมผัสไว้ หรือสุดแต่การทำใจในขณะนั้น ๆ คนหนึ่งมองแล้ว คิดปรุงแต่งไปในทางดีงาม แต่อีกคนหนึ่งมองแล้ว คิดปรุงแต่งไปในทางไม่ดีไม่งาม เป็นโทษเป็นอกุศล รวมถึงเรื่องของเวลา คราวหนึ่งคิดดี คราวหนึ่งคิดร้าย การทำใจที่ช่วยตั้งต้นและชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์ เรียกว่า วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรมวิธีคิดในแบบนี้ มีความสำคัญในแง่ที่ทำให้เกิดความคิดและการกระทำที่ดีงามเป็นประโยชน์ในขณะนั้น ๆ และช่วยแก้ไขนิสัยความเคยชินร้าย ๆ ของจิตที่ได้สัมผัสไว้แต่เดิมพร้อมกับสร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดีงามให้แก่จิตไปในเวลาเดียวกันเช่น การคิดถึงความตาย เมื่อคิดถึงแล้วก็เกิดความสลดหดหู่ ความเศร้าความเหี่ยวแห้งใจ ตลอดจนเกิดความดีใจเมื่อนึกถึงความตายของคนที่เราเกลียดชัง แต่ถ้าในขณะที่เราคิดนั้น เรามีโยนิโสมนสิการอยู่ด้วย เราก็จะเกิดความรู้สึกตื่นตัว เร้าใจไม่ประมาทเร่งชวนขวยปฏิบัติกิจหน้าที่ ทำสิ่งดีงามเป็นประโยชน์ ตลอดจนรู้เท่าทันความจริงที่เป็นคติธรรมดาของสังขาร เป็นต้น เรียกได้ว่าเป็นการคิดถึงความตายที่ถูกวิธีองค์ประกอบสำคัญที่คอยพยุงความคิดให้อยู่ในโยนิโสมนสิการ ได้แก่ สติ ซึ่งช่วยยับยั้งความคิดที่หลงลอยไปเป็นอโยนิโสมนสิการมี 2 คือ เพื่อความรู้ตามสภาวะ ซึ่งมีลักษณะที่แน่นอนเป็นอย่างเดียว แลเพื่อเสริมสร้างกุศลธรรม ซึ่งมีลักษณะแผกผันไปได้หลากหลายนั้น มีจุดแยกอยู่ที่ขณะตั้งต้นความคิด และสติอาจมีบทบาทสำคัญในการเลือกทางแยกที่จุดตั้งระหว่างโยนิโสมนสิการแบบต่าง ๆ นี้ เช่นเดียวกับที่สติสามารถเลือกระหว่าง โยนิโสมนสิการ กับ อโยนิโสมนสิการได้

วิธีคิดแบบมีสติเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน

เป็นวิธีคิดที่มีปัจจุบันธรรมตาเป็นอารมณ์ความจริง เป็นเพียงส่วนหนึ่งของวิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม ข้อที่ใช้ สติกำกับไปด้วยวิธีคิดในแบบนี้ ที่แยกแสดงออกมาเป็นอีกข้อหนึ่งต่างหากนั้นเป็นเพราะมีแง่ที่ควรทำความเข้าใจเป็นพิเศษ และเป็นวิธีคิดที่มีความสำคัญโดยลำพังตัวของมันเองข้อที่จะต้องทำความเข้าใจเป็นพิเศษนั้น คือ การที่ผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับความหมายของการเป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเข้าใจไปว่า พุทธศาสนาสอนให้คิดถึงสิ่งที่อยู่เฉพาะหน้ากำลังเป็นไปในปัจจุบันเท่านั้น ไม่คิดพิจารณาเกี่ยวกับอดีต หรืออนาคตตลอดจนไม่คิดเตรียมการวางแผนเพื่อกาลภายหน้า ลักษณะความคิดชนิดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นการคิดที่อยู่บนแนวทางของความรู้หรือคิดด้วยอำนาจปัญญา เป็นการคิดที่สามารถรวมเอาเรื่องที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เรื่องที่ล่วงผ่านมาแล้ว และเรื่องของกาลภายหน้าเข้าในการเป็นอยู่ในปัจจุบันเช่น การคิดพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องในอดีต ถือเป็นการคิดที่

นำมาใช้เป็นบทเรียนก่อให้เกิดความไม่ประมาทระมัดระวังป้องกันภัยในอนาคต เป็นต้น คำว่า ปัจจุบัน ในทางธรรม มิใช่เพ่งที่เหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น แต่หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น ๆ เป็นสำคัญ ดังนั้น สิ่งก็ตามความหมายของคนทั่วไปไม่ว่าจะเป็นอดีตหรืออนาคต ก็อาจกลายเป็นปัจจุบัน ตามความหมายของนามธรรมได้สรุปง่าย ๆ ว่า ความเป็นปัจจุบัน กำหนดเอาที่ความเกี่ยวข้อง ต้องรู้ ต้องทำเป็นสำคัญสิ่งที่เป็นปัจจุบันคลุมถึงเรื่องราวทั้งหลายที่เชื่อมโยงต่อกันมาวิธีคิดแบบนี้มุ่งที่จะช่วย แบ่งแยกความคิดถึงอดีตและอนาคตตามแนวทางของต้นหาที่เพื่อผันเลือนลอย ผลาญเวลาและ คุณภาพของจิตใจให้สูญเปล่าการคิดที่ถูกริธีจะช่วยให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติในทางปัจจุบันให้ ถูกต้องได้ผลดียิ่งขึ้นเป็นการสนับสนุนให้มีการตระเตรียมและวางแผนในกิจการล่วงหน้า

วิธีคิดแบบวิภาษวาท

เป็นวิธีคิดที่ใช้การพูดแยกแยะ จำแนก แจกแจงแถลงความ แบบวิเคราะห์ เป็นการ มอง และแสดงความจริง โดยแยกแยะออกให้เห็นในแต่ละด้านให้ครบทุกด้าน ไม่ใช่จับเอาบางแง่บาง ประเด็น ขึ้นมาวินิจฉัยตีคลุมลงไปอย่างนั้นทั้งหมดความจริงวิภาษวาทเป็นชื่อเรียกกระบวนการความคิดของ พระพุทธศาสนาทั้งหมด มีความหมายครอบคลุมวิธีคิดที่ได้กล่าวมา แล้วข้างต้นหลาย ๆ อย่างวิธีคิด แบบนี้ทำให้ความคิดและการวินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ ชัดเจนตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง เท่าความ จริง พอดีกับความจริง เพื่อให้เข้าใจความหมายของวิภาษวาทชัดเจนยิ่งขึ้น ขอจำแนกวิธีคิดแบบวิภาษ วาทออกไปในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. จำแนกในด้านของความจริง

- จำแนกตามที่เป็นอยู่จริงของสิ่งนั้น ๆ มองความจริงให้ตรงตามที่เป็นอยู่ในแง่นั้นด้าน นั้น ไม่ใช่จับเอาความจริงเพียงแง่หนึ่งมาตีคลุมเป็นอย่างนั้นไปหมด

- จำแนกโดยมองความจริงของสิ่งนั้น ให้ครบทุกแง่ทุกด้าน ไม่มองแคบ ๆ ไม่ติดอยู่กับ ส่วนเดียวแง่เดียวของสิ่งนั้น แต่มองให้หลายแง่หลายด้าน เช่น คน ๆ หนึ่งอาจจะดีในแง่นั้น แต่ไม่ดีใน แ่งนี้ การคิดจำแนกในแง่ นี้ เป็นส่วนเสริมกันกับข้อแรกให้ได้ผลสมบูรณ์ และมีผลรวมไปถึงการเข้าใจ ในภาวะที่องค์ประกอบต่าง ๆ มารวมกันโดยครบถ้วน จึงเกิดขึ้นเป็นสิ่งนั้น ๆ เป็นการเห็นที่กว้างไปถึง ลักษณะด้านต่าง ๆ และองค์ประกอบต่าง ๆ ของมัน

2. จำแนกโดยส่วนประกอบวิเคราะห์แยกแยะ ให้รู้ว่าสิ่งนั้นเกิดขึ้นจากองค์ประกอบ ย่อยต่าง ๆ มาชุมนุมกันเข้า ไม่ติดอยู่ภายนอกหรือถูกลวงโดยภาพรวมของสิ่งนั้น ๆ เช่น การแยกแยะ คนออกเป็นนามและรูปเป็นขั้น 5 แ่งย่อยออกจนเห็นภาวะที่ไม่เป็นอัตตา

3. จำแนกโดยลำดับขณะแยกแยะวิเคราะห์ปรากฏการณ์ตามลำดับ แห่งเหตุแห่ง ปัจจัย ให้มองเห็นตัวเหตุปัจจัยที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะ เป็นวิธีที่ใช้มากในฝ่ายอภิธรรม เช่น โจรปล้นบ้านและฆ่าเจ้าทรัพย์ตาย หากคิดจำแนกโดยลำดับขณะแล้วจะเห็นว่า โจรโลภอยากได้ทรัพย์ แต่เจ้าทรัพย์เป็นอุปสรรคต่อการได้ทรัพย์นั้น ความโลภทรัพย์จึงเป็นเหตุให้โจรมิโทษต่อเจ้าทรัพย์โจร

จึงฆ่าเจ้าทรัพย์ ตัวเหตุที่แท้ของการฆ่าคือโทสะ หาใช้โลภะไม่โลภะเป็นเพียงเหตุให้ลักทรัพย์ และเป็นปัจจัยให้โทสะเกิดเท่านั้น ในภาษาสามัญจะพูดว่า โจรฆ่าคนเพราะความโลภ แต่ถ้าพิจารณาตาม ขบวนการที่เป็นไปตามลำดับขณะความโลภเป็นเพียงตัวการเริ่มต้นในเรื่องนั้นเท่านั้น

4. จำแนกโดยความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยสืบสาวหาเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์สืบทอดกันมาของสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทำให้มองเห็นความจริงที่สิ่งทั้งหลายไม่ได้ตั้งอยู่ลอย ๆ แต่เกิดขึ้นโดยอาศัยเหตุแห่งปัจจัย การคิดจำแนกในแง่ที่ตรงกับวิธีคิดแบบที่ 2 คือ วิธีคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย ตามแนวคิดนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงธรรมอย่างที่เราเรียกว่า อิทัปปัจจยตา หรือ ปฏิจจสมุปบาทเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมนิคาเยกาทิหรือวิธีคิดแบบมัชฌิมนิคาเยกการจำแนกโดยสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย นอกจากช่วยไม่ให้เผลอ มองสิ่งต่าง ๆ อย่างโดดเดี่ยวขาดลอย แล้วยังครอบคลุมไปถึงการที่จะให้รู้จักกับเหตุปัจจัยได้ตรงกับผลของมัน ความขัดสนที่มักเกิดขึ้นแก่คนทั่วไป 3 อย่าง คือ

- การนำเอาเรื่องราวอื่น ๆ นอกกรณีมาปะปนสับสนกับเหตุปัจจัยเฉพาะกรณี วิธีคิดแบบนี้ช่วยให้แยกเอาเรื่องราวหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากเหตุปัจจัยที่แท้จริง รวมถึงการจับผลให้ตรงกับเหตุด้วย

- ความไม่ตระหนักถึงภาวะที่ปรากฏการณ์หรือผลที่คล้ายกัน ซึ่งอาจเกิดจากเหตุปัจจัยที่ต่างกัน หรืออย่างเดียวกัน เช่น การได้ทรัพย์มาอาจเกิดจากขยันทำงาน จากการทำให้ผู้อื่นให้ทรัพย์ พอใจ หรือจากการลักขโมยก็ได้ เป็นต้น

- การไม่ตระหนักถึงเหตุปัจจัยส่วนพิเศษนอกเหนือจากเหตุปัจจัยที่เหมือนกัน คนมักมองเฉพาะแต่เหตุปัจจัย บางอย่างที่ตนมันหมายว่า จะให้เกิดผลอย่างนั้น ๆ ครั้นต่างบุคคลทำเหตุปัจจัยอย่างเดียวกันแล้ว คนหนึ่งได้รับผลที่ต้องการ อีกคนหนึ่งไม่ได้รับผลนั้น ก็เห็นว่าเหตุปัจจัยนั้นไม่ได้ผลจริง

5. จำแนกโดยเงื่อนไขมองโดยพิจารณาเงื่อนไขประกอบด้วย เช่น ถ้าถามว่าบุคคลนี้ควรคบหรือไม่ ถ้าพระภิกษุเป็นผู้ตอบก็อาจกล่าวว่าถ้าคบแล้ว อกุศลธรรมเจริญกุศลธรรมเสื่อมก็ไม่ควรคบ แต่ถ้าคบแล้วอกุศลเสื่อมกุศลธรรมเจริญก็ควรคบ การตอบแบบวิภาษวาท จะวินิจฉัยโดยพิจารณาเงื่อนไขต่าง ๆ คือ

- ความโน้มเอียง ความพร้อม นิสัย ความเคยชินต่าง ๆ ซึ่งเด็กได้สั่งสมไว้โดยการอบรมเลี้ยงดูและอิทธิพลทางวัฒนธรรม เป็นต้น เท่าที่อยู่ในขณะนั้น มีความสามารถพื้นฐานของเด็กที่จะแล่นไป

- โยนิโสมนสิการ คือ เด็กรู้จักใช้โยนิโสมนสิการโดยปกติหรือไม่และแค่ไหนเพียงไร

- กัลยาณมิตร คือ บุคคลหรืออุปกรณ์ที่จะช่วยชี้แนะแนวทางความคิดความเข้าใจอย่างถูกต้องต่อสิ่งที่พบเห็น หรือที่จะชักนำให้เกิดโยนิโสมนสิการ อย่างได้ผลหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นกัลยาณมิตรในครอบครัว ในสื่อบุคคลนั้น ๆ หรือทั่ว ๆ ไป ในสังคมก็ตาม

- ประสบการณ์ คือ สิ่งที่ปล่อยให้แพร่หรือให้เด็กพบเห็นนั้น มีลักษณะหรือคุณสมบัติที่เร้าหรือช่วย เป็นต้น รุนแรงมากน้อยถึงระดับใด

- วิชาชีวท ในฐานะวิธีตอบปัญหาอย่างหนึ่งวิชาชีวทปรากฏอยู่บ่อย ๆ ในรูปของการตอบปัญหาและท่านจัดเป็นวิธีตอบปัญหาอย่างหนึ่ง ในบรรดาวิธีตอบปัญหา 4 อย่าง มีชื่อเฉพาะเรียกว่า วิชาชีวทพยากรณ์ ซึ่งก็คือการนำเอาวิชาชีวทไปใช้ในการตอบปัญหา เพื่อความเข้าใจชัดเจนในเรื่องนี้ ถึงทราบวิธีตอบปัญหา ปัญหาพยากรณ์ 4 อย่าง คือ เอกังสพยากรณ์การตอบอย่างเดียวเด็ดขาด, วิชาชีวทพยากรณ์ การแยกแยะตอบ, ปฏิบัติจฉายาพยากรณ์การตอบโดยย้อนถาม, รูปนพยากรณ์ การยังตอบหรือหยุดตอบ

วิธีตอบ 4 อย่างนี้ แบ่งตามลักษณะของปัญหา ดังนั้น ปัญหาจึงแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ตรงกับวิธีตอบเหล่านั้น จะยกตัวอย่างปัญหาตามที่แสดงไว้ในคัมภีร์รุ่นหลังมาแสดงประกอบความเข้าใจดังนี้ เอกังสพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ควรแยกแยะหรือจำแนกตอบ เช่น ถามว่าสิ่งที่ไม่เที่ยง ได้แก่ จักขุใช้ไหม พึงตอบได้ทีเดียวแน่นอนลงไปว่าใช้วิชาชีวทพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ควรแยกแยะหรือจำแนกตอบ เช่น ถามว่าสิ่งที่ไม่เที่ยง ได้แก่จักขุใช้ไหม พึงแยกแยะตอบว่าไม่เฉพาะจักขุเท่านั้น แม้โสตะชานะ เป็นต้นก็ไม่เที่ยงปฏิบัติจฉายาพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ไม่ควรตอบโดยย้อนถาม เช่น ถามว่าจักขุฉันใดโสตะก็ฉันนั้น โสตะฉันใดจักขุก็ฉันนั้นใช้ไหม พึงย้อนถามว่า มุ่งความหมายแง่ใด ถามใดหมายถึง แ่งใช้ดูหรือเห็น ก็ไม่ใช่ แต่ถ้ามุ่งความหมายแง่ว่าไม่เที่ยงก็ใช้รูปนียปัญหา ปัญหาที่พึงยับยั้งหรือพับเสีย ไม่ควรตอบ เช่น ถามว่า ชีวะกับสรีระ คือ สิ่งเดียวกันใช้ไหม พึงยับยั้งเสียไม่ต้องตอบสรุปโดยทั่วไปหลักการโยนิโสมนสิการทั่วไป เมื่อมีโยนิโสมนสิการสัมมาทิฐิก็เกิดขึ้นได้ เมื่อสัมมาทิฐิเกิดขึ้น องค์ประกอบมูลฐานของมรรควิธีแห่งการแก้ปัญหา หรือมรรคาแห่งความดับทุกข์ก็เกิดขึ้น จากนั้นกระบวนการแห่งการศึกษาก็ดำเนินต่อไป

บันทึกที่ 1 : วิธีคิดแบบแก้ปัญหา : วิธีคิดแบบอริยสัจ กับวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ พุทธธรรมได้แสดงโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นวิธีการแห่งปัญญา ไว้หลายวิธี สำหรับใช้ในสถานการณ์ต่างกันไปบ้าง ใช้ประกอบกันในสถานการณ์อย่างเดียวกันบ้าง น่าสังเกตว่า ในสมัยปัจจุบัน คำว่า วิธีการแห่งปัญญา บางทีใช้เรียกวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ ที่มีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า วิธีคิดแบบแก้ปัญหา ซึ่งในที่นี้ใช้เรียกวิธีคิดแบบอริยสัจ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเห็นควรยกวิธีคิดสองแบบนี้มาเทียบเคียงกันดู

วิธีการแบบวิทยาศาสตร์มี 5 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหาให้ถูกต้อง (Location of problems)
2. การตั้งสมมติฐาน (setting up of Hypothesis)
3. การทดลองและเก็บข้อมูล (Experimentation and Gathering of Data)
4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)
5. การสรุปผล (conclusion)

พึงสังเกตว่า ในวิธีคิดแบบนี้ ก็มีการสืบสาวหาสาเหตุเป็นส่วนสำคัญด้วย แต่เอาแฝงไว้ในขั้นที่ 2. เพราะบางครั้งสาเหตุที่คาดตนเองเป็นตัวสมมติฐาน บางครั้งสาเหตุไปถึงสมมติฐานไปด้วยในตัว แต่ก็มีข้อแย้งว่า ในหลายกรณี สาเหตุไม่บังชี้ถึงสมมติฐาน และต้องตั้งสมมติฐานเพื่อไว้หลายอย่าง ส่วนในวิธีคิดแบบ (แสงวง) อริยสัจ แยกการสืบหาเหตุเป็นขั้นหนึ่ง และจัดขึ้นทั้งหมดเป็น 2 ระดับ เทียบพอให้เห็นเค้า ดังนี้

ก. กระบวนธรรม (ตามสภาวะ) ซึ่งในตอนนี้อยู่ในขั้นเป็นความคิด คือคิดให้ตรงความจริง

1. ขั้นกำหนดทุกข์ ให้รู้ว่าทุกข์หรือปัญหาคืออะไร อยู่ที่ไหน มีขอบเขตแค่นี้ = ขั้นกำหนดปัญหา

2. ขั้นสืบสวนสมุทัย หยั่งสาเหตุของทุกข์หรือปัญหานั้น = (ไม่แยกต่างหาก)

3. ขั้นแก้นิโรธ ให้เห็นกระบวนการที่แสดงว่าการดับทุกข์แก้ปัญหานั้นเป็นไปได้และอย่างไร = ขั้นตั้งสมมติฐาน

ข. กระบวนวิธี (ของมนุษย์) ที่จะต้องลงมือปฏิบัติ 4 ขั้นเพ้นหามรรค แยกย่อยออกได้ 3 ขั้น

– มรรค 1 : เอสนา (หรือ คเวสนารวมทั้งวิมังสนา) แสวงหาข้อพิสูจน์ทดลอง = ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล

– มรรค 2 : วิมังสา (หรือประวิचार) ตรวจสอบ ร่อน เลือกเก็บข้อที่ถูกต้องใช้ได้จริง = ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

– มรรค 3 : อนูปาทิ กันข้อที่ผิดออก จับหรือเห็นได้มรรคแท้ซึ่งนำไปสู่ผลคือแก้ปัญหาได้ = ขั้นสรุปผล

ขั้นตอนเหล่านี้ พึงเห็นการแสวงสัจธรรมของพระพุทธเจ้า เป็นตัวอย่าง ดังนี้

1. ขั้นกำหนดทุกข์ ความทุกข์ความเดือดร้อน ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษย์ มีมากมาย หลากหลาย ทั้งทางกาย ทางใจทั้งภายใน และภายนอก แต่เมื่อว่าโดยพื้นฐานก็คือ ภาวะบีบคั้นกายใจ ภาวะที่ขัด แย้ง ผิดไปไม่เป็นไปตามความอยากความยึดถือของมนุษย์ ปัญหาหรือความทุกข์ของมนุษย์ อาจมีรูปลักษณะต่าง ๆ นานา แปรเปลี่ยนไปตามถิ่นตามกาล คงจะต้องใช้วิธีแก้ไขให้ตรงกับรูปลักษณะ และเฉพาะกาลเทศะนั้น ๆ แต่ความทุกข์พื้นฐานนี้เป็นปัญหาที่เนื่องอยู่กับชีวิต อยู่ที่ธรรมชาติของมนุษย์เอง เป็นทุกข์หรือปัญหาของตัวคนแท้ ๆ ไม่ว่าคนนั้นจะอยู่กลางธรรมชาติ หรือไปร่วมเป็นสังคม ทุกข์หรือปัญหาอย่างนี้ก็ติดตัวไปแสดงและก่อผลกับคนเสมอไป ไม่ว่ามนุษย์จะแก้ไขปัญหาดับทุกข์ที่เนื่องด้วยกาลเทศะอย่างไรหรือไม่ การแก้ไขทุกข์ขั้นพื้นฐานนี้ แท้เป็นกิจที่ต้องกระทำย่นพื้นตลอดเวลาเสมอไป และความทุกข์พื้นฐานที่ได้รับการแก้ไขหรือไม่นี้ จะมีผลต่อการมีและการแก้ไข ปัญหาอื่น ๆ ทุกอย่างทุกระดับด้วย ประโยชน์ที่จำเป็นซึ่งเป็นพื้นฐานที่สุด และสูงที่สุดของชีวิต จึงอยู่

ที่การแก้ไขความทุกข์พื้นฐานแห่งชีวิตนี้ได้ ส่วนทุกข์หรือปัญหาอื่น ๆ ก็ต้องแก้ไขกันอีกชั้นหนึ่ง คู่เคียงกันไปตามคราวตามกรณี

2. ขั้นสืบสาวสมุทัย เพื่อจะได้เล็งเห็นหนทางแก้ไขต่อไป แบบ ก. ข. ค. จับสาเหตุไม่ชัด เช่น เห็นว่าเป็นเพราะยังได้สุขไม่เพียงพอ หรือไม่สืบสาเหตุเลย มองข้ามไปแบบ ง. จับได้ว่าสาเหตุแห่งทุกข์คือตัณหา หรือสืบลึกลงไปอีกได้แก่กระบวนการแห่งปัจจุสมุปบาทหนึ่งไปถึงอวิชชา

3. ขั้นแก้นิโรธ คาดหวังว่าการดับทุกข์จะเป็นไปได้ตามกระบวนการดังนี้ (คราวละอย่าง)

แบบ ก. แสวงหากามสุข บำรุงบำเรอตนให้เต็มที่

แบบ ข. บำเพ็ญทานสมาบัติตามโยควิธี

แบบ ค. บำเพ็ญตบะ ดำเนินชีวิตเข้มงวด ทรมาณกาย

แบบ ง. ตัดวงจรปัจจุสมุปบาท ดับอวิชชา ตัดทางตัณหา มีสติ ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา

4. ขั้นพ้นหามรรค

มรรค 1 : เอสนา พระพุทธเจ้าได้เคยทรงดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามวิธีการครบแล้วทั้ง 4 อย่างนอกจากนั้น ยังได้ทรงสังเกตเห็นชีวิตความเป็นไปของคนและสังคม ที่เป็นอยู่หรือปฏิบัติเช่นนั้นแล้วว่าเป็นอย่างไร

มรรค 2 : วิมังสา วิเคราะห์ผลการสังเกตทดลอง ทรงตระหนัก (ตั้งแต่ออกนอกผนวช) ว่า การแสวงแต่กามสุขไม่อาจให้ชีวิตมีความหมายประสพสาระแท้จริง และนำไปสู่การเบียดเบียน ทรงเห็นชัดว่า การบำเพ็ญวิธีโยคะนำไปสู่ผลสำเร็จทางจิตอันเป็นฝ่ายสมาธิอย่างเดียว การบำเพ็ญตบะก็เป็นการหาทุกข์ทำตนให้ลำบากเดือดร้อนเปล่า ๆ ส่วนวิถีแห่งปัญญาที่ดับอวิชชา ไม่ขึ้นต่อตัณหา สามารถดับเหตุแห่งทุกข์ ทำให้หลุดพ้นเป็นอิสระจริง

มรรค 3 : อนุโพธ จึงได้ความเห็นที่ตามเป็นจริง ที่เป็นข้อสรุปว่า วิถีแห่งกามสุขและตบะเป็นทางสุดโต่ง (อันตะ) โยควิธีก็ทำให้ติดค้างอยู่ในระหว่างยังมีไช้ทาง (เป็นอมรรค) ส่วนทางสายกลางซึ่งเป็นวิถีแห่งปัญญา เริ่มด้วยปัญญาอันเห็นชอบเรียกว่าสัมมาทิฐินั้นแหละ จึงเป็นทางที่ถูกต้องยุติว่า ตัวมรรค หรือมรรคที่แท้ ได้แก่ มรรคที่มีองค์ 8⁵²

อนึ่ง ได้เคยกล่าวแล้วว่า ไตรลักษณ์ กับปัจจุสมุปบาท ความจริงเป็นกฎเดียวกัน แต่แสดงคนละแง่ ภาวะที่ไม่เที่ยงไม่คงที่ ทำให้มีความบีบคั้น ขัดแย้ง จึงมีความเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมดา (อนิจจัง ทุกขัง วิปริณารมฺภัง) แต่ทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามเหตุปัจจัย วิธีคิดตามหลักนี้ เปิดช่องให้มีการ

⁵²สาโรช บัวศรี, พุทธศาสนากับการศึกษาแผนใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2510), ม.ป.น.

ขยายความออกไปครอบคลุมความคิดแนวที่เรียกว่าภาววิธิตัวด้วย แต่น่าจะลองวิเคราะห์ภาววิธินั้น ด้วยวิภาววิธิต่ออีกชั้นหนึ่ง

2.4 โยนิโสมนสิการกับวิธีการคิด

ความสุขของมนุษย์ เกิดจากการรู้จักดำเนินชีวิตให้ถูกต้องทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น คือ การรู้จักคิดเป็น พุดเป็น และทำการเป็น การคิดอย่างถูกต้อง เป็นศูนย์กลางที่บริหารการดำเนินชีวิตทั้งหมด ทำหน้าที่ชี้แนะและควบคุมการกระทำ วิธีการคิดจะเริ่มเข้ามามีบทบาทเมื่อมนุษย์ได้รับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมซึ่งมีอยู่มาก หากคิดเป็นหรือคิดดีก็จะเกิดการเลือกรับเป็นหรือเลือกรับแต่สิ่งที่ดี ๆ เมื่อรับมาแล้วก็จะเกิดการคิด ตีความเชื่อมโยงและตอบสนองออกมา เป็นการกระทำในขั้นตอนนี้จะมีสิ่งปรุงแต่งความคิดเข้ามา ได้แก่ อารมณ์ชอบ ชังคติ และอคติต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการคิดตีความเชื่อมโยงและการกระทำ ถ้าคิดเป็นคิดโดยรู้ถึงสิ่งปรุงแต่งต่าง ๆ นั้นก็จะสามารถบริหารการกระทำอย่างเหมาะสมได้วิธีการคิดเป็น เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ผึกฝนได้โดยกระบวนการที่เรียกว่า การศึกษาหรือสิกขา การพัฒนานั้น เรียกว่า การพัฒนาสัมมาทิฐิ ผลที่ได้ คือ มรรคหรือการกระทำที่ตรงตาม การพัฒนาปัญญาของตนเองให้เกิดมีสัมมาทิฐิ คือ การมีความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็น ค่านิยมที่ถูกต้อง ตรงตาม เกื้อกูลแก่ชีวิตและครอบครัวสัมมาทิฐิ ทำให้เกิดการพูดและการกระทำ ที่ถูกต้องตรงตาม สามารถดับทุกข์และแก้ปัญหาได้ ปัจจัยที่ทำให้เกิดสัมมาทิฐิมี 2 ประการ คือ ปัจจัยภายนอก เรียกว่า ปรโตโฆสะ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ครู พ่อแม่ เพื่อน สื่อมวลชน ฯลฯ และปัจจัยภายใน เรียกว่า โยนิโสมนสิการ ได้แก่ การคิดเป็นการศึกษาทั้งหลายที่จัดกันมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทำกันอย่างเป็นงานเป็นการเป็นระบบ ระเบียบ ถือว่าเป็นปรโตโฆสะทั้งสิ้น บุคคลส่วนใหญ่ในโลกจะสามารถพัฒนาตนเองให้ใช้โยนิโสมนสิการอย่างเดียวไม่ได้ จำเป็นต้องอาศัยปรโตโฆสะก่อนในเบื้องต้น โยนิโสมนสิการ คือ การคิดเป็น เป็นความสามารถที่บุคคลรู้จักมองรู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะโดยวิธีคิดหาเหตุปัจจัย สืบค้นจากต้นเหตุตลอดทางจนถึงผลสุดท้ายที่เกิด แยกแยะเรื่องออกให้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง คิดตามความสัมพันธ์ที่สืบทอดจากเหตุโดยไม่เอาความรู้สึกอุปาทานของตนเองเข้าไปจับหรือเคลือบคลุม บุคคลนั้นจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ด้วยวิธีการแห่งปัญญาโยนิโสมนสิการ เป็นองค์ประกอบภายในมีความเกี่ยวข้องกับการฝึกใช้ความคิดให้รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ คิดอย่างวิเคราะห์ ไม่มองเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่างตื้น ๆ ผิวกิน เป็นขั้นตอนสำคัญของการสร้างปัญญา ทำ ใจให้บริสุทธิ์ และเป็นอิสระ ทำให้ทุกคนช่วยตนเองได้ นำไปสู่ความเป็นอิสระไร้ทุกข์ พร้อมด้วยสันติสุขเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา โยนิโสมนสิการ ไม่ใช่ตัวปัญญา แต่เป็นปัจจัยให้เกิดปัญญา มีเป้าหมายสูงสุดคือการดับทุกข์ ในการดำเนินชีวิต สติเป็นองค์ธรรมที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานทุกอย่างโยนิโสมนสิการ เป็นสิ่งหล่อเลี้ยงสติที่ยังไม่เกิดให้ได้เกิด ช่วยให้สติที่เกิดแล้วเกิดต่อเนื่องต่อไปกลไกการทำงานของโยนิโสมนสิการในกระบวนการคิด เมื่อ

บุคคลรับรู้สิ่งใดความคิดก็จะพุ่งเข้าสู่ความชอบหรือไม่ชอบทันที นั่นคือสิ่งปรุงแต่ง เนื่องจากบุคคลมีประสบการณ์มาก่อน เรียกสิ่งปรุงแต่งนั้นว่าอวิชชา ในตอนนี้เองที่โยนิโสมนสิการจะเข้าไปสกัดกั้นความคิดนั้นแล้วเป็นตัวนำ เอากระบวนการคิดบริสุทธิ์ที่จะพิจารณาตามสภาวะตามเหตุปัจจัย เป็นลำดับไม่สับสน มีเหตุผลและเกิดผลได้ ทำให้คนเป็นนายไม่ใช่ทาสของความคิด เอาความคิดมาใช้แก้ปัญหาได้ คนปกติสามารถใช้โยนิโสมนสิการง่าย ๆ ได้โดยการพยายามควบคุมกระแสความคิดให้อยู่ในแนวทางที่ตรงตามทางที่เคยได้รับการอบรมสั่งสอนจากกัลยาณมิตรมาก่อนแล้ว และเมื่อพิจารณาเห็นความจริง และรู้ว่าคำ แนะนำ สั่งสอนนั้นถูกต้องตรงตาม มีประโยชน์ ก็ยิ่งมั่นใจและเกิดศรัทธาขึ้นเอง เกิดเป็นการประสานกันระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายใน กลายเป็นความหมายของตนเป็นที่พึ่งแห่งตนได้ ดังนั้นในการสอนเพื่อสร้างศรัทธาจะต้องพยายามให้นักเรียนได้รับรู้ผลและเกิดความตระหนักในผลของการกระทำ ความดี ต้องทำให้เกิดการเสริมแรงภายในกล่าวโดยสรุปกลไกการทำงานของโยนิโสมนสิการและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับโยนิโสมนสิการ มีดังนี้ โยนิโสมนสิการจะทำงาน 2 ขั้นตอนคือ รับรู้อารมณ์หรือประสบการณ์จากภายนอก การรับรู้ด้วยโยนิโสมนสิการจะเป็นการรับรู้อย่างถูกต้อง มีการคิดค้นพิจารณาอารมณ์หรือเรื่องราวที่เก็บเข้ามาเป็นการพิจารณาข้อมูลด้วยสติซึ่งจะเอาไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและทำกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไป กัลยาณมิตร และโยนิโสมนสิการเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างบุคคลปัจจัยภายในกับโลกหรือสภาพแวดล้อมภายนอก โดยกัลยาณมิตรเชื่อมให้บุคคลติดต่อกับโลกทางสังคมอย่างถูกต้อง และโยนิโสมนสิการเชื่อมต่อบุคคลกับโลกทางจิตใจของตนเองอย่างถูกต้อง

อิทธิพลของหลักโยนิโสมนสิการต่อชาวพุทธในสังคมไทย หลักโยนิโสมนสิการก็คือการคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผลนั่นเอง ชาวพุทธในสังคมไทยก็ได้รับอิทธิพลการคิดอย่างมีเหตุผลจากหลักของโยนิโสมนสิการนี้มาใช้ในชีวิตประจำวัน ดังจะเห็นได้ว่า ผู้ใหญ่มักสั่งสอนว่า ให้เป็นคนมีเหตุมีผล หรือการที่เราได้เห็นคำเตือนต่าง ๆ เช่นในโฆษณา หรือรายการโทรทัศน์บางรายการว่า “โปรดใช้วิจารณญาณในการรับชม” ก็เป็นหลักการของโยนิโสมนสิการเช่นกัน คือ การคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผลก่อนที่จะเชื่ออะไรนั่นเอง นอกจากนี้ในปัจจุบันนี้ มหาวิทยาลัยหลายแห่ง ได้บรรจุวิชาบังคับว่าด้วยการสร้างทักษะการคิดหรือที่เรียกว่า “การคิดเชิงวิจารณ์” (Critical thinking) ไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนด้วย แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยได้รับอิทธิพลในการใช้หลักคิดแบบเหตุและผลจากหลักโยนิโสมนสิการมาใช้ในชีวิตประจำวันนั่นเอง⁵³

⁵³(สืบค้นได้จาก <http://www.buddhabucha.net/analytical-thinking/> วันที่เข้าสืบค้น 17 มีนาคม 2559).

2.5 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการขยายชั้นเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 การขยายชั้นเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการขยายชั้นเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 การขยายชั้นเรียนให้คำนึงถึงความจำเป็นสำคัญดังนี้

1. ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษา
2. มีอาคารสถานที่
3. มีครูที่มีความรู้
4. ได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากรจากส่วนราชการ

การขยายชั้นเรียน หมายความว่า การขยายชั้นเรียนในระดับที่ต่างจากระดับที่มีการจัดการศึกษาอยู่เดิม ได้แก่ (1) ขยายระดับประถมฯ (2) ขยายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (3) ขยายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การขยายชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คณะกรรมการเขตพื้นที่ฯ พิจารณาความจำเป็นพร้อมเอกสาร หรือพื้นที่พิเศษเป็นสำคัญอันดับแรก โดยพิจารณาจากองค์ประกอบดังนี้

- (1) ต้องผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับดี
- (2) ห่างจากที่ตั้งโรงเรียนของรัฐที่จัดมัธยมศึกษาตอนปลายไม่น้อย 10 กิโลเมตร
- (3) มีอาคาร สถานที่ เหมาะสม เพียงพอ และเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และต้องมีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว สิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพดีใช้การได้ มีแหล่งเรียนรู้
- (4) มีนักเรียนที่จะเข้าศึกษาในชั้น ม. 4 ไม่น้อยกว่า 25 คน
- (5) เป็นพื้นที่มีอัตราการเรียนต่อ ม.ปลายต่ำ
- (6) มีครูตรงเอกในกลุ่มสาระ วิทยุ คณิตศาสตร์ สังคม ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เอกละ 1 คน ต่อกลุ่มสาระ

(7) มีครูที่มีวุฒิ ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอในกลุ่มสาระหลักวิธีดำเนินการ คณะกรรมการเขตพื้นที่ฯ เสนอเลขา กพฐ. เพื่อนำเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนขยายชั้นเรียน⁵⁴

⁵⁴(สืบค้นได้จาก [https:// www.goto know.org/posts/382295](https://www.goto-know.org/posts/382295) วันที่เข้าสืบค้น 6 พฤศจิกายน 2558).

2.6 ปัญหาภัยทางอินเทอร์เน็ต

การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (Information) ที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาเกี่ยวกับภัยทางอินเทอร์เน็ตดังนี้

2.6.1 DSI จับแก๊งไนจีเรียหลอกลวงสาวไทยผ่าน FB เสียหายกว่า 80 ล้านบาท กรมสอบสวนคดีพิเศษ จับกุมหนุมไนจีเรีย หลอกลวงสาวไทยผ่านทางเฟสบุ๊ค ให้โอนเงินค่าธรรมเนียมการส่งของ มีเหยื่อหลงเชื่อไม่ต่ำกว่าร้อยราย มูลค่าความเสียหายกว่า 80 ล้านบาท

วันที่ 22 พ.ย. 2556 นายธาริต เพ็งดิษฐ์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ แถลงจับกุม นายอิชาโค ไลจีย นีต เคนนามา อายุ 37 ปี สัญชาติไนจีเรีย โดยจับกุมได้จากห้องพักย่านลาดพร้าว หลังจากที่มีผู้เสียหายไม่ต่ำกว่า 100 ราย เข้าร้องเรียนกับดีเอสไอ ว่าถูกนายอิชาโค หลอกลวงผ่านทางเฟสบุ๊คอ้างเป็นชาวต่างชาติผิวขาว ประกอบวิชาชีพวิศวกร และทหาร เข้ามาตีสนิทและอ้างว่าจะส่งของมาให้ โดยจะต้องเสียค่าธรรมเนียม จนเหยื่อหลงเชื่อและโอนเงินไปให้ มากกว่า 100 ราย มูลค่าความเสียหายรวม 80 ล้านบาท ซึ่งเหยื่อส่วนใหญ่เป็นผู้มีฐานะดี

จากการตรวจค้นห้องพัก พบหลักฐานในการกระทำความผิด เช่นสมุดโทรศัพท์ สมุดบัญชีธนาคาร บัตรเอทีเอ็ม นอกจากนี้ยังพบอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำเงินดำ เพื่อหลอกลวงประชาชน เบื้องต้นแจ้งข้อหากระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ และฉ้อโกงประชาชน และจะขยายผลตรวจสอบบัญชีธนาคารต่อไป⁵⁵

2.6.2 ดีเอสไอจับชาวไนจีเรียปลอมตัวเป็นนักการทูตอเมริกาในเฟสบุ๊ค ต้นเหยื่อให้โอนเงิน โดยอ้างจะส่งอัญมณีและเงินกว่าล้านดอลลาร์มาให้ เป็นของขวัญ มูลค่าเสียหายกว่า 80 ล้านบาท เผย เกสซ์ฯ โรงพยาบาลแห่งหนึ่งถูกหลอกลวงเงินกว่า 4 แสนบาท

ที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) เมื่อเวลา 13.30 น. วันที่ 22 พ.ย. 2556 นายธาริต เพ็งดิษฐ์ อธิบดีดีเอสไอ พร้อมด้วย ร.ต.อ.เชตรัฐ ขาญศิลป์ ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและปราบปรามผู้มฉ้อฉล (ศปอ.) และนายวสวัต ขวลิตรำรง ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษ ภาค 1 (ศปพ.ภ.1) ร่วมแถลงผลการจับกุมผู้ต้องหาชาวไนจีเรีย ผู้ร่วมขบวนการหลอกลวงคนไทยทาง Facebook และมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับขบวนการเงินดำ ความเสียหายจากขบวนการนี้มูลค่ากว่า 80 ล้านบาท

นายธาริตกล่าวว่า สืบเนื่องจากเมื่อเวลา 06.00 น.วันนี้ ร.ต.อ.เชตรัฐ ขาญศิลป์ ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและปราบปรามผู้มฉ้อฉล (ศปอ.) พร้อมด้วยนายวสวัต ขวลิตรำรง ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษ ภาค 1 (ศปพ.ภ.1) พร้อมเจ้าหน้าที่ดีเอสไอกว่า 10 นาย นำหมายค้นศาลอาญา เลขที่ 358/2556 และหมายจับศาลอาญา จำนวน 4 หมาย เข้าตรวจค้นห้องพัก เลขที่ 502 อาคารแอนนาเพลส ซอยลาดพร้าว 140 ถนนลาดพร้าว เขตบางกะปิ กทม. พบผู้ต้องหา

⁵⁵(สืบค้นได้จาก <http://www.krobkruakao.com.html>, วันที่เข้าสืบค้น 1 มิถุนายน 2557).

ตามหมายจับศาลอาญา 1 ราย คือ EZEOKOLIE JUDE NWOKENAMMA อายุ 37 ปี สัญชาติไนจีเรีย ซึ่งเป็นหนึ่งในขบวนการหลอกลวงดังกล่าว และจับกุมผู้ต้องหาในข้อหาการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และข้อหาฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา โดยกรณีดังกล่าวถือได้ว่าเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ

จากการตรวจค้นยึดอุปกรณ์ที่ใช้ในการกระทำความผิดประกอบด้วย โทรศัพท์มือถือ 5 เครื่อง ซิมโทรศัพท์ 8 อัน สมุดบัญชีธนาคาร 2 เล่ม บัตรเอทีเอ็ม 3 ใบ รวมทั้งอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำเงินค้ำเพื่อหลอกลวงประชาชน ต่อมาได้ขยายผลตรวจค้นห้องพักเลขที่ 211 และได้ยึดอุปกรณ์ที่เชื่อว่าจะใช้ในการกระทำความผิดหลายรายการ เช่น คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก 2 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 2 เครื่อง ซิมการ์ดโทรศัพท์ 5 อัน

นายสวัสดิ์ กล่าวว่า ก่อนหน้านี้นี้มีผู้เสียหายจำนวนหลายรายร้องเรียนมายังดีเอสไอว่า ถูกหลอกลวงให้โอนเงินโดยผู้หลอกลวงอ้างว่าเป็นนักธุรกิจชาวอังกฤษ ชาวต่างชาติผิวขาว ประกอบอาชีพวิศวกร หรือรับราชการทหารอเมริกันประจำที่อัฟกานิสถาน มาหลอกลวงทาง Facebook โดยสร้างเรื่องราวได้ส่งของขวัญมาให้ผู้เสียหายจากต่างประเทศ ซึ่งข้างในจะประกอบไปด้วยเพชร อัญมณี ทอง และเงินดอลลาร์ เมื่อส่งมาแล้วก็มีหญิงไทยผู้ร่วมขบวนการจะปลอมเป็นเจ้าหน้าที่ชิปปิงโทรมา ยืนยันเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือว่าของมาถึงไทยแล้วจริง ๆ แต่ติดกระบวนการในการนำของออกมา เนื่องจากของที่ส่งมามีมูลค่าสูง ซึ่งผู้เสียหายจะต้องจ่ายเงินเพื่อเป็นค่าธรรมเนียมในการนำของออกมา และจากการที่ดีเอสไอตรวจสอบพบถูกหลอกลวงให้โอนเป็นค่าธรรมเนียม 16 ล้านบาท

ทั้งนี้ ผู้ต้องหามักอ้างว่าของที่ส่งมามีมูลค่าสูงถึง 1-2 ล้านบาท ผู้ต้องหาหารายดังกล่าวได้ปลอมตัวเป็นนักการทูตอเมริกาและได้มาพบเหยื่อที่โรงแรมแห่งหนึ่งย่านรามคำแหงและได้โชว์เงินสดollarให้เหยื่อเห็นโดยที่แบงก์ดอลลาร์จะสแตมป์ตัวพิมพ์สีแดงว่า ORIGINAL แล้วอ้างกับผู้เสียหายว่าเงินนี้ใช้ไม่ได้เพราะยังติดตราสแตมป์นี้อยู่ หากต้องการนำเงินนี้ไปใช้ให้นำเงินมาซื้อน้ำยาเพื่อลบตัวพิมพ์ที่อยู่บนแบงก์ดอลลาร์ ซึ่งต้องเสียค่าน้ำยาประมาณ 7 แสนบาท ทั้งนี้ผู้ต้องหานำน้ำยาลบตัวพิมพ์ให้เหยื่อดูแล้วนำไปขึ้นเงินได้จริง ผู้เสียหายจึงหลงเชื่อ อย่างไรก็ตามยังการสร้างเรื่องราวต่าง ๆ จนผู้เสียหายหลงเชื่อและโอนเงินให้ในที่สุด และหนึ่งในผู้เสียหายรายหนึ่งซึ่งเป็นเภสัชกรของโรงพยาบาลชื่อดังแห่งหนึ่งถูกหลอกลวงสูญเสียเงินกว่า 4 แสนบาท และกำลังจะโอนเงินไปให้ผู้ต้องหาอีก 7 แสนบาท แต่ถูกจับกุมตัวเสียก่อน ไม่ได้มีการโอนเงิน นอกจากนี้ อธิบดีดีเอสไอได้สั่งการให้สืบสวนพบว่า มีเหยื่อไม่น้อยกว่า 100 ราย และวงเงินค่าเสียหายรวมไม่ต่ำกว่า 80 ล้านบาท จึงได้ทำการสืบสวนขยายผลจนนำมาสู่การจับกุมในวันนี้

ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการคดีพิเศษ ภาค 1 (ศปป.ภ.1) กล่าวอีกว่า จากการสอบเบื้องต้นผู้ต้องหาให้การปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา พร้อมขอทนายความจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

และจากพยานหลักฐานพบว่าผู้ต้องหาเข้ามาอยู่ที่ประเทศไทยนานกว่า 1 ปี ทั้งนี้ดีเอสไอขอเตือนประชาชนผู้ที่กำลังถูกหลอกให้ระวังหากได้รับการติดต่อจากโทรศัพท์หมายเลขดังต่อไปนี้

1. หมายเลข 08-4920-0632
2. หมายเลข 09-2721-3424
3. หมายเลข 09-2319-9422
4. หมายเลข 09-3367-5206
5. หมายเลข 09-2791-8680
6. หมายเลข +141 3547 1697

รวมไปถึงหลอกให้โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ธนาคารธนชาติ ชื่อบัญชี นางวิดารัตน์ เงินยอตรัก เลขที่ 0616031863
2. ธนาคารกรุงเทพ ชื่อบัญชี น.ส.วลีพร เรืองรอด เลขที่ 9280222534
3. ธนาคารกรุงเทพ ชื่อบัญชี นางนุชลี บุตรทองคำ เลขที่ 0687090944
4. ธนาคาร CIMB ชื่อบัญชี Kaeochai phu-ug เลขที่ 7005477844

และ 5. ธนาคารกสิกรไทย ชื่อบัญชี นายธนพล เรืองเดช เลขที่ 0402767393

ทั้งนี้ ดีเอสไอเตรียมเรียกเจ้าของบัญชีทั้ง 5 บัญชีในข้างต้นมาให้ปากคำเพื่อขยายผล และขอให้ประชาชนที่ถูกหลอกกลางให้โอนเงินติดต่อนายกกรมสอบสวนคดีพิเศษ โทร.09-2815-0539 เพื่อดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาต่อไป⁵⁶

2.6.3 เปิดเผยผลการศึกษาผลกระทบของอินเทอร์เน็ตต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนไทยชี้ชัด เด็กและเยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการบันเทิงมากที่สุด ขณะที่ผลกระทบด้านสังคม ไม่ค่อยรู้เรื่องภายนอก หรือคุยกับคนรอบข้าง ซึมเศร้าอยู่แต่ในโลกความฝันของตัวเอง

ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูมิ นักพัฒนาสังคม สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) กล่าวว่า จากการศึกษา เรื่อง ผลกระทบของอินเทอร์เน็ตต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนไทย : กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร ร่วมกับ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยศึกษาพฤติกรรม การรับข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนทั้ง ด้านการศึกษา ด้านบันเทิง ด้านลบ และด้านอื่นๆ/ซื้อขาย รวมถึงความสัมพันธ์ของผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต กับกลุ่มตัวอย่างเป็น เด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,584 คน

⁵⁶(สืบค้นได้จาก <http://www.manager.co.th/crime/viewnews.aspx?NewsID=9560000145336>, วันที่เข้าสืบค้น 1 มิถุนายน 2557).

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการรับสื่ออินเทอร์เน็ตบนแท็บเล็ตมากที่สุด ได้แก่ รับข่าวสาร พูดคุยติดต่อเพื่อน ดูหนังฟังเพลง เสนอความคิดเห็นในกระทู้ต่าง ๆ รองลงมาด้านการศึกษา ได้แก่ เพื่อส่งงานให้อาจารย์ทางอีเมล หาข้อมูลในการเรียนหรือเตรียมตัวสอบ ค้นคว้าผ่านห้องสมุดดิจิทัล และแลกเปลี่ยนข่าวสารการเรียนกับเพื่อน ด้านธุรกิจ/ซื้อขาย ได้แก่ ติดต่อธุรกิจ ซื้อขายสินค้า หาข้อมูลสินค้า ทำธุรกรรมการเงิน จ่ายค่าสินค้าและบริการต่าง ๆ หาข้อมูลเพื่อการทำงานที่มีใช้การเรียน สร้างรายได้ และด้านลบ ได้แก่ ดูเรื่องต่าง ๆ ที่ตอบสนองอารมณ์ทางเพศ ดูคลิปวิดีโอหรือภาพโป๊เปลือย ค้นข้อมูลที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นของต้องห้าม นิินทาหรือด่าว่ากัน สื่อสารกับเพื่อนในเรื่องที่ไม่อยากให้ผู้ใหญ่รู้ ใช้เพื่อการพนัน เล่นเกมออนไลน์เพื่อการเอาชนะและความสนใจผลจากการใช้อินเทอร์เน็ตมีผลต่อ สุขภาพจิตทางบวกของเด็กและเยาวชนมากที่สุด ได้แก่ ทำให้มีเพื่อนใหม่เพิ่มขึ้น เข้าใจและพอใจกับชีวิตของตนเอง มีความสุขกับสิ่งที่ทำแต่ละวัน สามารถจัดการปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จ มีความมุ่งมั่นในการทำภารกิจต่าง ๆ รู้สึกสนุก เพลิดเพลินใจ รองลงมาคือสุขภาพกาย ในทางลบ ได้แก่ ทำให้อ่อนล้าสายตา สายตาสั้นลง ตาลาย เมื่อยแขน ปวดศีรษะ มึนศีรษะ ปวดก้น กบ หลัง ไหล่ กล้ามเนื้อมือและนิ้ว ร่างกายเมื่อยล้า อ่อนเพลีย สิ้นเวลาทานอาหารจนปวดท้อง เพลินจนไม่ได้เข้าห้องน้ำ ทำให้มีผลต่อระบบขับถ่าย และสุขภาพจิตในทางลบ ได้แก่ ทำให้รู้สึกเศร้าโดยไม่ทราบสาเหตุ ไม่สามารถควบคุมสภาพจิตใจตนเองได้ หงุดหงิดกังวลใจกับเรื่องเล็กน้อย ทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายเสร็จไม่ทัน ความสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลง เบื่อหน่ายท้อแท้กับการดำเนินชีวิต

ประพิมพ์พรรณ กล่าวว่า การใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนยังเกิดผลกระทบด้านสังคม คือ ถูกหลอก เกิดอาชญากรรมเจอบทที่พูดไม่จริงรู้สึกแย่ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อยากไปเจอเพื่อน ๆ น้อยลง รู้จักแต่คนที่เล่นเกมที่รุนแรง อยู่ในโลกความฝัน ทำให้ไม่ค่อยรู้เรื่องภายนอก ไม่ค่อยได้คุยกับพ่อแม่ ไม่คุยกับคนรอบข้าง บางทีทำให้ทะเลาะกันเพราะมีความคิดเห็นต่างกัน อย่างไรก็ตาม เด็กและเยาวชนยังแสดงความเห็นในการจัดการเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม เช่น ควรมีกฎหมายสั่งปิดปราบปราม เพื่อการสร้างสื่อที่ดีต่อสังคม ออกมาตรการควบคุมอายุผู้เข้าชม รมรงค์ให้ผู้คนรู้จักละเอียดใจที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเว็บไซต์เหล่านั้น หรือมีขั้นตอนการลงทะเบียน คอยตรวจสอบ เว็บไซต์ต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลมากขึ้น เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการละเมิดโดยการนำภาพคนอื่นมาติดต่อให้เกิดความเสียหาย ผู้ปกครองควรดูแลบุตรหลานด้วยไม่ใช่ปล่อยให้เล่นเพลิน สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากงานวิจัยครั้งนี้ คือ ให้นักเรียนที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งพบว่าเนื้อหาที่มีอยู่มากกว่า 1,000 ล้านเว็บไซต์ทั่วโลกมีทั้งส่วนที่เป็นประโยชน์และที่ก่อให้เกิดโทษ จึงควรมีมาตรการที่เข้มงวด มีประสิทธิภาพในการจัดการและป้องกันปัญหาที่เกิดจากอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา

หรือรูปภาพต่าง ๆ โดยการออกข้อบังคับเพื่อปราบปรามสิ่งชั่วร้ายที่อาจจะมีอยู่มากเกินไปในสังคมไทย⁵⁷

2.6.4 การวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา ผลกระทบ และวิธีการแก้ไขปัญหาจากการใช้อินเทอร์เน็ต

1. ปัญหาที่เกิด

- การใช้อินเทอร์เน็ตมากเกินไปทำให้เกิดปัญหาทางด้านสุขภาพทางกายและทางจิตใจ

2. สาเหตุของปัญหา

- การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างไม่เหมาะสม

3. ผลกระทบในด้านต่าง ๆ

- ผลกระทบทางด้านสุขภาพ ทำให้อ่อนล้าสายตา สายตาสั้นลง ตาลาย เมื่อยแขน ปวดศีรษะ มึนศีรษะ ปวดก้นกบ หลัง ไหล่ กล้ามเนื้อมือและนิ้ว ร่างกายเมื่อยล้า อ่อนเพลีย สิ้นเวลาทานอาหารจนปวดท้อง เพลินจนไม่ได้เข้าห้องน้ำ ทำให้มีผลต่อระบบขับถ่าย

- ผลกระทบทางด้านสุขภาพจิต ทำให้รู้สึกเศร้าโดยไม่ทราบสาเหตุ ไม่สามารถควบคุมสภาพจิตใจตนเองได้ หงุดหงิดกังวลใจกับเรื่องเล็กน้อย ทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายเสร็จไม่ทันความสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลง เบื่อหน่ายท้อแท้กับการดำเนินชีวิต

- ผลกระทบทางด้านสังคม ถูกหลอก เกิดอาชญากรรมเจอคนที่พูดไม่รู้สึกละเลย ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อยากไปเจอเพื่อน ๆ น้อยลง รู้จักแต่คนที่เล่นเกมที่รุนแรง อยู่ในโลกความฝัน ทำให้ไม่ค่อยรู้เรื่องภายนอก ไม่ค่อยได้คุยกับพ่อแม่ ไม่คุยกับคนรอบข้าง บางทีทำให้ทะเลาะกันเพราะมีความคิดเห็นต่างกัน

4. วิธีการแก้ไข

- ควรใช้อินเทอร์เน็ตให้พอเหมาะไม่ใช้มากเกินไป
- หากิจกรรมทำ⁵⁸

2.6.5 ภัยจากอินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ตเป็นคลังแห่งข้อมูลและเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและรับส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั่วโลก การใช้อินเทอร์เน็ตนั้นก่อประโยชน์มหาศาล แต่ก็แอบแฝงไปด้วยภัยอันตรายต่าง ๆ มากมาย และที่สำคัญภัยต่าง ๆ มาให้ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ภัยจากการแชท การแชท หมายถึง การพูดคุยกันทางอินเทอร์เน็ต เป็นภัยที่พบง่ายและบ่อยที่สุด บางครั้งเราอาจกำลังสนทนากับคนที่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากเราอยู่ก็

⁵⁷(สืบค้นได้จาก <http://news.mthai.com>, วันที่เข้าสืบค้น 29 พฤษภาคม 2557).

⁵⁸(สืบค้นได้จาก <http://www.thaigoodview.com/node/156622>, วันที่เข้าสืบค้น 27 พฤษภาคม 2557).

ได้ ถ้าเราปล่อยให้ข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรือนัดเจอคนที่รู้จักกันทางเน็ต เราอาจตกเป็นเหยื่อของคนเหล่านี้ได้ คนเหล่านี้เล่นแซท เพราะเป็นคนไม่ค่อยมีเพื่อน, มีปมด้อย, อยากหาแฟน, เพื่อฝันว่าอาจจะได้เจอสิ่งดี ๆ ในเน็ต, โรจิต, แสงหาผลประโยชน์จากคนที่ไม่รู้, หาความรู้โดยไม่อยากเสียเงิน หรือเล่นไปงั้น ๆ แหะ เพื่อนบอกให้ลอง

ภัยจากการเล่นเกมออนไลน์ เป็นเหมือนกับยาเสพติดดี ๆ นี่เอง เพราะเมื่อเล่นแล้วทำให้ไม่อยากหยุดเล่น อยากทำคะแนนให้ได้เยอะ ๆ ได้ level ที่สูงขึ้น อยากอวด อยากเอาชนะคนอื่น ปัจจุบันเกมออนไลน์มีมากมาย บางเกมส่อไปในทางลามกอนาจาร มีการนำเสนอภาพที่รุนแรง บางเกมส่อมีการขายของที่อยู่ในเกม หลายคนเคยตกเป็นเหยื่อเพราะโดนหลอกซื้อของที่อยู่ในเกมก็มี นักเรียนต้องรู้จักข่มใจตนเอง เลิกเล่นเกมที่สร้างสรรค์ กำหนดเวลาเล่นให้เป็น ไม่ใช่เล่นเอาเป็นเอาตาย สิ่งเหล่านี้เป็นตัวบั่นทอนทำให้เสียสุขภาพกาย สุขภาพจิต รวมถึงเสียการเรียนด้วย

ภัยจากการท่องเว็บ ภัยจากการท่องเว็บอันดับ 1 คือ การโฆษณาหลอกลวงขายสินค้า เช่น สั่งซื้อของจ่ายเงินแล้วแต่ไม่ได้ของก็มี 2. เว็บบานโหลด ถ้าดาวน์โหลดสุมส์สุมส์หาอาจจะมีไวรัสแถมมาด้วย หรือบางเว็บแค่คลิกเข้าไปก็โดนไวรัสแล้ว 3. เว็บโป๊ อนาจาร 4. เว็บบอร์ดกระดานถามตอบ อาจมีการโพสต์ข้อความชวนเชื่อ โกหกบ้าง จริงบ้าง ใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพเพื่อกลั่นแกล้งกันก็มี 4. ภัยจากอีเมลก็มีไวรัส หรือภาพโป๊ พอร์ทัลเมลที่ไร้สาระ ถ้ามีเมลที่เราไม่รู้จักเข้ามา ก็ควรลบทิ้ง

วิธีการป้องกันภัยจากอินเทอร์เน็ต

1. เป็นผู้ที่เรียนรู้อยู่เสมอ พ่อแม่จำเป็นที่จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างทันต่อเหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคใหม่ หรือการปรับเปลี่ยนในด้านความคิด ค่านิยมหรือกระแสต่าง ๆ ที่เข้ามาในสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อลูกของเราได้ ดังนั้นเองพ่อแม่จึงควรที่จะเป็นผู้ที่เรียนรู้อยู่เสมอ

2. ติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อที่จะสามารถ "รู้เท่าทัน" สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมลูกให้ใช้ประโยชน์ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้มากที่สุดและเพื่อที่จะสามารถปกป้องสิ่งต่าง ๆ ที่อาจจะเข้ามาทำร้ายหรือเป็นอันตรายต่อลูกของเรา โดยพ่อแม่สามารถที่จะติดตามข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับอันตรายในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงแนวทางในการป้องกันแก้ไข ได้จากหลายช่องทางเช่นจากสื่อโทรทัศน์วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสารต่าง ๆ อินเทอร์เน็ต รวมถึงการรับข่าวสารข้อมูลจากบุคคลที่รู้จัก ครูอาจารย์ หรือจากข่าวของทางโรงเรียนที่ลูกกำลังศึกษาอยู่เช่น ถ้าพ่อแม่มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตย่อมสามารถตรวจสอบว่าลูกใช้คอมพิวเตอร์อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดหรือไม่สามารถแนะนำลูกในการค้นหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สามารถติดตั้งโปรแกรมเพื่อตรวจสอบและกั้นกรองเว็บไซต์ที่ไม่

เหมาะสมไม่ให้เข้ามาขณะที่ลูกใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ สามารถรู้เท่าทันและป้องกันลูกจากภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นทางอินเทอร์เน็ตได้

3. เรียนรู้ที่จะรู้จักลูกของตนเอง วัยรุ่นมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย และอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรุนแรง ขึ้นลงได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งความต้องการในด้านต่าง ๆ ของลูกวัยรุ่น เช่น ความอยากรู้อยากลอง อยากได้อะไรก็มีในสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับในหมู่เพื่อน ความต้องการที่จะเป็นที่สนใจในหมู่เพื่อนต่างเพศ ซึ่งธรรมชาติของวัยรุ่นนี้เองที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อในการล่อลวงต่าง ๆ ได้โดยง่าย พ่อแม่จำเป็นต้องมีความเข้าใจ รู้จักลูกของตนมากยิ่งขึ้นในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมาและสามารถที่จะป้องกันปัญหาและช่วยเหลือลูกได้อย่างทันทั่วถึง โดยพ่อแม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้จากหนังสือที่อธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาการของวัยรุ่น หรือขอคำปรึกษาจากผู้รู้ หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในด้านการศึกษาพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นโดยตรง เพื่อช่วยให้พ่อแม่รู้เท่าทันและสามารถแนะนำลูกในสิ่งที่จำเป็นประโยชน์ พร้อมกับสามารถปกป้องลูกของตนจากภัยอันตรายต่าง ๆ ที่แฝงเข้ามาได้

4. เป็นผู้ที่ปลูกฝังความคิดและทัศนคติที่ถูกต้องให้แก่ลูก ก่อนที่พ่อแม่จะตัดสินใจเชื่อในสิ่งใด หรือรับเอาความคิดใด ๆ เข้ามา ต้องคิดให้รอบคอบอย่างสมเหตุสมผลก่อน ในสิ่งที่ได้รับมาว่าเป็นสิ่งดี เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมแล้วจริงหรือไม่เพื่อสอนลูกให้เป็นคนที่มีเหตุผลและรู้จักที่จะคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแยกแยะที่จะเลือกรับในสิ่งที่ดี และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ดี เพื่อไม่ให้ลูกกลับไปกับกระแสนิยมต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้ามาได้โดยง่าย อาทิ ค่านิยมในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ก่อนแต่งงาน เราอาจคิดว่าเป็นวิธีการที่ดีมีประโยชน์เพราะเป็นการทดลองใช้ชีวิตคู่ร่วมกันก่อน หากเข้ากันไม่ได้ทั้งคู่สามารถจะเลิกรากันไปได้โดยง่ายไม่ต้องมีพันธะอะไรต่อกัน แต่ถ้าหากเราลองคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วจะพบว่าการอยู่ร่วมกันก่อนแต่งไม่ได้ก่อให้เกิดความสุขใด ๆ เลยเพราะเป็นการอยู่ร่วมกันด้วยความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจ มีแต่ความวิตกกังวลกลัวว่าอีกฝ่ายจะจากไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ายังอยู่ในวัยเรียนทั้งคู่ และถ้าพลาดเกิดการตั้งครรภ์ขึ้นมา อนาคตในการเรียนต่อก็มีอันต้องสูญหายไปอย่างแน่นอน

5. เป็นผู้ที่ให้ความรักและความเอาใจใส่ห่วงใยลูกอยู่เสมอ โดยทั่วไปเมื่อลูกมีพัฒนาการก้าวเข้าสู่วัยรุ่น ปัญหาที่พบบ่อยจะเป็นในเรื่องของการเกิดช่องว่างในความรักความเข้าใจ และช่องว่างในความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากการรับอิทธิพลต่าง ๆ ในโลกที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างมากมาย ก่อให้เกิดความแตกต่างอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นระหว่างวิถีชีวิตวัยรุ่นยุคก่อน กับวิถีชีวิตของเด็กวัยรุ่นในสมัยนี้ ซึ่งความแตกต่างอย่างมากมายนี้อาจส่งผลให้ช่องว่างในความเข้าใจระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่นที่มักเป็นปัญหาที่สะสมมาอยู่ก่อนแล้วถูกทำให้ขยายห่างมากยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้นเองเพื่อการลดช่องว่างที่เกิดขึ้นพ่อแม่จึงควรที่จะทำความเข้าใจในตัวลูกให้มาก

6. มีเวลาให้กับลูกอย่างเฉพาะเจาะจง พ่อแม่จำเป็นต้องมีเวลาใกล้ชิดลูกอยู่เสมอ ในการพูดคุย การปรึกษาหารือ ให้ลูกรู้สึกว่าเป็นคนพิเศษของพ่อแม่ โดยตระหนักว่า แม้ว่าลูกจะเติบโตเป็นวัยรุ่นแต่เขายังคงมีความต้องการในความรัก ความห่วงใยเอาใจใส่และการชี้ทิศทางจากพ่อแม่อยู่เสมอ พ่อแม่จึงควรมีเวลาให้กับลูกอย่างเฉพาะเจาะจง

7. เปิดใจในการรับฟังความคิดเห็นของลูก เนื่องจากลูกในวัยรุ่นมีความสามารถที่จะเข้าใจในการใช้เหตุผลต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีในระดับหนึ่ง ดังนั้นในการพูดคุยกับลูก พ่อแม่ไม่ควรใช้อารมณ์ความรู้สึกเท่านั้น เช่น การเอะอะโวยวายอาละวาด แสดงอาการโกรธเกรี้ยวไม่พอใจในการกระทำของลูก เพราะการแสดงออกเช่นนี้จะทำให้ลูกสูญเสียความไว้วางใจที่ลูกเคยมีในตัวพ่อแม่ เพราะคิดว่าพ่อแม่ไม่รักและไม่เข้าใจ เช่น ในกรณีที่ลูกมีรสนิยมการแต่งตัวที่ดูแปลกประหลาด ตามแฟชั่น ใส่เสื้อเกาะอก หรือการย้อมผมสีแปลก ๆ เป็นต้นสิ่งที่พ่อแม่ควรทำคือ พูดคุยกับลูกด้วยความเข้าใจในสภาพที่เขาเป็น ให้ลูกสามารถที่จะสัมผัสในความรักและความห่วงใยที่พ่อแม่มีต่อลูก แล้วจึงค่อยทำการชี้แจงในสิ่งที่ลูกทำพร้อมกับฝึกให้ลูกเป็นคนที่มีเหตุผลอย่างมีเหตุผล เพื่อลูกจะสามารถแยกแยะที่จะเลือกรับในสิ่งที่ดีและปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ดี เพื่อไม่ให้ลูกลื่นไถลไปกับกระแสค่านิยมต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้ามาได้โดยง่าย เช่น ชี้แจงให้ลูกฟังว่าการใส่เสื้อผ้าสายเดี่ยวนั้นทำให้เสี่ยงต่ออันตรายจากภัยข่มขืนได้ หรือการแต่งตัวที่แปลกประหลาดผิดสถานที่ผิดกาลเทศะอาจทำให้สูญเสียความน่าเชื่อถือและสูญเสียโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

8. หมั่นสังเกตและเอาใจใส่ในเรื่องการใช้เวลาของลูกอยู่เสมอ พ่อแม่ไม่ควรที่จะปล่อยปละละเลยลูกในการใช้เวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยที่พ่อแม่ไม่รู้วาลูกของตนกำลังทำอะไรอยู่หรือออกไปที่ไหนกับใคร โดยอาจให้เหตุผลว่าลูกโตแล้วหรือไม่อยากที่จะละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของลูก เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่ถูกล่อลวงได้โดยง่าย ซึ่งอาจเกิดอันตรายที่เราไม่คาดคิดกับลูกได้ เช่น ภัยจากยาเสพติด การถูกล่อลวงทางเพศ ถึงแม้ลูกจะอยู่แต่ในบ้านไม่ได้ออกไปไหนก็ตามแต่ภัยอันตรายต่าง ๆ เหล่านี้สามารถที่จะแฝงมาในรูปแบบที่เราคิดไม่ถึงได้เช่น ทางอินเทอร์เน็ต สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หรือแม้กระทั่งหนังสือการ์ตูนบางประเภทที่แฝงไว้ด้วยเรื่องของเพศและความรุนแรงต่าง ๆ ดังนั้นเอง พ่อแม่จึงควรที่จะหมั่นสังเกตและเอาใจใส่ในเรื่องการใช้เวลาของลูกอยู่เสมออย่างใกล้ชิดเพื่อที่จะสามารถป้องกันอันตรายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับลูกได้อย่างทันท่วงทีจากบทบาทของความเป็นพ่อแม่ที่แต่เดิมนับว่าหนักหนาสาหัสอยู่แล้ว เมื่อเข้าสู่ในยุคสมัยใหม่พ่อแม่ต้องแสดงบทบาทที่หนักและเหน็ดเหนื่อยกว่าเดิมอีกหลายเท่า ไม่ว่าจะต้องพัฒนาตัวเองเป็นผู้ที่กระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ การที่ต้องใช้ความระมัดระวังในการคิดอย่างรอบคอบและมีวิจารณญาณมากยิ่งขึ้นในการรับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ การที่ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และมองการณ์ไกลวางแผนอนาคตเพื่อให้ลูก หรือ การที่ต้องเป็นผู้ที่มีความรักความอดทนและเข้าใจจิตใจภายในของลูกอยู่เสมอ สิ่งที่คุณพ่อคุณแม่ต้องทำ

ทั้งหมดนี้ เพื่อที่จะสามารถสร้างชีวิตของลูกให้เติบโตขึ้นมาได้อย่างประสบความสำเร็จในโลกยุคใหม่ได้ และเพื่อที่จะปกป้องดูแลและป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ไม่ให้เข้ามาทำร้ายลูกได้นั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ ในสังคมปัจจุบัน เราจำเป็นต้องให้เด็กได้คุ้นเคยกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และในขณะเดียวกันก็ต้องระมัดระวัง การเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ของพวกเขา ด้วยอินเทอร์เน็ตเป็นโลกที่เต็มไปด้วยความเป็นไปได้ ทำให้เราสามารถขยายขอบเขตที่ครั้งหนึ่งเคยจำกัดออกไปได้อย่างไม่น่าเชื่อ ซึ่งหากจะว่าไปแล้ว ในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา อินเทอร์เน็ตได้กลายมาเป็นช่องทางที่สำคัญที่สุดช่องทางหนึ่ง สิ่งใดที่ไม่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เราจะรู้สึกราวกับว่าสิ่งนั้นไม่มีอยู่ อย่างไรก็ตาม พึงระลึกไว้เสมอว่าอินเทอร์เน็ตเป็นโลกแห่งอันตรายที่ผู้ให้การศึกษาและสังคม โดยทั่วไปที่ต้องตระหนักเป็นพิเศษ⁵⁹

2.6.6 ภัยเงียบจากสื่อออนไลน์

อินเทอร์เน็ตมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ขณะที่ทางรัฐบาลได้เข้ามามีส่วนร่วมให้ภาครัฐ รวมทั้งสถาบันการศึกษาต่าง ๆ นำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีศักยภาพด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร เพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อินเทอร์เน็ตจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาออนไลน์ (e-Learning) การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่าง ๆ ในสื่อออนไลน์ ซึ่งสามารถติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้ทั่วทุกมุมโลก

จากการสำรวจการมีและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่ากลุ่มอื่น

ด้วยเหตุนี้การใช้คอมพิวเตอร์ในการติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นอีกหนึ่งอันตรายที่จะทำให้เด็ก ๆ อย่างเกิดอันตรายได้ เช่น หากได้พูดคุยกับบุคคลที่ไม่รู้จักผ่านทางสังคมออนไลน์ อาจถูกล่อลวงไปทำสิ่งไม่ดีได้ หรือถ้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ไปในทางที่ผิด อาจทำให้ตัวเอง พ่อแม่ หรือผู้เกี่ยวข้องเกิดความเดือดร้อนได้ และสิ่งที่เห็นได้ชัดที่สุด หากเล่นเกมและใช้คอมพิวเตอร์ในเวลานาน อาจทำให้ตัวเองเกิดผลเสียต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น สายตาสั้น สุขภาพเสีย เพื่อนในโลกความจริงน้อยลง ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่าล้วนเป็นผลเสียทั้งสิ้น⁶⁰

2.6.7 สื่อสังคมออนไลน์

⁵⁹ฉัฐกุลวงศ์ สารมาศ, ภัยจากอินเทอร์เน็ต, สิริธรปริทรรศน์, ปีที่ 15 ฉบับที่ 42 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 2557 : 32 – 36.

⁶⁰รายการครอบครัวข่าวเด็ก ตอน ภัยเงียบจากสื่อออนไลน์ ออกอากาศวันที่ 21 ตุลาคม 2558.

หากมองย้อนกลับไปในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาเมื่อพูดถึงคำว่า “เครือข่ายสังคมที่เต็มไปด้วยกลุ่มวัยรุ่นที่ทำกิจกรรมติดต่อสื่อสาร พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความบันเทิง หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เน้นไปที่การกระจายตัว “ความเป็นเมือง” ไปยังพื้นที่ต่างๆ อย่างทั่วถึง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านการคมนาคมขนส่ง การค้าและบริการ เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการสื่อสารที่ก้าวไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เราสามารถเข้าถึงบริการด้านข้อมูลข่าวสาร และการติดต่อสื่อสารในยุคการเชื่อมต่อไร้สายผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น

ทั้งนี้ จากการประชุมวิชาการระดับชาติสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ครั้งที่ 11 เรื่อง “ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558” โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2554 – 2557 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่ากลุ่มที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ยังคงเป็นกลุ่มวัยรุ่น แต่มีการขยายตัวไปยังกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้นด้วย

ใครเป็นใครบนเครือข่ายสังคมออนไลน์

ผลการวิจัยเรื่อง “ใครเป็นใครบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ : ความหลากหลายทางคุณลักษณะและพฤติกรรม” ของ ดร.ปิยวัฒน์ เกตุวงศา อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า กลุ่มประชากรที่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ยังคงเป็นกลุ่มเยาวชน (อายุ 15 – 24 ปี) แต่มีการขยายตัวของจำนวนผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ไปกลุ่มอื่นๆ อีกด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและผู้สูงอายุ

ดร. ปิยวัฒน์ กล่าวว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมากลุ่มที่มาแรงที่สุด คือกลุ่มผู้สูงอายุ มีการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 95 ในการเข้าไปเป็นสมาชิกของสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ยังพบว่า การเพิ่มขึ้นของความถี่ในการเข้าไปใช้งานและระยะเวลาการใช้งานต่อวันเพิ่มขึ้นด้วย จากเดิมวันละ 1 ชั่วโมงเพิ่มเป็นสูงสุดวันละ 7 ชั่วโมง ซึ่งอาจนำไปสู่ภาวะโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เอ็นซีดี (NCDs) ที่เกิดจากการอยู่นิ่งๆ นาน ๆ

ขณะที่วัตถุประสงค์การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการใช้เพื่อความบันเทิง ติดตามข้อมูลข่าวสาร และการสนทนา

ภัยร้ายออนไลน์ในวัยรุ่นไทย

“เครือข่ายสังคมออนไลน์” กลายเป็นสังคมที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น และมีความหลากหลายทั้งในแง่คุณลักษณะทางเพศและอายุ ตลอดจนวัตถุประสงค์การใช้งาน ที่นับวันภาพของ “สังคมออนไลน์” ก็ยิ่งสะท้อนภาพของคนใน “สังคมไทย” เข้าไปทุกที

ขณะเดียวกัน ผลวิจัยเรื่อง “วัยรุ่นใช้สื่อออนไลน์อย่างไรในการหาคู่” ของ นิพนธ์ ดาราวุฒิมาประกรณ์ นักวิจัยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล พบความน่าเป็นห่วง คือกลุ่มวัยรุ่นใช้สื่อสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก ไลน์ ในการหา “กิ๊ก” และคู่นอน โดย

พฤติกรรมการมีแฟนและเพศสัมพันธ์แบ่งเป็นกลุ่ม 4 กลุ่ม คือ (1) มีแฟนทีละคนไม่มีกิ๊ก หรือกลุ่มวัยรุ่นที่ใช้สื่อออนไลน์ในการพูดคุยกับเพื่อนทั่วไปเท่านั้น (2) มีแฟนและกิ๊กแต่จะมีเพศสัมพันธ์กับแฟนคนเดียว คือกลุ่มวัยรุ่นที่ใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางในการคุยกับกิ๊ก แต่ไม่คุยเพื่อจะมีเพศสัมพันธ์ด้วย และไม่ใช้สื่อออนไลน์ในการหาคู่ (3) มีแฟนและกิ๊ก และมีเพศสัมพันธ์กับทุกคน และ (4) มีเพศสัมพันธ์กับใครก็ได้ไม่จำเป็นต้องแฟนหรือกิ๊ก สองกลุ่มหลังนี้คือ กลุ่มที่ใช้สื่อออนไลน์ในการติดต่อกัน เพื่อนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ โดยวัยรุ่นชายจะใช้สื่อออนไลน์ในการหาคู่ชัดเจนกว่าวัยรุ่นหญิง อีกทั้งใช้เวลาพูดคุยทำความรู้จักไม่นานก่อนการมีเพศสัมพันธ์

เจ้าของงานวิจัยเรื่อง “วัยรุ่นใช้สื่อออนไลน์อย่างไรในการหาคู่” ให้ความเห็นว่า โดยปกติแล้ว ผู้ชายส่วนใหญ่จะสามารถหาคู่ได้ง่ายกว่าผู้หญิง ผู้ชายสามารถมีเช็กส์กับแฟนตัวเอง เพื่อนคนรู้จัก รวมทั้งพนักงานบริการ ขณะเดียวกัน ผู้หญิงสามารถมีเช็กส์ได้กับแฟนตัวเอง สามมี ส่วนคนรู้จักอาจถูกบังคับหรือไม่เต็มใจ ทั้งนี้ ผู้ชายจะมีความตั้งใจในการมีเช็กส์มากกว่าผู้หญิง

ความขัดแย้งบนโลกออนไลน์ สูโลกความเป็นจริง

จะเห็นได้ว่า ตั้งแต่เทคโนโลยีการสื่อสารพัฒนาอย่างก้าวล้ำ สื่อสังคมออนไลน์ กลับส่งผลไปในการลบต่อชีวิตประจำวันและความสัมพันธ์ของคนในสังคมอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น จนกลายเป็นประเด็นทางสังคม ที่ทั้งสื่อ กฎหมายและประชาชนเองจะต้องให้ความสำคัญในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยเฉพาะกับกลุ่มวัยรุ่นที่ใช้เวลาไปกับสื่อออนไลน์วันละ หลายชั่วโมง จนอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท จนถึงขั้นทำร้ายร่างกายตามมา

จากผลการวิจัยหัวข้อ “เหวี่ยง’ และ ‘วิน’ ออนไลน์... ความขัดแย้งและการวิวาทในสื่อสังคมของวัยรุ่น” ของ ผศ.ดร.ภูเบศร์ สมุทรจักร อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ความขัดแย้งในกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่เป็นประเด็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและคนรัก การแข่งขันในการเรียน และสถานภาพทางสังคม

“การที่ไม่มีตัวตน หรือมีตัวตนซ่อนเร้นในโลกออนไลน์ ทำให้คนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นหรือแสดง “ความแรง” ออกมาในสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะในสังคมวัยรุ่นสมัยนี้ที่มีการสื่อสารห้วนสั้น สั้นๆ แรงๆ หรือวัฒนธรรมแบบสามคำสี่พยางค์ อย่างเวลาที่เราพูดห้วน ๆ จะมีความแรงอยู่ด้วย ซึ่งจะนำไปสู่การวิวาทง่ายขึ้น” ผศ.ดร. ภูเบศร์ กล่าวและว่า การทะเลาะวิวาท ในสังคมออนไลน์มีหลายกรณี เช่น “ทะเลาะในเฟซบุ๊กแล้วไปต่อออนไลน์ หรือ ทะเลาะในไลน์แล้วไปต่อในเฟซบุ๊ก แล้วออกมาเคลียร์กันตัวต่อตัว” จากความรุนแรงทางความสัมพันธ์ในการสื่อสาร กลายเป็นความรุนแรงทางกายภาพ

ด้านนายแพทย์อภิชาติ จริยาวิลาส จิตแพทย์โรงพยาบาลศรีธัญญา กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ให้คำแนะนำว่า เพื่อป้องกันปัญหาที่ตามมา ควรระวังบุคคลที่จะสื่อสารด้วย เพราะอาจมีอาชญากรรมแฝงตัว และไม่ควรมกมุ่นในการสื่อมากเกินไป

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เราสามารถทำได้ในการป้องกันภัยที่มาจากสื่อสังคมออนไลน์ ก็คือการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) โดยต้องเข้าใจสภาพของสื่อออนไลน์ว่าเป็นสังคมที่มีทั้งพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะ เรียนรู้การสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์บนโลกออนไลน์กับชีวิตจริงว่า ความรอบคอบและมีสติทุกครั้งในการสื่อสารและแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ บนโลกออนไลน์ คือวิธีป้องกันภัยร้ายได้อย่างดี⁶¹

จึงสรุปได้ว่า ผู้ที่เล่นอินเทอร์เน็ตมาก ๆ มักจะมีปัญหาทางด้านสังคม ถูกหลอก เกิด อาชญากรรมเจอคนที่พูดไม่รู้สีกแยะ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อยากไปเจอเพื่อน ๆ น้อยลง รู้จักแต่คนที่เล่นเกมที่รุนแรง อยู่ในโลกความฝัน ทำให้ไม่ค่อยรู้เรื่องภายนอก ไม่ค่อยได้คุยกับพ่อแม่ ไม่คุยกับคนรอบข้าง บางทีทำให้ทะเลาะกันเพราะมีความคิดเห็นต่างกัน

2.7 สภาพพื้นที่ทำวิจัย

สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 436 โรงเรียน กระจายในพื้นที่ 50 เขต มีนักเรียน 324,146 คน โรงเรียนที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ใช้ศึกษาจำนวน 5 โรงเรียน ซึ่งมีกลุ่มประชากรที่มีฐานะดี มีโอกาสใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและออนไลน์จำนวนมาก ซึ่งประกอบด้วย

2.7.1 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เดิมใช้ชื่อว่าโรงเรียนประชานิเวศน์ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ภายในบริเวณหมู่บ้านประชานิเวศน์ 1 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดยเริ่มจากระดับอนุบาลและประถมศึกษา จัดการเรียนการสอนระดับอนุบาล 2 ปี ถึง ประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปี การศึกษา 2540 ได้เปิดขยายการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ปัจจุบันโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์เปิดทำการเรียนการสอน 2 ระดับ คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2.7.2 โรงเรียนวิสุทธิศ เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2503 เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2504 ในระยะแรกจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 สาย คือ สายสามัญศึกษา และสายอาชีวศึกษา ปัจจุบันเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมีการเปิดหลักสูตรเฉพาะทาง จำนวน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรโรงเรียนกีฬา และหลักสูตรวิชาชีพนมอบ

2.7.3 โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ เป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่จัดการศึกษาเฉพาะระดับชั้นมัธยมศึกษา เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ตามแผนบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 ซึ่งมีหน้าที่

⁶¹สื่อสังคมออนไลน์ ทาวนิวิทวี ช่อง 18 นิวส์ 108 ฉบับที่ 241 วันพุธที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2558.

สำคัญในการจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นโดยตรง เพื่อรองรับความต้องการของผู้เรียนในพื้นที่เขตบางกะปิและพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ เขตบึงกุ่ม เขตลาดพร้าว เขตวังทองหลาง เขตมีนบุรี และเขตประเวศ

2.7.4 โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ โดยแยกจากโรงเรียนสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ตามมติ ก.ก. ที่ 6/2548 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2548 กำหนดเปิดเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ปัจจุบันเปิดสอนในระดับ ม. 1 - ม.6

2.7.5 โรงเรียนวัดปุณณवास ทำเรื่องเสนอขออนุญาตสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เปิดทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยแบ่งพื้นที่ออกจากพื้นที่เดิมของโรงเรียนวัดปุณณवास และจัดตั้ง เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยเฉพาะ กรุงเทพมหานคร ได้เห็นสมควรจัดตั้งโรงเรียนมัธยมปุณณवास สำนักงานเขตทวีวัฒนา เปิดสอนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึงตอนปลาย ในปีการศึกษา 2553 เพื่อเป็นการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาต่อ ในระดับชั้นพื้นฐาน ตามประกาศ กรุงเทพมหานคร เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในหน่วยงานและกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 73) ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2553 ประกาศ ณ วันที่ 12 พฤษภาคม 2553 ลงนามโดย ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร⁶²

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นการศึกษา “รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องเที่ยวอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และงานวิจัยเชิงสำรวจหรืองานวิจัยภาคสนาม (Survey Research or Field Research) อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศึกษาเรื่องผลกระทบของอินเทอร์เน็ตต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนไทย กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาพฤติกรรมการรับข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตของเด็ก และเยาวชนทั้งด้านการศึกษา ด้านบันเทิง ด้านลบ และด้านธรรมา/ ชื้อขาย รวมถึงความสัมพันธ์ของผล ต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต กับกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,584 คน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการรับสื่ออินเทอร์เน็ตบันเทิงมาก ที่สุด ได้แก่ รับข่าวสาร พูดคุยติดต่อกับเพื่อน ดูหนังฟังเพลง เสนอความคิดเห็นในกระทู้ต่าง ๆ รองลงมาด้านการศึกษา ด้านธรรมา/ชื้อขาย หาข้อมูลเพื่อการทำงานด้านลบ ค้นข้อมูลที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นของ

⁶²กลุ่มงานวิจัย 2 กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง, กรุงเทพมหานคร, 2555.

ต้องห้าม นินทาหรือด่าว่ากัน สื่อสารกับเพื่อนในเรื่องที่ไม่อยากให้ผู้ใหญ่รู้ ใช้เพื่อการพนัน เล่นเกมออนไลน์ ผลจากการใช้อินเทอร์เน็ตมีผลต่อสุขภาพจิตทางบวกของเด็กและเยาวชนมากที่สุด ได้แก่ ทำให้มีเพื่อนใหม่เพิ่มขึ้น เข้าใจและพอใจกับชีวิตของตนเอง มีความสุขกับสิ่งที่ทำแต่ละวัน สามารถจัดการปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จ มีความมุ่งมั่นในการทำภารกิจต่าง ๆ รู้สึกสนุก เพลิดเพลินใจ สุขภาพกาย ในทางลบ ได้แก่ ทำให้อ่อนล้าสายตา สายตาสั่นลง ตาลาย เมื่อยแขน ปวดศีรษะ มึนศีรษะ ปวดกันบก หลัง ไหล่ กล้ามเนื้อมือและนิ้ว ร่างกายเมื่อยล้า อ่อนเพลีย สิ้นเวลาทานอาหารจนปวดท้อง เพลินจนไม่ได้เข้าห้องน้ำ ทำให้มีผลต่อระบบขับถ่าย สุขภาพจิตในทางลบ ได้แก่ ทำให้รู้สึกเศร้าโดยไม่ทราบสาเหตุ ไม่สามารถควบคุมสภาพจิตใจตนเองได้ หงุดหงิดกังวลใจกับเรื่องเล็กน้อย ทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายเสร็จไม่ทัน ความสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลง เปื้อน่ายท้อแท้กับการดำเนินชีวิต⁶³

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวถึงโยนิโสมนสิการในฐานะเป็นบุพภาคของการศึกษาซึ่งสรุปได้ว่า โยนิโสมนสิการเป็นการฝึกการใช้ความคิด ให้รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ รู้จักคิดวิเคราะห์ ไม่มองเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่างตื้น ๆ ผิวนั้น เป็นขั้นสำคัญในการสร้างปัญญาที่บริสุทธิ์เป็นอิสระ ทำให้ทุกคนช่วยตนเองได้ และนำไปสู่จุดหมายของพุทธธรรมอย่างแท้จริง วิธีโยนิโสมนสิการเท่าที่พบในบาลี พอประมวลเป็นแบบใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

- 1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือ วิธีคิดแบบอัมพัปปัจจยตา
- 2) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ หรือ วิธีคิดแบบขันธ 5
- 3) วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมตา หรือ วิธีคิดแบบสามัญญลักษณะ
- 4) วิธีคิดแบบแก้ปัญห หรือ วิธีคิดแบบอริยสัจ 4
- 5) วิธีคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย หรือวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์
- 6) วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก หรือวิธีคิดแบบอัสสาทะ-อาทีนวะ-นิสสระยะ
- 7) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม-หรือวิธีคิดแบบปฏิสังขยา โยนิโส
- 8) วิธีคิดแบบเร้ากุศล หรือวิธีคิดแบบกุศลภาวนา
- 9) วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน หรือวิธีคิดแบบสติปัฏฐาน
- 10) วิธีคิดแบบวิเคราะห์ หรือวิธีคิดแบบวิทักขวา⁶⁴

พระมหาหนุพัฒน์ กองบาง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในพระสูตรต้นตปิฎก พบว่า วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ มี 10 ชนิด เป็นลักษณะการคิดที่

⁶³(สืบค้นได้จาก <http://www.thaigoodview.com/node/156633>, วันที่เข้าสืบค้น 27 พฤษภาคม 2557).

⁶⁴พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2538), 1145 หน้า.

รอบคอบ ไตร่ตรองอย่างลึกซึ้ง ครอบคลุมวิธีคิดหลากหลาย สามารถนำมาใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะความจำเป็นต่อการบรรลุธรรม ลักษณะโครงสร้างวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการนี้ประกอบด้วยหลักเหตุผล เป็นการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ กลับรื้อ ทดสอบทดลองอย่างเป็นระบบก่อนนำไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ในฐานะที่เป็นวิธีคิดเพื่อการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจจริงทางธรรมชาติ แล้วนำความรู้ที่ได้มาหาความสุขให้แก่มนุษย์ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเน้นความสุขด้านจิตใจ ส่วนวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์เน้นความสุขทางกายภาพ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับวิธีคิดแบบตรรกวิทยาในแง่ที่เป็นแนวทางแห่งการค้นหาคำจริงที่มีความสมเหตุสมผล⁶⁵

สุเมตร เทพโสภา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กาลามสูตรกับสื่อมวลชน ผลการวิจัยพบว่า

- 1) กาลามสูตรคือ หลักความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงข้อควรระวังในการพิจารณาความเชื่อ 10 ประการ ที่ให้ไว้กับชาวกาลามชน ในเกสสปุตตคาม
- 2) สื่อมวลชนคือ กระบวนการสื่อสารมวลชนที่ถ่ายทอดข่าวสารให้มวลชนทั่วไปที่เกี่ยวข้องได้รับทราบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวในสังคมปัจจุบัน
- 3) หลักโยนิโสมนสิการ คือ หลักการที่เกี่ยวข้องกับระบบความคิดที่ใช้ในการพิจารณาความเชื่อที่เกิดขึ้น

การรับข่าวสารในปัจจุบันที่มีความหลากหลายของเนื้อหาและสาเหตุ จนทำให้มวลชนมีความเปลี่ยนแปลงทัศนคติตามข่าวสารนั้น แต่ข่าวสารนั้นมีความผิดพลาดได้เนื่องจากข้อจำกัดของสื่อมวลชนที่มีความเร็ว ความลำเอียง จึงทำให้ผู้รับข่าวสารผิดพลาด ส่งผลให้น่าสิ่งเหล่านั้นไปปฏิบัติไม่ตรงกับความเป็นจริงได้ ในทางพระพุทธศาสนาได้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันโดยอาศัยหลักความเชื่อในกาลามสูตรมาเป็นแนวคิดในการบริโภค ซึ่งในสมัยพุทธกาลก็ใช้หลักกาลามสูตรสามารถแก้ปัญหาหลักทั้ง 6 ได้ ดังนั้นในการรับรู้ข่าวสารปัจจุบัน มวลชนควรนำหลักกาลามสูตรเข้ามาใช้ในการพิจารณารับข่าวสารก็จะทำให้ข้อมูลนั้นมีความเที่ยงตรงและเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และสังคมมากยิ่งขึ้น⁶⁶

โอภาส เครือวัลย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักโยนิโสมนสิการกับการสื่อสารผลการวิจัยพบว่า

⁶⁵พระมหาหันทน์ กอบบาง, การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในพระสูตรต้นตอปฏิญญา, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), 126 หน้า.

⁶⁶สุเมตร เทพโสภา, กาลามสูตรกับสื่อมวลชน, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549), 97 หน้า.

การสื่อสารที่ประกอบด้วยโยนิโสมนสิการก่อให้เกิดคุณค่าแก่กระบวนการสื่อสาร คือ ทำให้ผู้ส่งสารเข้าใจหลักการและจุดมุ่งหมายของสารเองแท้ต่อเนื้อไม่ขาดสาย และมีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับ ช่วยให้ผู้รับสารรู้จักเลือกรับสารที่ดีมีประโยชน์ มีคุณค่าเกื้อกูลต่อคุณธรรม ไม่ทำให้ผู้รับสารตกเป็นทาสของข่าวสาร ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่แท้จริง ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรค์ความคิด จินตนาการ พัฒนาการทางสังคม ถ่ายทอดภูมิปัญญาบรรดกทางวัฒนธรรมของมนุษย์จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งได้โดยไม่สูญเสียเอกลักษณ์เดิม และก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน มีคุณค่าสูงสุดคือการเข้าถึงปัญญารู้เท่าทัน โลภะ โทสะ โมหะ ที่ ครอบงำจิต ให้มองเห็นไตรลักษณ์ คลายความยึดมั่นถือมั่นในขั้น 5 ด้วยศีล สมาธิ และปัญญา หลุดพ้นเป็นอิสระเข้าถึงภูมิธรรมขั้นสูงสุดได้

จึงสรุปได้ว่า เป็นการศึกษาให้เห็นถึงหลักโยนิโสมนสิการที่มีอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเถรวาท ว่าด้วยวิธีการคิดแบบต่าง ๆ ที่มีเหตุผลรองรับซึ่งกันและกัน และเป็นการศึกษาถึงหลักของการสื่อสารต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางหรือสื่อ และผู้รับสาร แต่ละองค์ประกอบล้วนต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน รวมเรียกว่า กระบวนการสื่อสารนั่นเอง⁶⁷

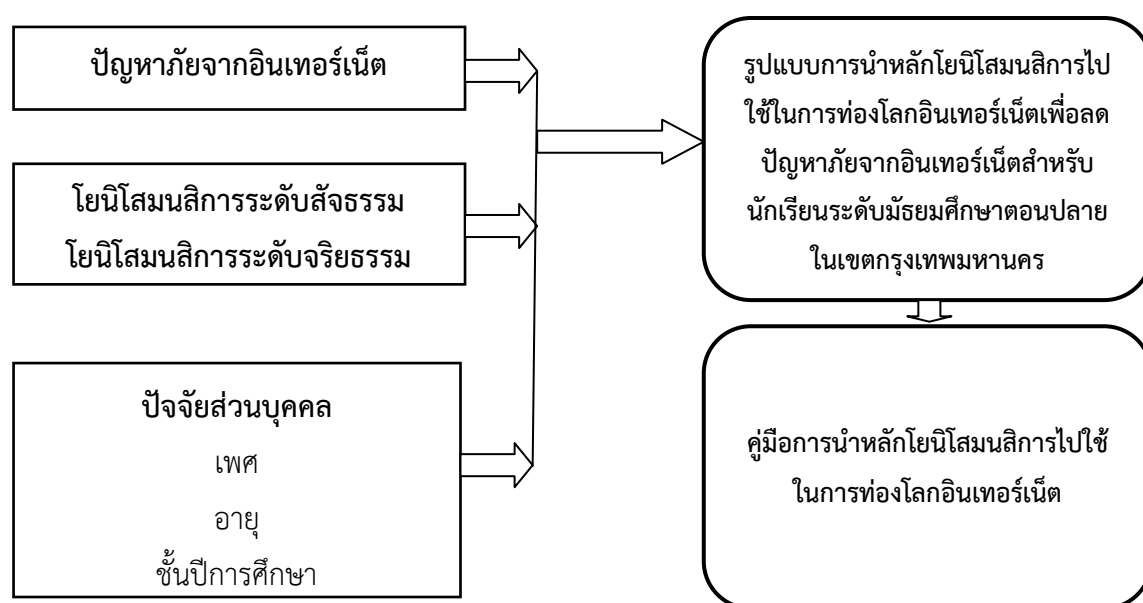
พระมหาศุภชัย แสงเถียร (อชิต), วิชชุดา กิจธรรม และฐาศุภร์ จันประเสริฐ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาอิทธิพลของการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่มีต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา ผลการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก พบว่า โมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การใช้และซื้อสิ่งของเครื่องใช้ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การเลือกบริโภคอาหาร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 การคิดเป็นระเบียบ การคิดตามเหตุและผล การคิดถูกวิธี การคิดเร้ากุศลธรรม มีความสัมพันธ์กับการคิด ตามหลักโยนิโสมนสิการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์การทำนายพฤติกรรมการบริโภคด้วย ปัญญาด้วยสถิติการถดถอยแบบพหุ พบว่า องค์ประกอบย่อย 4 ด้านของการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ สามารถทำนายพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาและชุดตัวแปรทั้งสองมีความแปรปรวนร่วมกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ การพัฒนานักเรียนประถมศึกษาให้มีพฤติกรรม การ บริโภคด้วยปัญญาไม่จำเป็นต้องครอบงำองค์ประกอบ 4 ด้าน แต่ควรจะเริ่มที่องค์ประกอบย่อยที่สำคัญก่อน เช่น ด้านความมี

⁶⁷โอภาส เครือวัลย์, การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักโยนิโสมนสิการกับการสื่อสาร, สารนิพนธ์ ศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551), 123 หน้า.

ระเบียบวินัย นอกจากนี้พบว่า ความคลาดเคลื่อนของพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา 0.79 แสดงว่า ยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในโมเดลแต่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียน⁶⁸

2.9 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ในการทำวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและสมมติฐานของการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสามารถสรุปเป็นกรอบแนวความคิดได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

⁶⁸พระมหาศุภชัย แซ่เถียร (อชิต) และคณะ, การศึกษาอิทธิพลของการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่มีต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา, 2557.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องเที่ยวโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” นี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 กรอบแนวคิดและการกำหนดตัวแปร
- 3.4 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
- 3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.6 การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- 3.7 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.8 การวัดค่าตัวแปร
- 3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.10 การนำเสนอผลการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 2,028 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนละ 1 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนด คือ มีระดับการศึกษาทางธรรมชั้นเอก จำนวน 5 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ โรงเรียนวิสุทธิศ โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ

โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ และโรงเรียนมัธยมปทุมवास จำนวน 350 คน ที่ได้โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเกรจซี่ (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan)

3.2 เทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเกรจซี่ (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) จากบัญชีรายชื่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 2,028 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 350 คนแล้วนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างแยกแต่ละโรงเรียน ตามสูตรนี้

$$n_1 = \frac{N_i}{N} * n$$

n_1 = จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละแผนก
 N_i = จำนวนประชากรแต่ละแผนก
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทุกแผนก
 N = จำนวนประชากรแผนก

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกแต่ละโรงเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสังกัดกรุงเทพมหานคร	ประชากร (N_i)	กลุ่มตัวอย่าง (n_1)
โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์	627	105
โรงเรียนวิสุทธิศ	282	46
โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ	446	74
โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์	354	60
โรงเรียนมัธยมปทุมवास	391	65
รวม	2,028 (N)	350 (n)

เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแล้ว จึงใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ใช้ตารางเลขสุ่มโดยมีเลขกำกับหน่วยรายชื่อทั้งหมดของประชากร

3.3 กรอบแนวคิดและการกำหนดตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดและตัวแปรในการศึกษาไว้ ดังนี้

3.3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดกรุงเทพมหานครด้าน เพศ อายุ และชั้นปีการศึกษา

3.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ หลักโยนิโสมนสิการ โดยจำแนกออกเป็น 2 ด้าน คือ โยนิโสมนสิการระดับศีลธรรม และโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม

3.3.3. รูปแบบ (Model) ได้แก่ รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

3.4 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งข้อมูลที่ใช้ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

3.4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 350 ชุด และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง จำนวน 5 ชุด

3.4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยเชิงสำรวจหรืองานวิจัยภาคสนาม (Survey Research or Field Research)

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.5.1 แบบสอบถาม 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าดังนี้

ทุกครั้ง	มีค่าเท่ากับ 5
เกือบทุกครั้ง	มีค่าเท่ากับ 4
บางครั้ง	มีค่าเท่ากับ 3
นาน ๆ ครั้ง	มีค่าเท่ากับ 2
ไม่เคย	มีค่าเท่ากับ 1

ตอนที่ 3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

3.5.2 แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งออกเป็น 2 ข้อ คือ

1) นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม (สังขธรรม หมายถึง ความจริงแท้) ไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตอย่างไรบ้าง

2) นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม (จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ) ไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตอย่างไรบ้าง

3.6 การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.6.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.6.2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือ แบบปลายปิด แบบปลายเปิด และแบบสัมภาษณ์

3.6.3 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอที่ปรึกษาแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.6.4 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คือ พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์, ดร. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาษิต สุวรรณดี และนางสาวปราณี อังติลานนท์ และเพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (IOC) ตามสูตรดังนี้

สูตร	IOC	=	$\frac{\sum x}{N}$
เมื่อ	IOC		แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
	$\sum x$		แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
	N		แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ
โดยที่	+1		แน่ใจว่าสอดคล้อง
	0		ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
	-1		แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง ⁶⁹

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ ใช้ได้จำนวน 20 ข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.66 - 1.00

3.6.5 เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้องเสร็จแล้ว จึงนำไปใช้กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ **นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**

⁶⁹ธีระศักดิ์ อุ่่นอารมณ์เลิศ, เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. (นครปฐม : ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร), 2549, หน้า 65.

โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถาม ไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (a-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) และต้องได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.91

3.6.6 นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.7 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.7.1 ออกหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียนแต่ละแห่ง จำนวน 5 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน

3.7.2 ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบทางไปรษณีย์และได้แนบซองติดแสตมป์ จ่าหน้าของถึงผู้วิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามในการจัดส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัยด้วยความสะดวก

3.7.3 เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จำนวน 350 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

3.7.4 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

3.7.5 การสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากการสุ่มแบบเจาะจงจากนักเรียนที่มีระดับการศึกษาทางธรรมชั้นเอก จำนวน 5 คน สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้เวลาสัมภาษณ์คนละ 1 ชั่วโมง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น

3.7.6 การสร้างรูปแบบ หาข้อมูลและข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษาถึงรูปแบบเบื้องต้น การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ก่อนที่จะปรับปรุงไปใช้เพื่อรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สรุปปัญหาและข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ก่อนที่จะมีการประมวลผลและพัฒนาเป็นรูปแบบกึ่งมาตรฐาน ระดมความคิดเห็นโดยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องมาร่วมแสดงความคิดเห็นตลอดจนร่วมกันเสนอแนะแนวทางที่จะทำให้เกิดรูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครอย่างเป็นรูปธรรม

3.8 การวัดค่าตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดการวัดค่าตัวแปร ซึ่งเป็นการแปลผลค่าเฉลี่ยการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5-1}{5} = \frac{4}{5} = 0.80$$

ระดับค่า	ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลผล
5	4.21 - 5.00	การนำไปใช้ ...ในระดับทุกครั้ง
4	3.41 - 4.20	การนำไปใช้ ...ในระดับเกือบทุกครั้ง
3	2.61 - 3.40	การนำไปใช้ ...ในระดับบางครั้ง
2	1.81 - 2.60	การนำไปใช้ ...ในระดับนาน ๆ ครั้ง
1	1.00 - 1.80	การนำไปใช้ ...ในระดับไม่เคย

3.9 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการโดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.9.1 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.9.2 วิเคราะห์การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.9.3 วิเคราะห์การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และแปลผล

3.9.4 ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้านเพศ สถิติที่ใช้ในการทดสอบค่าเฉลี่ยได้แก่ t - test ด้านอายุ และชั้นปีการศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé)

3.9.5 วิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3.9.6 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ถ้ามีข้อมูลไม่สมบูรณ์ก็สัมภาษณ์เพิ่มเติมจนครบถ้วนบริบูรณ์
- 2) ได้ทำการตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยวิธี Triangulation Method เมื่อพบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันก็นำมาวิเคราะห์ต่อไป
- 3) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.10 การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง ส่วนข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพได้เขียนอธิบายและบรรยายตามความเป็นจริง เพื่อตอบโจทย์วิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” นี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ไว้ 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการท่องโลกอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร, 2) เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ และชั้นปีการศึกษาต่างกัน, 3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร และ 4) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ และแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ได้เขียนอธิบายและบรรยายตามความเป็นจริง เพื่อตอบโจทย์วิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้

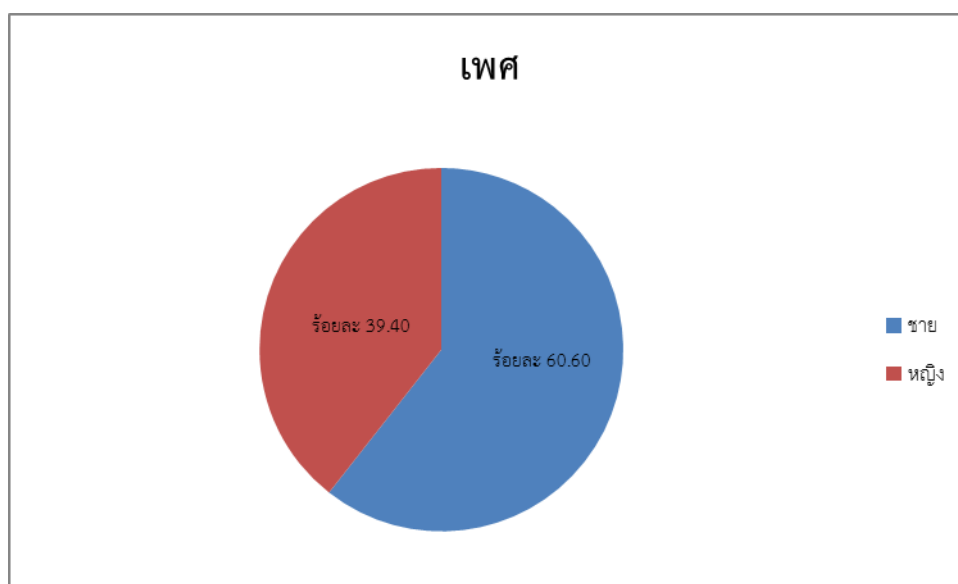
4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์หาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	212	60.60
หญิง	138	39.40
รวม	350	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า นักเรียน เพศชาย ร้อยละ 60.60 และเพศหญิง ร้อยละ 39.40 ซึ่งปรากฏ
ดังแผนภูมิที่ 4.1

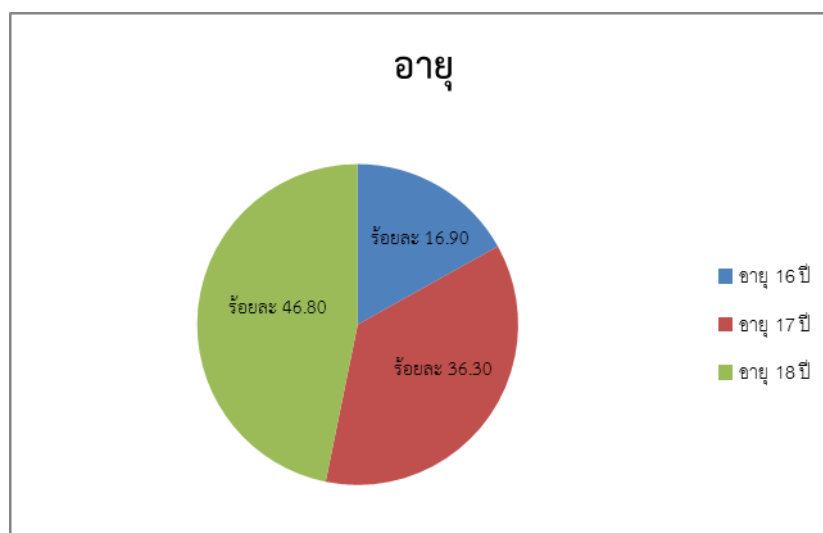

แผนภูมิที่ 4.1 จำนวนร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามเพศ

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ 16 ปี	59	16.90
อายุ 17 ปี	127	36.30
อายุ 18 ปี	164	46.80
รวม	350	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นักเรียนมีอายุ 18 ปี ร้อยละ 46.80 รองลงมาอายุ 17 ปี ร้อยละ 36.30 ซึ่งปรากฏดังแผนภูมิที่ 4.2

แผนภูมิที่ 4.2 จำนวนร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามอายุ

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามชั้นปีการศึกษา

ชั้นปีการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาปีที่ 4	59	16.90
มัธยมศึกษาปีที่ 5	138	39.40
มัธยมศึกษาปีที่ 6	153	43.70
รวม	350	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 43.70 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 39.40 ซึ่งปรากฏดังแผนภูมิที่ 4.3

แผนภูมิที่ 4.3 จำนวนร้อยละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร
จำแนกตามชั้นปีการศึกษา

4.2 การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

การศึกษาวิเคราะห์การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย มีปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง 2 ด้าน

การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ 2 ด้าน	ระดับการนำไปใช้		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม	3.70	.58	เกือบทุกครั้ง
2. ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม	3.64	.57	เกือบทุกครั้ง
รวม	3.67	.52	เกือบทุกครั้ง

จากตารางที่ 4.4 พบว่า นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตโดยรวมทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.67$, $SD = .52$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.70$, $SD = .58$) รองลงมาคือด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.64$, $SD = .57$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้
ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับมัธยมศึกษา

ด้านโยนิโสมนสิการ ระดับมัธยมศึกษา	ระดับการนำไปใช้					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	ทุกครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย			
1.นักเรียนสืบสาวเรื่องราวจากสาเหตุจนก่อให้เกิดผลจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต	36 (10.30)	196 (56.00)	106 (30.30)	12 (3.40)	-	3.73	.68	เกือบทุกครั้ง
2.นักเรียนแยกแยะองค์ประกอบของเรื่องราวได้อย่างถูกต้องจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต	48 (13.70)	116 (33.10)	126 (36.00)	60 (17.10)	-	3.43	.92	เกือบทุกครั้ง
3.นักเรียนรู้เท่าทันเหตุการณ์ในโลกอินเทอร์เน็ต	95 (27.10)	150 (42.90)	82 (23.40)	23 (6.60)	-	3.91	.87	เกือบทุกครั้ง
4.นักเรียนยอมรับความจริงในโลกอินเทอร์เน็ต	94 (26.90)	117 (33.40)	128 (36.60)	11 (3.10)	-	3.84	.86	เกือบทุกครั้ง
5.นักเรียนแก้ไขและทำตามเหตุปัจจัยจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต	72 (20.60)	148 (42.30)	106 (30.30)	24 (6.90)	-	3.77	.85	เกือบทุกครั้ง
6.นักเรียนทำความเข้าใจกับปัญหาในโลกอินเทอร์เน็ต	23 (6.60)	139 (39.70)	176 (50.30)	12 (3.40)	-	3.49	.67	เกือบทุกครั้ง
7.นักเรียนรู้สภาพและขอบเขตของปัญหาในโลกอินเทอร์เน็ต	36 (10.30)	196 (56.00)	106 (30.30)	12 (3.40)	-	3.73	.68	เกือบทุกครั้ง
8.นักเรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต	48 (13.70)	116 (33.10)	126 (36.60)	60 (17.10)	-	3.43	.93	เกือบทุกครั้ง
9.นักเรียนรู้กระบวนการของการแก้ปัญหาในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต	95 (27.10)	150 (42.90)	82 (23.40)	23 (6.60)	-	3.91	.86	เกือบทุกครั้ง

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ด้านโยนิโสมนสิการ ระดับศีลธรรม	ระดับการนำไปใช้					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	ทุกครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย			
10.นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหา ที่เกิดจากการท่องโลก อินเทอร์เน็ต	94 (26.90)	117 (33.40)	128 (36.60)	11 (3.10)	-	3.84	.87	เกือบทุก ครั้ง
รวม						3.70	.58	เกือบทุก ครั้ง

จากตารางที่ 4.5 พบว่า นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.70$, $SD = .58$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า นักเรียนรู้กระบวนการของการแก้ปัญหาในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.91$, $SD = .86$) รองลงมาคือนักเรียนยอมรับความจริงในโลกอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.84$, $SD = .87$) และสุดท้ายคือนักเรียนแยกแยะองค์ประกอบของเรื่องราวได้อย่างถูกต้องจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.43$, $SD = .92$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้
ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายากจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม

ด้านโยนิโสมนสิการ ระดับจริยธรรม	ระดับการนำไปใช้					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	ทุกครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย			
1. นักเรียนรู้หลักการ จุดมุ่งหมายในการท่องโลก อินเทอร์เน็ต	72 (20.60)	148 (42.30)	106 (30.30)	24 (6.90)	-	3.77	.85	เกือบทุก ครั้ง
2.นักเรียนเห็นประโยชน์ และ โทษของการท่องโลก อินเทอร์เน็ต	23 (6.60)	139 (39.70)	176 (50.30)	12 (3.40)	-	3.49	.67	เกือบทุก ครั้ง

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ด้านโยนิโสมนสิการ ระดับจริยธรรม	ระดับการนำไปใช้					$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	ทุกครั้ง	เกือบ ทุกครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย			
3.นักเรียนทราบแนวทางแก้ไข ปัญหาที่เกิดจากการท่องโลก อินเทอร์เน็ต	46 (13.10)	151 (43.10)	141 (40.30)	12 (3.40)	-	3.66	.74	เกือบทุก ครั้ง
4.นักเรียนสามารถควบคุมจิตใจ ได้ ใน ขณะ ที่ ท่อง โลก อินเทอร์เน็ต	46 (13.10)	128 (36.60)	152 (43.40)	24 (6.90)	-	3.56	.80	เกือบทุก ครั้ง
5.นักเรียนมีสติ ไม่เป็นทาสของ วัตถุ จากการ ท่อง โลก อินเทอร์เน็ต	23 (6.60)	103 (29.40)	164 (46.90)	60 (17.10)	-	3.25	.81	บางครั้ง
6.นักเรียนสามารถสร้างความ เจริญแห่งกุศลธรรมจากการ ท่องโลกอินเทอร์เน็ต	95 (27.10)	184 (52.60)	35 (10.00)	36 (10.30)	-	3.97	.88	เกือบทุก ครั้ง
7.นักเรียนมีความคิดเห็นถูกต้อง จากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต	59 (16.90)	105 (30.00)	150 (42.90)	36 (10.30)	-	3.53	.89	เกือบทุก ครั้ง
8.นักเรียนมีสติอยู่กับปัจจุบันใน ขณะที่ท่องโลกอินเทอร์เน็ต	47 (13.40)	150 (42.90)	94 (26.90)	59 (16.90)	-	3.53	.92	เกือบทุก ครั้ง
9.นักเรียนนำบทเรียนในอดีต จากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต มาใช้	84 (24.00)	172 (49.10)	59 (16.90)	35 (10.00)	-	3.87	.89	เกือบทุก ครั้ง
10.นักเรียนไม่ประมาทเลินเล่อ ในขณะที่ท่องโลกอินเทอร์เน็ต	104 (29.70)	116 (33.10)	106 (30.30)	24 (6.90)	-	3.86	.92	เกือบทุก ครั้ง
รวม						3.64	.57	เกือบ ทุกครั้ง

จากตารางที่ 4.6 พบว่า นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต
อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.64$, $SD = .57$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อ พบว่า นักเรียนสามารถสร้าง

ความเจริญแห่งคุณธรรมจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.97$, $SD = .88$) รองลงมาคือนักเรียนนำบทเรียนในอดีตจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ตมาใช้ อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.87$, $SD = .89$) และสุดท้ายคือนักเรียนแยกแยะองค์ประกอบของเรื่องราวได้อย่างถูกต้องจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับบางครั้ง ($\bar{X} = 3.25$, $SD = .81$) ตามลำดับ

4.3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ และชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต เพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสติจรรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n		SD	แปลผล
ด้านโยนิโสมนสิการระดับสติจรรรม				
ชาย	212	3.77	.63	เกือบทุกครั้ง
หญิง	138	3.60	.47	เกือบทุกครั้ง
รวม	350	3.70	.58	เกือบทุกครั้ง
ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม				
ชาย	212	3.63	.64	เกือบทุกครั้ง
หญิง	138	3.66	.44	เกือบทุกครั้ง
รวม	350	3.64	.57	เกือบทุกครั้ง
โดยรวมทั้ง 2 ด้าน				
ชาย	212	3.70	.58	เกือบทุกครั้ง
หญิง	138	3.64	.44	เกือบทุกครั้ง
รวม	350	3.67	.52	เกือบทุกครั้ง

จากตารางที่ 4.7 พบว่า นักเรียนจำแนกตามเพศโดยรวมมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า นักเรียน เพศชาย และเพศหญิงมีการนำไปใช้อาศัยอยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทุกด้าน

ตารางที่ 4.8 การเปรียบเทียบความแตกต่างการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n		SD	t-test	df	Sig.
ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม						
ชาย	212	3.77	.63	2.88	339.61	.00*
หญิง	138	3.60	.47			
รวม	350	3.70	.58			
ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม						
ชาย	212	3.63	.64	-.56	347.28	.00*
หญิง	138	3.66	.44			
รวม	350	3.64	.57			
โดยรวมทั้ง 2 ด้าน						
ชาย	212	3.70	.58	1.35	343.84	.00*
หญิง	138	3.64	.44			
รวม	350	3.67	.52			

*P<.05

จากตารางที่ 4.8 พบว่า นักเรียน ที่มีเพศ ต่างกัน มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม				
อายุ 16 ปี	59	3.58	.34	เกือบทุกครั้ง
อายุ 17 ปี	127	3.37	.54	บางครั้ง
อายุ 18 ปี	164	4.00	.51	เกือบทุกครั้ง
รวม	350	3.70	.58	เกือบทุกครั้ง
ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม				
อายุ 16 ปี	59	3.35	.39	บางครั้ง
อายุ 17 ปี	127	3.40	.64	บางครั้ง
อายุ 18 ปี	164	3.94	.40	เกือบทุกครั้ง
รวม	350	3.64	.57	เกือบทุกครั้ง
โดยรวมทั้ง 2 ด้าน				
อายุ 16 ปี	59	3.46	.24	เกือบทุกครั้ง
อายุ 17 ปี	127	3.39	.53	บางครั้ง
อายุ 18 ปี	164	3.97	.40	เกือบทุกครั้ง
รวม	350	3.67	.52	เกือบทุกครั้ง

จากตารางที่ 4.9 พบว่า นักเรียนจำแนกตามอายุโดยรวม มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตทุกด้าน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง เมื่อพิจารณาแยกตามช่วงอายุ พบว่า นักเรียนที่มีอายุ 17 ปีด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม นักเรียนที่มี อายุ 16 ปี และอายุ 17 ปีด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม นักเรียนที่มี อายุ 17 ปี โดยรวมทั้ง 2 ด้านมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับบางครั้ง

ตารางที่ 4.10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	29.71	2	14.85	58.54	.00*
ภายในกลุ่ม	88.05	347	.25		
รวม	117.76	349			
ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	27.36	2	13.68	54.23	.00*
ภายในกลุ่ม	87.53	347	.25		
รวม	114.89	349			
โดยรวมทั้ง 2 ด้าน					
ระหว่างกลุ่ม	27.88	2	13.94	72.53	.00*
ภายในกลุ่ม	66.70	347	.19		
รวม	94.58	349			

*P<.05

จากตารางที่ 4.10 พบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน ที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffé)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ 16 ปี	อายุ 17 ปี	อายุ 18 ปี
ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม				
อายุ 16 ปี	3.58	-		
อายุ 17 ปี	3.37	.20*	-	
อายุ 18 ปี	4.00	-.42*	-.63*	-
ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม				
อายุ 16 ปี	3.35	-		
อายุ 17 ปี	3.40	-.05	-	
อายุ 18 ปี	3.94	-.59*	-.54*	-
โดยรวมทั้ง 2 ด้าน				
อายุ 16 ปี	3.46	-		
อายุ 17 ปี	3.39	.07	-	
อายุ 18 ปี	3.97	-.51*	-.58*	-

*P<.05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า นักเรียนที่มีอายุ 16 ปี มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน แตกต่างกับอายุ 17 ปี และ อายุ 18 ปี และอายุ 17 ปี แตกต่างกับอายุ 18 ปี อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายากจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามชั้นปีการศึกษา

ชั้นปีการศึกษา	n	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม				
มัธยมศึกษาปีที่ 4	59	3.58	.34	เกือบทุกครั้ง
มัธยมศึกษาปีที่ 5	138	3.39	.52	บางครั้ง
มัธยมศึกษาปีที่ 6	153	4.03	.52	เกือบทุกครั้ง
รวม	350	3.70	.58	เกือบทุกครั้ง
ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม				
มัธยมศึกษาปีที่ 4	59	3.35	.39	บางครั้ง
มัธยมศึกษาปีที่ 5	138	3.44	.63	เกือบทุกครั้ง
มัธยมศึกษาปีที่ 6	153	3.94	.41	เกือบทุกครั้ง
รวม	350	3.64	.57	เกือบทุกครั้ง
โดยรวมทั้ง 2 ด้าน				
มัธยมศึกษาปีที่ 4	59	3.46	.24	เกือบทุกครั้ง
มัธยมศึกษาปีที่ 5	138	3.41	.52	เกือบทุกครั้ง
มัธยมศึกษาปีที่ 6	153	3.99	.41	เกือบทุกครั้ง
รวม	350	3.67	.55	เกือบทุกครั้ง

จากตารางที่ 4.12 พบว่า นักเรียนจำแนกตามชั้นปีการศึกษาโดยรวม มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตทุกด้าน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง เมื่อพิจารณาแยกตามชั้นปีการศึกษา พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับบางครั้ง

ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับศีลธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามชั้นปีการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านโยนิโสมนสิการระดับศีลธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	31.19	2	15.59	62.51	.00*
ภายในกลุ่ม	86.57	347	.24		
รวม	117.76	349			
ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม					
ระหว่างกลุ่ม	24.88	2	12.44	47.97	.00*
ภายในกลุ่ม	90.07	347	.25		
รวม	114.89	349			
โดยรวมทั้ง 2 ด้าน					
ระหว่างกลุ่ม	27.19	2	13.59	69.99	.00*
ภายในกลุ่ม	67.39	347	.19		
รวม	94.58	349			

*P<.05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า นักเรียนที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffé) ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน จำแนกตามชั้นปีการศึกษา ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

ชั้นปีการศึกษา	$\bar{X}$	มัธยมศึกษาปีที่ 4	มัธยมศึกษาปีที่ 5	มัธยมศึกษาปีที่ 6
ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม				
มัธยมศึกษาปีที่ 4	3.58	-		
มัธยมศึกษาปีที่ 5	3.39	.18	-	
มัธยมศึกษาปีที่ 6	4.03	-.45*	-.64*	-
ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม				
มัธยมศึกษาปีที่ 4	3.35	-		
มัธยมศึกษาปีที่ 5	3.44	-.09	-	
มัธยมศึกษาปีที่ 6	3.94	-.59*	-.05*	-
โดยรวมทั้ง 2 ด้าน				
มัธยมศึกษาปีที่ 4	3.46	-		
มัธยมศึกษาปีที่ 5	3.41	.04	-	
มัธยมศึกษาปีที่ 6	3.99	-.52*	-.57*	-

*P<.05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม และโดยรวมทั้ง 2 ด้าน แตกต่างกับมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 แตกต่างกับมัธยมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

4.4 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายากจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายากจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.15 จำนวนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายากจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม

ปัญหา	จำนวน	แนวทางแก้ไขปัญหา	จำนวน
1. การขายสินค้าออนไลน์	10	1. ควรสกัดหรือบรรเทาต้นเหตุ ตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชักจูงพฤติกรรมต่อไป	10
2. การล่องลอยในอินเทอร์เน็ต	9	2. ควรมีการจำแนกโดยมองความจริงของสิ่งนั้น ให้ครบทุกแง่ทุกด้าน ไม่มองแคบ ๆ ไม่ติดอยู่กับส่วนเดียวแง่เดียวของสิ่งนั้น แต่มองให้หลายแง่หลายด้าน	9
รวม	19	รวม	19

จากตารางที่ 4.15 พบว่า นักเรียนจำนวน 19 คน ได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายากจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม มากที่สุดคือ การขายสินค้าออนไลน์ จึงควรสกัดหรือบรรเทาต้นเหตุ ตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชักจูงพฤติกรรมต่อไป รองลงมาคือ การล่องลอยในอินเทอร์เน็ต จึงควรมีการจำแนกโดยมองความจริงของสิ่งนั้น ให้ครบทุกแง่ทุกด้าน ไม่มองแคบ ๆ ไม่ติดอยู่กับส่วนเดียวแง่เดียวของสิ่งนั้น แต่มองให้หลายแง่หลายด้าน

ตารางที่ 4.16 จำนวนปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม

ปัญหา	จำนวน	แนวทางแก้ไขปัญหา	จำนวน
1. โลกในความเป็นจริงน้อยลง	15	1. ควรมีสติกำกับ ให้คิดถึงสิ่งที่อยู่เฉพาะหน้ากำลังเป็นไปในปัจจุบันเท่านั้น เฟ่งที่เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น ๆ เป็นสำคัญ	15
2. เป็นโรคซึมเศร้า	3	2. ควรเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก มองให้ครบทั้งข้อดี ข้อเสีย และทางแก้ไข เน้นการศึกษาและยอมรับความจริงตามทีลิ่งนั้น ๆ เป็นอยู่ทุกแง่ทุกมุมเพื่อให้รู้และเข้าใจถูกต้องตามความเป็นจริงทั้งด้านดี ด้านเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง	3
รวม	18	รวม	18

จากตารางที่ 4.16 พบว่า นักเรียน 18 คน ได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม มากที่สุดคือ โลกในความเป็นจริงน้อยลง จึงควรมีสติกำกับ ให้คิดถึงสิ่งที่อยู่เฉพาะหน้ากำลังเป็นไปในปัจจุบันเท่านั้น เฟ่งที่เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น ๆ เป็นสำคัญ และน้อยที่สุดคือเป็นโรคซึมเศร้า ควรเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก มองให้ครบทั้งข้อดี ข้อเสีย และทางแก้ไข เน้นการศึกษาและยอมรับความจริงตามทีลิ่งนั้น ๆ เป็นอยู่ทุกแง่ทุกมุมเพื่อให้รู้และเข้าใจถูกต้องตามความเป็นจริงทั้งด้านดี ด้านเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง

4.5 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้มีดังนี้

4.6.1 นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม (สังขธรรม หมายถึง ความจริงแท้) ไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตอย่างไรบ้าง

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า “ใช้สื่อออนไลน์ในการพูดคุยกับเพื่อน ในเรื่องที่น่าสนใจร่วมกัน หรือเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เช่น การคุยกับกิ๊ก การติดต่อกันเพื่อนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ ด้วยความอยากรู้อยากลองของวัยรุ่น ก็จะต้องคิดก่อนว่า มนุษย์เป็นหญิงสวยงาม ชายรูปหล่อ แยกแยะองค์ประกอบ เพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะ ตามธรรมดา”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 กล่าวว่า “เล่นเกมออนไลน์ เป็นเหมือนกับยาเสพติดดี ๆ นี่เอง เพราะเมื่อเล่นแล้วทำให้ไม่อยากหยุดเล่น อยากทำคะแนนให้ได้เยอะ ๆ ได้ level ที่สูงขึ้น อยากอวดอยากเอาชนะคนอื่น รู้จักแต่คนที่เล่นเกมที่รุนแรง ตัวเราก็ต้องคิดว่าเมื่อจะลงมือทำงานอะไรนั้น ก็ตรวจสอบตนเองให้ชัดเจน โดยอาจคอยตั้งคำถามว่า อันนี้เพื่ออะไร ๆ เป็นต้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวว่า “ซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต สั่งซื้อของจ่ายเงินแล้วแต่ไม่ได้ของ เราก็ต้องสกัดหรือบรรเทาต้นเหตุ ตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชักจูงพฤติกรรมต่อไป คนเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เพราะเรามีความต้องการ สิ่งใดที่สามารถสนองความต้องการของเราได้ สิ่งนั้นก็มีความหมายมีคุณค่าแก่เรา”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 กล่าวว่า “ปัญหาเสพติดที่มาจากภัยอินเทอร์เน็ต ต้องรู้เท่าทันและยอมรับความจริง เราจะมองตามความเป็นจริง ไม่มองด้วยตามความอยากของเราที่อยากให้เป็นหรืออยากไม่ให้เป็น มองให้ครบทั้งข้อดี ข้อเสีย และทางแก้ไข หาทางออกให้หลุดรอดปลอดภัยจากข้อบกพร่องต่าง ๆ”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 กล่าวว่า “ปัญหาการถูกล่อลวงทางเพศในอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่รู้จักมักคุ้นกัน เพราะความรัก ทำให้ขาดการยับยั้งชั่งใจ กรณีที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคนแปลกหน้า อาจจะมีข้อแลกเปลี่ยน เช่น การมีเซ็กส์เพื่อแลกกับโทรศัพท์ราคาแพง ที่เป็นข่าวในสังคมออนไลน์ เป็นต้น เราต้องมองเห็นทั้งด้านดี และด้านเสีย หรือทั้งคุณทั้งโทษ ต้องมองเห็นทางออก

จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการนำหลักโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม ไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต มีผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ว่า นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรมไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต โดยการแยกแยะองค์ประกอบ เพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะ ตามธรรมดา มีการ

ตรวจสอบให้ชัดเจน ตัดทอนไม่ให้กลืนเข้ามาครอบงำจิตใจ ต้องมองทั้งด้านดี และด้านเสีย หรือทั้งคู่ ทั้งโทษ ต้องมองเห็นทางออก จึงสรุปได้ว่านักเรียนต้องคิดถึงข้อดี ข้อเสีย และการแก้ไขปัญหาในการท่องเที่ยวโลกอินเทอร์เน็ต

4.6.2 นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม (จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ) ไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตอย่างไรบ้าง

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 กล่าวว่า “มีโลกส่วนตัวมากขึ้น ไม่ค่อยได้คุยกับพ่อแม่ ไม่คุยกับคนรอบข้าง บางทีก็ทะเลาะกันเพราะมีความคิดเห็นต่างกัน ต้องคิดขัดเกลาตัณหา ส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ คราวหนึ่งคิดดี คราวหนึ่งคิดร้าย”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 กล่าวว่า “หงุดหงิดกังวลใจกับเรื่องเล็กน้อย ไม่สามารถควบคุมสภาพจิตใจตนเองได้ ต้องคิดและกระทำในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ในขณะนั้น ๆ และช่วยแก้ไขนิสัยความเคยชินร้าย ๆ ของจิตพร้อมกับสร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดียิ่งขึ้นให้แกจิตไปในเวลาเดียวกัน”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 กล่าวว่า “ทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายเสร็จไม่ทัน ต้องชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดียิ่งและเป็นประโยชน์ ถ้าเรามีโยนิโสมนสิการอยู่ด้วย เราก็จะเกิดความรู้สึกลึกซึ้งตัวเราใจไม่ประมาทเร่งชวนชวายุปฏิบัติกิจหน้าที่ ทำสิ่งดีงามเป็นประโยชน์”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 กล่าวว่า “ความสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลง เพราะเวลาส่วนใหญ่อยู่กับอินเทอร์เน็ต ทั้งในมือถือ คอมพิวเตอร์ และรู้สึกมีความสุขกับสิ่งที่ทำ โดยไม่รู้อะไรจะเกิดโทษอะไรตามมา ต้องมองความจริงของสิ่งนั้น ให้ครบทุกแง่ทุกด้าน ไม่มองแคบ ๆ ไม่ติดอยู่กับส่วนเดียวแง่เดียวของสิ่งนั้น แต่มองให้หลายแง่หลายด้าน เช่น คน ๆ หนึ่งอาจจะดีในแง่หนึ่ง แต่ไม่ดีในแง่อื่น ต้องแก้ไขนิสัยความเคยชินร้าย ๆ ของจิตที่ได้สั่งสมไว้แต่เดิมพร้อมกับสร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดียิ่งขึ้นให้แกจิตไปในเวลาเดียวกัน ”

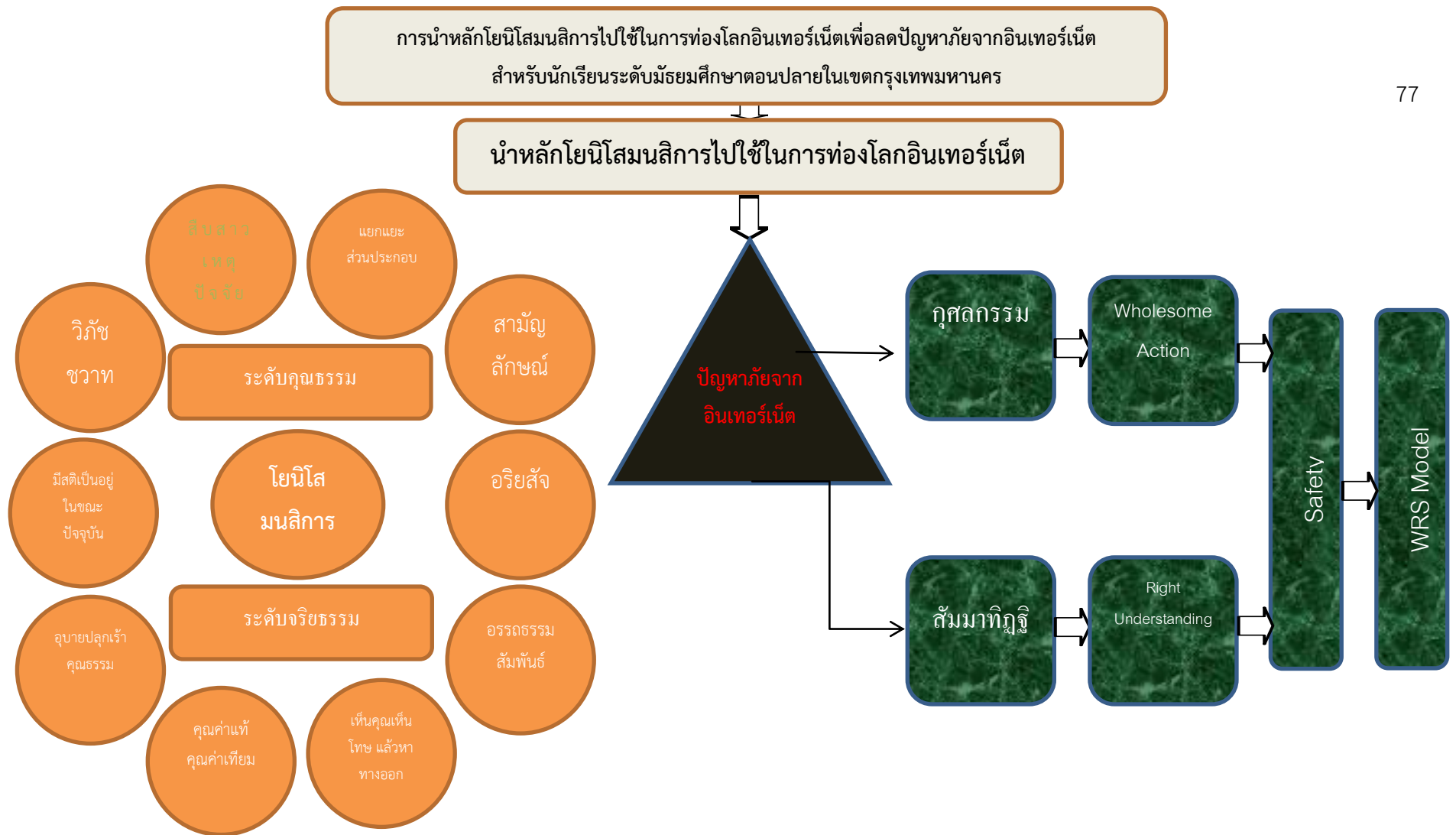
ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 กล่าวว่า “ปัญหาความเบื่อหน่ายท้อแท้กับการดำเนินชีวิต ต้องมีกัลยาณมิตร คือ บุคคลหรืออุปกรณ์ที่จะช่วยชี้แนะแนวทางการคิดความเข้าใจอย่างถูกต้องต่อสิ่งที่พบเห็น หรือที่จะชักนำให้เกิดโยนิโสมนสิการ ไม่ว่าจะเป็นกัลยาณมิตรในครอบครัว ในสื่อบุคคลนั้น ๆ หรือทั่ว ๆ ไป ในสังคมก็ตาม”

จากการสัมภาษณ์นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการนำหลักโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม ไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต มีผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตั้งไว้ว่า นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม ไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต ด้วยการคิดขัดเกลาตัณหา ส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ สร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดียิ่งขึ้นให้แกจิต ต้องชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดียิ่งและเป็นประโยชน์ เกิดความรู้สึกลึกซึ้งตัวเราใจไม่ประมาทเร่งชวนชวายุปฏิบัติกิจหน้าที่ทำสิ่งดีงามเป็นประโยชน์ ต้องมีกัลยาณมิตรที่จะชักนำให้เกิดโยนิโสมนสิการ จึงสรุปได้ว่า การหลัก

โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม ไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตจะต้องส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิ

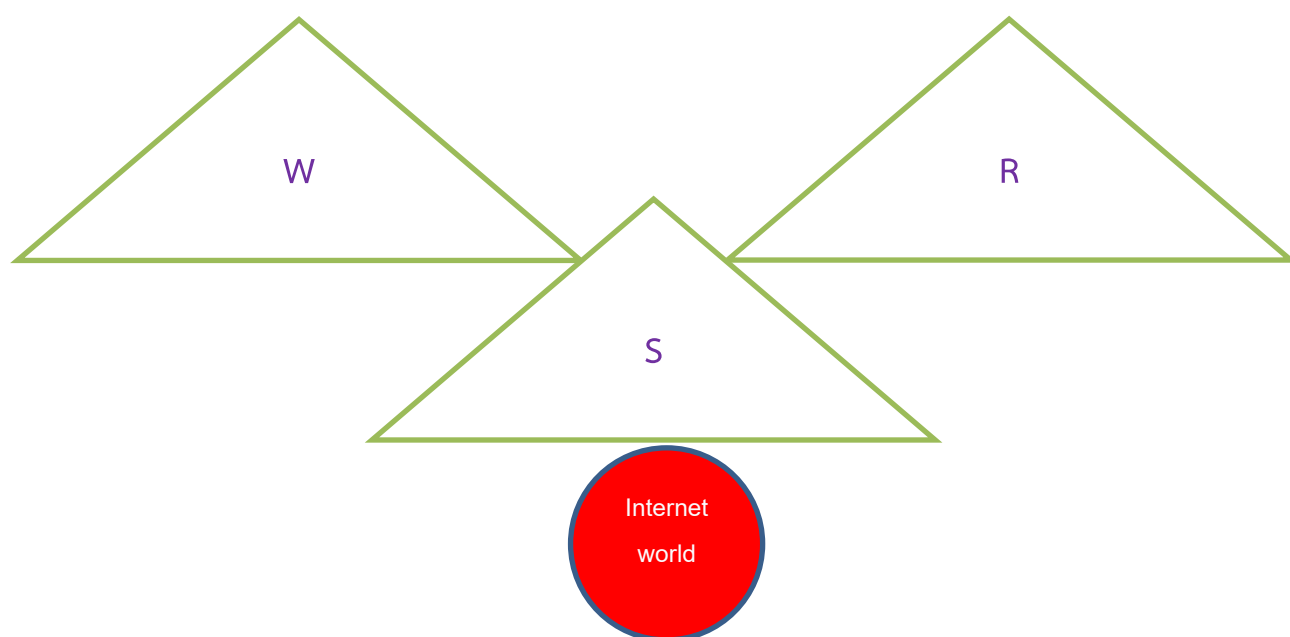
4.6 รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่สรุปได้จากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก มาเป็นตัวกำหนดรูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีรายละเอียดในการนำเสนอ ดังนี้

แผนภูมิที่ 4.4 รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต
เพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร WRS Model ประกอบด้วย W = Wholesome Action กุศลกรรม R = Right Understanding สัมมาทิฐิ S = Safety ความปลอดภัย อธิบายได้ว่า ปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ต สามารถลดได้ด้วยการนำหลักวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการไปใช้ คือ โยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม พัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การขจัดอวิชชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตรสัมมาทิฐิ โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตัณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกียะสัมมาทิฐิ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการคิด 10 แบบ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือรู้เท่าทันธรรมดา วิธีคิดแบบอริยสัจ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ วิธีคิดแบบเห็นคุณค่าเห็นโทษ แล้วหาทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน วิธีคิดแบบวิภาษวาท ซึ่งผลจากการนำหลักธรรมดังกล่าวไปใช้ ทำให้เกิดสัมมาทิฐิ กุศลกรรม และท่องโลกอินเทอร์เน็ตได้ด้วยความปลอดภัย

แผนภูมิที่ 4.4 WRS Model

4.7 คู่มือการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต

คู่มือการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต มี 5 บท คือ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ บทที่ 3 ภัยจากอินเทอร์เน็ต บทที่ 4 รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร บทที่ 5 บทสรุป มีเนื้อหาโดยสังเขปดังนี้

บทนำ การใช้คอมพิวเตอร์ในการติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เป็นอีกหนึ่งอันตรายที่จะทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครเกิดอันตราย การพูดคุยกับบุคคลที่ไม่รู้จักผ่านทางสังคมออนไลน์ ทำให้ถูกล่อลวงไปทำสิ่งไม่ดี การใช้สื่อสังคมออนไลน์ไปในทางที่ผิด ทำให้ตัวเอง พ่อแม่ หรือผู้เกี่ยวข้องเกิดความเดือดร้อน การเล่นเกมและใช้คอมพิวเตอร์ในเวลานาน ทำให้ตัวเองเกิดผลเสียต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น สายตาสั้น สุขภาพเสีย เพื่อนในโลกความจริงน้อยลง คู่มือการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต การแก้ปัญหาในภาวะปัจจุบันและเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ต

วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ มี 10 ประการ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ วิธีคิดแบบอริยสังวิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติอยู่กับอารมณ์ปัจจุบัน และวิธีคิดแบบวิภาษวาท

ภัยจากอินเทอร์เน็ต เช่น ภัยจากการแชท เป็นการพูดคุยกันทางอินเทอร์เน็ต เป็นภัยที่พบง่ายและบ่อยที่สุด ภัยจากการเล่นเกมออนไลน์ เป็นเหมือนกับยาเสพติด ๆ นี้เอง เพราะเมื่อเล่นแล้วทำให้ไม่อยากหยุดเล่น อยากทำคะแนนให้ได้เยอะ ๆ ได้ level ที่สูงขึ้น อยากอวด อยากเอาชนะคนอื่น ภัยจากการท่องเว็บ ภัยจากการท่องเว็บอันดับ 1 คือ การโฆษณาหลอกลวงขายสินค้า เช่น สั่งซื้อของจ่ายเงินแล้วแต่ไม่ได้ของก็มี

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร WRS Model ประกอบด้วย W = Wholesome Action กุศลกรรม R = Right Understanding สัมมาทิฐิ S = Safety ความปลอดภัย

บทสรุป การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต โดยการแยกแยะองค์ประกอบ เพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะ ตามธรรมดา มีการตรวจสอบให้ชัดเจน ตัดทอนไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจ ต้องมองทั้งด้านดี และด้านเสีย หรือทั้งคุณทั้งโทษ ต้องมองเห็นทางออก ส่งเสริมความเจริญของงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ สร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดีงามให้แก่จิต ต้องชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์ เกิดความรู้สึกตื่นตัว เราจะไม่ประมาทเร่งชวนช่วยปฏิบัติกิจหน้าที่ ทำสิ่งดีงามเป็นประโยชน์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” นี้ มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,028 คน โดยได้ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเกรจซี (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) จากบัญชีรายชื่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,028 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 350 รูป แล้วนำมาหาอัตราสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างแยกแต่ละโรงเรียน เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวแล้ว จึงใช้วิธีสุ่มแบบง่ายโดยการจับฉลากโดยวิธีหยิบบัตรละ 1 ใบ และนำใบที่หยิบได้คืนเข้าที่เดิม แล้วจับสลากอีกจนครบตามจำนวนที่ต้องการ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ยังมีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการทดสอบค่าเฉลี่ย (t - test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffé) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัยตามข้อค้นพบได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนเพศชาย ร้อยละ 60.60 มีอายุ 18 ปี ร้อยละ 46.80 ชั้นปีการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 43.70

5.1.2 ผลการวิเคราะห์การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตโดยรวมทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.67$, $SD = .52$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม อยู่ในระดับ

เกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.70$, $SD = .58$) รองลงมาคือด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.64$, $SD = .57$)

5.1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียน ที่มีเพศ อายุ และชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

5.1.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม คือ การขายสินค้าออนไลน์ จึงควรตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชักจูงพฤติกรรม มีการจำแนกโดยมองความจริงของสิ่งนั้น ให้ครบทุกแง่มุมทุกด้าน ไม่มองแคบ ๆ ไม่ติดอยู่กับส่วนเดียวแง่เดียวของสิ่งนั้น แต่มองให้หลายแง่หลายด้าน

2) ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม คือ โลกในความเป็นจริงน้อยลง จึงควรมีสติกำกับ ให้คิดถึงสิ่งที่อยู่เฉพาะหน้ากำลังเป็นไปในปัจจุบันเท่านั้น พึ่งที่เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น ๆ เป็นสำคัญ ควรเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก มองให้ครบทั้งข้อดี ข้อเสีย และทางแก้ไข เน้นการศึกษาและยอมรับความจริงตามที่สิ่งนั้น ๆ เป็นอยู่ทุกแง่มุมเพื่อให้รู้และเข้าใจถูกต้องตามความเป็นจริงทั้งด้านดี ด้านเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง

5.1.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับตัวแทนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ดังนี้

1) นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม (สัจธรรม หมายถึง ความจริงแท้) ไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตอย่างไรบ้าง พบว่า นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรมไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต โดยการแยกแยะองค์ประกอบ เพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะ ตามธรรมดา มีการตรวจสอบให้ชัดเจน ตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจ ต้องมองทั้งด้านดี และด้านเสีย หรือทั้งคุณทั้งโทษ ต้องมองเห็นทางออก จึงสรุปได้ว่านักเรียนต้องคิดถึงข้อดี ข้อเสีย และการแก้ไขปัญหาในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต

2) นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม (จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ) ไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตอย่างไรบ้าง พบว่า นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม ไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต ด้วยการคิดขัดเกลาตนหา ส่งเสริมความ

เจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ สร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดียิ่งให้แก่จิต ต้องชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์ เกิดความรู้สึกตื่นตัว ระวังไม่ประมาทเร่งชวนชวนปฏิบัติกิจหน้าที่ ทำสิ่งดีงามเป็นประโยชน์ ต้องมีกัลยาณมิตรที่จะชักนำให้เกิดโยนิโสมนสิการ จึงสรุปได้ว่า การหลักโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม ไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตจะต้องส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิ

5.1.6 รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร WRS Model ประกอบด้วย W = Wholesome Action กุศลกรรม R = Right Understanding สัมมาทิฐิ S = Safety ความปลอดภัย อธิบายได้ว่า ปัญหายัยจากอินเทอร์เน็ต สามารถลดได้ด้วยการนำหลักวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการไปใช้ คือ โยนิโสมนสิการระดับศีลธรรม พัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การจัดอวิชชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตรสัมมาทิฐิ โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตัณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกียะสัมมาทิฐิ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการคิด 10 แบบ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือรู้เท่าทันธรรมชาติ วิธีคิดแบบอริยสัจ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ วิธีคิดแบบเห็นคุณค่าเห็นโทษ แล้วหาทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน วิธีคิดแบบวิภาษวาท ซึ่งผลจากการนำหลักธรรมดังกล่าวไปใช้ ทำให้เกิดสัมมาทิฐิ กุศลกรรม และท่องโลกอินเทอร์เน็ตได้ด้วยความปลอดภัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

5.2.1 การศึกษาวิเคราะห์การท่องโลกอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี มีสัดส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตสูงกว่ากลุ่มอื่น การใช้คอมพิวเตอร์ในการติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ จึงเป็นอีกหนึ่งอันตรายที่จะทำให้เกิดได้ เช่น หากได้พูดคุยกับบุคคลที่ไม่รู้จักผ่านทางสังคมออนไลน์ อาจถูกล่อลวงไปทำสิ่งไม่ดีได้ หรือถ้าใช้สื่อสังคมออนไลน์ไปในทางที่ผิด อาจทำให้ตัวเอง พ่อแม่ หรือผู้เกี่ยวข้องเกิดความเดือดร้อนได้ และสิ่งที่เห็นได้ชัดที่สุด หากเล่นเกมและใช้คอมพิวเตอร์ในเวลานาน อาจทำให้ตัวเองเกิดผลเสียต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น สายตาสั้น สุขภาพเสีย เพื่อนในโลกความจริงน้อยลง ว่า ผู้ที่เล่นอินเทอร์เน็ตมาก ๆ มักจะมีปัญหาทางด้านสังคม ถูกหลอก เกิดอาชญากรรมเจอบ่อย

ที่พูดไม่รู้สึกละอาย ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อยากไปเจอเพื่อน ๆ น้อยลง รู้จักแต่คนที่เล่นเกมที่รุนแรง อยู่ในโลกความฝัน ทำให้ไม่ค่อยรู้เรื่องภายนอก ไม่ค่อยได้คุยกับพ่อแม่ ไม่คุยกับคนรอบข้าง บางทีทำให้ทะเลาะกันเพราะมีความคิดเห็นต่างกัน

5.2.2 การศึกษาวิเคราะห์การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

พบว่า นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตโดยรวมทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น เด็กนักเรียนและเยาวชนมีวิจาร์ญาณน้อยกว่าผู้ใหญ่ การใช้คอมพิวเตอร์ในการติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เป็นอีกหนึ่งอันตรายที่จะทำให้เด็ก ๆ เกิดอันตรายได้ วิธีคิดเป็นสิ่งที่ดีพัฒนาได้ ผิดพลาดได้ด้วยวิธีการที่เรียกว่า การศึกษาและแก่นแท้ของการศึกษา คือ การพัฒนาตนเองให้มีสัมมาทิฐิ คือ การมีความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ค่านิยมที่ถูกต้อง ดีงาม เกื้อกูลแก่สังคม ปัจจายานนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ แม่พ่อ ครูอาจารย์ ญาติพี่น้องที่เป็นกัลยาณมิตร เป็นต้น ในส่วนของปัจจายานใน ได้แก่ โยนิโสมนสิการเป็นปัจจายที่ทำให้เกิดปัญญา จึงทำให้นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตโดยรวมทั้ง 2 ด้าน อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับที่กล่าวไว้ใน **สุดตนตปิฎก** คือ การคำนึงถึงอย่างเข้าใจ ถูกทาง เพื่อการดำเนินชีวิตที่เป็นสุข เช่น ไม่ควรคำนึงถึงสิ่งที่ล่วงไปแล้ว ไม่ควรห่วงในสิ่งที่ยังมาไม่ถึง สิ่งที่ยังมาไม่ถึงให้ละ สิ่งที่ยังมาไม่ถึงก็เป็นสิ่งที่มาไม่ถึงไม่ต้องนำมาคิดคำนึง⁷⁰ หรือในขณะที่ใกล้จะตายให้คิดคำนึงแต่ในแง่มุมที่ดี ในกุศลที่ได้ทำสำเร็จแล้ว ดังพุทธพจน์ที่ว่า “โรคทรัพย์ทั้งหลายเราได้บริโภคแล้ว คนที่ควรเลี้ยงเราได้เลี้ยงแล้ว อันตรายทั้งหลายเราได้ข้ามพ้นแล้วทุกขณที่มีผลสูงขึ้นไปได้ให้แล้ว และพลีกรรม 5 อย่างเราได้ทำแล้ว”⁷¹ ดังนั้นจึงถือว่าเป็นผู้มีโยนิโสมนสิการ และสอดคล้องกับ **วคิน อินทสระ** กล่าวว่า คิดเป็น คิดเป็นระบบ คิดเป็นเรื่องเป็นราว เป็น Systematic Thought ความคิดที่เป็นระบบหรือว่า thoughtful พวกที่คิดเป็นระบบ คิดเป็น เข้าใจในความคิด มีวิธีคิด เป็นเรื่องที่ไม่ค่อยได้สอนกับในโรงเรียน คือ วิธีคิดว่าเรื่องนี้ควรจะคิดอย่างไร แล้วมันก็จะได้ผลออกมาดีมาก ถ้ามีวิธีคิด หรือคิดเป็น⁷² นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ **พระมหาหรรษา โกงบาง** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในพระสูตรต้นตปิฎก พบว่า วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ มี 10 ชนิด เป็นลักษณะการคิดที่รอบคอบ ไตร่ตรองอย่างลึกซึ้ง ครอบคลุมวิธีคิดหลากหลาย สามารถนำมาใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

⁷⁰ม.อ. 14/272319.

⁷¹อ.จตุกก. 21/61/104.

⁷²วคิน อินทสระ, โยนิโสมนสิการ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ เรือนธรรม, 2545), หน้า

โดยเฉพาะความจำเป็นต่อการบรรลุธรรม ลักษณะโครงสร้างวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการนี้ประกอบด้วยหลักเหตุผล เป็นการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ กลับรื้อ ทดสอบทดลองอย่างเป็นระบบก่อนนำไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ในฐานะที่เป็นวิธีคิดเพื่อการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจจริงทางธรรมชาติ แล้วนำความรู้ที่ได้มาหาความสุขให้แก่มนุษย์ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเน้นความสุขด้านจิตใจ ส่วนวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์เน้นความสุขทางกายภาพ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับวิธีคิดแบบตรรกวิทยาในแง่ที่เป็นแนวทางแห่งการค้นหาคำจริงที่มีความสมเหตุสมผล⁷³

แยกอภิปรายเป็นรายด้านคือ ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม มีดังนี้

1) **ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม** พบว่า นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เล่นอินเทอร์เน็ตมาก ๆ มักจะมีปัญหาทางด้านสังคม ถูกหลอก เกิดอาชญากรรมเจอคนที่พูดไม่รู้สีกแยะ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อยากไปเจอเพื่อน ๆ น้อยลง รู้จักแต่คนที่เล่นเกมที่รุนแรง อยู่ในโลกความฝัน ทำให้ไม่ค่อยรู้เรื่องภายนอก ไม่ค่อยได้คุยกับพ่อแม่ ไม่คุยกับคนรอบข้าง บางทีทำให้ทะเลาะกันเพราะมีความคิดเห็นต่างกัน ดังที่ได้กล่าวไว้ใน**ขนิณิกาย** ว่า การพิจารณาใส่ใจ โดยหลักการที่สอดคล้องกับการตรัสรู้อยู่ 4 ได้แก่ มโนทวาริกขวนจิตหรืออวัชชนจิตที่เป็นตัวเปลี่ยนจากภวังค์มาเป็นวิถิ⁷⁴ หมายถึง การพิจารณาใส่ใจตั้งแต่เมื่อ ตากระทบกับรูป หูกระทบกับเสียง โดยใส่ใจหรือกำหนดรู้⁷⁵คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค 3. ความใส่ใจโดยแยกคายในการฟังโดยองค์ธรรม คือ ปัญจทวาราวชชนจิตมีลักษณะใคร่ครวญอารมณ์ทางทวาร 5 และสอดคล้องกับ **พระธรรมปิฎก (ปยุตโต)** กล่าวว่า โยนิโสมนสิการประเภทพัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การจัดอวิชชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตรธรรมสมาธิภูมิ เรียกว่า โยนิโสมนสิการ ระดับสังขธรรม⁷⁵ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ **โอภาส เครือวัลย์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักโยนิโสมนสิการกับการสื่อสาร ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารที่ประกอบด้วยโยนิโสมนสิการก่อให้เกิดคุณค่าแก่กระบวนการสื่อสาร คือ ทำให้ผู้ส่งสารเข้าใจหลักการและจุดมุ่งหมายของ

⁷³พระมหาหรรษาพัฒน์ กองบาง, การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในพระสูตรตันตปิฎก, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), 126 หน้า.

⁷⁴ที.ม.อ. 2/240, ที.ม.อ. 2/1/335.

⁷⁵พระธรรมปิฎก (ปยุตโต), **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพ มหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 654.

สารถ่องแท้ต่อเนื่องไม่ขาดสาย และมีความน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับ ช่วยให้ผู้รับสารรู้จักเลือกรับสารที่ดี มีประโยชน์ มีคุณค่าเกื้อกูลต่อคุณธรรม ไม่ทำให้ผู้รับสารตกเป็นทาสของข่าวสาร ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่แท้จริง ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรคความคิด จินตนาการ พัฒนาการทางสังคม ถ่ายทอดภูมิปัญญาบรรพบุรุษทางวัฒนธรรมของมนุษย์จากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่งได้โดยไม่สูญเสียเอกลักษณ์เดิม และก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีร่วมกัน มีคุณค่าสูงสุดคือการเข้าถึงปัญญาแท้แท้ โลภะ โทสะ โมหะ ที่ครอบงำจิต ให้มองเห็นไตรลักษณ์ คลายความยึดมั่นถือมั่นในชั้น 5 ด้วยศีล สมาธิ และปัญญา หลุดพ้นเป็นอิสระเข้าถึงภูมิธรรมขั้นสูงสุดได้⁷⁶

2) **ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม** พบว่า นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่สามารถสร้างความเจริญแห่งคุณธรรมจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต สร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือคุณธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสวดหรือข่มตัณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกยะสมาธิภูมิ ซึ่งสอดคล้องกับ **ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูมิ** นักพัฒนาสังคม สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) กล่าวว่า จากการศึกษา เรื่อง ผลกระทบของอินเทอร์เน็ตต่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนไทย : กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการรับสื่ออินเทอร์เน็ตบันเทิงมาก ที่สุด ได้แก่ รับข่าวสารพูดคุยติดต่อเพื่อน ดูหนังฟังเพลง เสนอความคิดเห็นในกระทู้ต่าง ๆ รองลงมาด้านการศึกษา ได้แก่ เพื่อส่งงานให้อาจารย์ทางอีเมล หาข้อมูลในการเรียนหรือเตรียมตัวสอบ ค้นคว้าผ่านห้องสมุดดิจิทัล และแลกเปลี่ยนข่าวสารการเรียนกับเพื่อน ด้านธุรกิจ/ซื้อขาย ได้แก่ ติดต่อธุรกิจ ซื้อขายสินค้า หาข้อมูลสินค้า ทำธุรกรรมทางการเงิน จ่ายค่าสินค้าและบริการต่าง ๆ หาข้อมูลเพื่อการทำงานที่มีใช้การเรียนสร้างรายได้ และด้านลบ ได้แก่ ดูเรื่องต่าง ๆ ที่ตอบสนองอารมณ์ทางเพศ ดูคลิปวิดีโอหรือภาพโป๊เปลือย ค้นข้อมูลที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นของต้องห้าม นิินทาหรือด่าว่ากัน สื่อสารกับเพื่อนในเรื่องที่ไม่อยากให้ผู้ใหญ่รู้ ใช้เพื่อการพนัน เล่นเกมออนไลน์เพื่อการเอาชนะและความสนใจผลจากการใช้อินเทอร์เน็ตมีผลต่อ สุขภาพจิตทางบวกของเด็กและเยาวชนมากที่สุด ได้แก่ ทำให้มีเพื่อนใหม่เพิ่มขึ้น เข้าใจและพอใจกับชีวิตของตนเอง มีความสุขกับสิ่งที่ทำแต่ละวัน สามารถจัดการปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จ มีความมุ่งมั่นในการทำภารกิจต่าง ๆ รู้สึกสนุก เพลิดเพลินใจ รองลงมาคือสุขภาพกาย ในทางลบ ได้แก่ ทำให้อ่อนล้าสายตา สายตาสั้นลง ตาลาย เมื่อยแขน ปวดศีรษะ มึนศีรษะ ปวดก้นกบ หลังไหล่ กล้ามเนื้อมือและนิ้ว รำกายเมื่อยล้า อ่อนเพลีย สิ้นเวลาทานอาหารจนปวดท้อง เพลินจนไม่ได้เข้าห้องน้ำ ทำให้มีผลต่อระบบขับถ่าย และสุขภาพจิตในทางลบ ได้แก่ ทำให้รู้สึกเศร้าโดยไม่ทราบ

⁷⁶โอภาส เครือวัลย์, การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักโยนิโสมนสิการกับการสื่อสาร, **สารนิพนธ์ ศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2551), 123 หน้า.

สาเหตุ ไม่สามารถควบคุมสภาพจิตใจตนเองได้ หงุดหงิดกังวลใจกับเรื่องเล็กน้อย ทำงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายเสร็จไม่ทัน ความสัมพันธ์กับคนรอบข้างลดลง เปื่อหน่ายท้อแท้กับการดำเนินชีวิต

การใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนยังเกิดผลกระทบด้านสังคม คือ ถูกหลอก เกิดอาชญากรรมเจอคนที่พูดไม่รู้สึกละเลย ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อยากไปเจอเพื่อน ๆ น้อยลง รู้จักแต่คนที่เล่นเกมที่รุนแรง อยู่ในโลกความฝัน ทำให้ไม่ค่อยรู้เรื่องภายนอก ไม่ค่อยได้คุยกับพ่อแม่ ไม่คุยกับคนรอบข้าง บางทีทำให้ทะเลาะกันเพราะมีความคิดเห็นต่างกัน อย่างไรก็ตามเด็กและเยาวชนยังแสดงความเห็นในการจัดการเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม เช่น ควรมีกฎหมายสั่งปิด ปราบปราม เพื่อการสร้างสื่อที่ดีต่อสังคม ออกมาตรการควบคุมอายุผู้เข้าชม รมรณงค์ให้ผู้คนรู้จักละอายใจที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเว็บไซต์เหล่านั้น หรือมีขั้นตอนการลงโทษ คอยตรวจสอบ เว็บไซต์ต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลมากขึ้น เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและการละเมิดโดยการนำภาพคนอื่นมาตัดต่อให้เกิดความเสียหาย ผู้ปกครองควรดูแลบุตรหลานด้วยไม่ใช่ปล่อยให้เล่นเพลิน สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากงานวิจัยครั้งนี้ คือ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งพบว่าเนื้อหาที่มีอยู่มากกว่า 1,000 ล้านเว็บไซต์ทั่วโลก มีทั้งส่วนที่เป็นประโยชน์และที่ก่อให้เกิดโทษ จึงควรมีมาตรการที่เข้มงวด มีประสิทธิภาพในการจัดการและป้องกันปัญหาที่เกิดจากอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา หรือรูปภาพต่าง ๆ โดยการออกข้อบังคับเพื่อปราบปรามสิ่งยั่วยู่ที่อาจจะมียู่อยู่มากเกินไปในสังคมไทย⁷⁷

5.2.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ และชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต โดยรวมทั้ง 2 ด้าน แตกต่างกัน เมื่อแยกทดสอบเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ และชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต ด้านโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมก่อนสอบธรรมศึกษา และสามารถสอบธรรมศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ ได้แก่ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก จึงสามารถนำหลักธรรมตามคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงทำให้นักเรียนที่มีเพศ อายุ และชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน

5.2.4 ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหากการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอน

⁷⁷(สืบค้นได้จาก <http://news.mthai.com>, วันที่เข้าสืบค้น 29 พฤษภาคม 2557).

ปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาย้ายจากอินเทอร์เน็ต **ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรม** คือ การขายสินค้าออนไลน์ จึงควรสกัดหรือบรรเทาต้นทาง ตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชักจูงพฤติกรรม รองลงมาคือ การล่อลวงในอินเทอร์เน็ต จึงควรมีการจำแนกโดยมองความจริงของสิ่งนั้น ให้ครบทุกแง่ทุกด้าน ไม่มองแคบ ๆ ไม่ติดอยู่กับส่วนเดียวแง่เดียวของสิ่งนั้น แต่มองให้หลายแง่หลายด้าน **ด้านโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม** คือ โลกในความเป็นจริงน้อยลง จึงควรมีสติกำกับ ให้คิดถึงสิ่งที่อยู่เฉพาะหน้ากำลังเป็นไปในปัจจุบันเท่านั้น พึ่งที่เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น ๆ เป็นสำคัญ และน้อยที่สุดคือเป็นโรคซึมเศร้า ควรเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก มองให้ครบทั้งข้อดี ข้อเสีย และทางแก้ไข เน้นการศึกษาและยอมรับความจริงตามสิ่งนั้น ๆ เป็นอยู่ทุกแง่ทุกมุมเพื่อให้รู้และเข้าใจถูกต้องตามความเป็นจริงทั้งด้านดี ด้านเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง

5.2.5 การศึกษาวิเคราะห์การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาย้ายจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จากแบบสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาย้ายจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ไว้ว่า นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต โดยการแยกแยะองค์ประกอบ เพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะ ตามธรรมดา มีการตรวจสอบให้ชัดเจน ตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจ ต้องมองทั้งด้านดี และด้านเสีย หรือทั้งคุณทั้งโทษ ต้องมองเห็นทางออก ส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ สร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ติงามให้แก้จิต ต้องชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ติงามและเป็นประโยชน์ เกิดความรู้สึกตื่นตัว ระวังไม่ประมาทเร่งชวนขยายปฏิบัติกิจหน้าที่ ทำสิ่งติงามเป็นประโยชน์ ต้องมีกัลยาณมิตรที่จะชักนำให้เกิดโยนิโสมนสิการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการของ**พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต)** ว่า โยนิโสมนสิการ เป็นหลักธรรมภาคปฏิบัติที่พึงแทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวันเริ่มตั้งแต่ การวางใจ วางท่าที การตั้งแนวความคิดหรือ ทางเดินกระแสนความคิด การทำใจ การคิด การพิจารณา” โดยอาศัยหลักธรรม หรือ วิธีคิดแนวพุทธ 10 ประการ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ วิธีคิดแบบอริยสัจวิธีคิดแบบบรรณสัมพันธ์ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติอยู่กับอารมณ์ปัจจุบัน และวิธีคิดแบบวิภาษวาท เมื่อเกิดการรับรู้ประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาไม่ให้มีโทษแต่ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ทั้งตนเองและผู้อื่น เพื่อความเจริญงอกงามแห่งปัญญาและกุศลธรรม เพื่อเสริมสร้างนิสัยและคุณลักษณะที่ดี เพื่อความรู้ตามความเป็นจริง เพื่อฝึกอบรมตนในแนวทาง ที่นำไปสู่ความสุขขั้นสูงสุด คือ หลุดพ้นเป็นอิสระเป็นธรรมที่เป็นบุพภาคแห่งมัชฌิมาปฏิปทา คบคู่

กับปรโตโฆสะอัน เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างบุคคลกับโลกหรือสภาพแวดล้อมภายนอกในทางจิตใจ อัน ได้แก่ ท่าที่แห่งการรับรู้และความคิดซึ่งเป็นท่าที่แห่งปัญญาหรือการคิดตามความเป็นจริงนั่นเองเมื่อเกิดการรับรู้ อายตนะภายนอก กระพบกับ อายตนะภายใน เกิดวิญญาณ 6 ขึ้น ความรู้สึกสุขทุกข์ย่อมเกิดตามมา หากไม่มีวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ โยนิโสมนสิการ ย่อมก่อให้เกิดตณหา และนำไปสู่การเกิดปัญหาหรือเกิดทุกข์ต่อไป ในทางตรงกันข้าม หากมีโยนิโสมนสิการ ภายหลังจากเกิดการรับรู้ เกิดความรู้สึกก็จะนำไปสู่การเกิดปัญญา และสามารถแก้ปัญหาช่วยดับทุกข์หรือบรรเทาทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ โยนิโสมนสิการถึงจะมีมากอย่างก็สรุปลงได้เป็น 2 ประเภทเท่านั้น คือ 1. โยนิโสมนสิการประเภทพัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การขจัดอวิชชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตระสัมมาทิฐิ เรียกว่า โยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม 2. โยนิโสมนสิการประเภทสร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกียะสัมมาทิฐิ เรียกว่า โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม⁷⁸

5.2.6 รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร WRS Model ประกอบด้วย W = Wholesome Action กุศลกรรม R = Right Understanding สัมมาทิฐิ S = Safety ความปลอดภัย อธิบายได้ว่า ปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ต สามารถลดได้ด้วย การนำหลักวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการไปใช้ คือ โยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม พัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การขจัดอวิชชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตระสัมมาทิฐิ โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกียะสัมมาทิฐิ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการคิด 10 แบบ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ หรือรู้เท่าทันธรรมดา วิธีคิดแบบอริยสัจ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ วิธีคิดแบบเห็นคุณค่าเห็นโทษ แล้วหาทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน วิธีคิดแบบวิภาษวาท ซึ่งผลจากการนำหลักธรรมดังกล่าวไปใช้ ทำให้เกิดสัมมาทิฐิ กุศลกรรม และท่องโลกอินเทอร์เน็ตได้ด้วยความปลอดภัย

5.2.7 คู่มือการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต มี 5 บท คือ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ บทที่ 3 ภัยจากอินเทอร์เน็ต บทที่ 4 รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร บทที่ 5 บทสรุป

⁷⁸พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพ มหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 654.

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปผลเป็นข้อเสนอแนะ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรมสูงกว่าทุกด้าน จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารว่า ควรกำหนดเป็นนโยบายในหลักสูตรการเรียนการสอน ให้มีวิธีคิดว่าเรื่องนี้ควรจะคิดอย่างไร แล้วมันก็จะได้ออกมาดีมาก ถ้ามีวิธีคิด หรือคิดเป็น

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

- 1) ควรวิจัยเกี่ยวกับหลักคุณธรรมและจริยธรรมของสื่อในอินเทอร์เน็ต
- 2) ควรวิจัยเกี่ยวกับหลักความปลอดภัยในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต
- 3) ควรวิจัยเกี่ยวกับภัยเฝ้าบออนไลน์แก้ไขได้อย่างไร

บรรณานุกรม

ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539.

ข้อมูลทุติยภูมิ

1) หนังสือ

ทิตินา แคมมณี และคณะ. การเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการคิด. กรุงเทพมหานคร. โอเดียนสแควร์. 2541.

ธีรศักดิ์ อุ่ณารมณเลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม. ภาควิชา พื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2549.

บุญชม ศรีสะอาด. การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร. สุวีริยาสาส์น. 2533.

ปรีชา นันทาภิวัฒน์, (น.อ. (พิเศษ) ร.น.). พจนานุกรมหลักธรรมพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์ดวงแก้ว. 2544.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด คำวัด. กรุงเทพมหานคร. วัดราชโอรสาราม. 2548.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2538.

พระธรรมปิฎก (ปยุตโต). พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ มหานคร. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2543.

พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตโต). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์การศาสนา. 2534.

พิสนุ พงศ์ศรี. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร. บริษัทพอเพอร์ ดี จำกัด. 2550.

พระคันธสาราภิวังศ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร. ไทยรายวันการพิมพ์. 2550.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์. 2546.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. รายงานการติดตามและประเมินความก้าวหน้าการปฏิรูป การศึกษาด้านการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร. เซ็นซูรี่. 2549.

วสิน อินทสระ. โยนิโสมนสิการ. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์ เรือนธรรม. 2545.

สวัสดิ์ สุนทรังสี. การวัดในการจัดงานบุคคลกรุงเทพมหานคร. หน่วยพัฒนาคณาจารย์ ฝ่ายวิชาการ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2520.

สาโรช บัวศรี. พุทธศาสนากับการศึกษาแผนใหม่. โรงพิมพ์คุรุสภา. 2510.

สุบรรณ พันธ์วิภาส และชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์. ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร. โอเดียนสโตร์. 2522.

2) บทความจากวารสาร

นัชศุภางค์ สารมาศ. ภัยจากอินเทอร์เน็ต. สิริธรปริทรรศน์. ปีที่ 15 ฉบับที่ 42 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2557.

3) บทความจากอินเทอร์เน็ต

<http://www.krobkruakao.com.html>. วันเข้าสืบค้น วันที่ 1 มิถุนายน 2557.

<http://www.manager.co.th/crime/viewnews.aspx?NewsID=9560000145336>. วันเข้าสืบค้น วันที่ 1 มิถุนายน 2557.

<http://news.mthai.com>. วันเข้าสืบค้น วันที่ 29 พฤษภาคม 2557.

<http://www.thaigoodview.com/node/156622>. วันเข้าสืบค้น วันที่ 27 พฤษภาคม 2557.

<http://www.thaigoodview.com/node/156633>. วันเข้าสืบค้น วันที่ 27 พฤษภาคม 2557.

<https://www.gotoknow.org/posts/382295>. วันเข้าสืบค้น วันที่ 6 พฤศจิกายน 2558.

<http://www.buddhabucha.net/analytical-thinking/> วันที่เข้าสืบค้น 17 มีนาคม 2559.

<http://www.buddhabucha.net/analytical-thinking/> วันที่เข้าสืบค้น 17 มีนาคม 2559.

4) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

กานต์สินี จันทรวิภาตติก. การศึกษาวิเคราะห์ระบบวิธีคิดเพื่อการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2550.

กลุ่มงานวิจัย 2 กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง. จัดทำสถิติสถานศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2554. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร. 2555.

พิราพรรณ ใจจิตร. การใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการกับประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2552.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. การประเมินโครงการการจัดการศึกษา สำหรับเด็กกลุ่มด้อยโอกาส. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2536.

- ศุภชัย แซ่เถียร (อชิต), พระมหา และคณะ. การศึกษาอิทธิพลของการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการบริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด. **วิทยานิพนธ์**. 2557.
- สมาน อัสวภูมิ. การพัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาระดับจังหวัด. **ดุชนิพนธ์ครุศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2549.
- สุเมตร เทพโสธา. กาลามสูตรกับสื่อมวลชน. **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 2549.
- หนูพัฒน์ กองบาง, พระมหา. การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในพระสูตรตันตปิฎก. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2544.
- โอภาส เครือวัลย์. การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักโยนิโสมนสิการกับการสื่อสาร. **สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 2551.

5) หนังสือต่างประเทศ

- Good. **Dictionary of Education**. (3rd ed) New York. McGraw-Hill. Harris, Ben M. 1963. 1973.
- Keeves P.J. **Educational research**. Koontz, H. and Weihrich. H. 1988. Management. New York. 1988.
- Longman. **Dictionary of Contemporary English**. England. Clays Ltd. Luthans. F. 1985. 1981.
- Nadler. **Corporate Human Resource Development**. NewYork. Van. Nostrand Reinhold. 1980.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary. **Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English**. (6th ed). Oxford. Oxford University Press, 2000. 2010.
- Robbins, S. P. **Organizational Behavior, Concepts, Controversies, and Application**. Prentice-Hall, Englewood Cliffs. New Jersey. 1983.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ค

คู่มือการนำหลักโยนโสมนติการไปใช้ในการท่องเที่ยวโลกอินเทอร์เน็ต

ภาคผนวก ง
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ได้ความสมบูรณ์ ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะปกปิดเป็นความลับ แต่จะนำไปวิเคราะห์เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและส่งเสริมเกี่ยวกับรูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร
- ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สำหรับผู้วิจัย

เลขที่แบบสอบถาม.....

1 2 3
☐ ☐ ☐

1. เพศ

☐ 4

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ

☐ 5

() 1. อายุ 16 ปี

() 2. อายุ 17 ปี

() 3. อายุ 18 ปี

3. ชั้นปีการศึกษา

☐ 6

() 1. มัธยมศึกษาปีที่ 4

() 2. มัธยมศึกษาปีที่ 5

() 3. มัธยมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 2 การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจาก
อินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการนำไปใช้					สำหรับ ผู้วิจัย
		ทุก ครั้ง	เกือบ ทุก ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย	
1. โยนิโสมนสิการระดับสังขาร							
1	นักเรียนสืบสาวเรื่องราวจากสาเหตุจนก่อให้เกิด ผลจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 7
2	นักเรียนแยกแยะองค์ประกอบของเรื่องราวได้ อย่างถูกต้องจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 8
3	นักเรียนรู้เท่าทันเหตุการณ์ในโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 9
4	นักเรียนยอมรับความจริงในโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 10
5	นักเรียนแก้ไขและทำตามเหตุปัจจัยจากการ ท่องโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 11
6	นักเรียนทำความเข้าใจกับปัญหาในโลก อินเทอร์เน็ต						☐ 12
7	นักเรียนรู้สภาพและขอบเขตของปัญหาในโลก อินเทอร์เน็ต						☐ 13
8	นักเรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาจากการ ท่องโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 14
9	นักเรียนรู้กระบวนการของการแก้ปัญหาในการ ท่องโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 15
10	นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดจากการท่อง โลกอินเทอร์เน็ต						☐ 16
2. โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม							
11	นักเรียนรู้หลักการ จุดมุ่งหมายในการท่องโลก อินเทอร์เน็ต						☐ 17
12	นักเรียนเห็นประโยชน์ และโทษของการท่อง โลกอินเทอร์เน็ต						☐ 18

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการนำไปใช้					สำหรับ ผู้วิจัย
		ทุก ครั้ง	เกือบ ทุก ครั้ง	บาง ครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย	
2. โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม (ต่อ)							
13	นักเรียนทราบแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 19
14	นักเรียนสามารถควบคุมจิตใจได้ในขณะที่ท่องโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 20
15	นักเรียนมีสติ ไม่เป็นทาสของวัตถุจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 21
16	นักเรียนสามารถสร้างความเจริญแห่งกุศลธรรมจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 22
17	นักเรียนมีความคิดเห็นถูกต้องจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 23
18	นักเรียนมีสติอยู่กับปัจจุบันในขณะที่ท่องโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 24
19	นักเรียนนำบทเรียนในอดีตจากการท่องโลกอินเทอร์เน็ตมาใช้						☐ 25
20	นักเรียนไม่ประมาทเล่นเล่ในขณะที่ท่องโลกอินเทอร์เน็ต						☐ 26

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการ
การท่องเที่ยวอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

1) โยนิโสมนสิการระดับศีลธรรม (ศีลธรรม หมายถึง ความจริงแท้)

ปัญหา.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

2) โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม (จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ,
คุณธรรม)

ปัญหา.....

แนวทางแก้ไขปัญหา.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

ฉัษฏุภางค์ สารมาศ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องเที่ยวโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายัยจาก
อินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้สัมภาษณ์เชิงลึก.....

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

เบอร์โทรศัพท์.....

คำชี้แจง : โปรดตอบคำถามข้างล่างตามความเป็นจริง

1. นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม (สังขธรรม หมายถึง ความจริงแท้) ไปใช้ในการท่องเที่ยวโลกอินเทอร์เน็ตอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

2. นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม (จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ) ไปใช้ในการท่องเที่ยวโลกอินเทอร์เน็ตอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

ฉัศศุภางค์ สารมาศ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

คู่มือ

การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องเที่ยวโลกอินเทอร์เน็ต

ฉัตรภาณศ์ สารมาศ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คำนำ

คู่มือการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเล่มนี้ ได้จัดทำขึ้นจากผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” ซึ่งเป็นการนำผลจากการวิจัยมาสรุปเป็นคู่มือสำหรับการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ต วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการจะมีบทบาทและความสำคัญต่อระบบการพัฒนาปัญญาในฐานะที่เป็นบุพภาคของการศึกษาในทางพระพุทธศาสนา เป็นปัจจัยนำไปสู่การค้นพบสัจจะของพระพุทธองค์และการบรรลุธรรมของพระอริยบุคคลทั้งหลาย มีบทบาทสำคัญในการนำไปประกาศศาสนาของพระพุทธองค์ และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในการแก้ปัญหาในภาวะปัจจุบัน

ฉัตรสุภางค์ สารมาศ

สารบัญเรื่อง

	หน้า
คำนำ	2
สารบัญ	3
บทที่ 1 บทนำ	4
บทที่ 2 วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ	7
บทที่ 3 ภัยจากอินเทอร์เน็ต	18
บทที่ 4 รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลด ปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขต กรุงเทพมหานคร	22
บทที่ 5 บทสรุป	24
บรรณานุกรม	25

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

นักเรียนไทยส่วนใหญ่หันมาใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบทางด้านจิตใจ คือ สุขภาพจิตลดลง ทำให้ผลที่ตามมาคือ ผลการเรียนรู้ลดลงจากเดิม โดยที่สิ่งที่จะโยงมาเกี่ยวนั้นก็คือ อาชญากรรม การติดสารเสพติด เนื่องจากในอินเทอร์เน็ตก็มีวิดีโอ ข้อมูลต่าง ๆ ที่โน้มน้าวจิตใจของผู้อ่านได้ นักเรียนไทย ต้องการศึกษาค้นคว้า ความรู้ ความบันเทิง ติดต่อดูสารกับเพื่อน ๆ ทางโลกออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น Facebook Twitter ฯลฯ ซึ่งผลที่ตามมาคือ มีความต้องการที่จะใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น ทำให้การก่ออาชญากรรม การล่อลวงเด็ก เด็กนักเรียนและเยาวชนยังมีวิจารณญาณน้อยกว่าผู้ใหญ่ ผู้ที่เล่นอินเทอร์เน็ตมาก ๆ มักจะมีปัญหาทางด้านสังคม ถูกหลอก เกิดอาชญากรรมเจอบนที่พูดไม่รู้สึกละเลย ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อยากไปเจอเพื่อน ๆ น้อยลง รู้จักแต่คนที่เล่นเกมที่รุนแรงอยู่ในโลกความฝัน ทำให้ไม่ค่อยรู้เรื่องภายนอก ไม่ค่อยได้คุยกับพ่อแม่ ไม่คุยกับคนรอบข้าง บางทีทำให้ทะเลาะกันเพราะมีความคิดเห็นต่างกัน

วิธีคิดเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ผักผ่นได้ด้วยวิธีการที่เรียกว่า การศึกษาและแก่นแท้ของการศึกษา คือ การพัฒนาตนเองให้มีสัมมาทิฐิ คือ การมีความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ค่านิยมที่ถูกต้อง ดีงาม เกื้อกูลแก่สังคม ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหามี 2 ประการคือ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ในส่วนของปัจจัยภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ แม่พ่อ ครูอาจารย์ ญาติพี่น้องที่เป็นกัลยาณมิตร เป็นต้น ในส่วนของปัจจัยภายใน ได้แก่ โยนิโสมนสิการเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา¹ การคิดเป็น เป็นความสามารถที่บุคคลรู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะโดยคิดหาเหตุปัจจัย สืบค้นจากต้นเหตุตลอดทาง จนถึงผลสุดท้ายที่เกิดแยกแยะอย่างให้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง คิดตามความสัมพันธ์ที่สืบทอดจากเหตุโดยไม่เอาความรู้สึกอุปาทานของตนเองเข้าไปจับ หรือครอบคลุมนั้นก็จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมด้วยวิธีการแห่งปัญญา หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับวิธีคิด ได้แก่ โยนิโสมนสิการ พระพุทธเจ้าทรงแนะนำไว้² เพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างปัญญา เป็นวิธีคิดพิจารณา กำหนดให้มองสิ่งทั้งหลายให้ได้คุณค่า ให้เข้าถึงความจริงซึ่งทำให้สามารถ

¹ทิสนา แหมมณี และคณะ, การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียสแควร์, 2541), หน้า 51.

²พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต), ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534), หน้า 2.

แก้ปัญหาได้และรู้จักเริ่มทำการต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ได้ด้วยตนเอง เมื่อย้อนไปสู่ครั้งพุทธกาลพระพุทธรูปทรงปฏิรูปและปฏิวัติวิธีคิดใหม่เพื่อลบล้างวิธีคิดแบบเดิม ๆ ของเจ้าลัทธิต่าง ๆ วิธีการคิดที่พระพุทธรูปทรงนำเสนอในยุคนั้นก็คือ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีคิดที่อยู่ในการพัฒนาปัญญาของมนุษย์ เป็นวิธีคิดที่อยู่เหนือระดับความเชื่อ เนื่องจากเป็นวิธีคิดที่มีระบบมีการวิเคราะห์อันเป็นวิธีการสำคัญสำหรับการสร้างปัญญาอันบริสุทธิ์³

หลักธรรมหนึ่งที่มีความสำคัญซึ่งเห็นว่าจะน่าจะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาในหลาย ๆ ด้านของสังคมไทยได้ปัจจุบันนี้ คือ **หลักโยนิโสมนสิการ** หรือ **การพิจารณาโดยอุบายแยบคาย** มี 10 ประการ ดังนี้ 1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือ วิธีคิดแบบบีทัพปัจจัยตา 2) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ หรือ วิธีคิดแบบขันธ 5 3) วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา หรือ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ 4) วิธีคิดแบบแก้ปัญหา หรือ วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 5) วิธีคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย หรือวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ 6) วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก หรือวิธีคิดแบบอัสสาทะ-อาทีนวะ-นิสสรณะ 7) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม-หรือวิธีคิดแบบปฏิสังขยา โยนิโส 8) วิธีคิดแบบเร้ากุศล หรือวิธีคิดแบบกุศลภาวนา 9) วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน หรือวิธีคิดแบบสติปัฏฐาน 10) วิธีคิดแบบวิเคราะห์ หรือวิธีคิดแบบวิภาษวาท ซึ่งเป็นหลักคำสอนที่เน้นให้มีสติพิจารณาหาเหตุผลของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วนำไปสู่ปัญญาแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและสิ้นเชิง โยนิโสมนสิการสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต ในการแก้ปัญหาและนำไปใช้เพื่อมุ่งสู่ความหลุดพ้น เป็นวิธีคิดที่มีเฉพาะในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นวิธีที่มีหลักพุทธธรรมประกอบ เป็นแบบแผน เป็นแผนที่เป็นทางเดินให้กระแสดวงความคิด⁴ ทำให้บุคคลเข้าใจโลก เข้าใจชีวิต ตามสภาพความเป็นจริงและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง แก่สังคมและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การใช้คอมพิวเตอร์ในการติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เป็นอีกหนึ่งอันตรายที่จะทำให้เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครเกิดอันตราย การพูดคุยกับบุคคลที่ไม่รู้จักผ่านทางสังคมออนไลน์ ทำให้ถูกล่อลวงไปทำสิ่งไม่ดี การใช้สื่อสังคมออนไลน์ไปในทางที่ผิด ทำให้ตัวเอง พ่อแม่ หรือผู้เกี่ยวข้องเกิดความเดือดร้อน การเล่นเกมและใช้คอมพิวเตอร์ในเวลานาน ทำให้

³พริชาพรณ ใจจิตร, การใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการกับประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม, **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดง, 2552). บทคัดย่อ.

⁴กานต์สินี จันทร์วิภาติลก, การศึกษาวิเคราะห์ระบบวิธีคิดเพื่อการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550), หน้า 2.

ตัวเองเกิดผลเสียต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น สายตาสั้น สุขภาพเสีย เพื่อนในโลกความจริงน้อยลง เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครการใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างเป็นระบบจึงไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการจะมีบทบาทและความสำคัญต่อระบบการพัฒนาปัญญาในฐานะที่เป็นบุพภาคของการศึกษาในทางพระพุทธศาสนา เป็นปัจจัยนำไปสู่การค้นพบสัจจะของพระพุทธองค์และการบรรลุธรรมของพระอริยบุคคลทั้งหลาย มีบทบาทสำคัญในการนำไปประกาศศาสนาของพระพุทธองค์ และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในการแก้ปัญหาในภาวะปัจจุบัน⁵

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า “รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายากจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นเรื่องที่น่ายินดี และน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งเพื่อการพัฒนาทางสังคม ส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต การแก้ปัญหาในภาวะปัจจุบัน
2. เพื่อลดปัญหายากจากอินเทอร์เน็ต

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต การแก้ปัญหาในภาวะปัจจุบัน
2. ลดปัญหายากจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

หน่วยงานที่นำไปใช้

1. กระทรวงศึกษาธิการ
2. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
3. กรุงเทพมหานคร
4. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁵(สืบค้นได้จาก <http://news.mthai.com>, วันที่เข้าสืบค้น 29 พฤษภาคม 2557)

บทที่ 2

วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการ เป็นหลักธรรมภาคปฏิบัติที่ได้รับรวบรวมจากคัมภีร์ แล้วนำมาประมวลเป็นวิธีคิดประเภทต่าง ๆ พร้อมทั้งจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา พึงใช้แทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เริ่มตั้งแต่ “การวางใจ วางท่าที การตั้งแนวความคิดหรือ ทางเดินกระแสความคิด การทำใจ การคิด การพิจารณา” โดยอาศัยหลักธรรม หรือ วิธีคิดแนวพุทธ 10 ประการ⁶ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ วิธีคิดแบบอริยสังวิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติอยู่กับอารมณ์ปัจจุบัน และวิธีคิดแบบวิภาษวาทเมื่อเกิดการรับรู้ประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาไม่ให้มีโทษแต่ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ทั้งตนเองและผู้อื่น เพื่อความเจริญอกงามแห่งปัญญาและกุศลธรรม เพื่อเสริมสร้างนิสัยและคุณลักษณะที่ดี เพื่อความรู้ตามความเป็นจริง เพื่อฝึกอบรมตนในแนวทาง ที่นำไปสู่ความสุขขั้นสูงสุด คือ หลุดพ้นเป็นอิสระเป็นธรรมที่เป็นบุพภาคแห่งมัชฌิมาปฏิปทา ควบคู่กับปรโตโฆสะอัน เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างบุคคลกับโลกหรือสภาพแวดล้อมภายนอกในทางจิตใจ อันได้แก่ ท่าทีแห่งการรับรู้ และความคิดซึ่งเป็นท่าทีแห่งปัญญาหรือการคิดตามความเป็นจริงนั่นเองเมื่อเกิดการรับรู้ อายตนะภายนอก กระพบกับ อายตนะภายใน เกิดวิญญาณ 6 ขึ้น ความรู้สึกสุขทุกข์ย่อมเกิดตามมา หากไม่มีวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ อโยนิโสมนสิการ ย่อมก่อให้เกิดตณหา และนำไปสู่การเกิดปัญหาหรือเกิดทุกข์ต่อไป ในทางตรงกันข้าม หากมีโยนิโสมนสิการ ภายหลังจากเกิดการรับรู้ เกิดความรู้สึกรู้จักก็จะนำไปสู่การเกิดปัญญา และสามารถแก้ปัญหาช่วยดับทุกข์หรือบรรเทาทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ โยนิโสมนสิการถึงจะมีมากอย่างก็สรุปลงได้เป็น 2 ประเภทเท่านั้น คือ

1. โยนิโสมนสิการ ประเภทพัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การจัดอวิชชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตระสัมมาทิฐิ เรียกว่า โยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม
2. โยนิโสมนสิการ ประเภทสร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกียะสัมมาทิฐิ เรียกว่า โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ บางอย่างใช้ประโยชน์ประเภทเดียวบางอย่างใช้ประโยชน์

⁶พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต), **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 654.

ได้ทั้งสองประเภท ในที่นี้จะยังไม่แยกกลุ่มไว้ จะยกมาแสดงทีละอย่างตามลำดับที่เห็นสมควร และชี้แจงประโยชน์เป็นข้อ ๆ ไป

วิธีคิดเพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านปัญญานั้นทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า โยนิโสมนสิการ คือ การคิดครบถ้วนกระบวนความ มี 10 ประการ ได้แก่

วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

วิธีคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย เป็นวิธีพิจารณาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้รู้จักสภาวะตามที่เป็นจริงหรือพิจารณาปัญหาค้นหาหนทางแก้ไขด้วยการสืบสาวหาสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา เรียกว่า วิธีคิดแบบบิทัปปัจจยตาหรือ วิธีคิดแบบปัจจัยตาการ ในทางปฏิบัติแยกวิธีคิดนี้ได้ 2 ประเภท คือ

1. คิดแบบปัจจัยสัมพันธ์ คือ เมื่อพบเหตุการณ์หรือเรื่องที่พิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใด ก็มองห้อยย้อนและสืบสาวชักโยงออกไปถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหลายที่เข้ามาสัมพันธ์นั้น ก่อให้เกิดผลหรือปรากฏการณ์นั้น ๆ ขึ้น เช่น พระพุทธเจ้าตรัสสอนบ่อย ๆ ให้พระสาวกพิจารณาว่า “เมื่อสิ่งนั้นมี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนั้นเกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น ฯลฯ”⁷

2. คิดแบบสอบสวน คือ เมื่อประสบพบเห็นสิ่งใด ๆ ที่ควรพิจารณา ก็คอยตั้งคำถามแก่ตนว่าทำไม เพราะอะไร เช่น พระพุทธเจ้าทรงตั้งปัญหาถามพระองค์เองก่อนตรัสรู้ ว่า “ต้นเหตุเกิดขึ้นเพราะอะไรเป็นปัจจัยให้เกิดต้นเหตุ เป็นต้น หรือคิดสืบสาวหาสาเหตุจิตใจต่อไป

วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ

วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ เป็นวิธีคิดที่กระจายเนื้อหาที่มุ่งเพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะของมัน ตามธรรมดา สิ่งทั้งหลายก็ดี ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ก็ดีเรื่องราวต่าง ๆ ที่อุบัติขึ้นก็ดี เกิดจากส่วนประกอบย่อย ๆ มารวมกันเข้า เมื่อแยกแยะกระจายออกไปให้เห็นองค์ประกอบย่อย ๆ ต่าง ๆ ได้แล้ว จึงจะรู้จักสิ่งนั้น เรื่องราวนั้น ๆ ได้ถูกต้องแท้จริง จึงจับจุดที่เป็นปัญหาได้ และจึงจะแก้ปัญหาได้ เช่น พระพุทธศาสนาแยกแยะชีวิตออกเป็นส่วนประกอบย่อยต่าง ๆ เช่น เป็นขันธ 5 เป็นต้น การแยกแยะส่วนประกอบของสิ่งนั้น ๆ ออกเป็นส่วนย่อยจนละเอียดสุดไม่สามารถแยกแยะออกไปได้ เพื่อให้เห็นภาพความจริงได้ชัดเจน ไม่ผิดพลาด เน้นการมองลึกโดยนัยปรมัตถ์ จากสิ่งที่สมมติบัญญัติ เช่น คนทั่วไปมองเห็นว่า มนุษย์เป็นหญิงสาวงาม ชายรูปหล่อ เป็นต้น แต่เมื่อนำวิธีการเข้าไปจับวิเคราะห์แล้ว ตามนัยแห่งปรมัตถ์ แยกเป็นเพียง ขันธ์ 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ และธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ประกอบกันอยู่อย่างนี้ จึงไม่ใช่บุคคล ตัวตน เรา เขา ชาย หญิง เป็นต้น

วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือรู้เท่าทันธรรมดา

⁷ส.นิ. 16/144/77, 154.

วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา เป็นวิธีมองเหตุการณ์ สถานการณ์ ความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย อย่างรู้เข้าใจธรรมชาติธรรมดาของมัน ซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างนั้นในฐานะที่มันเป็นสิ่งซึ่งเกิดจากเหตุ ปัจจัยต่าง ๆ ประดังขึ้น จึงจะต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยเหล่านั้น กล่าวคือ การที่มันเกิดขึ้นแล้ว จะต้องดับไป ไม่เที่ยง ไม่คงที่ ไม่คงอยู่ตลอดไป มีภาวะที่ถูกปัจจัยต่าง ๆ ที่ขัดแย้ง บีบคั้นได้ ไม่มีอยู่ และไม่สามารถดำรงอยู่โดยไตรลักษณ์ หรือสามัญลักษณ์ จึงเรียกว่า วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ วิธีคิด แบบนี้ที่ถูกต้องต้องดำเนินไปให้ครบ 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นที่หนึ่ง รู้เท่าทันและยอมรับความจริง เป็นขั้นวางใจวางท่าที่ต่อสิ่งทั้งหลายโดย สอดคล้องกับความเป็นจริงของธรรมชาติ เป็นท่าที่แห่งปัญญา เช่น เมื่อประสบสถานการณ์ที่ไม่ ประปรายขึ้น ตั้งขึ้น สำนึกขึ้นในเวลานั้นว่า เราจะมองตามความเป็นจริง ไม่มองด้วยตามความอยาก ของเราที่อยากให้เป็นอย่างนั้นหรือไม่ให้เป็น รู้ว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างนั้นตามเหตุปัจจัยของมันเปลื้องตัวอิสระ ได้ ไม่เอาตัวไปให้ถูกกดถูกบีบ

2. ขั้นที่สอง แก้ไขและทำการไปตามเหตุปัจจัย เป็นขั้นปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายโดยสอดคล้องกับ ความเป็นจริงของธรรมชาติ เป็นท่าที่แห่งปัญญา คือ รู้ว่าสิ่งทั้งหลายจะเป็นอย่างไรก็ยอมเป็นไปตาม เหตุปัจจัย ไม่ใช่ขึ้นต่อความอยากความปรารถนาของเราหรือใคร ๆ เมื่อเราต้องการให้มันเป็นอย่าง นั้น ก็ต้องทำให้เหตุปัจจัยให้ได้เป็นอย่างนั้น แล้วแก้ไขหรือจัดการที่ตัวเหตุปัจจัยนั้น ๆ เมื่อทำเหตุ ปัจจัยได้พร้อมบริบูรณ์ที่จะให้เป็นอย่างนั้น มันก็ต้องเป็นอย่างนั้น ถ้าเหตุปัจจัยไม่พร้อมที่จะให้เป็น มันก็ไม่เป็น แล้วก็รู้และแก้ไขกันที่เหตุปัจจัยนั้นแหละ ไม่ใช่แก้ด้วยความอยาก เมื่อปฏิบัติได้อย่างนี้ ก็ ดำรงตนอยู่เป็นอิสระ อยู่อย่างอิสระ ทำการได้ดีที่สุด พร้อมทั้งไม่มีความทุกข์

วิธีคิดแบบอริยสัจ

วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 เป็นวิธีคิดที่ต่อเนื่องจากวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์หรือรู้เท่าทันธรรมดา คือ เมื่อเข้าใจจิตธรรมดาของสิ่งทั้งหลายวางใจได้และตกลงใจว่าจะแก้ปัญหาที่ตัวเหตุตัวปัจจัย จากนั้นก็ดำเนินความคิดต่อไปตามวิธีคิดแบบอริยสัจสี่นี้มีหลักการสำคัญ คือ การเริ่มต้นจากปัญหา หรือทุกข์โดยกำหนดรู้ ทำความเข้าใจปัญหาหรือความทุกข์ให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุเพื่อเตรียม แก้ปัญหา พร้อมกันนั้นก็กำหนดเป้าหมายของตนให้แน่ชัดว่าคืออะไร จะเป็นไปได้หรือไม่ จะเป็นไปได้ อย่างไม่ อย่างไร แล้วคิดว่าวิธีปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหาโดยสอดคล้องกับการที่จะบรรลุจุดหมายที่ได้ กำหนดไว้นั้น ทั้งนี้อาจจัดวางเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดรู้ แจกแจงแกลงปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา สภาพและขอบเขตของปัญหา ให้เข้าใจชัดเจนว่าเป็นอะไร คืออะไร เป็นที่ตรงไหนเหมือนแพทย์ตรวจดูอาการของโรค ดูความ ผิดปกติของร่างกาย วินิจฉัยให้รู้ว่าเป็นอะไร ที่ตรงไหน รู้เข้าใจโรคและร่างกายเฉพาะอย่างยิ่งส่วนซึ่ง เป็นที่ตั้งของโรคให้ชัดเจน (ทุกข์)

ขั้นที่ 2 สืบสวนเหตุแห่งทุกข์ที่จะพึงละ วิเคราะห์ค้นหามูลเหตุหรือต้นตอของปัญหาซึ่งจะต้องแก้ไขกำจัดหรือทำให้หมดสิ้นไป ตามปกติขั้นนี้ตรงกับวิธีคิดแบบที่ 1 คือ วิธีคิดแบบปัจจัยการนั่นเอง เหมือนแพทย์ค้นหาสมมุติฐานของโรคหาสาเหตุของโรคซึ่งจะนำไปสู่การรักษาที่ถูกต้องตรงจุดมิใช่รักษาแต่เพียงอาการ (สมุทัย)

ขั้นที่ 3 เล็งหมายขัดซึ่งการดับทุกข์ที่จะทำให้สำเร็จ เล็งเห็นชัดเจนถึงภาวะปราศจากปัญญาซึ่งมุ่งหมายว่าคืออะไร เป็นไปได้จริงหรือไม่อย่างไร มีความชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายและหลักการทั่วไป หรือตัวกระบวนการของการแก้ปัญหาก่อนที่จะวางรายละเอียดและกลวิธีปลีกย่อยในขั้นตอนการ ดำเนินการ เหมือนแพทย์รู้ว่าโรคนั้น ๆ รักษาได้มองเห็นกระบวนการของโรคชัดเจนว่าจะหายไปได้หรือไม่ (นิโรธ)

ขั้นที่ 4 จัดวางวิธีการดับทุกข์ที่จะต้องปฏิบัติ เมื่อมีความชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายและหลักการทั่วไปแล้ว ก็กำหนดวางวิธีการ แผนการและรายการที่จะต้องทำในการที่จะแก้ไขกำจัดสาเหตุของปัญหาให้สำเร็จ โดยสอดคล้องกับเป้าหมายและหลักการทั่วไปนั้นเพื่อเตรียมแก้ไขปัญหาคต่อไป (มรรค)

วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

วิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย เป็นวิธีคิดในระดับปฏิบัติการหรือลงมือทำ คือ การที่จะกระทำการต่าง ๆ โดยรู้และเข้าใจถึงหลักการและความมุ่งหมายของเรื่องนั้น ๆ จะดำเนินไปเพื่อจุดหมายอะไร เพื่อให้เป็นการปฏิบัติที่ได้ผลตามความมุ่งหมายนั้น ไม่กลายเป็นการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนเลือนลอยมลาย เช่น เมื่อจะลงมือทำงานอะไรนั้น ก็ตรวจสอบตนเองให้ชัดเจนว่าเข้าใจหลักการและความมุ่งหมายของงานนั้นดีแล้วหรือไม่ โดยอาจคอยตั้งคำถามว่า อันนี้เพื่ออะไร ๆ เป็นต้น วิธีคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย เป็นการพิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง ธรรม กับ อรรถ หรือหลักการ กับ ความมุ่งหมาย นำไปสู่การปฏิบัติถูกต้องที่เรียกว่า ธรรมานุธรรมปฏิบัติ ทำให้ข้อปฏิบัติย่อยเข้ากันได้ สอดคล้องกันและส่งผลแก่หลักการใหญ่เป็นไปเพื่อจุดหมายที่ต้องการ

วิธีคิดแบบเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก

วิธีคิดแบบเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก เป็นวิธีคิดในการมองให้ครบทั้งข้อดี ข้อเสีย และทางแก้ไข หาทางออกให้หลุดรอดปลอดภัยจากข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นวิธีมองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงอีกแบบหนึ่ง เน้นการศึกษาและยอมรับความจริงตามที่สิ่งนั้น ๆ เป็นอยู่ทุกแง่ทุกมุมเพื่อให้รู้และเข้าใจถูกต้องตามความเป็นจริงทั้งด้านดี ด้านเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง ศัพท์ทางธรรมดา เรียกว่า วิธีคิดโดยรู้ อัสสาทะ คิดหาคุณค่า คิดหาข้อดี อาทีนวะ คิดหาโทษ คิดหาข้อเสีย และนิสสรณะ คิดหาทางออกการยอมรับทั้งด้านดี ทั้งด้านเสีย และเป็นวิธีคิดที่ต่อเนื่องกับการปฏิบัติมาก มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ ต้องมองเห็นทั้งด้านดี และด้านเสีย หรือทั้งคุณทั้งโทษ ต้องมองเห็นทางออก

เห็นจุดหมาย และรู้จุดหมายที่จะไป วิธีคิดแบบนี้ พระพุทธเจ้าทรงเน้นมาก เพราะคนทั้งหลายมักจะตื่นตามกัน และเอนเอียงง่ายพอจับได้อะไรดี ก็มองเห็นแต่ดีไปหมด พอจับได้ว่าอะไรไม่ดีก็เห็นแต่เสียไปหมด ทำให้พลาดทั้งความจริงและการปฏิบัติที่ถูกต้อง อันที่จริงนั้นปกติของสิ่งทั้งหลายย่อมมีทั้งส่วนดี ส่วนเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง เป็นต้น อาจดีมากหากอยู่ในกรณีแวดล้อมอย่างหนึ่ง หรืออาจจะดีน้อย หากได้อยู่ในกรณีแวดล้อมหรือเงื่อนไขอีกอย่างหนึ่งเมื่อได้ตระหนักและยอมรับถึงข้อดี ข้อเสีย จุดอ่อน จุดแข็งแล้ว เราจะได้ระมัดระวังปิดกั้นทางเสียหรือหาสิ่งชดเชยทดแทนให้ประโยชน์ที่ได้สมบูรณ์ต่อไป

วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม

วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับปฏิเสวนา เช่น การใช้สอย หรือบริโภค เป็นวิธีคิดแบบสกัดหรือบรรเทาค้นหา ตัดทอนไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชักจูงพฤติกรรมต่อไปวิธีคิดแบบนี้ ใช่มากในชีวิตประจำวัน เพราะเกี่ยวข้องกับการบริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางเทคโนโลยี มีหลักการโดยย่อว่า คนเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เพราะเรามีความต้องการ สิ่งใดที่สามารถสนองความต้องการของเราได้ สิ่งนั้นก็มิประโยชน์มีคุณค่าแก่เรา จำแนกได้เป็น 2 ประเภทตามชนิดของความต้องการ คือ

1. คุณค่าแท้ หมายถึง ความหมาย คุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งที่สนองความต้องการของชีวิตโดยตรง มนุษย์นำมาใช้ในการแก้ปัญหาของตน เพื่อประโยชน์สุขทั้งของตนเองและผู้อื่น คุณค่านี้อาศัยปัญญาเป็นเครื่องตีค่า จะเรียกว่าคุณค่าที่สนองปัญญาก็ได้ เช่น อาหาร มีคุณค่าเป็นประโยชน์สำหรับหล่อเลี้ยงร่างกายให้ดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้ มีสุขภาพดี มีกำลังเกื้อกูลแก่การปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น (คุณค่าแท้นี้เกี่ยวเนื่องด้วยธรรมชาติ)

2. คุณค่าเทียม หมายถึง ความหมาย คุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งที่มนุษย์พบ ให้แก่สิ่งนั้นเพื่อปรนเปรอการเสพสรวายเวทนา เพื่อเสริมความมั่งคั่งยิ่งใหญ่ของตัวตนที่ยึดถือไว้ คุณค่านี้อาศัยตัณหาเป็นเครื่องตีค่า จะเรียกว่าคุณค่าที่สนองตัณหาก็คือได้เช่น อาหาร มีคุณค่าอยู่ที่ความเอร็ดอร่อย เสริมความสนุกสนาน หรือความโก้หรูหรารของรถยนต์ มีราคา ความสวยงามเป็นเครื่องแสดงหรือเครื่องวัดฐานะ เป็นต้น วิธีคิดแบบนี้ มุ่งให้เข้าใจและเลือกเสพคุณค่าแท้ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตอย่างแท้จริงเพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น คุณค่าแท้นั้นนอกจากจะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตอย่างแท้จริงแล้ว ยังเกื้อกูลต่อความเจริญงอกงามของกุศลธรรม เช่น ความมีสติทำให้พ้นจากความเป็นทาสของวัตถุ เป็นต้น

วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม

วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรมเป็นวิธีคิดแบบเร้ากุศล หรือคิดแบบกุศลภาวนา เป็นวิธีคิดในแนวสกัดกั้นหรือบรรเทาและขัดเกลادتัญหา ส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะหลักการมีอยู่ว่า ประสพการณ์ คือ สิ่งที่ได้ประสบหรือได้รับรู้อย่าง

เดียวกับบุคคลที่ประสบหรือรับรู้ต่างกัน อาจมองเห็นและคิดนึกปรุงแต่งไปคนละอย่างสุดแต่โครงสร้าง แนวทางความเคยชินที่เป็นเครื่องปรุงของจิต คือ สังขาร ที่ผู้หนึ่งได้สั่งสมไว้ หรือสุดแต่การทำใจในขณะนั้น ๆ คนหนึ่งมองแล้ว คิดปรุงแต่งไปในทางดีงาม แต่อีกคนหนึ่งมองแล้ว คิดปรุงแต่งไปในทางไม่ดีไม่งาม เป็นโทษเป็นอกุศล รวมถึงเรื่องของเวลา คราวหนึ่งคิดดี คราวหนึ่งคิดร้าย การทำใจที่ช่วยตั้งต้นและชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์ เรียกว่า วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรมวิธีคิดในแบบนี้ มีความสำคัญในแง่ที่ทำให้เกิดความคิดและการกระทำที่ดีงามเป็นประโยชน์ในขณะนั้น ๆ และช่วยแก้ไขนิสัยความเคยชินร้าย ๆ ของจิตที่ได้สั่งสมไว้แต่เดิมพร้อมกับสร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดีงามให้แก่จิตไปในเวลาเดียวกันเช่น การคิดถึงความตาย เมื่อคิดถึงแล้วก็เกิดความสลดหดหู่ ความเศร้าความเหี่ยวแห้งใจ ตลอดจนเกิดความดีใจเมื่อนึกถึงความตายของคนที่เราเกลียดชัง แต่ถ้าในขณะที่เราคิดนั้น เรามีโยนิโสมนสิการอยู่ด้วย เราก็จะเกิดความรู้สึกตื่นตัว เร้าใจไม่ประมาทเร่งชวนขวยปฏิบัติกิจหน้าที่ ทำสิ่งดีงามเป็นประโยชน์ ตลอดจนรู้เท่าทันความจริงที่เป็นคติธรรมดาของสังขาร เป็นต้น เรียกได้ว่าเป็นการคิดถึงความตายที่ถูกวิธีองค์ประกอบสำคัญที่คอยพยุงความคิดให้อยู่ในโยนิโสมนสิการ ได้แก่ สติ ซึ่งช่วยยับยั้งความคิดที่หลงลอยไปเป็นอโยนิโสมนสิการมี 2 คือ เพื่อความรู้ตามสภาวะ ซึ่งมีลักษณะที่แน่นอนเป็นอย่างเดียว แลเพื่อเสริมสร้างกุศลธรรม ซึ่งมีลักษณะแผกผันไปได้หลากหลายนั้น มีจุดแยกอยู่ที่ขณะตั้งต้นความคิด และสติอาจมีบทบาทสำคัญในการเลือกทางแยกที่จุดตั้งระหว่างโยนิโสมนสิการแบบต่าง ๆ นี้ เช่นเดียวกับที่สติสามารถเลืกระหว่าง โยนิโสมนสิการ กับ อโยนิโสมนสิการได้

วิธีคิดแบบมีสติเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน

เป็นวิธีคิดที่มีปัจจุบันธรรมดาเป็นอารมณ์ความจริง เป็นเพียงส่วนหนึ่งของวิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม ข้อที่ใช้ สติกำกับไปด้วยวิธีคิดในแบบนี้ ที่แยกแสดงออกมาเป็นอีกข้อหนึ่งต่างหากนั้นเป็นเพราะมีแง่ที่ควรทำความเข้าใจเป็นพิเศษ และเป็นวิธีคิดที่มีความสำคัญโดยลำพังตัวของมันเองข้อที่จะต้องทำความเข้าใจเป็นพิเศษนั้น คือ การที่ผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับความหมายของการเป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเข้าใจไปว่า พุทธศาสนาสอนให้คิดถึงสิ่งที่อยู่เฉพาะหน้ากำลังเป็นไปในปัจจุบันเท่านั้น ไม่คิดพิจารณาเกี่ยวกับอดีต หรืออนาคตตลอดจนไม่คิดเตรียมการวางแผนเพื่อกาลภายหน้าลักษณะความคิดชนิดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นการคิดที่อยู่ในแนวทางของความรู้หรือคิดด้วยอำนาจปัญญา เป็นการคิดที่สามารถรวมเอาเรื่องที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เรื่องที่ล่วงผ่านมาแล้ว และเรื่องของกาลภายหน้าเข้าในการเป็นอยู่ในปัจจุบันเช่น การคิดพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องในอดีต ถือเป็นการคิดที่นำมาใช้เป็นบทเรียนก่อให้เกิดความไม่ประมาทระมัดระวังป้องกันภัยในอนาคต เป็นต้น คำว่า ปัจจุบัน ในทางธรรม มิใช่เพ่งที่เหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น แต่หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น ๆ เป็นสำคัญ ดังนั้น สิ่งที่ตามความหมายของคนทั่วไปไม่ว่าจะเป็นอดีตหรืออนาคต ก็อาจกลายเป็นปัจจุบัน ตามความหมายของนามธรรมได้สรุปง่าย ๆ ว่า ความเป็นปัจจุบัน กำหนดเอาที่ความเกี่ยวข้อง ต้องรู้ ต้องทำเป็น

สำคัญสิ่งที่เป็นปัจจุบันคลุมถึงเรื่องราวทั้งหลายที่เชื่อมโยงต่อกันมาวิธีคิดแบบนี้มุ่งที่จะช่วยแบ่งแยกความคิดถึงอดีตและอนาคตตามแนวทางของต้นหาที่เพื่อผันเลือนลอย ผลาญเวลาและคุณภาพของจิตใจให้สูญเปล่าการคิดที่ถูกวิธีจะช่วยให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติในทางปัจจุบันให้ถูกต้องได้ผลดียิ่งขึ้นเป็นการสนับสนุนให้มีการตระเตรียมและวางแผนในกิจการล่วงหน้า

วิธีคิดแบบวิภาษวิทยา

เป็นวิธีคิดที่ใช้การพูดแยกแยะ จำแนก แจกแจงแถลงความ แบบวิเคราะห์ เป็นการมอง และแสดงความจริง โดยแยกแยะออกให้เห็นในแต่ละด้านให้ครบทุกด้าน ไม่ใช่จับเอาบางแง่บางประเด็นขึ้นมาวินิจฉัยตีคลุมลงไปอย่างนั้นทั้งหมดความจริงวิภาษวิทยาเป็นชื่อเรียกระบบความคิดของพระพุทธศาสนาทั้งหมด มีความหมายครอบคลุมวิธีคิดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นหลาย ๆ อย่างวิธีคิดแบบนี้ทำให้ความคิดและการวินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ ชัดเจนตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง เท่าความจริง พอดีกับความจริง เพื่อให้เข้าใจความหมายของวิภาษวิทยาชัดเจนยิ่งขึ้น ขอจำแนกวิธีคิดแบบวิภาษวิทยาออกไปในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. จำแนกในด้านของความจริง

- จำแนกตามที่เป็นอยู่จริงของสิ่งนั้น ๆ มองความจริงให้ตรงตามที่เป็นอยู่ในแก่นนั้นด้านนั้น ไม่ใช่จับเอาความจริงเพียงแง่หนึ่งมาตีคลุมเป็นอย่างนั้นไปหมด
- จำแนกโดยมองความจริงของสิ่งนั้น ให้ครบทุกแง่ทุกด้าน ไม่มองแคบ ๆ ไม่ติดอยู่กับส่วนเดียวแง่เดียวของสิ่งนั้น แต่มองให้หลายแง่หลายด้าน เช่น คน ๆ หนึ่งอาจจะดีในแง่หนึ่ง แต่ไม่ดีในแง่หนึ่ง การคิดจำแนกในแง่นี้ เป็นส่วนเสริมกันกับข้อแรกให้ได้ผลสมบูรณ์ และมีผลรวมไปถึงการเข้าใจในภาวะที่องค์ประกอบต่าง ๆ มารวมกันโดยครบถ้วน จึงเกิดขึ้นเป็นสิ่งนั้น ๆ เป็นการเห็นที่กว้างไปถึงลักษณะด้านต่าง ๆ และองค์ประกอบต่าง ๆ ของมัน

2. จำแนกโดยส่วนประกอบวิเคราะห์แยกแยะ ให้รู้ว่สิ่งนั้นเกิดขึ้นจากองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ มาชุมนุมกันเข้า ไม่ติดอยู่ภายนอกหรือถูกลวงโดยภาพรวมของสิ่งนั้น ๆ เช่น การแยกแยะคนออกเป็นนามและรูปเป็นขั้น 5 แบ่งย่อยออกจนเห็นภาวะที่ไม่เป็นอัตตา

3. จำแนกโดยลำดับขณะแยกแยะวิเคราะห์ปรากฏการณ์ตามลำดับ แห่งเหตุแห่งปัจจัย ให้มองเห็นเหตุปัจจัยที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะ เป็นวิธีที่ใช้มากในฝ่ายอภิปรัชญา เช่น โจรปล้นบ้านและฆ่าเจ้าทรัพย์ตาย หากคิดจำแนกโดยลำดับขณะแล้วจะเห็นว่า โจรโลภอยากได้ทรัพย์ แต่เจ้าทรัพย์เป็นอุปสรรคต่อการได้ทรัพย์นั้น ความโลภทรัพย์จึงเป็นเหตุให้โจรมีโทสะต่อเจ้าทรัพย์โจรจึงฆ่าเจ้าทรัพย์ เหตุที่แท้ของการฆ่าคือโทสะ หาใช่โลภะไม่โลภะเป็นเพียงเหตุให้ลักทรัพย์ และเป็นปัจจัยให้โทสะเกิดเท่านั้น ในภาษาสามัญจะพูดว่า โจรฆ่าคนเพราะความโลภ แต่ถ้าพิจารณาตามขบวนการที่เป็นไปตามลำดับขณะความโลภเป็นเพียงตัวการเริ่มต้นในเรื่องนั้นเท่านั้น

4. จำแนกโดยความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยสืบสาวหาเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์สืบทอดกันมาของสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทำให้มองเห็นความจริงที่สิ่งทั้งหลายไม่ได้ตั้งอยู่ลอย ๆ แต่เกิดขึ้นโดยอาศัยเหตุแห่งปัจจัย การคิดจำแนกในแง่นี้ตรงกับวิธีคิดแบบที่ 2 คือ วิธีคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยตามแนวคิดนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงธรรมอย่างที่เราเรียกว่า อิทปปัจจยตา หรือ ปฏิจจสมุปบาทเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมนิคาเยกาทิคาหรือวิธีคิดแบบมัชฌิมนิคาเยกาทิคาโดยสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยนอกจากช่วยไม่ให้เผลอ มองสิ่งต่าง ๆ อย่างโดดเดี่ยวขาดลอย แล้วยังครอบคลุมไปถึงการที่จะให้รู้จักกับเหตุปัจจัยได้ตรงกับผลของมัน ความขัดสนที่มักเกิดขึ้นแก่คนทั่วไป 3 อย่าง คือ

- การนำเอาเรื่องราวอื่น ๆ นอกกรณีมาปะปนสับสนกับเหตุปัจจัยเฉพาะกรณี วิธีคิดแบบนี้ช่วยให้แยกเอาเรื่องราวหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากเหตุปัจจัยที่แท้จริง รวมถึงการจับผลให้ตรงกับเหตุด้วย

- ความไม่ตระหนักถึงภาวะที่ปรากฏการณ์หรือผลที่คล้ายกัน ซึ่งอาจเกิดจากเหตุปัจจัยที่ต่างกัน หรืออย่างเดียวกัน เช่น การได้ทรัพย์มาอาจเกิดจากขยันทำงาน จากการทำให้ผู้ให้ทรัพย์พอใจ หรือจากการลักขโมยก็ได้ เป็นต้น

- การไม่ตระหนักถึงเหตุปัจจัยส่วนพิเศษนอกเหนือจากเหตุปัจจัยที่เหมือนกัน คนมักมองเฉพาะแต่เหตุปัจจัย บางอย่างที่เราตีความหมายว่า จะให้เกิดผลอย่างนั้น ๆ ครั้นต่างบุคคลทำเหตุปัจจัยอย่างเดียวกันแล้ว คนหนึ่งได้รับผลที่ต้องการ อีกคนหนึ่งไม่ได้รับผลนั้น ก็เห็นว่าเหตุปัจจัยนั้นไม่ได้ผลจริง

5. จำแนกโดยเงื่อนไขมองโดยพิจารณาเงื่อนไขประกอบด้วย เช่น ถ้าถามว่าบุคคลนี้ควรคบหรือไม่ ถ้าพระภิกษุเป็นผู้ตอบก็อาจกล่าวว่าถ้าคบแล้ว อกุศลธรรมเจริญกุศลธรรมเสื่อมก็ไม่ควรคบ แต่ถ้าคบแล้วกุศลเสื่อมกุศลธรรมเจริญก็ควรคบ การตอบแบบวิภาษวาท จะวินิจฉัยโดยพิจารณาเงื่อนไขต่าง ๆ คือ

- ความโน้มเอียง ความพร้อม นิสัย ความเคยชินต่าง ๆ ซึ่งเด็กได้สั่งสมไว้โดยการอบรมเลี้ยงดูและอิทธิพลทางวัฒนธรรม เป็นต้น เท่าที่อยู่ในขณะนั้น มีความสามารถพื้นฐานของเด็กที่จะเล่นไป

- โยนิโสมนสิการ คือ เด็กรู้จักใช้โยนิโสมนสิการโดยปกติหรือไม่และแค่ไหนเพียงไร

- กัลยาณมิตร คือ บุคคลหรืออุปกรณ์ที่จะช่วยชี้แนะแนวทางการคิดความเข้าใจอย่างถูกต้องต่อสิ่งที่พบเห็น หรือที่จะชักนำให้เกิดโยนิโสมนสิการ อย่างได้ผลหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นกัลยาณมิตรในครอบครัว ในสื่อบุคคลนั้น ๆ หรือทั่ว ๆ ไป ในสังคมก็ตาม

- ประสบการณ์ คือ สิ่งทีปล่อยให้แพร่หรือให้เด็กพบเห็นนั้น มีลักษณะหรือคุณสมบัติที่เร้าหรือยั่ว เป็นต้น รุนแรงมากน้อยถึงระดับใด

- วิภาษวาท ในฐานะวิธีตอบปัญหาอย่างหนึ่งวิภาษวาทปรากฏอยู่บ่อย ๆ ในรูปของการตอบปัญหาและท่านจัดเป็นวิธีตอบปัญหาอย่างหนึ่ง ในบรรดาวิธีตอบปัญหา 4 อย่าง มีชื่อเฉพาะเรียกว่า

วิภาษวิทยาการณ ซึ่งก็คือการนำเอาวิภาษวาทไปใช้ในการตอบปัญหา เพื่อความเข้าใจชัดเจนในเรื่องนี้ ถึงทราบวิธีตอบปัญหา ปัญหาพยากรณ์ 4 อย่าง คือ เอกังสพยากรณ์การตอบอย่างเดียว เต็ดขาด, วิชชพยากรณ์ การแยกแยะตอบ, ปฏิปจฉาพยากรณ์การตอบโดยย้อนถาม, ฐปน พยากรณ์ การยังตอบหรือหยุดตอบ

วิธีตอบ 4 อย่างนี้ แบ่งตามลักษณะของปัญหา ดังนั้น ปัญหาจึงแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ตรงกับวิธีตอบเหล่านั้น จะยกตัวอย่างปัญหาตามที่แสดงไว้ในคัมภีร์รุ่นหลังมาแสดงประกอบความเข้าใจ ดังนี้ เอกังสพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ควรแยกแยะหรือจำแนกตอบ เช่น ถามว่าสิ่งที่ไม่เที่ยง ได้แก่ จักขุใช้ไหม พึงตอบได้ทีเดียวแน่นอนลงไปว่าใช้วิภาษพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ควรแยกแยะหรือจำแนกตอบ เช่น ถามว่าสิ่งที่ไม่เที่ยง ได้แก่ จักขุใช้ไหม พึงแยกแยะตอบว่าไม่เฉพาะจักขุเท่านั้นแม้โสตะชณะ เป็นต้นก็ไม่เที่ยงปฏิปจฉาพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ไม่ควรตอบโดยย้อนถาม เช่น ถามว่า จักขุฉันใดโสตะก็ฉันนั้น โสตะฉันใดจักขุก็ฉันนั้นใช้ไหม พึงย้อนถามว่า มุ่งความหมายแง่ใด ถามใด หมายถึง แกะใช้ดูหรือเห็น ก็ไม่ใช่ แต่ถ้ามุ่งความหมายแง่ที่ไม่เที่ยงก็ใช้ฐปนียปัญหา ปัญหาที่พึงยับยั้งหรือพับเสีย ไม่ควรตอบ เช่น ถามว่า ชีวะกับสรีระ คือ สิ่งเดียวกันใช้ไหม พึงยับยั้งเสียไม่ต้องตอบสรุปโดยทั่วไปหลักการโยนิโสมนสิการทั่วไป เมื่อมีโยนิโสมนสิการสัมมาทิฐิก็เกิดขึ้นได้ เมื่อสัมมาทิฐิเกิดขึ้น องค์ประกอบมูลฐานของมรรควิธีแห่งการแก้ปัญหา หรือมรรคาแห่งความดับทุกข์ก็เกิดขึ้น จากนั้นกระบวนการแห่งการศึกษาก็ดำเนินต่อไป

บันทึกที่ 1 : วิธีคิดแบบแก้ปัญหา : วิธีคิดแบบอริยสัจ กับวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ พุทธธรรมได้แสดงโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นวิธีการแห่งปัญญา ไว้หลายวิธี สำหรับใช้ในสถานการณ์ต่างกันบ้าง ใช้ประกอบกันในสถานการณ์อย่างเดียวกันบ้าง น่าสังเกตว่า ในสมัยปัจจุบัน คำว่า วิธีการแห่งปัญญา บางทีใช้เรียกวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ ที่มีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า วิธีคิดแบบแก้ปัญหา ซึ่งในที่นี้ใช้เรียกวิธีคิดแบบอริยสัจ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเห็นควรยกวิธีคิดสองแบบนี้มาเทียบเคียงกันดู

วิธีการแบบวิทยาศาสตร์มี 5 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหาให้ถูกต้อง (Location of problems)
2. การตั้งสมมติฐาน (setting up of Hypothesis)
3. การทดลองและเก็บข้อมูล (Experimentation and Gathering of Data)
4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)
5. การสรุปผล (conclusion)

พึงสังเกตว่า ในวิธีคิดแบบนี้ ก็มีการสืบสาวหาสาเหตุเป็นส่วนสำคัญด้วย แต่เอาแฝงไว้ในขั้นที่ 2. เพราะบางครั้งสาเหตุที่คาดหมายเป็นต้นเหตุสมมติฐาน บางครั้งสาเหตุบ่งถึงสมมติฐานไปด้วยในตัว แต่ก็มีข้อแย้งว่า ในหลายกรณี สาเหตุไม่บ่งชัดถึงสมมติฐาน และต้องตั้งสมมติฐานเพื่อไว้หลายอย่าง

ส่วนในวิธีคิดแบบ (แสง) อริยสัจ แยกการสืบหาเหตุเป็นขั้นหนึ่ง และจัดขึ้นทั้งหมดเป็น 2 ระดับ เทียบพอให้เห็นเค้า ดังนี้

ก. กระบวนธรรม (ตามสภาวะ) ซึ่งในตอนนี้อยู่ในขั้นเป็นความคิด คือคิดให้ตรงความจริง

1. ขั้นกำหนดทุกข์ ให้รู้ว่าทุกข์หรือปัญหาคืออะไร อยู่ที่ไหน มีขอบเขตแค่ไหน = ขั้นกำหนดปัญหา

2. ขั้นสืบสวนสมุทัย หยั่งสาเหตุของทุกข์หรือปัญหานั้น = (ไม่แยกต่างหาก)

3. ขั้นแก้นิโรธ ให้เห็นกระบวนการที่แสดงว่าการดับทุกข์แก้ปัญหานั้นเป็นไปได้และอย่างไร = ขั้นตั้งสมมติฐาน

ข. กระบวนวิธี (ของมนุษย์) ที่จะต้องลงมือปฏิบัติ 4 ขั้นเพื่่นห้ามรรค แยกย่อยออกได้ 3 ขั้น

– มรรค 1 : เอสนา (หรือ คเวสนารวมทั้งวิมังสนา) แสงหาข้อพิสูจน์ทดลอง = ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล

– มรรค 2 : วิมังสา (หรือประจักษ์) ตรวจสอบ ร่อน เลือกเก็บข้อที่ถูกต้องใช้ได้จริง = ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

– มรรค 3 : อนุปโธ กั้นข้อที่ผิดออก จับหรือเห็นได้มรรคแท้ซึ่งนำไปสู่ผลคือแก้ปัญหานั้นได้ = ขั้นสรุปผล

ขั้นตอนเหล่านี้ พึงเห็นการแสงสัจธรรมของพระพุทธเจ้า เป็นตัวอย่าง ดังนี้

1. ขั้นกำหนดทุกข์ ความทุกข์ความเดือดร้อน ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษย์ มีมากมาย หลากหลาย ทั้งทางกาย ทางใจทั้งภายใน และภายนอก แต่เมื่อว่าโดยพื้นฐานก็คือ ภาวะบีบคั้นกายใจ ภาวะที่ขัดแย้ง ผิดไปไม่เป็นไปตามความอยากความยึดถือของมนุษย์ ปัญหาหรือความทุกข์ของมนุษย์อาจมีรูปลักษณะต่าง ๆ นานา แปรผันไปตามถิ่นตามกาล คงจะต้องใช้วิธีแก้ไขให้ตรงกับรูปลักษณะ และเฉพาะกาลเทศะนั้น ๆ แต่ความทุกข์พื้นฐานนี้เป็นปัญหาที่เนื่องอยู่กับชีวิต อยู่ที่ธรรมชาติของมนุษย์เอง เป็นทุกข์หรือปัญหาของตัวคนแท้ ๆ ไม่ว่าคนนั้นจะอยู่กลางธรรมชาติ หรือไปร่วมเป็นสังคมทุกข์หรือปัญหาอย่างนี้ก็ติดตัวไปแสดงและก่อผลกับคนเสมอไป ไม่ว่ามนุษย์จะแก้ไขปัญหาดับทุกข์ที่เนื่องด้วยกาลเทศะอย่างไรหรือไม่ การแก้ไขทุกข์ขั้นพื้นฐานนี้ แท้เป็นกิจที่ต้องกระทำยืนพื้นตลอดเวลาเสมอไป และความทุกข์พื้นฐานที่ได้รับการแก้ไขหรือไม่นี้ จะมีผลต่อการมีและการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ทุกอย่างทุกระดับด้วย ประโยชน์ที่จำเป็นซึ่งเป็นพื้นฐานที่สุด และสูงที่สุดของชีวิต จึงอยู่ที่การแก้ไขความทุกข์พื้นฐานแห่งชีวิตนี้ได้ ส่วนทุกข์หรือปัญหาอื่น ๆ ก็ต้องแก้ไขกันอีกขั้นหนึ่ง คู่เคียงกันไปตามคราวตามกรณี

2. ขั้นสืบสวนสมุทัย เพื่อจะได้เล็งเห็นหนทางแก้ไขต่อไป แบบ ก. ข. ค. จับสาเหตุไม่ชัด เช่น เห็นว่าเป็นเพราะยังได้สุขไม่เพียงพอ หรือไม่สืบสาเหตุเลย มองข้ามไปแบบ ง. จับได้ว่าสาเหตุแห่งทุกข์คือตัณหา หรือสืบถึงลงไปอีกได้แก่กระบวนธรรมแห่งปัจจุสมุปบาทหนึ่งไปถึงอวิชชา

3. ชั้นเกินนิโรธ คาดหวังว่าการดับทุกข์จะเป็นไปได้ตามกระบวนการดังนี้ (คราวละอย่าง)

แบบ ก. แสวงหากามสุข บำรุงบำเรอตนให้เต็มที

แบบ ข. บำเพ็ญทานสมาบัติตามโยควิธี

แบบ ค. บำเพ็ญตบะ ดำเนินชีวิตเข้มงวด ทรมาณกาย

แบบ ง. ตัดวงจรปัจจัยสมุปบาท ดับอวิชชา ตัดทางตัณหา มีสติ ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา

4. ชั้นพ้นหามรรค

มรรค 1 : เอสนา พระพุทธเจ้าได้เคยทรงดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามวิธีการครบแล้วทั้ง 4 อย่างนอกจากนั้น ยังได้ทรงสังเกตเห็นชีวิตความเป็นไปของคนและสังคม ที่เป็นอยู่หรือปฏิบัติเช่นนั้น แล้วว่าเป็นอย่างไร

มรรค 2 : วิมังสา วิเคราะห์ผลการสังเกตทดลอง ทรงตระหนัก (ตั้งแต่อ่อนออกผนวช) ว่า การแสวงแต่กามสุขไม่อาจให้ชีวิตมีความหมายประสบสาระแท้จริง และนำไปสู่การเบียดเบียน ทรงเห็นชัดว่า การบำเพ็ญวิธีโยคะนำไปสู่ผลสำเร็จทางจิตอันเป็นฝ่ายสมาธิอย่างเดียว การบำเพ็ญตบะก็เป็นการหาทุกข์ทำตนให้ลำบากเดือดร้อนเปล่า ๆ ส่วนวิถีแห่งปัญญาที่ดับอวิชชา ไม่ขึ้นต่อตัณหา สามารถดับเหตุแห่งทุกข์ ทำให้หลุดพ้นเป็นอิสระจริง

มรรค 3 : อนุโพธ จึงได้ความเห็นก็ตามเป็นจริง ที่เป็นข้อสรุปว่า วิถีแห่งกามสุขและตบะเป็นทางสุดโต่ง (อันตะ) โยควิธีก็ทำให้ติดค้างอยู่ในระหว่างยังมีไช้ทาง (เป็นอมรรค) ส่วนทางสายกลางซึ่งเป็นวิถีแห่งปัญญา เริ่มด้วยปัญญาอันเห็นชอบเรียกว่าสัมมาทิฐินั้นแหละ จึงเป็นทางที่ถูกต้องยุติว่า ตัวมรรค หรือมรรคที่แท้ ได้แก่ มรรคที่มีองค์ 8^๘

^๘สาโรช บัวศรี, พุทธศาสนากับการศึกษาแผนใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2510), ม.ป.น.

บทที่ 3

ภัยจากอินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตเป็นคลังแห่งข้อมูลและเครื่องมือในการติดต่อ สื่อสารและรับส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั่วโลก การใช้อินเทอร์เน็ตนั้นก่อประโยชน์มหาศาล แต่ก็แอบแฝงไปด้วยภัยอันตรายต่าง ๆ มากมาย และที่สำคัญภัยต่าง ๆ มาให้ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ภัยจากการแชท การแชท หมายถึง การพูดคุยกันทางอินเทอร์เน็ต เป็นภัยที่พบบ่อยและบ่อยที่สุด บางครั้งเราอาจกำลังสนทนากับคนที่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากเราอยู่ก็ได้ ถ้าเราปล่อยให้ข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรือนัดเจอคนที่รู้จักกันทางเน็ต เราอาจตกเป็นเหยื่อของคนเหล่านี้ได้ คนเหล่านี้เล่นแชท เพราะเป็นคนไม่ค่อยมีเพื่อน, มีปมด้อย, อยากหาแฟน, เพื่อฝันว่าอาจจะได้เจอสิ่งดี ๆ ในเน็ต, โรครจิต, แสวงหาผลประโยชน์จากคนที่ไม่รู้, หาความรู้โดยไม่ยอมเสียเงิน หรือเล่นไปงั้น ๆ แหะละ เพื่อนบอกให้ลอง

ภัยจากการเล่นเกมออนไลน์ เป็นเหมือนกับยาเสพติดดี ๆ นี่เอง เพราะเมื่อเล่นแล้วทำให้ไม่อยากหยุดเล่น อยากทำคะแนนให้ได้เยอะ ๆ ได้ level ที่สูงขึ้น อยากอวด อยากเอาชนะคนอื่น ปัจจุบันเกมออนไลน์มีมากมาย บางเกมส่อไปในทางลามกอนาจาร มีการนำเสนอภาพที่รุนแรง บางเกมมีการขายของที่อยู่ในเกม หลายคนเคยตกเป็นเหยื่อเพราะโดนหลอกซื้อของที่อยู่ในเกมก็มี นักเรียนต้องรู้จักข่มใจตนเอง เลือกเล่นเฉพาะเกมที่สร้างสรรค์ กำหนดเวลาเล่นให้เป็น ไม่ใช่เล่นเอาเป็นเอาตาย สิ่งเหล่านี้เป็นตัวบั่นทอนทำให้เสียสุขภาพกาย สุขภาพจิต รวมถึงเสียการเรียนด้วย

ภัยจากการท่องเว็บ ภัยจากการท่องเว็บอันดับ 1 คือ การโฆษณาหลอกลวงขายสินค้า เช่น สั่งซื้อของจ่ายเงินแล้วแต่ไม่ได้ของก็มี 2. เว็บดาวน์โหลด ถ้าดาวน์โหลดสุมส์สุมส์ห้า อาจจะมีไวรัสแถมมาด้วย หรือบางเว็บแค่คลิกเข้าไปก็โดนไวรัสแล้ว 3. เว็บโป๊ อนาจาร 4. เว็บบอร์ด กระดานถามตอบ อาจมีการโพสต์ข้อความชวนเชื่อ โกหกบ้าง จริงบ้าง ใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพเพื่อกลั่นแกล้งกันก็มี 4. ภัยจากอีเมลก็มีไวรัส หรือภาพโป๊ ฟอรัเวิร์ดเมลที่ไร้สาระ ถ้ามีเมลที่เราไม่รู้จักเข้ามา ก็ควรลบทิ้ง

วิธีการป้องกันภัยจากอินเทอร์เน็ต

เป็นผู้ที่เรียนรู้อยู่เสมอ พ่อแม่จำเป็นที่จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างทันต่อเหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคใหม่ หรือการปรับเปลี่ยนในด้านความคิด ค่านิยมหรือกระแสต่าง ๆ ที่เข้ามาในสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อลูกของเราได้ ดังนั้นเองพ่อแม่จึงควรที่จะเป็นผู้ที่เรียนรู้อยู่เสมอ

ติดตามข่าวสารต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อที่จะสามารถ "รู้เท่าทัน" สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมลูกให้ใช้ประโยชน์ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้มากที่สุดและเพื่อที่จะสามารถปกป้องสิ่งต่าง ๆ ที่อาจจะเข้ามาทำร้ายหรือเป็นอันตรายต่อลูกของเราโดยพ่อแม่

สามารถที่จะติดตามข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับอันตรายในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นรวมถึงแนวทางในการป้องกันแก้ไข ได้จากหลายช่องทางเช่นจากสื่อโทรทัศน์วิทยุ หนังสือพิมพ์วารสารต่าง ๆ อินเทอร์เน็ต รวมถึงการรับข่าวสารข้อมูลจากบุคคลที่รู้จัก ครูอาจารย์ หรือจากข่าวของทางโรงเรียนที่ลูกกำลังศึกษาอยู่เช่น ถ้าพ่อแม่มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตย่อมสามารถตรวจสอบว่าลูกใช้คอมพิวเตอร์อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดหรือไม่สามารถแนะนำลูกในการค้นหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สามารถติดตั้งโปรแกรมเพื่อตรวจสอบและกั้นกรองเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมไม่ให้เข้ามาขณะที่ลูกใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ สามารถรู้เท่าทันและป้องกันลูกจากภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นทางอินเทอร์เน็ตได้

เรียนรู้ที่จะรู้จักลูกของตนเอง วัยรุ่นมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย และอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรุนแรง ขึ้นลงได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งความต้องการในด้านต่าง ๆ ของลูกวัยรุ่น เช่น ความอยากรู้อยากลอง อยากได้อะไรก็มีในสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับในหมู่เพื่อน ความต้องการที่จะเป็นที่สนใจในหมู่เพื่อนต่างเพศ ซึ่งธรรมชาติของวัยรุ่นนี้เองที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อในการล่อลวงต่าง ๆ ได้โดยง่าย พ่อแม่จำเป็นต้องมีความเข้าใจ รู้จักลูกของตนมากยิ่งขึ้นในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมาและสามารถที่จะป้องกันปัญหาและช่วยเหลือลูกได้อย่างทันทั่วทั้งที่ โดยพ่อแม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้จากหนังสือที่อธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาการของวัยรุ่น หรือขอคำปรึกษาจากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในด้านการศึกษาพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นโดยตรง เพื่อช่วยให้พ่อแม่รู้เท่าทันและสามารถแนะนำลูกในสิ่งที่เป็นประโยชน์ พร้อมกับสามารถปกป้องลูกของตนจากภัยอันตรายต่าง ๆ ที่แฝงเข้ามาได้

เป็นผู้ที่ปลูกฝังความคิดและทัศนคติที่ถูกต้องให้แก่ลูก ก่อนที่พ่อแม่จะตัดสินใจเชื่อในสิ่งใดหรือรับเอาความคิดใด ๆ เข้ามา ต้องคิดให้รอบคอบอย่างสมเหตุสมผลก่อน ในสิ่งที่ได้รับมาว่าเป็นสิ่งดี เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมแล้วจริงหรือไม่เพื่อสอนลูกให้เป็นคนที่มีเหตุผลและรู้จักที่จะคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแยกแยะที่จะเลือกรับในสิ่งที่ดี และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ดี เพื่อไม่ให้ลูกกลับไปกับกระแสนิยมต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้ามาได้โดยง่าย อาทิ ค่านิยมในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงาน เราอาจคิดว่าเป็นวิธีการที่ดีมีประโยชน์เพราะเป็นการทดลองใช้ชีวิตคู่ร่วมกันก่อน หากเข้ากันไม่ได้ทั้งคู่สามารถจะเลิกรากันไปได้โดยง่ายไม่ต้องมีพันธะอะไรต่อกัน แต่ถ้าหากเราลองคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วจะพบว่าการอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงานไม่ได้ก่อให้เกิดความสุขใด ๆ เลยเพราะเป็นการอยู่ร่วมกันด้วยความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจ มีแต่ความวิตกกังวลกลัวว่าอีกฝ่ายจะจากไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ายังอยู่ในวัยเรียนทั้งคู่ และถ้าพลาดเกิดการตั้งครรภ์ขึ้นมา อนาคตในการเรียนต่อก็เหมือนต้องสูญหายไปอย่างแน่นอน

เป็นผู้ที่ให้ความรักและความเอาใจใส่ห่วงใยลูกอยู่เสมอ โดยทั่วไปเมื่อลูกมีพัฒนาการก้าวเข้าสู่วัยรุ่น ปัญหาที่พบมักจะเป็นในเรื่องของการเกิดช่องว่างในความรักความเข้าใจและช่องว่างใน

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการรับอิทธิพลต่าง ๆ ในโลกที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างมากมายก่อให้เกิดความแตกต่างอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นระหว่างวิถีชีวิตวัยรุ่นยุคก่อน กับวิถีชีวิตของเด็กวัยรุ่นในสมัยนี้ ซึ่งความแตกต่างอย่างมากระยะนี้อาจส่งผลให้ช่องว่างในความเข้าใจระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่นที่มักเป็นปัญหาที่สะสมมาอยู่ก่อนแล้วถูกทำให้ขยายห่างมากยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้นเองเพื่อการลดช่องว่างที่เกิดขึ้นพ่อแม่จึงควรที่จะทำความเข้าใจในตัวลูกให้มาก

มีเวลาให้กับลูกอย่างเฉพาะเจาะจง พ่อแม่จำเป็นต้องมีเวลาใกล้ชิดลูกอยู่เสมอ ในการพูดคุย การปรึกษาหารือ ให้ลูกรู้สึกว่าเป็นคนพิเศษของพ่อแม่ โดยตระหนักว่าแม้ว่าลูกจะเติบโตเป็นวัยรุ่นแต่เขายังคงมีความต้องการในความรัก ความห่วงใยเอาใจใส่และการชี้ทิศทางจากพ่อแม่อยู่เสมอ พ่อแม่จึงควรมีเวลาให้กับลูกอย่างเฉพาะเจาะจง

เปิดใจในการรับฟังความคิดเห็นของลูก เนื่องจากลูกในวัยรุ่นมีความสามารถที่จะเข้าใจในการใช้เหตุผลต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีในระดับหนึ่ง ดังนั้นในการพูดคุยกับลูก พ่อแม่ไม่ควรใช้อารมณ์ความรู้สึกเท่านั้น เช่น การเอะอะโวยวายอาละวาด แสดงอาการโกรธเกรี้ยวไม่พอใจในการกระทำของลูก เพราะการแสดงออกเช่นนี้จะทำให้ลูกสูญเสียความไว้วางใจที่ลูกเคยมีในตัวพ่อแม่ เพราะคิดว่าพ่อแม่ไม่รักและไม่เข้าใจ เช่น ในกรณีที่ลูกมีรสนิยมการแต่งตัวที่ดูแปลกประหลาด ตามแฟชั่น ใส่เสื้อเกะกะ หรือการย้อมผมสีแปลก ๆ เป็นต้นสิ่งที่พ่อแม่ควรทำคือ พูดคุยกับลูกด้วยความเข้าใจในสภาพที่เขาเป็น ให้ลูกสามารถที่จะสัมผัสในความรักและความห่วงใยที่พ่อแม่มีต่อลูก แล้วจึงค่อยทำการชี้แจงในสิ่งที่ลูกทำพร้อมกับฝึกให้ลูกเป็นคนที่มีเหตุผลอย่างมีเหตุผล เพื่อลูกจะได้สามารถแยกแยะที่จะเลือกรับในสิ่งที่ดีและปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ดี เพื่อไม่ให้ลูกหันไปกับกระแสค่านิยมต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้ามาได้โดยง่าย เช่น ชี้แจงให้ลูกฟังว่าการใส่เสื้อผ้าสายเดี่ยวนั้นทำให้เสี่ยงต่ออันตรายจากภัยข่มขืนได้ หรือการแต่งตัวที่แปลกประหลาดผิดสถานที่ผิดกาลเทศะอาจทำให้สูญเสียความน่าเชื่อถือและสูญเสียโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

หมั่นสังเกตและเอาใจใส่ในเรื่องการใช้เวลาของลูกอยู่เสมอ พ่อแม่ไม่ควรที่จะปล่อยปละละเลยลูกในการใช้เวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยที่พ่อแม่ไม่รู้ว่าลูกของตนกำลังทำอะไรอยู่หรือออกไปไหนกับใคร โดยอาจให้เหตุผลว่าลูกโตแล้วหรือไม่อยากที่จะละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของลูก เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่ถูกปล่อยวางได้โดยง่าย ซึ่งอาจเกิดอันตรายที่เราไม่คาดคิดกับลูกได้ เช่น ภัยจากยาเสพติด การถูกล่อลวงทางเพศ ถึงแม้ลูกจะอยู่แต่ในบ้านไม่ได้ออกไปไหนก็ตามแต่ภัยอันตรายต่าง ๆ เหล่านี้สามารถที่จะแฝงมาในรูปแบบที่เราคิดไม่ถึงได้เช่น ทางอินเทอร์เน็ต สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หรือแม้กระทั่งหนังสือการ์ตูนบางประเภทที่แฝงไว้ด้วยเรื่องของเพศและความรุนแรงต่าง ๆ ดังนั้นเองพ่อแม่จึงควรที่จะหมั่นสังเกตและเอาใจใส่ในเรื่องการใช้เวลาของลูกอยู่เสมออย่างใกล้ชิดเพื่อที่จะสามารถป้องกันอันตรายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับลูกได้อย่างทันทั่วทั้งที่จากบทบาทของความเป็นพ่อแม่ที่แต่เดิมนับว่า

หนักหนาสาหัสอยู่แล้ว เมื่อเข้าสู่ในยุคสมัยใหม่พ่อแม่ต้องแสดงบทบาทที่หนักและเหน็ดเหนื่อยกว่าเดิมอีกหลายเท่า ไม่ว่าจะต้องพัฒนาตัวเองเป็นผู้ที่กระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ การที่ต้องใช้ความระมัดระวังในการคิดอย่างรอบคอบและมีวิจารณญาณมากยิ่งขึ้นในการรับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ การที่ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และมองการณ์ไกลวางแผนอนาคตเพื่อให้ลูก หรือการที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรักความอดทนและเข้าใจจิตใจภายในของลูกอยู่เสมอ สิ่งที่คุณพ่อคุณแม่ต้องทำทั้งหมดนี้ เพื่อที่จะสามารถสร้างชีวิตของลูกให้เติบโตขึ้นมาได้อย่างประสบความสำเร็จในโลกยุคใหม่นี้ได้ และเพื่อที่จะปกป้องดูแลและป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ไม่ให้เข้ามาทำร้ายลูกได้นั่นเอง

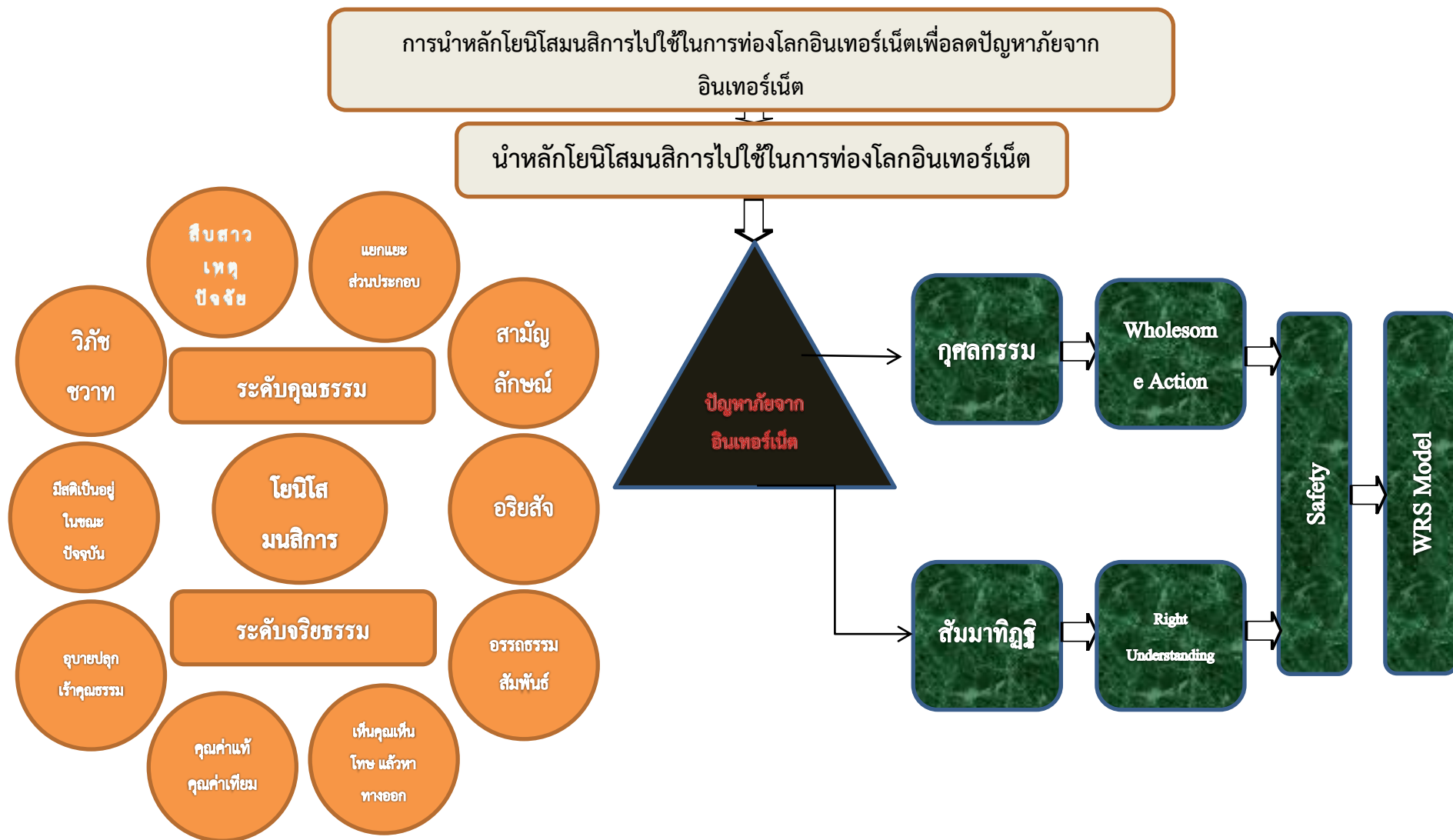
ด้วยเหตุนี้ ในสังคมปัจจุบัน เราจำเป็นต้องให้เด็กได้คุ้นเคยกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และในขณะเดียวกันก็ต้องระมัดระวัง การเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ของพวกเขา ด้วยอินเทอร์เน็ตเป็นโลกที่เปี่ยมไปด้วยความเป็นไปได้ ทำให้เราสามารถขยายขอบเขตที่ครั้งหนึ่งเคยจำกัดออกไปได้อย่างไม่น่าเชื่อ ซึ่งหากจะว่าไปแล้ว ในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา อินเทอร์เน็ตได้กลายมาเป็นช่องทางที่สำคัญที่สุดช่องทางหนึ่ง สิ่งใดที่ไม่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เราจะรู้สึกราวกับว่าสิ่งนั้นไม่มีอยู่ อย่างไรก็ตาม พึงระลึกไว้เสมอว่าอินเทอร์เน็ตเป็นโลกแห่งอันตรายที่ผู้ให้การศึกษาและสังคม โดยทั่วไปที่ต้องตระหนักเป็นพิเศษ⁹

⁹ฉัฐภางค์ สารมาศ, ภัยจากอินเทอร์เน็ต, สิริธรปริทรรศน์, ปีที่ 15 ฉบับที่ 42 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 2557 : 32 – 36.

บทที่ 4

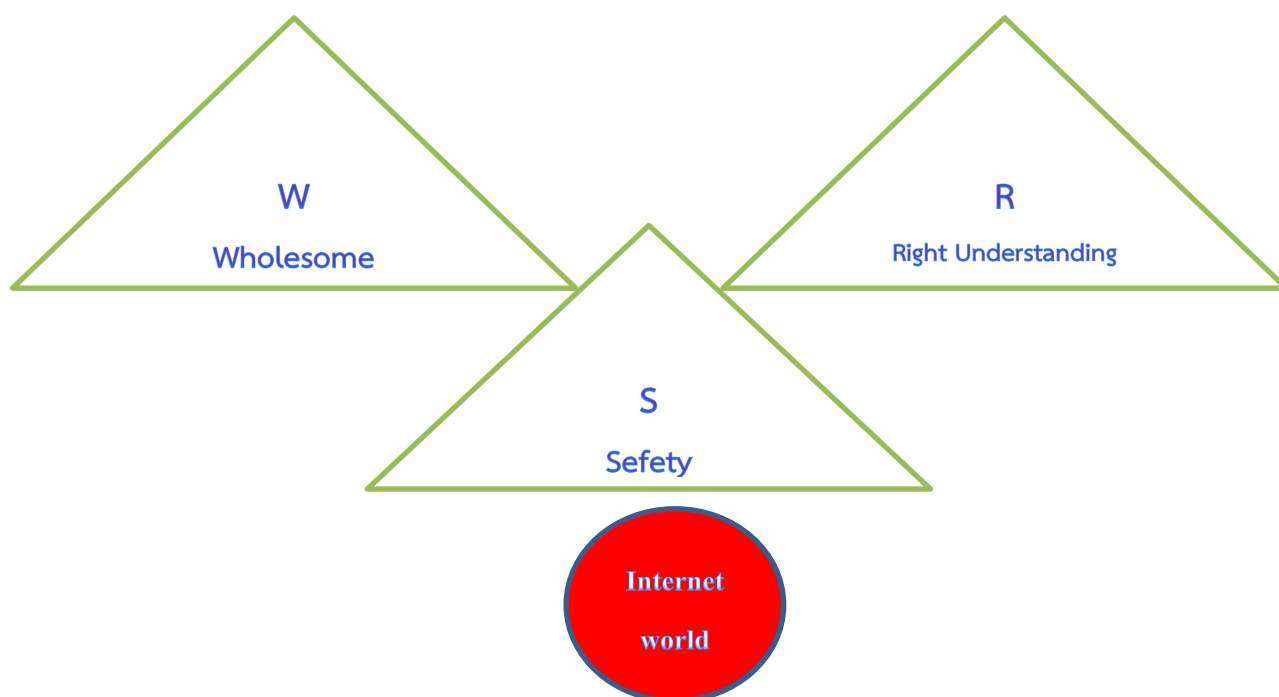
รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต เพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดในการนำเสนอ ดังนี้

แผนภูมิที่ 4.1 รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต เพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร WRS Model ประกอบด้วย W = Wholesome Action กุศลกรรม R = Right Understanding สัมมาทิฐิ S = Safety ความปลอดภัย อธิบายได้ว่า ปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ต สามารถลดได้ด้วยการนำหลักวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการไปใช้ คือ โยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม พัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การจัดอวิชชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตรธรรมสัมมาทิฐิ โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตัณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกียะสัมมาทิฐิ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการคิด 10 แบบ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือรู้เท่าทันธรรมดา วิธีคิดแบบอริยสัจ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ วิธีคิดแบบเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน วิธีคิดแบบวิภาษวาท ซึ่งผลจากการนำหลักธรรมดังกล่าวไปใช้ ทำให้เกิดสัมมาทิฐิ กุศลกรรม และท่องโลกอินเทอร์เน็ตได้ด้วยความปลอดภัย

แผนภูมิที่ 4.2 WRS Model

บทที่ 5

บทสรุป

นักเรียนนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต โดยการแยกแยะองค์ประกอบเพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะ ตามธรรมดา มีการตรวจสอบให้ชัดเจน ตัดทอนไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจ ต้องมองทั้งด้านดี และด้านเสีย หรือทั้งคุณทั้งโทษ ต้องมองเห็นทางออก ส่งเสริมความเจริญอกงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ สร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดีงามให้แก่จิต ต้องชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์ เกิดความรู้สึกตื่นตัว ระวังไม่ประมาทเร่งชวนขยายปฏิบัติกิจหน้าที่ ทำสิ่งดีงามเป็นประโยชน์ ต้องมีกัลยาณมิตรที่จะชักนำให้เกิดโยนิโสมนสิการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการของ**พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต)** ว่า โยนิโสมนสิการ เป็นหลักธรรมภาคปฏิบัติที่พึงแทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวันเริ่มตั้งแต่ การวางใจ วางท่าที การตั้งแนวความคิดหรือ ทางเดินกระแสความคิด การทำใจ การคิด การพิจารณา” โดยอาศัยหลักธรรม หรือ วิธีคิดแนวพุทธ 10 ประการ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ วิธีคิดแบบอริยสังวิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติอยู่กับอารมณ์ปัจจุบัน และวิธีคิดแบบวิภาษวาท เมื่อเกิดการรับรู้ประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาไม่ให้มีโทษแต่ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ทั้งตนเองและผู้อื่น เพื่อความเจริญอกงามแห่งปัญญาและกุศลธรรม เพื่อเสริมสร้างนิสัยและคุณลักษณะที่ดี เพื่อความรู้ตามความเป็นจริง เพื่อฝึกอบรมตนในแนวทาง ที่นำไปสู่ความสุขขั้นสูงสุด¹⁰

ข้อเสนอแนะ กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดเป็นนโยบายในหลักสูตรการเรียนการสอน ให้มีวิธีคิดว่าเรื่องนี้ควรจะคิดอย่างไร แล้วมันก็จะได้ผลออกมาดีมาก ถ้ามีวิธีคิด หรือคิดเป็น

¹⁰พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต), **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 654.

บรรณานุกรม

- กานต์สินี จันทรวิภาติลก. การศึกษาวิเคราะห์ระบบวิธีคิดเพื่อการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2550.
- ฉัฐสุภางค์ สารมาศ. ภัยจากอินเทอร์เน็ต. สิรินครปริทรรศน์. ปีที่ 15 ฉบับที่ 42 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2557.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร. ไอเดียแสดัวร์. 2541.
- พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต). **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2543.
- พิราพรรณ ใจจิตร. การใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการกับประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2552.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539.
- สาโรช บัวศรี. **พุทธศาสนากับการศึกษาแผนใหม่**. โรงพิมพ์คุรุสภา. 2510.
- <http://news.mthai.com>. วันเข้าสัปดาห์ วันที่ 29 พฤษภาคม 2557.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์, ผศ. ดร.

วุฒิการศึกษา

Ph.D. (Buddhist Studies) University of Delhi

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตร/นักวิจัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาชิต สุขวรรณดี

วุฒิการศึกษา

Ph.D. (Buddhist Studies)

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

3. นางสาวปราณี อังติลานนท์

วุฒิการศึกษา

ศน.ม. (พุทธศาสนศึกษา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย

ตำแหน่งงานปัจจุบัน

นักวิชาการการศึกษา โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวณัชศุภางค์ สารมาศ
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517
ภูมิลำเนาเดิม	บ้านเลขที่ 446/2 หมู่บ้านทองประเสริฐ ถนนเศรษฐกิจ 1 ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 70140
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 446/2 หมู่บ้านทองประเสริฐ ถนนเศรษฐกิจ 1 ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 70140
วุฒิการศึกษา	ธรรมศึกษาชั้นเอก ศาสตราจารย์บัณฑิต (สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ตำแหน่ง	นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม

คู่มือ

การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องเที่ยวโลกอินเทอร์เน็ต

ฉัตรพงศ์ สารมาศ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คำนำ

คู่มือการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเล่มนี้ ได้จัดทำขึ้นจากผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” ซึ่งเป็นการนำผลจากการวิจัยมาสรุปเป็นคู่มือสำหรับการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ต วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการจะมีบทบาทและความสำคัญต่อระบบการพัฒนาปัญญาในฐานะที่เป็นบุพภาคของการศึกษาในทางพระพุทธศาสนา เป็นปัจจัยนำไปสู่การค้นพบสัจจะของพระพุทธองค์และการบรรลุธรรมของพระอริยบุคคลทั้งหลาย มีบทบาทสำคัญในการนำไปประกาศศาสนาของพระพุทธองค์ และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในการแก้ปัญหาในภาวะปัจจุบัน

ฉัตรสุภางค์ สารมาศ

สารบัญเรื่อง

	หน้า
คำนำ	2
สารบัญ	3
บทที่ 1 บทนำ	4
บทที่ 2 วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ	7
บทที่ 3 ภัยจากอินเทอร์เน็ต	18
บทที่ 4 รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลด ปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขต กรุงเทพมหานคร	22
บทที่ 5 บทสรุป	24
บรรณานุกรม	25

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

นักเรียนไทยส่วนใหญ่หันมาใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบทางด้านจิตใจ คือ สุขภาพจิตลดลง ทำให้ผลที่ตามมาคือ ผลการเรียนรู้ลดลงจากเดิม โดยที่สิ่งที่จะโยงมาเกี่ยวนั้นก็คือ อาชญากรรม การติดสารเสพติด เนื่องจากในอินเทอร์เน็ตก็มีวิดีโอ ข้อมูลต่าง ๆ ที่โน้มน้าวจิตใจของผู้อ่านได้ นักเรียนไทย ต้องการศึกษาค้นคว้า ความรู้ ความบันเทิง ติดต่อสื่อสารกับเพื่อน ๆ ทางโลกออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น Facebook Twitter ฯลฯ ซึ่งผลที่ตามมาคือ มีความต้องการที่จะใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น ทำให้การก่ออาชญากรรม การล่อลวงเด็ก เด็กนักเรียนและเยาวชนยังมีวิจารณญาณน้อยกว่าผู้ใหญ่ ผู้ที่เล่นอินเทอร์เน็ตมาก ๆ มักจะมีปัญหาทางด้านสังคม ถูกหลอก เกิดอาชญากรรมเจอบนที่พูดไม่รู้สึกละเลย ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น อยากไปเจอเพื่อน ๆ น้อยลง รู้จักแต่คนที่เล่นเกมที่รุนแรงอยู่ในโลกความฝัน ทำให้ไม่ค่อยรู้เรื่องภายนอก ไม่ค่อยได้คุยกับพ่อแม่ ไม่คุยกับคนรอบข้าง บางทีทำให้ทะเลาะกันเพราะมีความคิดเห็นต่างกัน

วิธีคิดเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ผักผ่นได้ด้วยวิธีการที่เรียกว่า การศึกษาและแก่นแท้ของการศึกษา คือ การพัฒนาตนเองให้มีสัมมาทิฐิ คือ การมีความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น ค่านิยมที่ถูกต้อง ดีงาม เกื้อกูลแก่สังคม ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหามี 2 ประการคือ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ในส่วนของปัจจัยภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ แม่พ่อ ครูอาจารย์ ญาติพี่น้องที่เป็นกัลยาณมิตร เป็นต้น ในส่วนของปัจจัยภายใน ได้แก่ โยนิโสมนสิการเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญญา¹ การคิดเป็น เป็นความสามารถที่บุคคลรู้จักพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามสภาวะโดยคิดหาเหตุปัจจัย สืบค้นจากต้นเหตุตลอดทาง จนถึงผลสุดท้ายที่เกิดแยกแยะอย่างให้เห็นตามสภาวะที่เป็นจริง คิดตามความสัมพันธ์ที่สืบทอดจากเหตุโดยไม่เอาความรู้สึกอุปาทานของตนเองเข้าไปจับ หรือครอบคลุมนั้นก็จะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมด้วยวิธีการแห่งปัญญา หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่เกี่ยวข้องกับวิธีคิด ได้แก่ โยนิโสมนสิการ พระพุทธเจ้าทรงแนะนำไว้² เพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างปัญญา เป็นวิธีคิดพิจารณา กำหนดให้มองสิ่งทั้งหลายให้ได้คุณค่า ให้เข้าถึงความจริงซึ่งทำให้สามารถ

¹ทศนา แหม่มณี และคณะ, การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียสแควร์, 2541), หน้า 51.

²พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต), ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534), หน้า 2.

แก้ปัญหาได้และรู้จักเริ่มทำการต่าง ๆ อย่างถูกต้อง ได้ด้วยตนเอง เมื่อย้อนไปสู่ครั้งพุทธกาลพระพุทธร่องค์ทรงปฏิรูปและปฏิวัติวิธีคิดใหม่เพื่อลบล้างวิธีคิดแบบเดิม ๆ ของเจ้าลัทธิต่าง ๆ วิธีการคิดที่พระพุทธร่องค์ทรงนำเสนอในยุคนั้นก็คือ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ เป็นวิธีคิดที่อยู่ในการพัฒนาปัญญาของมนุษย์ เป็นวิธีคิดที่อยู่เหนือระดับความเชื่อ เนื่องจากเป็นวิธีคิดที่มีระบบมีการวิเคราะห์อันเป็นวิธีการสำคัญสำหรับการสร้างปัญญาอันบริสุทธิ์³

หลักธรรมหนึ่งที่มีความสำคัญซึ่งเห็นว่าจะน่าจะเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาในหลาย ๆ ด้านของสังคมไทยได้ปัจจุบันนี้ คือ **หลักโยนิโสมนสิการ** หรือ **การพิจารณาโดยอุบายแยบคาย** มี 10 ประการ ดังนี้ 1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือ วิธีคิดแบบบิทัปปัจจยตา 2) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ หรือ วิธีคิดแบบขันธ 5 3) วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา หรือ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ 4) วิธีคิดแบบแก้ปัญหา หรือ วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 5) วิธีคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย หรือวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ 6) วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก หรือวิธีคิดแบบอัสสาทะ-อาทีนวะ-นิสสรณะ 7) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม-หรือวิธีคิดแบบปฏิสังขยา โยนิโส 8) วิธีคิดแบบเร้ากุศล หรือวิธีคิดแบบกุศลภาวนา 9) วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน หรือวิธีคิดแบบสติปัฏฐาน 10) วิธีคิดแบบวิเคราะห์ หรือวิธีคิดแบบวิภาษวาท ซึ่งเป็นหลักคำสอนที่เน้นให้มีสติพิจารณาหาเหตุผลของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วนำไปสู่ปัญญาแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและสิ้นเชิง โยนิโสมนสิการสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต ในการแก้ปัญหาและนำไปใช้เพื่อมุ่งสู่ความหลุดพ้น เป็นวิธีคิดที่มีเฉพาะในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นวิธีที่มีหลักพุทธธรรมประกอบ เป็นแบบแผน เป็นแผนที่เป็นทางเดินให้กระแสดวงความคิด⁴ ทำให้บุคคลเข้าใจโลก เข้าใจชีวิต ตามสภาพความเป็นจริงและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง แก่สังคมและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การใช้คอมพิวเตอร์ในการติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เป็นอีกหนึ่งอันตรายที่จะทำให้เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครเกิดอันตราย การพูดคุยกับบุคคลที่ไม่รู้จักผ่านทางสังคมออนไลน์ ทำให้ถูกล่อลวงไปทำสิ่งไม่ดี การใช้สื่อสังคมออนไลน์ไปในทางที่ผิด ทำให้ตัวเอง พ่อแม่ หรือผู้เกี่ยวข้องเกิดความเดือดร้อน การเล่นเกมและใช้คอมพิวเตอร์ในเวลานาน ทำให้

³พริชาพรณ ใจจิตร, การใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการกับประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม, **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2552). บทคัดย่อ.

⁴กานต์สินี จันทร์วิภาติลก, การศึกษาวิเคราะห์ระบบวิธีคิดเพื่อการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550), หน้า 2.

ตัวเองเกิดผลเสียต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น สายตาสั้น สุขภาพเสีย เพื่อนในโลกความจริงน้อยลง เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครการใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างเป็นระบบจึงไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการจะมีบทบาทและความสำคัญต่อระบบการพัฒนาปัญญาในฐานะที่เป็นบุพภาคของการศึกษาในทางพระพุทธศาสนา เป็นปัจจัยนำไปสู่การค้นพบสัจจะของพระพุทธองค์และการบรรลุธรรมของพระอริยบุคคลทั้งหลาย มีบทบาทสำคัญในการนำไปประกาศศาสนาของพระพุทธองค์ และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในการแก้ปัญหาในภาวะปัจจุบัน⁵

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า “รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นเรื่องที่น่ายินดี และน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่งเพื่อการพัฒนาทางสังคม ส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต การแก้ปัญหาในภาวะปัจจุบัน
2. เพื่อลดปัญหายัยจากอินเทอร์เน็ต

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต การแก้ปัญหาในภาวะปัจจุบัน
2. ลดปัญหายัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

หน่วยงานที่นำไปใช้

1. กระทรวงศึกษาธิการ
2. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
3. กรุงเทพมหานคร
4. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

⁵(สืบค้นได้จาก <http://news.mthai.com>, วันที่เข้าสืบค้น 29 พฤษภาคม 2557)

บทที่ 2

วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการ เป็นหลักธรรมภาคปฏิบัติที่ได้รับรวบรวมจากคัมภีร์ แล้วนำมาประมวลเป็นวิธีคิดประเภทต่าง ๆ พร้อมทั้งจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา พึงใช้แทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เริ่มตั้งแต่ “การวางใจ วางท่าที การตั้งแนวความคิดหรือ ทางเดินกระแสความคิด การทำใจ การคิด การพิจารณา” โดยอาศัยหลักธรรม หรือ วิธีคิดแนวพุทธ 10 ประการ⁶ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ วิธีคิดแบบอริยสังวิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติอยู่กับอารมณ์ปัจจุบัน และวิธีคิดแบบวิภาษวาทเมื่อเกิดการรับรู้ประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาไม่ให้มีโทษแต่ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ทั้งตนเองและผู้อื่น เพื่อความเจริญอกงามแห่งปัญญาและกุศลธรรม เพื่อเสริมสร้างนิสัยและคุณลักษณะที่ดี เพื่อความรู้ตามความเป็นจริง เพื่อฝึกอบรมตนในแนวทาง ที่นำไปสู่ความสุขขั้นสูงสุด คือ หลุดพ้นเป็นอิสระเป็นธรรมที่เป็นบุพภาคแห่งมัชฌิมาปฏิปทา ควบคู่กับปรโตโฆสะอัน เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างบุคคลกับโลกหรือสภาพแวดล้อมภายนอกในทางจิตใจ อันได้แก่ ท่าทีแห่งการรับรู้ และความคิดซึ่งเป็นท่าทีแห่งปัญญาหรือการคิดตามความเป็นจริงนั่นเองเมื่อเกิดการรับรู้ อายตนะภายนอก กระพบกับ อายตนะภายใน เกิดวิญญาณ 6 ขึ้น ความรู้สึกสุขทุกข์ย่อมเกิดตามมา หากไม่มีวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ อโยนิโสมนสิการ ย่อมก่อให้เกิดตณหา และนำไปสู่การเกิดปัญหาหรือเกิดทุกข์ต่อไป ในทางตรงกันข้าม หากมีโยนิโสมนสิการ ภายหลังจากเกิดการรับรู้ เกิดความรู้สึกก็จะนำไปสู่การเกิดปัญญา และสามารถแก้ปัญหาช่วยดับทุกข์หรือบรรเทาทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ โยนิโสมนสิการถึงจะมีมากอย่างก็สรุปลงได้เป็น 2 ประเภทเท่านั้น คือ

1. โยนิโสมนสิการ ประเภทพัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การจัดอวิชชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตระสัมมาทิฐิ เรียกว่า โยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม

2. โยนิโสมนสิการ ประเภทสร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกียะสัมมาทิฐิ เรียกว่า โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ บางอย่างใช้ประโยชน์ประเภทเดียวบางอย่างใช้ประโยชน์

⁶พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต), **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 654.

ได้ทั้งสองประเภท ในที่นี้จะยังไม่แยกกลุ่มไว้ จะยกมาแสดงทีละอย่างตามลำดับที่เห็นสมควร และชี้แจงประโยชน์เป็นข้อ ๆ ไป

วิธีคิดเพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านปัญญานั้นทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า โยนิโสมนสิการ คือ การคิดครบถ้วนกระบวนความ มี 10 ประการ ได้แก่

วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย

วิธีคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัย เป็นวิธีพิจารณาปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้รู้จักสภาวะตามที่เป็นจริงหรือพิจารณาปัญหาค้นหาหนทางแก้ไขด้วยการสืบสาวหาสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันมา เรียกว่า วิธีคิดแบบบิทัปปัจจยตาหรือ วิธีคิดแบบปัจจัยตาการ ในทางปฏิบัติแยกวิธีคิดนี้ได้ 2 ประเภท คือ

1. คิดแบบปัจจัยสัมพันธ์ คือ เมื่อพบเหตุการณ์หรือเรื่องที่พิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใด ก็มองห้อยย้อนและสืบสาวชักโยงออกไปถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหลายที่เข้ามาสัมพันธ์นั้น ก่อให้เกิดผลหรือปรากฏการณ์นั้น ๆ ขึ้น เช่น พระพุทธเจ้าตรัสสอนบ่อย ๆ ให้พระสาวกพิจารณาว่า “เมื่อสิ่งนั้นมี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนั้นเกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น ฯลฯ”⁷

2. คิดแบบสอบสวน คือ เมื่อประสบพบเห็นสิ่งใด ๆ ที่ควรพิจารณา ก็คอยตั้งคำถามแก่ตนว่าทำไม เพราะอะไร เช่น พระพุทธเจ้าทรงตั้งปัญหาถามพระองค์เองก่อนตรัสรู้ ว่า “ต้นเหตุเกิดขึ้นเพราะอะไรเป็นปัจจัยให้เกิดต้นเหตุ เป็นต้น หรือคิดสืบสาวหาสาเหตุจิตใจต่อไป

วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ

วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ เป็นวิธีคิดที่กระจายเนื้อหาที่มุ่งเพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะของมัน ตามธรรมดา สิ่งทั้งหลายก็ดี ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ก็ดีเรื่องราวต่าง ๆ ที่อุบัติขึ้นก็ดี เกิดจากส่วนประกอบย่อย ๆ มารวมกันเข้า เมื่อแยกแยะกระจายออกไปให้เห็นองค์ประกอบย่อย ๆ ต่าง ๆ ได้แล้ว จึงจะรู้จักสิ่งนั้น เรื่องราวนั้น ๆ ได้ถูกต้องแท้จริง จึงจับจุดที่เป็นปัญหาได้ และจึงจะแก้ปัญหาได้ เช่น พระพุทธศาสนาแยกแยะชีวิตออกเป็นส่วนประกอบย่อยต่าง ๆ เช่น เป็นขั้น 5 เป็นต้น การแยกแยะส่วนประกอบของสิ่งนั้น ๆ ออกเป็นส่วนย่อยจนละเอียดสุดไม่สามารถแยกแยะออกไปได้ เพื่อให้เห็นภาพความจริงได้ชัดเจน ไม่ผิดพลาด เน้นการมองลึกโดยนัยปรมัตถ์ จากสิ่งที่สมมติบัญญัติ เช่น คนทั่วไปมองเห็นว่า มนุษย์เป็นหญิงสวยงาม ชายรูปหล่อ เป็นต้น แต่เมื่อนำวิธีการเข้าไปจับวิเคราะห์แล้ว ตามนัยแห่งปรมัตถ์ แยกเป็นเพียง ขั้น 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ และธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ประกอบกันอยู่อย่างนี้ จึงไม่ใช่บุคคล ตัวตน เรา เขา ชาย หญิง เป็นต้น

วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือรู้เท่าทันธรรมดา

⁷ส.นิ. 16/144/77, 154.

วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา เป็นวิธีมองเหตุการณ์ สถานการณ์ ความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย อย่างรู้เข้าใจธรรมชาติของมัน ซึ่งจะต้องเป็นไปอย่างนั้นในฐานะที่มันเป็นสิ่งซึ่งเกิดจากเหตุ ปัจจัยต่าง ๆ ประดังขึ้น จึงจะต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัยเหล่านั้น กล่าวคือ การที่มันเกิดขึ้นแล้ว จะต้องดับไป ไม่เที่ยง ไม่คงที่ ไม่คงอยู่ตลอดไป มีภาวะที่ถูกปัจจัยต่าง ๆ ที่ขัดแย้ง บีบคั้นได้ ไม่มีอยู่ และไม่สามารถดำรงอยู่โดยไตรลักษณ์ หรือสามัญลักษณ์ จึงเรียกว่า วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ วิธีคิด แบบนี้ที่ถูกต้องต้องดำเนินไปให้ครบ 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นที่หนึ่ง รู้เท่าทันและยอมรับความจริง เป็นขั้นวางใจวางท่าที่ต่อสิ่งทั้งหลายโดย สอดคล้องกับความเป็นจริงของธรรมชาติ เป็นท่าที่แห่งปัญญา เช่น เมื่อประสบสถานการณ์ที่ไม่ ประปรายขึ้น ตั้งขึ้น สำนึกขึ้นในเวลานั้นว่า เราจะมองตามความเป็นจริง ไม่มองด้วยตามความอยาก ของเราที่อยากให้เป็นอย่างนั้นหรือไม่ให้เป็น รู้ว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างนั้นตามเหตุปัจจัยของมันเปลื้องตัวอิสระ ได้ ไม่เอาตัวไปให้ถูกกดถูกบีบ

2. ขั้นที่สอง แก้ไขและทำการไปตามเหตุปัจจัย เป็นขั้นปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายโดยสอดคล้องกับ ความเป็นจริงของธรรมชาติ เป็นท่าที่แห่งปัญญา คือ รู้ว่าสิ่งทั้งหลายจะเป็นอย่างไรก็ยอมเป็นไปตาม เหตุปัจจัย ไม่ใช่ขึ้นต่อความอยากความปรารถนาของเราหรือใคร ๆ เมื่อเราต้องการให้มันเป็นอย่าง นั้น ก็ต้องทำให้เหตุปัจจัยให้ได้เป็นอย่างนั้น แล้วแก้ไขหรือจัดการที่ตัวเหตุปัจจัยนั้น ๆ เมื่อทำเหตุ ปัจจัยได้พร้อมบริบูรณ์ที่จะให้เป็นอย่างนั้น มันก็ต้องเป็นอย่างนั้น ถ้าเหตุปัจจัยไม่พร้อมที่จะให้เป็น มันก็ไม่เป็น แล้วก็รู้และแก้ไขกันที่เหตุปัจจัยนั้นแหละ ไม่ใช่แก้ด้วยความอยาก เมื่อปฏิบัติได้อย่างนี้ ก็ ดำรงตนอยู่เป็นอิสระ อยู่อย่างอิสระ ทำการได้ดีที่สุด พร้อมทั้งไม่มีความทุกข์

วิธีคิดแบบอริยสัจ

วิธีคิดแบบอริยสัจ 4 เป็นวิธีคิดที่ต่อเนื่องจากวิธีคิดแบบสามัญลักษณ์หรือรู้เท่าทันธรรมดา คือ เมื่อเข้าใจจิตธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายวางใจได้และตกลงใจว่าจะแก้ปัญหาที่ตัวเหตุตัวปัจจัย จากนั้นก็ดำเนินความคิดต่อไปตามวิธีคิดแบบอริยสัจสี่นี้มีหลักการสำคัญ คือ การเริ่มต้นจากปัญหา หรือทุกข์โดยกำหนดรู้ ทำความเข้าใจปัญหาหรือความทุกข์ให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุเพื่อเตรียม แก้ปัญหา พร้อมกันนั้นก็กำหนดเป้าหมายของตนให้แน่ชัดว่าคืออะไร จะเป็นไปได้หรือไม่ จะเป็นไปได้ อย่างไม่ อย่างไร แล้วคิดว่าวิธีปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหาโดยสอดคล้องกับการที่จะบรรลุจุดหมายที่ได้ กำหนดไว้นั้น ทั้งนี้อาจจัดวางเป็นขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดรู้ แจกแจงแกลงปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา สภาพและขอบเขตของปัญหา ให้เข้าใจชัดเจนว่าเป็นอะไร คืออะไร เป็นที่ตรงไหนเหมือนแพทย์ตรวจดูอาการของโรค ดูความ ผิดปกติของร่างกาย วินิจฉัยให้รู้ว่าเป็นอะไร ที่ตรงไหน รู้เข้าใจโรคและร่างกายเฉพาะอย่างยิ่งส่วนซึ่ง เป็นที่ตั้งของโรคให้ชัดเจน (ทุกข์)

ขั้นที่ 2 สืบสวนเหตุแห่งทุกข์ที่จะพึงละ วิเคราะห์ค้นหามูลเหตุหรือต้นตอของปัญหาซึ่งจะต้องแก้ไขกำจัดหรือทำให้หมดสิ้นไป ตามปกติขั้นนี้ตรงกับวิธีคิดแบบที่ 1 คือ วิธีคิดแบบปัจจัยการนั่นเอง เหมือนแพทย์ค้นหาสมมุติฐานของโรคหาสาเหตุของโรคซึ่งจะนำไปสู่การรักษาที่ถูกต้องตรงจุดมิใช้รักษาแต่เพียงอาการ (สมุทัย)

ขั้นที่ 3 เล็งหมายขัดซึ่งการดับทุกข์ที่จะทำให้สำเร็จ เล็งเห็นชัดเจนถึงภาวะปราศจากปัญญาซึ่งมุ่งหมายว่าคืออะไร เป็นไปได้จริงหรือไม่อย่างไร มีความชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายและหลักการทั่วไป หรือตัวกระบวนการของการแก้ปัญหาก่อนที่จะวางรายละเอียดและกลวิธีปลีกย่อยในขั้นตอนการ ดำเนินการ เหมือนแพทย์รู้ว่าโรคนั้น ๆ รักษาได้มองเห็นกระบวนการของโรคชัดเจนว่าจะหายไปได้หรือไม่ (นิโรธ)

ขั้นที่ 4 จัดวางวิธีการดับทุกข์ที่จะต้องปฏิบัติ เมื่อมีความชัดเจนเกี่ยวกับเป้าหมายและหลักการทั่วไปแล้ว ก็กำหนดวางวิธีการ แผนการและรายการที่จะต้องทำในการที่จะแก้ไขกำจัดสาเหตุของปัญหาให้สำเร็จ โดยสอดคล้องกับเป้าหมายและหลักการทั่วไปนั้นเพื่อเตรียมแก้ไขปัญหาคต่อไป (มรรค)

วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์

วิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ หรือคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย เป็นวิธีคิดในระดับปฏิบัติการหรือลงมือทำ คือ การที่จะกระทำการต่าง ๆ โดยรู้และเข้าใจถึงหลักการและความมุ่งหมายของเรื่องนั้น ๆ จะดำเนินไปเพื่อจุดหมายอะไร เพื่อให้เป็นการปฏิบัติที่ได้ผลตามความมุ่งหมายนั้น ไม่กลายเป็นการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนเลือนลอยมลาย เช่น เมื่อจะลงมือทำงานอะไรนั้น ก็ตรวจสอบตนเองให้ชัดเจนว่าเข้าใจหลักการและความมุ่งหมายของงานนั้นดีแล้วหรือไม่ โดยอาจคอยตั้งคำถามว่า อันนี้เพื่ออะไร ๆ เป็นต้น วิธีคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย เป็นการพิจารณาให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง ธรรม กับ อรรถ หรือหลักการ กับ ความมุ่งหมาย นำไปสู่การปฏิบัติถูกต้องที่เรียกว่า ธรรมานุธรรมปฏิบัติ ทำให้ข้อปฏิบัติย่อยเข้ากันได้ สอดคล้องกันและส่งผลแก่หลักการใหญ่เป็นไปเพื่อจุดหมายที่ต้องการ

วิธีคิดแบบเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก

วิธีคิดแบบเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก เป็นวิธีคิดในการมองให้ครบทั้งข้อดี ข้อเสีย และทางแก้ไข หาทางออกให้หลุดรอดปลอดภัยจากข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นวิธีมองสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงอีกแบบหนึ่ง เน้นการศึกษาและยอมรับความจริงตามที่สิ่งนั้น ๆ เป็นอยู่ทุกแง่ทุกมุมเพื่อให้รู้และเข้าใจถูกต้องตามความเป็นจริงทั้งด้านดี ด้านเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง ศัพท์ทางธรรมดา เรียกว่า วิธีคิดโดยรู้ อัสสาทะ คิดหาคุณค่า คิดหาข้อดี อาทีนวะ คิดหาโทษ คิดหาข้อเสีย และนิสสรณะ คิดหาทางออกการยอมรับทั้งด้านดี ทั้งด้านเสีย และเป็นวิธีคิดที่ต่อเนื่องกับการปฏิบัติมาก มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ ต้องมองเห็นทั้งด้านดี และด้านเสีย หรือทั้งคุณทั้งโทษ ต้องมองเห็นทางออก

เห็นจุดหมาย และรู้จุดหมายที่จะไป วิธีคิดแบบนี้ พระพุทธเจ้าทรงเน้นมาก เพราะคนทั้งหลายมักจะตื่นตามกัน และเอนเอียงง่ายพอจับได้อะไรดี ก็มองเห็นแต่ดีไปหมด พอจับได้ว่าอะไรไม่ดีก็เห็นแต่เสียไปหมด ทำให้พลาดทั้งความจริงและการปฏิบัติที่ถูกต้อง อันที่จริงนั้นปกติของสิ่งทั้งหลายย่อมมีทั้งส่วนดี ส่วนเสีย จุดอ่อน จุดแข็ง เป็นต้น อาจดีมากหากอยู่ในกรณีแวดล้อมอย่างหนึ่ง หรืออาจจะดีน้อย หากได้อยู่ในกรณีแวดล้อมหรือเงื่อนไขอีกอย่างหนึ่งเมื่อได้ตระหนักและยอมรับถึงข้อดี ข้อเสีย จุดอ่อน จุดแข็งแล้ว เราก็จะได้ระมัดระวังปิดกั้นทางเสียหรือหาสิ่งชดเชยทดแทนให้ประโยชน์ที่ได้สมบูรณ์ต่อไป

วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม

วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับปฏิเสวนา เช่น การใช้สอย หรือบริโภค เป็นวิธีคิดแบบสกัดหรือบรรเทาตัณหา ตัดทอนไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชักจูงพฤติกรรมต่อไปวิธีคิดแบบนี้ ใช่มากในชีวิตประจำวัน เพราะเกี่ยวข้องกับการบริโภคใช้สอยปัจจัยสี่ และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางเทคโนโลยี มีหลักการโดยย่อว่า คนเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ เพราะเรามีความต้องการ สิ่งใดที่สามารถสนองความต้องการของเราได้ สิ่งนั้นก็มิประโยชน์มีคุณค่าแก่เรา จำแนกได้เป็น 2 ประเภทตามชนิดของความต้องการ คือ

1. คุณค่าแท้ หมายถึง ความหมาย คุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งที่สนองความต้องการของชีวิตโดยตรง มนุษย์นำมาใช้ในการแก้ปัญหาของตน เพื่อประโยชน์สุขทั้งของตนเองและผู้อื่น คุณค่านี้อาศัยปัญญานับเครื่องตีค่า จะเรียกว่าคุณค่าที่สนองปัญญาก็ได้ เช่น อาหาร มีคุณค่าเป็นประโยชน์สำหรับหล่อเลี้ยงร่างกายให้ดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้ มีสุขภาพดี มีกำลังเกื้อกูลแก่การปฏิบัติหน้าที่ เป็นต้น (คุณค่าแท้นี้เกี่ยวเนื่องด้วยธรรมชาติ)

2. คุณค่าเทียม หมายถึง ความหมาย คุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งที่มนุษย์พบ ให้แก่สิ่งนั้นเพื่อปรนเปรอการเสพสรวายเวทนา เพื่อเสริมความมั่งคั่งยิ่งใหญ่ของตัวตนที่ยึดถือไว้ คุณค่านี้อาศัยตัณหาเป็นเครื่องตีค่า จะเรียกว่าคุณค่าที่สนองตัณหาก็คือได้เช่น อาหาร มีคุณค่าอยู่ที่ความเอร็ดอร่อย เสริมความสนุกสนาน หรือความโก้หรูหรารของรถยนต์ มีราคา ความสวยงามเป็นเครื่องแสดงหรือเครื่องวัดฐานะ เป็นต้น วิธีคิดแบบนี้ มุ่งให้เข้าใจและเลือกเสพคุณค่าแท้ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตอย่างแท้จริงเพื่อประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น คุณค่าแท้นั้นนอกจากจะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตอย่างแท้จริงแล้ว ยังเกื้อกูลต่อความเจริญงอกงามของกุศลธรรม เช่น ความมีสติทำให้พ้นจากความเป็นทาสของวัตถุ เป็นต้น

วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม

วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรมเป็นวิธีคิดแบบเร้ากุศล หรือคิดแบบกุศลภาวนา เป็นวิธีคิดในแนวสกัดกั้นหรือบรรเทาและขัดเกลากตัณหา ส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะหลักการมีอยู่ว่า ประสพการณ์ คือ สิ่งที่ได้ประสบหรือได้รับรู้อย่าง

เดียวกับบุคคลที่ประสบหรือรับรู้ต่างกัน อาจมองเห็นและคิดนึกปรุงแต่งไปคนละอย่างสุดแต่โครงสร้าง แนวทางความเคยชินที่เป็นเครื่องปรุงของจิต คือ สังขาร ที่ผู้หนึ่งได้สั่งสมไว้ หรือสุดแต่การทำใจในขณะนั้น ๆ คนหนึ่งมองแล้ว คิดปรุงแต่งไปในทางดีงาม แต่อีกคนหนึ่งมองแล้ว คิดปรุงแต่งไปในทางไม่ดีไม่งาม เป็นโทษเป็นอกุศล รวมถึงเรื่องของเวลา คราวหนึ่งคิดดี คราวหนึ่งคิดร้าย การทำใจที่ช่วยตั้งต้นและชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์ เรียกว่า วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรมวิธีคิดในแบบนี้ มีความสำคัญในแง่ที่ทำให้เกิดความคิดและการกระทำที่ดีงามเป็นประโยชน์ในขณะนั้น ๆ และช่วยแก้ไขนิสัยความเคยชินร้าย ๆ ของจิตที่ได้สั่งสมไว้แต่เดิมพร้อมกับสร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดีงามให้แก่จิตไปในเวลาเดียวกันเช่น การคิดถึงความตาย เมื่อคิดถึงแล้วก็เกิดความสลดหดหู่ ความเศร้าความเหี่ยวแห้งใจ ตลอดจนเกิดความดีใจเมื่อนึกถึงความตายของคนที่เราเกลียดชัง แต่ถ้าในขณะที่เราคิดนั้น เรามีโยนิโสมนสิการอยู่ด้วย เราก็จะเกิดความรู้สึกตื่นตัว เร้าใจไม่ประมาทเร่งชวนขวยปฏิบัติกิจหน้าที่ ทำสิ่งดีงามเป็นประโยชน์ ตลอดจนรู้เท่าทันความจริงที่เป็นคติธรรมดาของสังขาร เป็นต้น เรียกได้ว่าเป็นการคิดถึงความตายที่ถูกวิธีองค์ประกอบสำคัญที่คอยพยุงความคิดให้อยู่ในโยนิโสมนสิการ ได้แก่ สติ ซึ่งช่วยยับยั้งความคิดที่หลงลอยไปเป็นอโยนิโสมนสิการมี 2 คือ เพื่อความรู้ตามสภาวะ ซึ่งมีลักษณะที่แน่นอนเป็นอย่างเดียว แลเพื่อเสริมสร้างกุศลธรรม ซึ่งมีลักษณะแผกผันไปได้หลากหลายนั้น มีจุดแยกอยู่ที่ขณะตั้งต้นความคิด และสติอาจมีบทบาทสำคัญในการเลือกทางแยกที่จุดตั้งระหว่างโยนิโสมนสิการแบบต่าง ๆ นี้ เช่นเดียวกับที่สติสามารถเลืกระหว่าง โยนิโสมนสิการ กับ อโยนิโสมนสิการได้

วิธีคิดแบบมีสติเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน

เป็นวิธีคิดที่มีปัจจุบันธรรมดาเป็นอารมณ์ความจริง เป็นเพียงส่วนหนึ่งของวิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม ข้อที่ใช้ สติกำกับไปด้วยวิธีคิดในแบบนี้ ที่แยกแสดงออกมาเป็นอีกข้อหนึ่งต่างหากนั้นเป็นเพราะมีแง่ที่ควรทำความเข้าใจเป็นพิเศษ และเป็นวิธีคิดที่มีความสำคัญโดยลำพังตัวของมันเองข้อที่จะต้องทำความเข้าใจเป็นพิเศษนั้น คือ การที่ผู้เข้าใจผิดเกี่ยวกับความหมายของการเป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเข้าใจไปว่า พุทธศาสนาสอนให้คิดถึงสิ่งที่อยู่เฉพาะหน้ากำลังเป็นไปในปัจจุบันเท่านั้น ไม่คิดพิจารณาเกี่ยวกับอดีต หรืออนาคตตลอดจนไม่คิดเตรียมการวางแผนเพื่อกาลภายหน้าลักษณะความคิดชนิดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เป็นการคิดที่อยู่ในแนวทางของความรู้หรือคิดด้วยอำนาจปัญญา เป็นการคิดที่สามารถรวมเอาเรื่องที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เรื่องที่ล่วงผ่านมาแล้ว และเรื่องของกาลภายหน้าเข้าในการเป็นอยู่ในปัจจุบันเช่น การคิดพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องในอดีต ถือเป็นการคิดที่นำมาใช้เป็นบทเรียนก่อให้เกิดความไม่ประมาทระมัดระวังป้องกันภัยในอนาคต เป็นต้น คำว่า ปัจจุบัน ในทางธรรม มิใช่เพ่งที่เหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น แต่หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องในขณะนั้น ๆ เป็นสำคัญ ดังนั้น สิ่งที่ตามความหมายของคนทั่วไปไม่ว่าจะเป็นอดีตหรืออนาคต ก็อาจกลายเป็นปัจจุบัน ตามความหมายของนามธรรมได้สรุปง่าย ๆ ว่า ความเป็นปัจจุบัน กำหนดเอาที่ความเกี่ยวข้อง ต้องรู้ ต้องทำเป็น

สำคัญสิ่งที่เป็นปัจจุบันคลุมถึงเรื่องราวทั้งหลายที่เชื่อมโยงต่อกันมาวิธีคิดแบบนี้มุ่งที่จะช่วยแบ่งแยกความคิดถึงอดีตและอนาคตตามแนวทางของต้นหาที่เพื่อผันเลือนลอย ผลาญเวลาและคุณภาพของจิตใจให้สูญเปล่าการคิดที่ถูกวิธีจะช่วยให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติในทางปัจจุบันให้ถูกต้องได้ผลดียิ่งขึ้นเป็นการสนับสนุนให้มีการตระเตรียมและวางแผนในกิจการล่วงหน้า

วิธีคิดแบบวิภาษวาท

เป็นวิธีคิดที่ใช้การพูดแยกแยะ จำแนก แจกแจงแถลงความ แบบวิเคราะห์ เป็นการมอง และแสดงความจริง โดยแยกแยะออกให้เห็นในแต่ละด้านให้ครบทุกด้าน ไม่ใช่จับเอาบางแง่บางประเด็นขึ้นมาวินิจฉัยตีคลุมลงไปอย่างนั้นทั้งหมดความจริงวิภาษวาทเป็นชื่อเรียกระบบความคิดของพระพุทธศาสนาทั้งหมด มีความหมายครอบคลุมวิธีคิดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นหลาย ๆ อย่างวิธีคิดแบบนี้ทำให้ความคิดและการวินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ ชัดเจนตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง เท่าความจริง พอดีกับความจริง เพื่อให้เข้าใจความหมายของวิภาษวาทชัดเจนยิ่งขึ้น ขอจำแนกวิธีคิดแบบวิภาษวาทออกไปในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. จำแนกในด้านของความจริง

- จำแนกตามที่เป็นอยู่จริงของสิ่งนั้น ๆ มองความจริงให้ตรงตามที่เป็นอยู่ในแก่นนั้นด้านนั้น ไม่ใช่จับเอาความจริงเพียงแง่หนึ่งมาตีคลุมเป็นอย่างนั้นไปหมด
- จำแนกโดยมองความจริงของสิ่งนั้น ให้ครบทุกแง่ทุกด้าน ไม่มองแคบ ๆ ไม่ติดอยู่กับส่วนเดียวแง่เดียวของสิ่งนั้น แต่มองให้หลายแง่หลายด้าน เช่น คน ๆ หนึ่งอาจจะดีในแง่หนึ่ง แต่ไม่ดีในแง่หนึ่ง การคิดจำแนกในแง่นี้ เป็นส่วนเสริมกันกับข้อแรกให้ได้ผลสมบูรณ์ และมีผลรวมไปถึงการเข้าใจในภาวะที่องค์ประกอบต่าง ๆ มารวมกันโดยครบถ้วน จึงเกิดขึ้นเป็นสิ่งนั้น ๆ เป็นการเห็นที่กว้างไปถึงลักษณะด้านต่าง ๆ และองค์ประกอบต่าง ๆ ของมัน

2. จำแนกโดยส่วนประกอบวิเคราะห์แยกแยะ ให้รู้ว่สิ่งนั้นเกิดขึ้นจากองค์ประกอบย่อยต่าง ๆ มาชุมนุมกันเข้า ไม่ติดอยู่ภายนอกหรือถูกลวงโดยภาพรวมของสิ่งนั้น ๆ เช่น การแยกแยะคนออกเป็นนามและรูปเป็นขั้น 5 แบ่งย่อยออกจนเห็นภาวะที่ไม่เป็นอัตตา

3. จำแนกโดยลำดับขณะแยกแยะวิเคราะห์ปรากฏการณ์ตามลำดับ แห่งเหตุแห่งปัจจัย ให้มองเห็นเหตุปัจจัยที่แท้จริงที่เกิดขึ้นในแต่ละขณะ เป็นวิธีที่ใช้มากในฝ่ายอภิปรัชญา เช่น โจรปล้นบ้านและฆ่าเจ้าทรัพย์ตาย หากคิดจำแนกโดยลำดับขณะแล้วจะเห็นว่า โจรโลภอยากได้ทรัพย์ แต่เจ้าทรัพย์เป็นอุปสรรคต่อการได้ทรัพย์นั้น ความโลภทรัพย์จึงเป็นเหตุให้โจรมีโทสะต่อเจ้าทรัพย์โจรจึงฆ่าเจ้าทรัพย์ ตัวเหตุที่แท้ของการฆ่าคือโทสะ หาใช่โลภะไม่โลภะเป็นเพียงเหตุให้ลักทรัพย์ และเป็นปัจจัยให้โทสะเกิดเท่านั้น ในภาษาสามัญจะพูดว่า โจรฆ่าคนเพราะความโลภ แต่ถ้าพิจารณาตามขบวนการที่เป็นไปตามลำดับขณะความโลภเป็นเพียงตัวการเริ่มต้นในเรื่องนั้นเท่านั้น

4. จำแนกโดยความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยสืบสาวหาเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์สืบทอดกันมาของสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทำให้มองเห็นความจริงที่สิ่งทั้งหลายไม่ได้ตั้งอยู่ลอย ๆ แต่เกิดขึ้นโดยอาศัยเหตุแห่งปัจจัย การคิดจำแนกในแง่นี้ตรงกับวิธีคิดแบบที่ 2 คือ วิธีคิดแบบสืบสาวหาเหตุปัจจัยตามแนวคิดนี้พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงธรรมอย่างที่เราเรียกว่า อิทปปัจจยตา หรือ ปฏิจจสมุปบาทเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมนิคาเยกาทิคาหรือวิธีคิดแบบมัชฌิมนิคาเยกาทิคาโดยสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยนอกจากช่วยไม่ให้เผลอ มองสิ่งต่าง ๆ อย่างโดดเดี่ยวขาดลอย แล้วยังครอบคลุมไปถึงการที่จะให้รู้จักกับเหตุปัจจัยได้ตรงกับผลของมัน ความขัดสนที่มักเกิดขึ้นแก่คนทั่วไป 3 อย่าง คือ

- การนำเอาเรื่องราวอื่น ๆ นอกกรณีมาปะปนสับสนกับเหตุปัจจัยเฉพาะกรณี วิธีคิดแบบนี้ช่วยให้แยกเอาเรื่องราวหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องออกไปจากเหตุปัจจัยที่แท้จริง รวมถึงการจับผลให้ตรงกับเหตุด้วย

- ความไม่ตระหนักถึงภาวะที่ปรากฏการณ์หรือผลที่คล้ายกัน ซึ่งอาจเกิดจากเหตุปัจจัยที่ต่างกัน หรืออย่างเดียวกัน เช่น การได้ทรัพย์มาอาจเกิดจากขยันทำงาน จากการทำให้ผู้ให้ทรัพย์พอใจ หรือจากการลักขโมยก็ได้ เป็นต้น

- การไม่ตระหนักถึงเหตุปัจจัยส่วนพิเศษนอกเหนือจากเหตุปัจจัยที่เหมือนกัน คนมักมองเฉพาะแต่เหตุปัจจัย บางอย่างที่เราตีความหมายว่า จะให้เกิดผลอย่างนั้น ๆ ครั้นต่างบุคคลทำเหตุปัจจัยอย่างเดียวกันแล้ว คนหนึ่งได้รับผลที่ต้องการ อีกคนหนึ่งไม่ได้รับผลนั้น ก็เห็นว่าเหตุปัจจัยนั้นไม่ได้ผลจริง

5. จำแนกโดยเงื่อนไขมองโดยพิจารณาเงื่อนไขประกอบด้วย เช่น ถ้าถามว่าบุคคลนี้ควรคบหรือไม่ ถ้าพระภิกษุเป็นผู้ตอบก็อาจกล่าวว่าถ้าคบแล้ว อกุศลธรรมเจริญกุศลธรรมเสื่อมก็ไม่ควรคบ แต่ถ้าคบแล้วกุศลเสื่อมกุศลธรรมเจริญก็ควรคบ การตอบแบบวิภาษวาท จะวินิจฉัยโดยพิจารณาเงื่อนไขต่าง ๆ คือ

- ความโน้มเอียง ความพร้อม นิสัย ความเคยชินต่าง ๆ ซึ่งเด็กได้สั่งสมไว้โดยการอบรมเลี้ยงดูและอิทธิพลทางวัฒนธรรม เป็นต้น เท่าที่อยู่ในขณะนั้น มีความสามารถพื้นฐานของเด็กที่จะเล่นไป

- โยนิโสมนสิการ คือ เด็กรู้จักใช้โยนิโสมนสิการโดยปกติหรือไม่และแค่ไหนเพียงไร

- กัลยาณมิตร คือ บุคคลหรืออุปกรณ์ที่จะช่วยชี้แนะแนวทางการคิดความเข้าใจอย่างถูกต้องต่อสิ่งที่พบเห็น หรือที่จะชักนำให้เด็กเกิดโยนิโสมนสิการ อย่างได้ผลหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นกัลยาณมิตรในครอบครัว ในสื่อนวนชนนั้น ๆ หรือทั่ว ๆ ไป ในสังคมก็ตาม

- ประสบการณ์ คือ สิ่งที่ปล่อยให้แพร่หรือให้เด็กพบเห็นนั้น มีลักษณะหรือคุณสมบัติที่เร้าหรือยั่ว เป็นต้น รุนแรงมากน้อยถึงระดับใด

- วิภาษวาท ในฐานะวิธีตอบปัญหาอย่างหนึ่งวิภาษวาทปรากฏอยู่บ่อย ๆ ในรูปของการตอบปัญหาและท่านจัดเป็นวิธีตอบปัญหาอย่างหนึ่ง ในบรรดาวิธีตอบปัญหา 4 อย่าง มีชื่อเฉพาะเรียกว่า

วิภาษวิทยาการณ ซึ่งก็คือการนำเอาวิภาษวาทไปใช้ในการตอบปัญหา เพื่อความเข้าใจชัดเจนในเรื่องนี้ ถึงทราบวิธีตอบปัญหา ปัญหาพยากรณ์ 4 อย่าง คือ เอกังสพยากรณ์การตอบอย่างเดี่ยว เต็ดขาด, วิชชพยากรณ์ การแยกแยะตอบ, ปฏิปจฉาพยากรณ์การตอบโดยย้อนถาม, ฐปน พยากรณ์ การยังตอบหรือหยุดตอบ

วิธีตอบ 4 อย่างนี้ แบ่งตามลักษณะของปัญหา ดังนั้น ปัญหาจึงแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ตรงกับวิธีตอบเหล่านั้น จะยกตัวอย่างปัญหาตามที่แสดงไว้ในคัมภีร์รุ่นหลังมาแสดงประกอบความเข้าใจ ดังนี้ เอกังสพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ควรแยกแยะหรือจำแนกตอบ เช่น ถามว่าสิ่งที่ไม่เที่ยง ได้แก่ จักขุใช้ไหม พึงตอบได้ทีเดียวแน่นอนลงไปว่าใช้วิภาษพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ควรแยกแยะหรือจำแนกตอบ เช่น ถามว่าสิ่งที่ไม่เที่ยง ได้แก่ จักขุใช้ไหม พึงแยกแยะตอบว่าไม่เฉพาะจักขุเท่านั้นแม้โสตะชณะ เป็นต้นก็ไม่เที่ยงปฏิปจฉาพยากรณ์ปัญหา ปัญหาที่ไม่ควรตอบโดยย้อนถาม เช่น ถามว่า จักขุฉันใดโสตะก็ฉันนั้น โสตะฉันใดจักขุก็ฉันนั้นใช้ไหม พึงย้อนถามว่า มุ่งความหมายแฉใด ถามใด หมายถึง แฉใช้ดูหรือเห็น ก็ไม่ใช่ แต่ถ้ามุ่งความหมายแฉว่าไม่เที่ยงก็ใช้ฐปนียปัญหา ปัญหาที่พึงยับยั้งหรือพับเสีย ไม่ควรตอบ เช่น ถามว่า ชีวะกับสรีระ คือ สิ่งเดียวกันใช้ไหม พึงยับยั้งเสียไม่ต้องตอบสรุปโดยทั่วไปหลักการโยนิโสมนสิการทั่วไป เมื่อมีโยนิโสมนสิการสัมมาทิฐิก็เกิดขึ้นได้ เมื่อสัมมาทิฐิเกิดขึ้น องค์ประกอบมูลฐานของมรรควิธีแห่งการแก้ปัญหา หรือมรรคาแห่งความดับทุกข์ก็เกิดขึ้น จากนั้นกระบวนการแห่งการศึกษาก็ดำเนินต่อไป

บันทึกที่ 1 : วิธีคิดแบบแก้ปัญหา : วิธีคิดแบบอริยสัจ กับวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ พุทธธรรมได้แสดงโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นวิธีการแห่งปัญญา ไว้หลายวิธี สำหรับใช้ในสถานการณ์ต่างกันบ้าง ใช้ประกอบกันในสถานการณ์อย่างเดียวกันบ้าง น่าสังเกตว่า ในสมัยปัจจุบัน คำว่า วิธีการแห่งปัญญา บางทีใช้เรียกวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ ที่มีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า วิธีคิดแบบแก้ปัญหา ซึ่งในที่นี้ใช้เรียกวิธีคิดแบบอริยสัจ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเห็นควรยกวิธีคิดสองแบบนี้มาเทียบเคียงกันดู

วิธีการแบบวิทยาศาสตร์มี 5 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหาให้ถูกต้อง (Location of problems)
2. การตั้งสมมติฐาน (setting up of Hypothesis)
3. การทดลองและเก็บข้อมูล (Experimentation and Gathering of Data)
4. การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)
5. การสรุปผล (conclusion)

พึงสังเกตว่า ในวิธีคิดแบบนี้ ก็มีการสืบสาวหาสาเหตุเป็นส่วนสำคัญด้วย แต่เอาแฉไว้ในขั้นที่ 2. เพราะบางครั้งสาเหตุที่คาดตนเองเป็นตัวสมมติฐาน บางครั้งสาเหตุบ่งถึงสมมติฐานไปด้วยในตัว แต่ก็มีข้อแย้งว่า ในหลายกรณี สาเหตุไม่บ่งชัดถึงสมมติฐาน และต้องตั้งสมมติฐานเพื่อไว้หลายอย่าง

ส่วนในวิธีคิดแบบ (แสง) อริยสัจ แยกการสืบหาเหตุเป็นขั้นหนึ่ง และจัดขึ้นทั้งหมดเป็น 2 ระดับ เทียบพอให้เห็นเค้า ดังนี้

ก. กระบวนธรรม (ตามสภาวะ) ซึ่งในตอนนี้อยู่ในขั้นเป็นความคิด คือคิดให้ตรงความจริง

1. ขั้นกำหนดทุกข์ ให้รู้ว่าทุกข์หรือปัญหาคืออะไร อยู่ที่ไหน มีขอบเขตแค่ไหน = ขั้นกำหนดปัญหา

2. ขั้นสืบสวนสมุทัย หยั่งสาเหตุของทุกข์หรือปัญหานั้น = (ไม่แยกต่างหาก)

3. ขั้นแก้นิโรธ ให้เห็นกระบวนการที่แสดงว่าการดับทุกข์แก้ปัญหานั้นเป็นไปได้และอย่างไร = ขั้นตั้งสมมติฐาน

ข. กระบวนวิธี (ของมนุษย์) ที่จะต้องลงมือปฏิบัติ 4 ขั้นเพ้นห้ามรรค แยกย่อยออกได้ 3 ขั้น

– มรรค 1 : เอสนา (หรือ คเวสนารวมทั้งวิมังสา) แสงหาข้อพิสูจน์ทดลอง = ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล

– มรรค 2 : วิมังสา (หรือประจักษ์) ตรวจสอบ ร่อน เลือกเก็บข้อที่ถูกต้องใช้ได้จริง = ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

– มรรค 3 : อนุปโธ กั้นข้อที่ผิดออก จับหรือเห็นได้มรรคแท้ซึ่งนำไปสู่ผลคือแก้ปัญหานั้นได้ = ขั้นสรุปผล

ขั้นตอนเหล่านี้ พึงเห็นการแสงสัจธรรมของพระพุทธเจ้า เป็นตัวอย่าง ดังนี้

1. ขั้นกำหนดทุกข์ ความทุกข์ความเดือดร้อน ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษย์ มีมากมาย หลากหลาย ทั้งทางกาย ทางใจทั้งภายใน และภายนอก แต่เมื่อว่าโดยพื้นฐานก็คือ ภาวะบีบคั้นกายใจ ภาวะที่ขัดแย้ง ผิดไปไม่เป็นไปตามความอยากความยึดถือของมนุษย์ ปัญหาหรือความทุกข์ของมนุษย์อาจมีรูปลักษณะต่าง ๆ นานา แปรผันไปตามถิ่นตามกาล คงจะต้องใช้วิธีแก้ไขให้ตรงกับรูปลักษณะ และเฉพาะกาลเทศะนั้น ๆ แต่ความทุกข์พื้นฐานนี้เป็นปัญหาที่เนื่องอยู่กับชีวิต อยู่ที่ธรรมชาติของมนุษย์เอง เป็นทุกข์หรือปัญหาของตัวคนแท้ ๆ ไม่ว่าคนนั้นจะอยู่กลางธรรมชาติ หรือไปร่วมเป็นสังคมทุกข์หรือปัญหาอย่างนี้ก็ติดตัวไปแสดงและก่อผลกับคนเสมอไป ไม่ว่ามนุษย์จะแก้ไขปัญหาดับทุกข์ที่เนื่องด้วยกาลเทศะอย่างไรหรือไม่ การแก้ไขทุกข์ขั้นพื้นฐานนี้ แท้เป็นกิจที่ต้องกระทำยืนพื้นตลอดเวลาเสมอไป และความทุกข์พื้นฐานที่ได้รับการแก้ไขหรือไม่นี้ จะมีผลต่อการมีและการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ทุกอย่างทุกระดับด้วย ประโยชน์ที่จำเป็นซึ่งเป็นพื้นฐานที่สุด และสูงที่สุดของชีวิต จึงอยู่ที่การแก้ไขความทุกข์พื้นฐานแห่งชีวิตนี้ได้ ส่วนทุกข์หรือปัญหาอื่น ๆ ก็ต้องแก้ไขกันอีกขั้นหนึ่ง คู่เคียงกันไปตามคราวตามกรณี

2. ขั้นสืบสวนสมุทัย เพื่อจะได้เล็งเห็นหนทางแก้ไขต่อไป แบบ ก. ข. ค. จับสาเหตุไม่ชัด เช่น เห็นว่าเป็นเพราะยังได้สุขไม่เพียงพอ หรือไม่สืบสาเหตุเลย มองข้ามไปแบบ ง. จับได้ว่าสาเหตุแห่งทุกข์คือตัณหา หรือสืบลึกลงไปอีกได้แก่กระบวนธรรมแห่งปัจจุสมุปบาทหนึ่งไปถึงอวิชชา

3. ชั้นเกินนิโรธ คาดหวังว่าการดับทุกข์จะเป็นไปได้ตามกระบวนการดังนี้ (คราวละอย่าง)

แบบ ก. แสวงหากามสุข บำรุงบำเรอตนให้เต็มที

แบบ ข. บำเพ็ญทานสมาบัติตามโยควิธี

แบบ ค. บำเพ็ญตบะ ดำเนินชีวิตเข้มงวด ทรมาณกาย

แบบ ง. ตัดวงจรปัจจัยสมุปบาท ดับอวิชชา ตัดทางตัณหา มีสติ ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา

4. ชั้นพ้นหามรรค

มรรค 1 : เอสนา พระพุทธเจ้าได้เคยทรงดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามวิธีการครบแล้วทั้ง 4 อย่างนอกจากนั้น ยังได้ทรงสังเกตเห็นชีวิตความเป็นไปของคนและสังคม ที่เป็นอยู่หรือปฏิบัติเช่นนั้น แล้วว่าเป็นอย่างไร

มรรค 2 : วิมังสา วิเคราะห์ผลการสังเกตทดลอง ทรงตระหนัก (ตั้งแต่อ่อนออกผนวช) ว่า การแสวงแต่กามสุขไม่อาจให้ชีวิตมีความหมายประสบสาระแท้จริง และนำไปสู่การเบียดเบียน ทรงเห็นชัดว่า การบำเพ็ญวิธีโยคะนำไปสู่ผลสำเร็จทางจิตอันเป็นฝ่ายสมาธิอย่างเดียว การบำเพ็ญตบะก็เป็นการหาทุกข์ทำตนให้ลำบากเดือดร้อนเปล่า ๆ ส่วนวิถีแห่งปัญญาที่ดับอวิชชา ไม่ขึ้นต่อตัณหา สามารถดับเหตุแห่งทุกข์ ทำให้หลุดพ้นเป็นอิสระจริง

มรรค 3 : อนุโพธ จึงได้ความเห็นก็ตามเป็นจริง ที่เป็นข้อสรุปว่า วิถีแห่งกามสุขและตบะเป็นทางสุดโต่ง (อันตะ) โยควิธีก็ทำให้ติดค้างอยู่ในระหว่างยังมีไช้ทาง (เป็นอมรรค) ส่วนทางสายกลางซึ่งเป็นวิถีแห่งปัญญา เริ่มด้วยปัญญาอันเห็นชอบเรียกว่าสัมมาทิฐินั้นแหละ จึงเป็นทางที่ถูกต้องยุติว่า ตัวมรรค หรือมรรคที่แท้ ได้แก่ มรรคที่มีองค์ 8^๘

^๘สาโรช บัวศรี, พุทธศาสนากับการศึกษาแผนใหม่, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2510), ม.ป.น.

บทที่ 3

ภัยจากอินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตเป็นคลังแห่งข้อมูลและเครื่องมือในการติดต่อ สื่อสารและรับส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั่วโลก การใช้อินเทอร์เน็ตนั้นก่อประโยชน์มหาศาล แต่ก็แอบแฝงไปด้วยภัยอันตรายต่าง ๆ มากมาย และที่สำคัญภัยต่าง ๆ มาให้ในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ภัยจากการแชท การแชท หมายถึง การพูดคุยกันทางอินเทอร์เน็ต เป็นภัยที่พบบ่อยและบ่อยที่สุด บางครั้งเราอาจกำลังสนทนากับคนที่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากเราอยู่ก็ได้ ถ้าเราปล่อยให้ข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรือนัดเจอคนที่รู้จักกันทางเน็ต เราอาจตกเป็นเหยื่อของคนเหล่านี้ได้ คนเหล่านี้เล่นแชท เพราะเป็นคนไม่ค่อยมีเพื่อน, มีปมด้อย, อยากหาแฟน, เพื่อฝันว่าอาจจะได้เจอสิ่งดี ๆ ในเน็ต, โรครจิต, แสวงหาผลประโยชน์จากคนที่ไม่รู้, หาความรู้โดยไม่ยอมเสียเงิน หรือเล่นไปงั้น ๆ แหะละ เพื่อนบอกให้ลอง

ภัยจากการเล่นเกมออนไลน์ เป็นเหมือนกับยาเสพติดดี ๆ นี่เอง เพราะเมื่อเล่นแล้วทำให้ไม่อยากหยุดเล่น อยากทำคะแนนให้ได้เยอะ ๆ ได้ level ที่สูงขึ้น อยากอวด อยากเอาชนะคนอื่น ปัจจุบันเกมออนไลน์มีมากมาย บางเกมส่อไปในทางลามกอนาจาร มีการนำเสนอภาพที่รุนแรง บางเกมมีการขายของที่อยู่ในเกม หลายคนเคยตกเป็นเหยื่อเพราะโดนหลอกซื้อของที่อยู่ในเกมก็มี นักเรียนต้องรู้จักข่มใจตนเอง เลือกเล่นเกมที่สร้างสรรค์ กำหนดเวลาเล่นให้เป็น ไม่ใช่เล่นเอาเป็นเอาตาย สิ่งเหล่านี้เป็นตัวบั่นทอนทำให้เสียสุขภาพกาย สุขภาพจิต รวมถึงเสียการเรียนด้วย

ภัยจากการท่องเว็บ ภัยจากการท่องเว็บอันดับ 1 คือ การโฆษณาหลอกลวงขายสินค้า เช่น สั่งซื้อของจ่ายเงินแล้วแต่ไม่ได้ของก็มี 2. เว็บดาวน์โหลด ถ้าดาวน์โหลดสุมส์สุมส์ห้า อาจจะมีไวรัสแถมมาด้วย หรือบางเว็บแค่คลิกเข้าไปก็โดนไวรัสแล้ว 3. เว็บโป๊ อนาจาร 4. เว็บบอร์ด กระดานถามตอบ อาจมีการโพสต์ข้อความชวนเชื่อ โกหกบ้าง จริงบ้าง ใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพเพื่อกลั่นแกล้งกันก็มี 4. ภัยจากอีเมลก็มีไวรัส หรือภาพโป๊ พอร์เวิร์ดเมลที่ไร้สาระ ถ้ามีเมลที่เราไม่รู้จักเข้ามา ก็ควรลบทิ้ง

วิธีการป้องกันภัยจากอินเทอร์เน็ต

เป็นผู้ที่เรียนรู้อยู่เสมอ พ่อแม่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างทันต่อเหตุการณ์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคใหม่ หรือการปรับเปลี่ยนในด้านความคิด ค่านิยมหรือกระแสต่าง ๆ ที่เข้ามาในสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อลูกของเราได้ ดังนั้นเองพ่อแม่จึงควรที่จะเป็นผู้ที่เรียนรู้อยู่เสมอ

ติดตามข่าวสารต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อที่จะสามารถ "รู้เท่าทัน" สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมลูกให้ใช้ประโยชน์ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้มากที่สุดและเพื่อที่จะสามารถปกป้องสิ่งต่าง ๆ ที่อาจจะเข้ามาทำร้ายหรือเป็นอันตรายต่อลูกของเราโดยพ่อแม่

สามารถที่จะติดตามข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับอันตรายในรูปแบบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นรวมถึงแนวทางในการป้องกันแก้ไข ได้จากหลายช่องทางเช่นจากสื่อโทรทัศน์วิทยุ หนังสือพิมพ์วารสารต่าง ๆ อินเทอร์เน็ต รวมถึงการรับข่าวสารข้อมูลจากบุคคลที่รู้จัก ครูอาจารย์ หรือจากข่าวของทางโรงเรียนที่ลูกกำลังศึกษาอยู่เช่น ถ้าพ่อแม่มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตย่อมสามารถตรวจสอบว่าลูกใช้คอมพิวเตอร์อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดหรือไม่สามารถแนะนำลูกในการค้นหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สามารถติดตั้งโปรแกรมเพื่อตรวจสอบและกั้นกรองเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมไม่ให้เข้ามาขณะที่ลูกใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ สามารถรู้เท่าทันและป้องกันลูกจากภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นทางอินเทอร์เน็ตได้

เรียนรู้ที่จะรู้จักลูกของตนเอง วัยรุ่นมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย และอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรุนแรง ขึ้นลงได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งความต้องการในด้านต่าง ๆ ของลูกวัยรุ่น เช่น ความอยากรู้อยากลอง อยากได้อะไรก็มีในสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับในหมู่เพื่อน ความต้องการที่จะเป็นที่สนใจในหมู่เพื่อนต่างเพศ ซึ่งธรรมชาติของวัยรุ่นนี้เองที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อในการล่อลวงต่าง ๆ ได้โดยง่าย พ่อแม่จำเป็นต้องมีความเข้าใจ รู้จักลูกของตนมากยิ่งขึ้นในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมาและสามารถที่จะป้องกันปัญหาและช่วยเหลือลูกได้อย่างทันทั่วทั้งที่ โดยพ่อแม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้จากหนังสือที่อธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาการของวัยรุ่น หรือขอคำปรึกษาจากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในด้านการศึกษาพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นโดยตรง เพื่อช่วยให้พ่อแม่รู้เท่าทันและสามารถแนะนำลูกในสิ่งที่เป็นประโยชน์ พร้อมกับสามารถปกป้องลูกของตนจากภัยอันตรายต่าง ๆ ที่แฝงเข้ามาได้

เป็นผู้ที่ปลูกฝังความคิดและทัศนคติที่ถูกต้องให้แก่ลูก ก่อนที่พ่อแม่จะตัดสินใจเชื่อในสิ่งใดหรือรับเอาความคิดใด ๆ เข้ามา ต้องคิดให้รอบคอบอย่างสมเหตุสมผลก่อน ในสิ่งที่ได้รับมาว่าเป็นสิ่งดี เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมแล้วจริงหรือไม่เพื่อสอนลูกให้เป็นคนที่มีเหตุผลและรู้จักที่จะคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแยกแยะที่จะเลือกรับในสิ่งที่ดี และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ดี เพื่อไม่ให้ลูกกลับไปกับกระแสนิยมต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้ามาได้โดยง่าย อาทิ ค่านิยมในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงาน เราอาจคิดว่าเป็นวิธีการที่ดีมีประโยชน์เพราะเป็นการทดลองใช้ชีวิตคู่ร่วมกันก่อน หากเข้ากันไม่ได้ทั้งคู่สามารถจะเลิกรากันไปได้โดยง่ายไม่ต้องมีพันธะอะไรต่อกัน แต่ถ้าหากเราลองคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วจะพบว่าการอยู่ร่วมกันก่อนแต่งงานไม่ได้ก่อให้เกิดความสุขใด ๆ เลยเพราะเป็นการอยู่ร่วมกันด้วยความหวาดระแวงไม่ไว้วางใจ มีแต่ความวิตกกังวลกลัวว่าอีกฝ่ายจะจากไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ายังอยู่ในวัยเรียนทั้งคู่ และถ้าพลาดเกิดการตั้งครรภ์ขึ้นมา อนาคตในการเรียนต่อก็เหมือนต้องสูญหายไปอย่างแน่นอน

เป็นผู้ที่ให้ความรักและความเอาใจใส่ห่วงใยลูกอยู่เสมอ โดยทั่วไปเมื่อลูกมีพัฒนาการก้าวเข้าสู่วัยรุ่น ปัญหาที่พบมักจะเป็นในเรื่องของการเกิดช่องว่างในความรักความเข้าใจและช่องว่างใน

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการรับอิทธิพลต่าง ๆ ในโลกที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างมากมายก่อให้เกิดความแตกต่างอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้นระหว่างวิถีชีวิตวัยรุ่นยุคก่อน กับวิถีชีวิตของเด็กวัยรุ่นในสมัยนี้ ซึ่งความแตกต่างอย่างมากระหว่างสองวัยนี้เองอาจส่งผลให้ช่องว่างในความเข้าใจระหว่างพ่อแม่และลูกวัยรุ่นที่มักเป็นปัญหาที่สะสมมาอยู่ก่อนแล้วถูกทำให้ขยายห่างมากยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้นเองเพื่อการลดช่องว่างที่เกิดขึ้นพ่อแม่จึงควรที่จะทำความเข้าใจในตัวลูกให้มาก

มีเวลาให้กับลูกอย่างเฉพาะเจาะจง พ่อแม่จำเป็นต้องมีเวลาใกล้ชิดลูกอยู่เสมอ ในการพูดคุย การปรึกษาหารือ ให้ลูกรู้สึกว่าเป็นคนพิเศษของพ่อแม่ โดยตระหนักว่าแม้ว่าลูกจะเติบโตเป็นวัยรุ่นแต่เขายังคงมีความต้องการในความรัก ความห่วงใยเอาใจใส่และการชี้ทิศทางจากพ่อแม่อยู่เสมอ พ่อแม่จึงควรมีเวลาให้กับลูกอย่างเฉพาะเจาะจง

เปิดใจในการรับฟังความคิดเห็นของลูก เนื่องจากลูกในวัยรุ่นมีความสามารถที่จะเข้าใจในการใช้เหตุผลต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีในระดับหนึ่ง ดังนั้นในการพูดคุยกับลูก พ่อแม่ไม่ควรใช้อารมณ์ความรู้สึกเท่านั้น เช่น การเอะอะโวยวายอาละวาด แสดงอาการโกรธเกรี้ยวไม่พอใจในการกระทำของลูก เพราะการแสดงออกเช่นนี้จะทำให้ลูกสูญเสียความไว้วางใจที่ลูกเคยมีในตัวพ่อแม่ เพราะคิดว่าพ่อแม่ไม่รักและไม่เข้าใจ เช่น ในกรณีที่ลูกมีรสนิยมการแต่งตัวที่ดูแปลกประหลาด ตามแฟชั่น ใส่เสื้อเกะกะ หรือการย้อมผมสีแปลก ๆ เป็นต้นสิ่งที่พ่อแม่ควรทำคือ พูดคุยกับลูกด้วยความเข้าใจในสภาพที่เขาเป็น ให้ลูกสามารถที่จะสัมผัสในความรักและความห่วงใยที่พ่อแม่มีต่อลูก แล้วจึงค่อยทำการชี้แจงในสิ่งที่ลูกทำพร้อมกับฝึกให้ลูกเป็นคนที่มีเหตุผลอย่างมีเหตุผล เพื่อลูกจะได้สามารถแยกแยะที่จะเลือกรับในสิ่งที่ดีและปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ดี เพื่อไม่ให้ลูกเกินไปกับกระแสค่านิยมต่าง ๆ ที่หลั่งไหลเข้ามาได้โดยง่าย เช่น ชี้แจงให้ลูกฟังว่าการใส่เสื้อผ้าสายเดี่ยวนั้นทำให้เสี่ยงต่ออันตรายจากภัยข่มขืนได้ หรือการแต่งตัวที่แปลกประหลาดผิดสถานที่ผิดกาลเทศะอาจทำให้สูญเสียความน่าเชื่อถือและสูญเสียโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

หมั่นสังเกตและเอาใจใส่ในเรื่องการใช้เวลาของลูกอยู่เสมอ พ่อแม่ไม่ควรที่จะปล่อยปละละเลยลูกในการใช้เวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยที่พ่อแม่ไม่รู้ว่าลูกของตนกำลังทำอะไรอยู่หรือออกไปไหนกับใคร โดยอาจให้เหตุผลว่าลูกโตแล้วหรือไม่อยากที่จะละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของลูก เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่ถูกปล่อยวางได้โดยง่าย ซึ่งอาจเกิดอันตรายที่เราไม่คาดคิดกับลูกได้ เช่น ภัยจากยาเสพติด การถูกล่อลวงทางเพศ ถึงแม้ลูกจะอยู่แต่ในบ้านไม่ได้ออกไปไหนก็ตามแต่ภัยอันตรายต่าง ๆ เหล่านี้สามารถที่จะแฝงมาในรูปแบบที่เราคิดไม่ถึงได้เช่น ทางอินเทอร์เน็ต สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หรือแม้กระทั่งหนังสือการ์ตูนบางประเภทที่แฝงไว้ด้วยเรื่องของเพศและความรุนแรงต่าง ๆ ดังนั้นเองพ่อแม่จึงควรที่จะหมั่นสังเกตและเอาใจใส่ในเรื่องการใช้เวลาของลูกอยู่เสมออย่างใกล้ชิดเพื่อที่จะสามารถป้องกันอันตรายต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับลูกได้อย่างทันทั่วทั้งที่จากบทบาทของความเป็นพ่อแม่ที่แต่เดิมนับว่า

หนักหนาสาหัสอยู่แล้ว เมื่อเข้าสู่ในยุคสมัยใหม่พ่อแม่ต้องแสดงบทบาทที่หนักและเหน็ดเหนื่อยกว่าเดิมอีกหลายเท่า ไม่ว่าจะต้องพัฒนาตัวเองเป็นผู้ที่กระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ การที่ต้องใช้ความระมัดระวังในการคิดอย่างรอบคอบและมีวิจารณญาณมากยิ่งขึ้นในการรับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ การที่ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์และมองการณ์ไกลวางแผนอนาคตเพื่อให้ลูก หรือการที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรักความอดทนและเข้าใจจิตใจภายในของลูกอยู่เสมอ สิ่งที่คุณพ่อคุณแม่ต้องทำทั้งหมดนี้ เพื่อที่จะสามารถสร้างชีวิตของลูกให้เติบโตขึ้นมาได้อย่างประสบความสำเร็จในโลกยุคใหม่นี้ได้ และเพื่อที่จะปกป้องดูแลและป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ไม่ให้เข้ามาทำร้ายลูกได้นั่นเอง

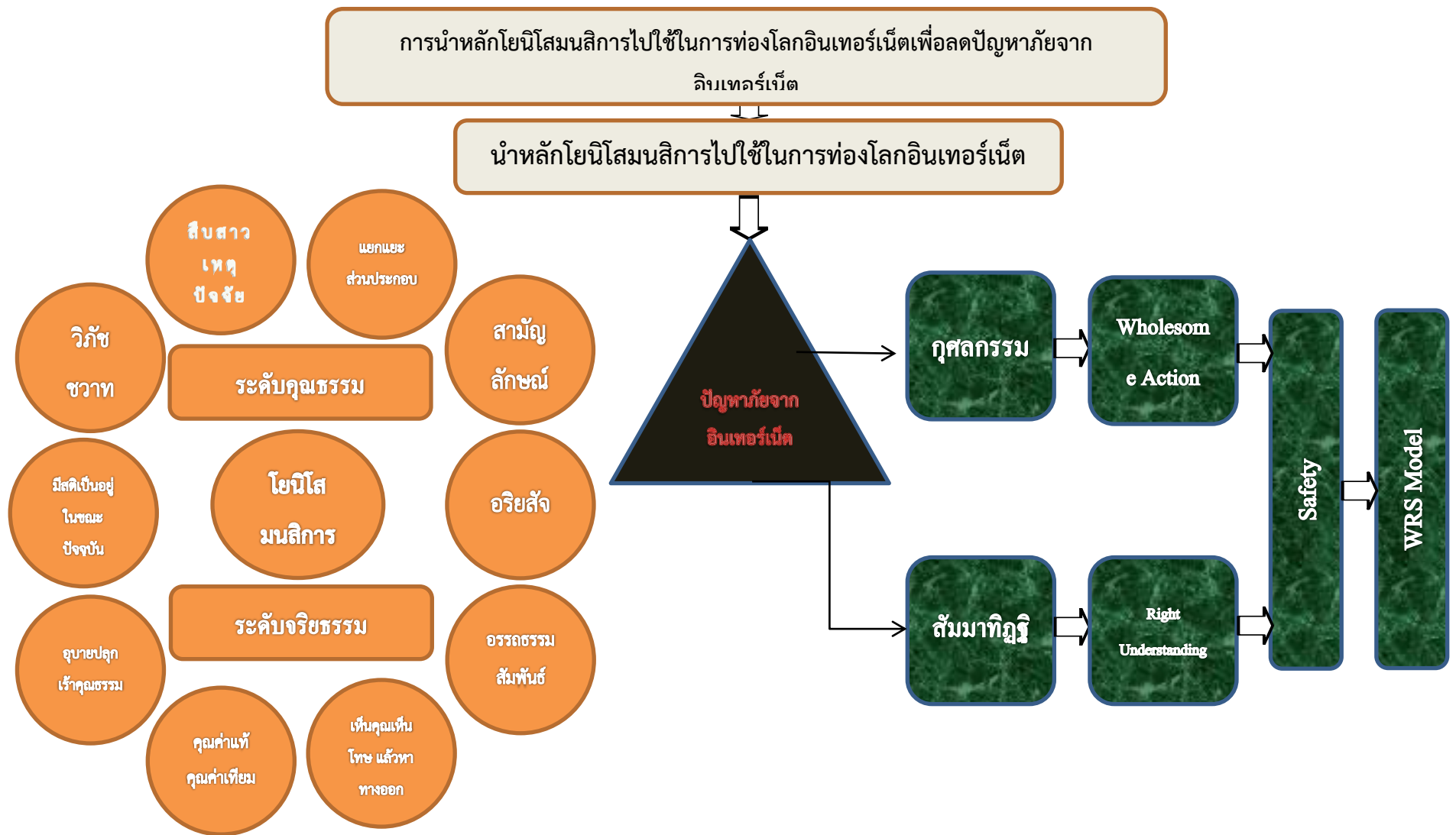
ด้วยเหตุนี้ ในสังคมปัจจุบัน เราจำเป็นต้องให้เด็กได้คุ้นเคยกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และในขณะเดียวกันก็ต้องระมัดระวัง การเข้าถึงข้อมูลออนไลน์ของพวกเขา ด้วยอินเทอร์เน็ตเป็นโลกที่เปี่ยมไปด้วยความเป็นไปได้ ทำให้เราสามารถขยายขอบเขตที่ครั้งหนึ่งเคยจำกัดออกไปได้อย่างไม่น่าเชื่อ ซึ่งหากจะว่าไปแล้ว ในระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา อินเทอร์เน็ตได้กลายมาเป็นช่องทางที่สำคัญที่สุดช่องทางหนึ่ง สิ่งใดที่ไม่ปรากฏบนอินเทอร์เน็ต เราจะรู้สึกราวกับว่าสิ่งนั้นไม่มีอยู่ อย่างไรก็ตาม พึงระลึกไว้เสมอว่าอินเทอร์เน็ตเป็นโลกแห่งอันตรายที่ผู้ให้การศึกษาและสังคม โดยทั่วไปที่ต้องตระหนักเป็นพิเศษ⁹

⁹ฉัชศุภางค์ สารมาศ, ภัยจากอินเทอร์เน็ต, สิริธรปริทรรศน์, ปีที่ 15 ฉบับที่ 42 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม 2557 : 32 – 36.

บทที่ 4

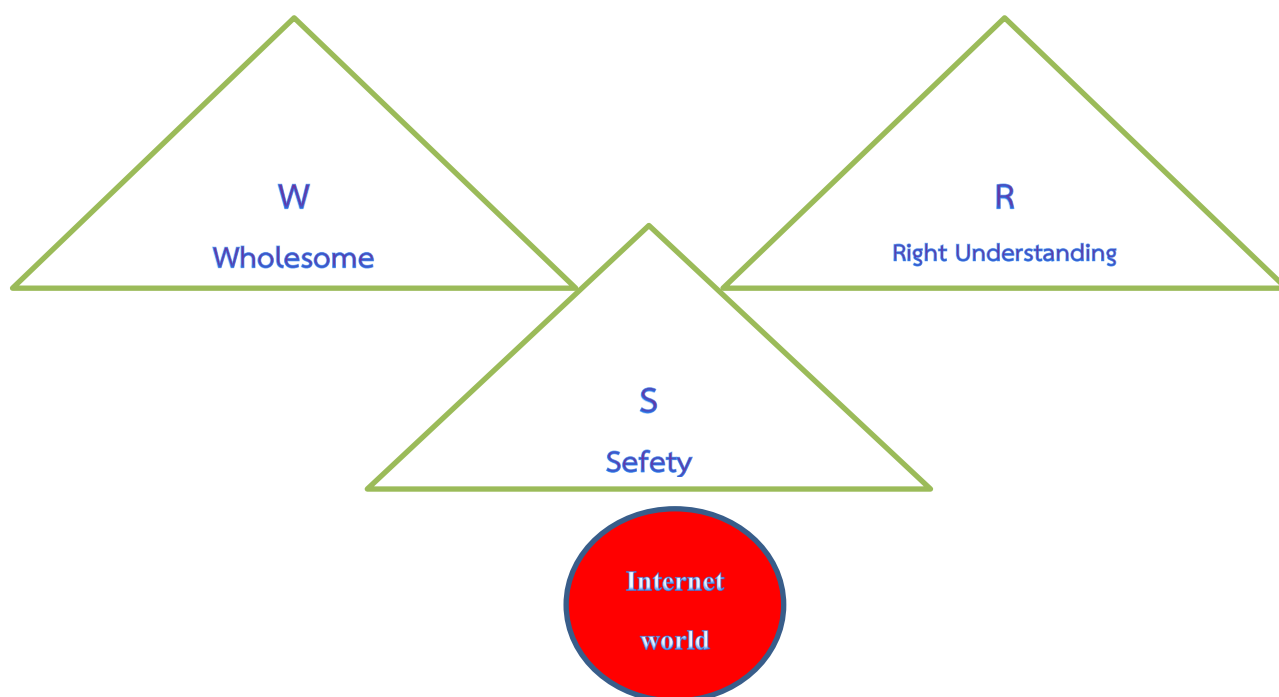
รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต เพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดในการนำเสนอ ดังนี้

แผนภูมิที่ 4.1 รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต เพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร WRS Model ประกอบด้วย W = Wholesome Action กุศลกรรม R = Right Understanding สัมมาทิฐิ S = Safety ความปลอดภัย อธิบายได้ว่า ปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ต สามารถลดได้ด้วยการนำหลักวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการไปใช้ คือ โยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม พัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การจัดอวิชชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตรสัมมาทิฐิ โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตัณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกียะสัมมาทิฐิ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการคิด 10 แบบ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือรู้เท่าทันธรรมดา วิธีคิดแบบอริยสัจ วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ วิธีคิดแบบเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุบายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน วิธีคิดแบบวิภาษวาท ซึ่งผลจากการนำหลักธรรมดังกล่าวไปใช้ ทำให้เกิดสัมมาทิฐิ กุศลกรรม และท่องโลกอินเทอร์เน็ตได้ด้วยความปลอดภัย

แผนภูมิที่ 4.2 WRS Model

บทที่ 5

บทสรุป

การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต โดยการแยกแยะองค์ประกอบ เพื่อเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาวะ ตามธรรมดา มีการตรวจสอบให้ชัดเจน ตัดทอนไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจ ต้องมองทั้งด้านดี และด้านเสีย หรือทั้งคุณทั้งโทษ ต้องมองเห็นทางออก ส่งเสริมความเจริญงอกงามแห่งกุศลธรรม และสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ สร้างนิสัยความเคยชินใหม่ที่ดียิ่งให้แก่อิทธิบาท ต้องชักนำความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์ เกิดความรู้สึกลึกซึ้งในตัว เราใจไม่ประมาทเร่งชวนชวนปฏิบัติกิจหน้าที่ ทำสิ่งดีงามเป็นประโยชน์ ต้องมีกัลยาณมิตรที่จะชักนำให้เกิดโยนิโสมนสิการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับวิถีคิดแบบโยนิโสมนสิการของ**พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต)** ว่า โยนิโสมนสิการเป็นหลักธรรมภาคปฏิบัติที่พึงแพร่หลายในการดำเนินชีวิตประจำวันเริ่มตั้งแต่ การวางใจ วางท่าที การตั้งแนวความคิดหรือ ทางเดินกระแสความคิด การทำใจ การคิด การพิจารณา” โดยอาศัยหลักธรรม หรือวิถีคิดแนวพุทธ 10 ประการ ได้แก่ วิถีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิถีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิถีคิดแบบสามัญลักษณ์ วิถีคิดแบบอริยสัจวิถีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ วิถีคิดแบบคุณโทษและทางออก วิถีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม วิถีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม วิถีคิดแบบมีสติอยู่กับอารมณ์ปัจจุบัน และวิถีคิดแบบวิภาษวาท เมื่อเกิดการรับรู้ประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาไม่ให้มีโทษแต่ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ทั้งตนเองและผู้อื่น เพื่อความเจริญงอกงามแห่งปัญญาและกุศลธรรม เพื่อเสริมสร้างนิสัยและคุณลักษณะที่ดี เพื่อความรู้ตามความเป็นจริง เพื่อฝึกอบรมตนในแนวทาง ที่นำไปสู่ความสุขขั้นสูงสุด¹⁰

ข้อเสนอแนะ กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดเป็นนโยบายในหลักสูตรการเรียนการสอน ให้มีวิธีคิดว่าเรื่องนี้ควรจะคิดอย่างไร แล้วมันก็จะได้ออกมามาก ถ้ามีวิถีคิด หรือคิดเป็น

¹⁰พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต), **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 654.

บรรณานุกรม

- กานต์สินี จันทรวิภาติก. การศึกษาวิเคราะห์ระบบวิธีคิดเพื่อการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2550.
- ฉัฐสุภางค์ สารมาศ. ภัยจากอินเทอร์เน็ต. สิรินครปริทรรศน์. ปีที่ 15 ฉบับที่ 42 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2557.
- ทศนา แคมมณี และคณะ. การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร. ไอเดียแสดัวร์. 2541.
- พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต). **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2543.
- พิราพรรณ ใจจิตร. การใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการกับประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาสังคมศึกษาศาสตร์และการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2552.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539.
- สาโรช บัวศรี. **พุทธศาสนากับการศึกษาแผนใหม่**. โรงพิมพ์คุรุสภา. 2510.
- <http://news.mthai.com>. วันเข้าสัปดาห์ วันที่ 29 พฤษภาคม 2557.

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ต
สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

Model Application of Yoniso Manasikara to Use in the Internet to Minimize the Threat
of the Internet for Students in Upper Secondary Schools in Bangkok Metropolis

ฉัฐศุภางค์ สารมาศ*

Chatsuphang Saramart

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2559

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 350 คน พร้อมทั้งได้สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบทางไปรษณีย์ ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ t - test และ One-Way ANOVA ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบ WRS Model ได้แก่ W = Wholesome Action กุศลกรรม R = Right Understanding สัมมาทิฐิ S = Safety ความปลอดภัย

คำสำคัญ 1. ปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ต 2. การนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ 3. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

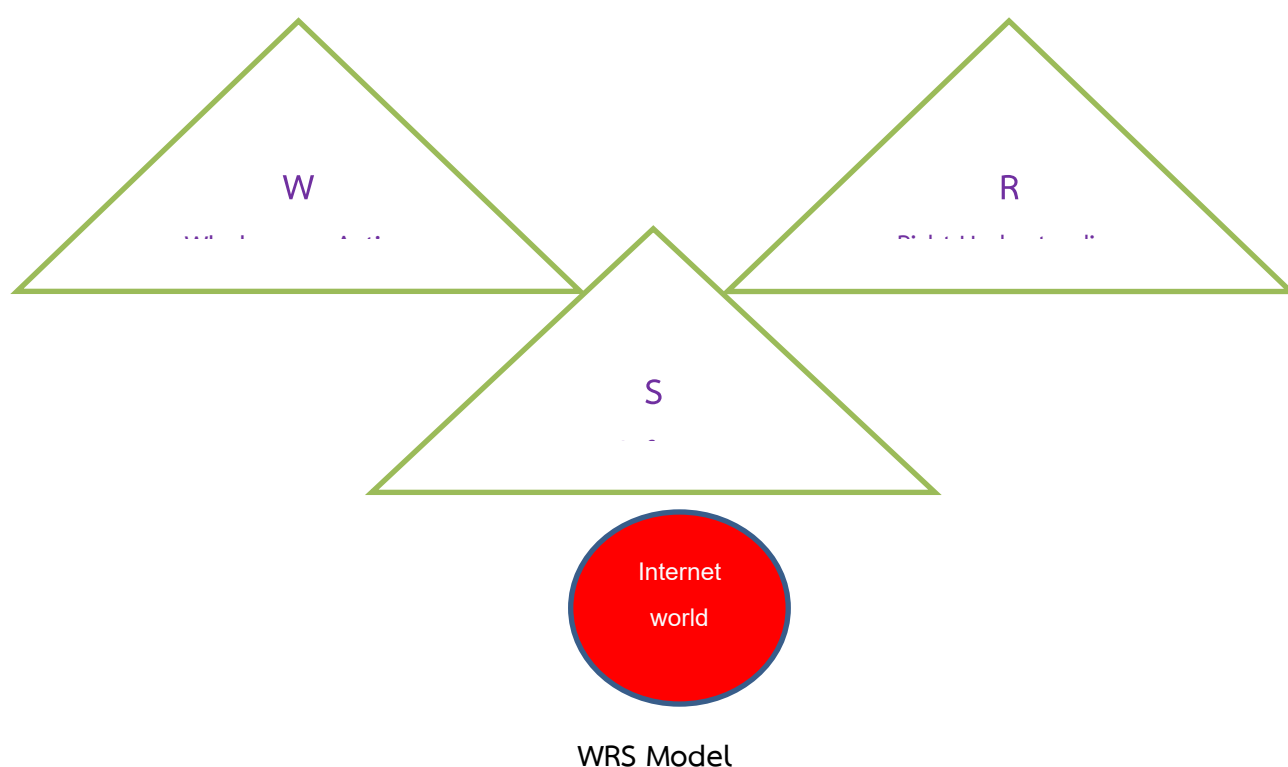
ABSTRACT

The objectives of this research were as follows: to create and develop a Model Application of Yoniso Manasikara to Use in the Internet to Minimize the Threat of the Internet for Students in Upper Secondary Schools in Bangkok Metropolis This research was mixed research. Samples were 350 secondary high schools students and had in-depth interviews 5 person. The instruments used were questionnaires and interview, which were reviewed by a panel of experts. Send questionnaires to the respondents by postal. The statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation. Statistical

* ศน.ม., ธ.ศ. เอก, นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย.

inference or references, including t-test and One-Way ANOVA if the difference was statistically significant at the .05 level. To test the difference of the average income is coupled by means of Scheffé.

The research found that: WRS Model: W = Wholesome Action, R = Right Understanding, S = Safety

Key words 1. Internet problems 2. Application of Yoniso Manasikara 3. Secondary high schools students.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การใช้คอมพิวเตอร์ในการติดต่อสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เป็นอีกหนึ่งอันตรายที่จะทำให้เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครเกิดอันตราย การพูดคุยกับบุคคลที่ไม่รู้จักผ่านทางสังคมออนไลน์ ทำให้ถูกล่อลวงไปทำสิ่งไม่ดี การใช้สื่อสังคมออนไลน์ไปในทางที่ผิด ทำให้ตัวเอง พ่อแม่ หรือผู้เกี่ยวข้องเกิดความเดือดร้อน การเล่นเกมและใช้คอมพิวเตอร์ในเวลานาน ทำให้ตัวเองเกิดผลเสียต่าง ๆ ตามมามากมาย เช่น สายตาสั้น สุขภาพเสีย เพื่อนในโลกความจริงน้อยลง เด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครขาดการใช้สติปัญญาพิจารณาไตร่ตรองอย่างเป็นระบบจึงไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการจะมีบทบาทและความสำคัญต่อระบบการพัฒนาปัญญาในฐานะที่เป็นบุพภาคของการศึกษาในทางพระพุทธศาสนา

เป็นปัจจัยนำไปสู่การค้นพบสัจจะของพระพุทธองค์และการบรรลุธรรมของพระอริยบุคคลทั้งหลาย มีบทบาทสำคัญในการนำไปประกาศศาสนาของพระพุทธองค์ และมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในการแก้ปัญหาในภาวะปัจจุบัน¹

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า “รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายากจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร” เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และนำศึกษาเป็นอย่างยิ่งเพื่อการพัฒนาทางสังคม ส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ และการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหายากจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งมีแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับมิตรแท้ที่สำคัญ ๆ ประกอบด้วย

วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

โยนิโสมนสิการ เป็นหลักธรรมภาคปฏิบัติที่ได้รับรวบรวมจากคัมภีร์ แล้วนำมาประมวลเป็นวิธีคิดประเภทต่าง ๆ พร้อมทั้งจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลา พึงใช้แทรกอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เริ่มตั้งแต่ “การวางใจ วางท่าที่ การตั้งแนวความคิดหรือ ทางเดินกระแสความคิด การทำใจ การคิด การพิจารณา” โดยอาศัยหลักธรรม หรือ วิธีคิดแนวพุทธ 10 ประการ² ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ วิธีคิดแบบอริยสัจวิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติอยู่กับอารมณ์ปัจจุบัน และวิธีคิดแบบวิภาษวาทเมื่อเกิดการรับรู้ประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางที่จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาไม่ให้มีโทษแต่ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ทั้งตนเองและผู้อื่น เพื่อความเจริญอกงามแห่งปัญญาและกุศลธรรม เพื่อเสริมสร้างนิสัยและคุณลักษณะที่ดี เพื่อความรู้ตามความเป็นจริง เพื่อฝึกอบรมตนในแนวทาง ที่นำไปสู่ความสุขขั้นสูงสุด คือ หลุดพ้นเป็นอิสระเป็นธรรมที่เป็นบุพภาคแห่งมัชฌิมาปฏิปทา ควบคู่กับปรโตโฆสะอัน เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างบุคคลกับโลกหรือสภาพแวดล้อมภายนอกในทางจิตใจ อันได้แก่ ท่าทีแห่งการรับรู้

¹(สืบค้นได้จาก <http://news.mthai.com>, วันที่เข้าสืบค้น 29 พฤษภาคม 2557)

²พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต), **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 654.

และความคิดซึ่งเป็นท่าทีแห่งปัญญาหรือการคิดตามความเป็นจริงนั่นเองเมื่อเกิดการรับรู้ อายตนะภายนอก กระพบกับ อายตนะภายใน เกิดวิญญาณ 6 ขึ้น ความรู้สึกสุขทุกข์ย่อมเกิดตามมา หากไม่มีวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ อโยนิโสมนสิการ ย่อมก่อให้เกิดค้นหา และนำไปสู่การเกิดปัญหาหรือเกิดทุกข์ต่อไป ในทางตรงกันข้าม หากมีโยนิโสมนสิการ ภายหลังจากเกิดการรับรู้ เกิดความรู้สึกก็จะนำไปสู่การเกิดปัญญา และสามารถแก้ปัญหาช่วยดับทุกข์หรือบรรเทาทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ โยนิโสมนสิการถึงจะมีมากอย่างก็สรุปลงได้เป็น 2 ประเภทเท่านั้น คือ

1. โยนิโสมนสิการ ประเภทพัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การจัดดูวิชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตรธรรมสมาธิภูมิ เรียกว่า โยนิโสมนสิการระดับสังขารม

2. โยนิโสมนสิการ ประเภทสร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มค้นหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกียะสมาธิภูมิ เรียกว่า โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ บางอย่างใช้ประโยชน์ประเภทเดียวบางอย่างใช้ประโยชน์ได้ทั้งสองประเภท ในที่นี้จะยังไม่แยกกลุ่มไว้ จะยกมาแสดงทีละอย่างตามลำดับที่เห็นสมควร และชี้แจงประโยชน์เป็นข้อ ๆ ไป

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวถึงโยนิโสมนสิการในฐานะเป็นบุพภาคของการศึกษาซึ่งสรุปได้ว่า โยนิโสมนสิการเป็นการฝึกการใช้ความคิด ให้รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ รู้จักคิดวิเคราะห์ ไม่มองเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่างตื้น ๆ ผิวนั้น เป็นขั้นสำคัญในการสร้างปัญญาที่บริสุทธิ์เป็นอิสระทำให้ทุกคนช่วยตนเองได้ และนำไปสู่จุดหมายของพุทธธรรมอย่างแท้จริง วิธีโยนิโสมนสิการเท่าที่พบในบาลี พอประมวลเป็นแบบใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

- 1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย หรือ วิธีคิดแบบอิตถีปัจจัยตา
- 2) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ หรือ วิธีคิดแบบขันธ 5
- 3) วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมตา หรือ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์
- 4) วิธีคิดแบบแก้ปัญหา หรือ วิธีคิดแบบอริยสัจ 4
- 5) วิธีคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย หรือวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์
- 6) วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก หรือวิธีคิดแบบอัสสาทะ-อาทีนวะ-นิสสระยะ
- 7) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม-หรือวิธีคิดแบบปฏิสังขาร โยนิโส
- 8) วิธีคิดแบบเร้ากุศล หรือวิธีคิดแบบกุศลภาวนา
- 9) วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน หรือวิธีคิดแบบสติปัฏฐาน

10) วิธีคิดแบบวิเคราะห์ หรือวิธีคิดแบบวิภาษวิธี³

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาหรือตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในด้านเพศ อายุ และชั้นปีการศึกษา

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต ได้แก่ 1. โยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม และ 2. โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม

4.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา ศึกษา นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,028 คน กลุ่มตัวอย่าง 350 คน ศึกษาผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีระดับการศึกษาทางธรรมในระดับธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 5 คน

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา ศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ โรงเรียนวิสุทธิ โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ และโรงเรียนมัธยมปรุณาواس

4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา คือ ใช้ระยะเวลาในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ การแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ข้อมูล ภาคการศึกษาที่ 1/2560

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ได้รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยมี **ประชากร** ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 5 โรงเรียน จำนวน

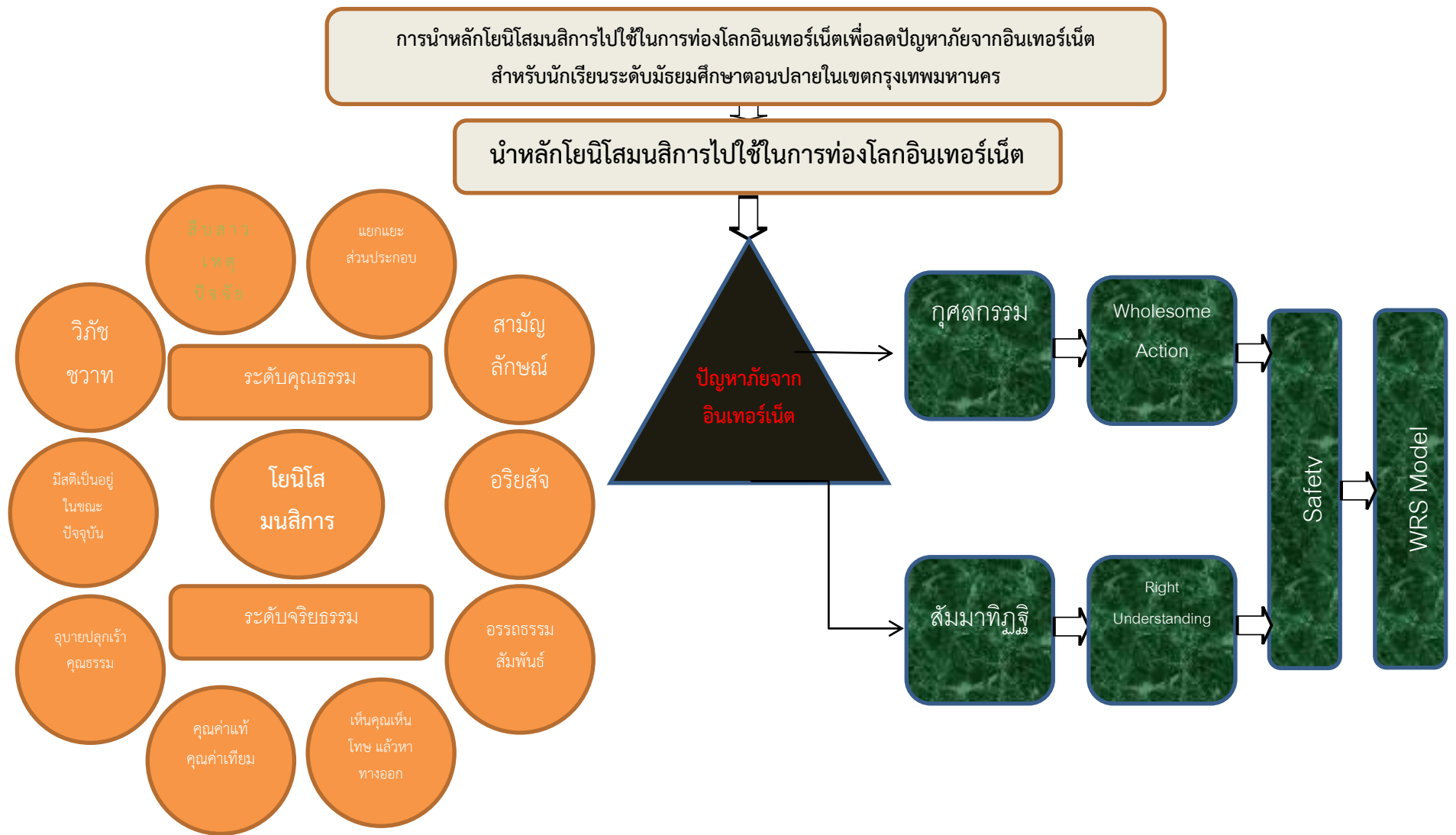
³พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2538), 1145 หน้า.

2,028 คน ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนละ 1 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนด คือ มีระดับการศึกษาทางธรรมชั้นเอก จำนวน 5 คน **กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ โรงเรียนวิสุทธิศ โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ และโรงเรียนมัธยมปทุมมาวาส จำนวน 350 คน ที่ได้โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเกรจซี่ (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) **การสัมภาษณ์เชิงลึก** เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากการสุ่มแบบเจาะจงจากนักเรียนที่มีระดับการศึกษาทางธรรมชั้นเอก จำนวน 5 คน สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้เวลาสัมภาษณ์คนละ 1 ชั่วโมง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น **การสร้างรูปแบบ** หาข้อมูลและข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษาถึงรูปแบบเบื้องต้นการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ก่อนที่จะปรับปรุงไปใช้เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ก่อนที่จะมีการประมวลผลและพัฒนาเป็นรูปแบบกึ่งมาตรฐาน ระดมความคิดเห็นโดยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องมาร่วมแสดงความคิดเห็นตลอดจนร่วมกันเสนอแนะแนวทางที่จะทำให้เกิดรูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครอย่างเป็นรูปธรรม

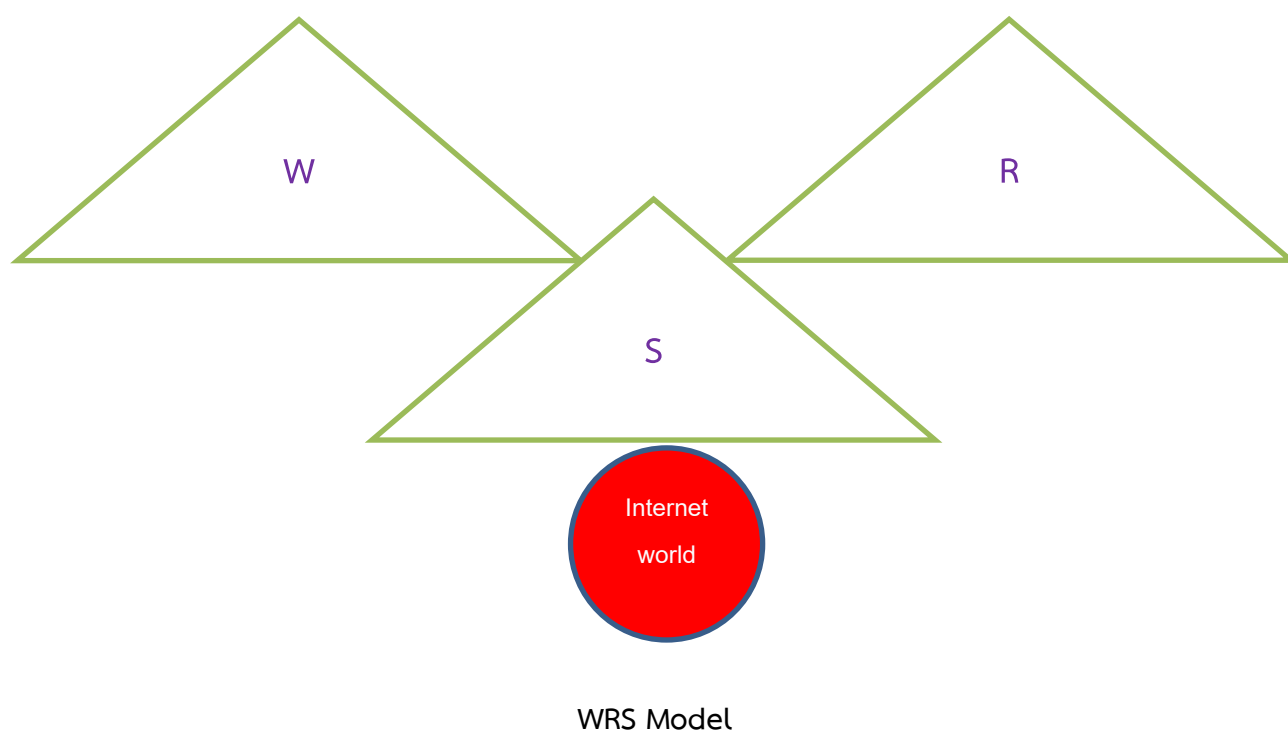
7. ผลการวิจัย

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่สรุปได้จากการวิเคราะห์เอกสารและจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมาเป็นตัวกำหนดรูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีรายละเอียดในการนำเสนอ ดังนี้

รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต
เพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

8. สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้ รูปแบบการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ตเพื่อลดปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร WRS Model ประกอบด้วย W = Wholesome Action กุศลกรรม R = Right Understanding สัมมาทิฐิ S = Safety ความปลอดภัย อธิบายได้ว่า ปัญหาภัยจากอินเทอร์เน็ต สามารถลดได้ด้วยการนำหลักวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการไปใช้ คือ โยนิโสมนสิการระดับสังขธรรม พัฒนาปัญญาโดยตรงมุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจตามเป็นจริงตรงตามสภาวะแท้ ๆ เน้นที่การจัดอวิชา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกุตรธรรมสัมมาทิฐิ โยนิโสมนสิการระดับจริยธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิต มุ่งปลูกเร้าให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรมต่าง ๆ เน้นที่การสกัดหรือข่มตัณหา เป็นเครื่องนำไปสู่โลกียะสัมมาทิฐิ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการคิด 10 แบบ ได้แก่ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะ ส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ หรือรู้เท่าทันธรรมดา วิธีคิดแบบอริยสัง วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ วิธีคิดแบบเห็นคุณเห็นโทษ แล้วหาทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบมีสติเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน วิธีคิดแบบวิวัชชวาท ซึ่งผลจากการนำหลักธรรมดังกล่าวไปใช้ ทำให้เกิดสัมมาทิฐิ กุศลกรรม และท่องโลกอินเทอร์เน็ตได้ด้วยความปลอดภัย

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปผลเป็นข้อเสนอแนะ โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีการนำหลักโยนิโสมนสิการไปใช้ในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต ด้านโยนิโสมนสิการระดับสัจธรรมสูงกว่าทุกด้าน จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารว่า ควรกำหนดเป็นนโยบายในหลักสูตรการเรียนการสอน ให้มีวิธีคิดว่าเรื่องนี้ควรจะคิดอย่างไร แล้วมันก็จะได้ออกมาดีมาก ถ้ามีวิธีคิด หรือคิดเป็น

9.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ดังนี้

- 1) ควรวิจัยเกี่ยวกับหลักคุณธรรมและจริยธรรมของสื่อในอินเทอร์เน็ต
- 2) ควรวิจัยเกี่ยวกับหลักความปลอดภัยในการท่องโลกอินเทอร์เน็ต
- 3) ควรวิจัยเกี่ยวกับภัยเฝ้าบออนไลน์แก้ไขได้อย่างไร

10. บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2538.

พระธรรมปิฎก (ปยุตฺโต). พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ มหานคร. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2543.

วสิน อินทสระ. โยนิโสมนสิการ. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์ เรือนธรรม. 2545.

¹(สืบค้นได้จาก <http://news.mthai.com>, วันที่เข้าสืบค้น 29 พฤษภาคม 2557)

<http://news.mthai.com>. วันเข้าสืบค้น วันที่ 29 พฤษภาคม 2557.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวฉัฐศุภางค์ สารมาศ
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 446/2 หมู่บ้านทองประเสริฐ ถนนเศรษฐกิจ 1 ตำบลอ้อมน้อย อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 70140
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิจัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม